

Thebaida

Publius Papinius Statius

Liber I

Fraternas acies alternaque regna profanis
decertata odiis sontesque euoluere Thebas
Pierius menti calor incidit. unde iubetis
ire, deae? gentisne canam primordia dirae,
Sidonios raptus et inexorabile pactum 5
legis Agenoreae scrutantemque aequora Cadmum?
longa retro series, trepidum si Martis operti
agricolam infandis condentem proelia sulcis
expediam penitusque sequar, quo carmine muris
iusserit Amphion Tyriis accedere montes, 10
unde graues irae cognata in moenia Baccho,
quod saeuae Iunonis opus, cui sumpserit arcus
infelix Athamas, cur non expauerit ingens
Ionium socio casura Palaemone mater.
atque adeo iam nunc gemitus et prospera Cadmi 15
praeteriisse sinam: limes mihi carminis esto
Oedipodae confusa domus, quando Itala nondum
signa nec Arctos ausim spirare triumphos
bisque iugo Rhenum, bis adactum legibus Histrum
et coniurato deiectos uertice Dacos 20
aut defensa prius uix pubescentibus annis
bella Iouis. tuque, o Latiae decus addite famae
quem noua maturi subeuntem exorsa parentis
aeternum sibi Roma cupit (licet artior omnes
limes agat stellae et te plaga lucida caeli, 25
Pliadam Boreaeque et hiulci fulminis expers,
sollicitet, licet ignipedum frenator equorum
ipse tuis alte radiantem crinibus arcum
imprimat aut magni cedat tibi Iuppiter aequa
parte poli), maneat hominum contentus habenis, 30
undarum terraeque potens, et sidera donec.
tempus erit, cum Pierio tua fortior oestro
facta canam: nunc tendo chelyn; satis arma referre
Aonia et geminis sceptrum exitiale tyrannis
nec furiis post fata modum flammisque rebelles 35
seditione rogi tumulisque carentia regum
funera et egestas alternis mortibus urbes,
caerulea cum rubuit Lernaeo sanguine Dirce
et Thetis arentes adsuetum stringere ripas
horruit ingenti uenientem Ismenon aceruo. 40
quem prius heroum, Clio, dabis? inmodicum irae
Tydea? laurigeri subitae an uatis hiatus?
urguet et hostilem propellens caedibus amnem
turbidus Hippomedon, plorandaque bella proterui

Arcados atque alio Capaneus horrore canendus. 45
 impia iam merita scrutatus lumina dextra
 merserat aeterna damnatum nocte pudorem
 Oedipodes longaue animam sub morte trahebat.
 illum indulgentem tenebris imaeque recessu
 sedis inaspectos caelo radiisque penates 50
 seruantem tamen adsiduis circumuolat alis
 saeua dies animi, scelerumque in pectore Dirae.
 tunc uacuos orbes, crudum ac miserabile uitae
 supplicium, ostentat caelo manibusque cruentis
 pulsat inane solum saeuaque ita uoce precatur: 55
 ' di, somnia animas angustaque Tartara poenis
 qui regitis, tuque umbrifero Styx liuida fundo,
 quam uideo, multumque mihi consueta uocari
 adnue, Tisiphone, peruersaque uota secunda:
 si bene quid merui, si me de matre cadentem 60
 fouisti gremio et traiectum uulnere plantas
 firmasti, si stagna peti Cirrhaea bicorni
 interfusa iugo, possem cum degere falso
 contentus Polybo, trifidaeque in Phocidos arto
 longaeuum implicui regem secuique tremantis 65
 ora senis, dum quaero patrem, si Sphingos iniquae
 callidus ambages te praemonstrante resolui,
 si dulces furias et lamentabile matris
 conubium gauisus ini noctemque nefandam
 saepe tuli natosque tibi, scis ipsa, parauit, 70
 mox audus poenae digitis caedentibus ultro
 incubui miseraque oculos in matre reliqui:
 exaudi, si digna precor quaeque ipsa furenti
 subiceres. orbum uisu regnisque carentem
 non regere aut dictis maerentem flectere adorti, 75
 quos genui quocumque toro; quin ecce superbi
 --pro dolor!--et nostro iamdudum funere reges
 insultant tenebris gemitusque odere paternos.
 hisne etiam funestus ego? et uidet ista deorum
 ignauus genitor? tu saltem debita uindex 80
 huc ades et totos in poenam ordire nepotes.
 indue quod madidum tabo diadema cruentis
 unguibus abripui, uotisque instincta paternis
 i media in fratres, generis consortia ferro
 dissiliant. da, Tartarei regina barathri, 85
 quod cupiam uidisse nefas, nec tarda sequetur
 mens iuuenum: modo digna ueni, mea pignora nosces.'
 talia dicenti crudelis diua seueros
 aduertit uultus. inamoenum forte sedebat
 Coccyton iuxta, resolutaque uertice crines 90
 lambere sulphureas permiserat anguibus undas.
 ilicet igne Iouis lapsisque citatior astris
 tristibus exiluit ripis: discedit inane

uulguſ et occuſus dominae pauet. illa per umbras
 et caligantes animarum examine campos 95
 Taenariae limen petit inremeabile portae.
 ſenſit adeſſe Dies, piceo Nox obuia nimbo
 lucentes turbauit equos; procul arduus Atlans
 horruit et dubia caelum ceruice remiſit.
 arripit extemplo Maleae de ualle reſurgens 100
 notum iter ad Thebas; neque enim uelocior ullas
 itque reditque uias cognataue Tartara mauult.
 centum illi ſtantes umbrabant ora cerastae,
 turba minor diri capitis; ſedet intus abactis
 ferrea lux oculis, qualis per nubila Phoebes 105
 Atracia rubet arte labor; ſuffuſa ueneno
 tenditur ac ſanie gliſcit cutis; igneus atro
 ore uapor, quo longa ſitis morbique fameſque
 et populis mors una uenit; riget horrida tergo
 palla, et caerulei redeunt in pectora nodi: 110
 Atropos hoſ atque ipſa nouat Proſerpina cultus.
 tum geminas quatit ira manus: haec igne rogali
 fulgurat, haec uiuo manus aera uerberat hydro.
 ut ſtetit, abrupta qua plurimus arce Cithaeron
 occurrit caelo, fera ſibila crine uirenti 115
 congeminat, ſignum terris, unde omnis Achaei
 ora maris late Pelopeaque regna reſultant.
 audiit et medius caeli Parnasos et aſper
 Eurotas, dubiamque iugo fragor impulit Oeten
 in latus, et geminis uix fluctibus obſtitit Iſthmos. 120
 ipſa ſuum genetrix curuo delphine uagantem
 abripuit frenis gremioque Palaemona preſſit.
 atque ea Cadmeo praeceps ubi culmine primum
 conſtitit adſuetaque infecit nube penates,
 protinus attoniti fratrum ſub pectore motus, 125
 gentiliſque animos ſubiit furor aegraque laetis
 inuidia atque parens odii metus, inde regendi
 ſaeuus amor, ruptaeque uices iuriſque ſecundi
 ambitus impatiens, et ſummo dulcius unum
 ſtare loco, ſociiſque comes diſcordia regnis. 130
 ſic ubi delectos per torua armenta iuuenſcos
 agricola impoſito ſociare adfectat aratro,
 illi indignantes, quiſ nondum uomere multo
 ardua nodoſos ceruix deſcendit in armoſ,
 in diuerſa trahunt atque aequiſ uinſcula laxant 135
 uiriſbus et uario confundunt limite ſulcoſ:
 haud ſecus indomitoſ praeceps diſcordia fratres
 aſperat. alterni placuit ſub legiſbus anni
 exilio mutare ducem. ſic iure maligno
 fortunam tranſire iubent, ut ſceptra tenentem 140
 foedere praecipiti ſemper nouuſ angeret heres.
 haec inter fratres pietas erat, haec mora pugnae

sola nec in regem perduratura secundum.
et nondum crasso laquearia fulua metallo,
montibus aut alte Grais effulta nitebant 145
atria, congestos satis explicitura clientes;
non impacatis regum aduigilantia somnis
pila, nec alterna ferri statione gementes
excubiae, nec cura mero committere gemmas
atque aurum uiolare cibis: sed nuda potestas 150
armauit fratres, pugna est de paupere regno.
dumque uter angustae squalentia iugera Dirces
uerteret aut Tyrii solio non altus ouaret
exulis ambigitur, periit ius fasque bonumque
et uitae mortisque pudor. quo tenditis iras, 155
a, miseri? quid si peteretur crimine tanto
limes uterque poli, quem Sol emissus Eoo
cardine, quem porta uergens prospectat Hibera,
quasque procul terras obliquo sidere tangit
auius aut Borea gelidas madidiue tepentes 160
igne Noti? quid si Phrygiae Tyriaeque sub unum
conuectentur opes? loca dira arcesque nefandae
suffecere odio, furiisque inmanibus emptum
Oedipodae sedisse loco. iam sorte carebat
dilatus Polynicis honos. quis tunc tibi, saeue, 165
quis fuit ille dies, uacua cum solus in aula
respiceres ius omne tuum cunctosque minores,
et nusquam par stare caput! iam murmura serpunt
plebis Echioniae, tacitumque a principe uulgus
dissidet, et, qui mos populis, uenturus amatur. 170
atque aliquis, cui mens humili laesisse ueneno
summa nec impositos umquam ceruice uolenti
ferre duces, 'hancne Ogygiis,' ait, 'aspera rebus
fata tulere uicem, totiens mutare timendos
alternoque iugo dubitantia subdere colla? 175
partiti uersant populorum fata manuque
fortunam fecere leuem. semperne uicissim
exulibus seruire dabor? tibi, summe deorum
terrarumque sator, sociis hanc addere mentem
sedit? an inde uetus Thebis extenditur omen, 180
ex quo Sidonii nequiquam blanda iuuenci
pondera Carpathio iussus sale quaerere Cadmus
exul Hyanteos inuenit regna per agros,
fraternasque acies fetae telluris hiatu
augurium seros dimisit ad usque nepotes? 185
cernis ut erectum torua sub fronte minetur
saeuior adsurgens dempto consorte potestas.
quas gerit ore minas, quanto premit omnia fastu!
hicne umquam priuatus erit? tamen ille precanti
mitis et adfatu bonus et patientior aequi. 190
quid mirum? non solus erat. nos uilis in omnes

prompta manus casus, domino cuicumque parati.
 qualiter hinc gelidus Boreas, hinc nubifer Eurus
 uela trahunt, nutat mediae fortuna carinae,
 (heu dubio suspensa metu tolerandaque nullis 195
 aspera sors populis!) hic imperat, ille minatur.'
 at Iouis imperiis rapidi super atria caeli
 lectus concilio diuum conuenerat ordo
 interiore polo. spatiis hinc omnia iuxta,
 primaeque occiduaeque domus et fusa sub omni 200
 terra atque unda die. mediis sese arduus infert
 ipse deis, placido quatiens tamen omnia uultu,
 stellantique locat solio; nec protinus ausi
 caelicolae, ueniam donec pater ipse sedendi
 tranquilla iubet esse manu. mox turba uagorum 205
 semideum et summis cognati nubibus Amnes
 et compressa metu seruantes murmura Venti
 aurea tecta replent. mixta conuexa deorum
 maiestate tremunt, radiant maiore sereno
 culmina et arcano florentes lumine postes. 210
 postquam iussa quies siluitque exterritus orbis,
 incipit ex alto (graue et inmutabile sanctis
 pondus adest uerbis, et uocem fata sequuntur):
 ' errarum delicta nec exaturabile Diris
 ingenium mortale queror. quonam usque nocentum 215
 exigar in poenas? taedet saeuire corusco
 fulmine, iam pridem Cyclopum operosa fatiscunt
 bracchia et Aeoliis desunt incudibus ignes.
 atque adeo tuleram falso rectore solutos
 Solis equos, caelumque rotis errantibus uri, 220
 et Phaethon tea mundum squalere fauilla.
 nil actum, neque tu ualida quod cuspide late
 ire per inlicitum pelago, germane, dedisti.
 nunc geminas punire domos, quis sanguinis auctor
 ipse ego, descendo. Perseos alter in Argos 225
 scinditur, Aonias fluit hic ab origine Thebas.
 mens cunctis imposta manet: quis funera Cadmi
 nesciat et totiens excitam a sedibus imis
 Eumenidum bellasse aciem, mala gaudia matrum
 erroresque feros nemorum et reticenda deorum 230
 crimina? uix lucis spatio, uix noctis abactae
 enumerare queam mores gentemque profanam.
 scandere quin etiam thalamos hic impius heres
 patris et inmeritae gremium incestare parentis
 appetiit, proprios (monstrum!) reuolutus in ortus. 235
 ille tamen superis aeterna piacula soluit
 proiecitque diem, nec iam amplius aethere nostro
 uescitur; at nati (facinus sine more!) cadentes
 calcauere oculos. iam iam rata uota tulisti,
 dire senex. meruere tuae, meruere tenebrae 240

ultorem sperare Iouem. noua sontibus arma
 iniciam regnis, totumque a stirpe reuellam
 exitiale genus. belli mihi semina sunt
 Adrastus socer et superis adiuncta sinistris
 conubia. hanc etiam poenis incessere gentem 245
 decretum; neque enim arcano de pectore fallax
 Tantalus et saeuae periit iniuria mensae.
 sic pater omnipotens. ast illi saucia dictis
 flammato uersans inopinum corde dolorem
 talia Iuno refert: ' ~~me~~ne, o iustissime diuum, 250
 me bello certare iubes? scis, semper ut arces
 Cycloperum magnique Phoroneos incluta fama
 scepra uiris opibusque iuuenem, licet improbus illic
 custodem Phariae somno letoque iuuencae
 extinguas, saeptis et turribus aureus intres. 255
 mentitis ignosco toris: illam odimus urbem
 quam uultu confessus adis, ubi conscia magni
 signa tori tonitrus agis et mea fulmina torques.
 facta luant Thebae: cur hostes eligis Argos?
 quin age, si tanta est thalami discordia sancti, 260
 et Samon et ueteres armis excinde Mycenae,
 uerte solo Sparten. cur usquam sanguine festo
 coniugis ara tuae, cumulo cur turis Eoi
 laeta calet? melius uotis Mareotica fumat
 Coptos et aerisoni lugentia flumina Nili. 265
 quod si prisca luunt auctorum crimina gentes
 subuenitque tuis sera haec sententia curis,
 percensere aevi senium, quo tempore tandem
 terrarum furias abolere et saecula retro
 emendare sat est? iamdudum ab sedibus illis 270
 incipe, fluctuaga qua praeterlabitur unda
 Sicarios longe relegens Alpheos amores:
 Arcades hic tua (nec pudor est) delubra nefastis
 imposuere locis, illic Mauortius axis 275
 Oenomai Geticoque pecus stabulare sub Haemo
 dignius, abruptis etiamnum inhumata procorum
 reliquiis trunca ora rigent; tamen hic tibi templi
 gratus honos; placet Ida nocens mentitaque manes
 Creta tuos. me Tantaleis consistere tectis
 quae tandem inuidia est? belli deflecte tumultus 280
 et generis miserescere tui. sunt impia late
 regna tibi, melius generos passura nocentes.'
 finierat precibus miscens conuicia Iuno.
 at non ille grauis dictis, quamquam aspera motu,
 reddidit haec: ' ~~quid~~idem haud rebar te mente secunda 285
 laturam, quodcumque tuos, licet aequus, in Argos
 consulerem, neque me, detur si copia, fallit
 multa super Thebis Bacchum ausuramque Dionen
 dicere, sed nostri reuerentia ponderis obstat.

horrendos etenim latices, Stygia aequora fratris, 290
obtestor, mansurum et non reuocabile uerbum,
nil fore quod dictis flectar. quare impiger alis
portantes praecede Notos, Cyllenia proles,
aera per liquidum regnisque inlapsus opacis
dic patruo: superas senior se attollat ad auras 295
Laius, extinctum nati quem uulnere nondum
ulterior Lethes accepit ripa profundi
lege Erebi; ferat hic diro mea iussa nepoti:
germanum exilio fretum Argolicisque tumentem
hospitiis, quod sponte cupit, procul impius aula 300
arceat, alternum regni infitiatus honorem.
hinc causae irarum, certo reliqua ordine ducam.'
paret Atlantiades dictis genitoris et inde
summa pedum propere plantaribus inligat alis
obnubitque comas et temperat astra galero. 305
tum dextrae uirgam inseruit, qua pellere dulces
aut suadere iterum somnos, qua nigra subire
Tartara et exangues animare adsueuerat umbras.
desiluit, tenuique exceptus inhorruit aura.
nec mora, sublimes raptim per inane uolatus 310
carpit et ingenti designat nubila gyro.
interea patriis olim uagus exul ab oris
Oedipodionides furto deserta pererrat
Aoniae. iam iamque animis male debita regna
concipit, et longum signis cunctantibus annum 315
stare gemit. tenet una dies noctesque recursans
cura uirum, si quando humilem decedere regno
germanum et semet Thebis opibusque potitum
cerneret; hac aeuum cupiat pro luce pacisci.
nunc queritur ceu tarda fugae dispendia, sed mox 320
attollit flatus ducis et sedisse superbus
deiecto iam fratre putat: spes anxia mentem
extrahit et longo consumit gaudia uoto.
tunc sedet Inachias urbes Danaeiaeque arua
et caligantes abrupto sole Mycenae 325
ferre iter impavidum, seu praeuia ducit Erinys,
seu fors illa uiae, siue hac inmota uocabat
Atropos. Ogygiis ululata furoribus antra
deserit et pingues Baccheo sanguine colles.
inde plagam, qua molle sedens in plana Cithaeron 330
porrigitur lassungue inclinat ad aequora montem,
praeterit. hinc arte scopuloso in limite pendens
infames Scirone petras Scyllaeaque rura
purpureo regnata seni mitemque Corinthon
linquit et in mediis audit duo litora campis. 335
iamque per emeriti surgens confinia Phoebi
Titanis late mundo subuecta silenti
rorifera gelidum tenuauerat aera biga;

iam pecudes uolucresque tacent, iam Somnus auaris
 inrepsit curis pronusque ex aethere nutat, 340
 grata laboratae referens obliuia uitae.
 sed nec puniceo rediturum nubila caelo
 promiserere iubar, nec rarescentibus umbris
 longa repercusso nituere crepuscula Phoebō:
 densior a terris et nulli peruia flammae 345
 subtexit nox atra polos. iam claustra rigentis
 Aeoliae percussa sonant, uenturaque rauco
 ore minatur hiems, uenti transuersa frementes
 confligunt axemque emoto cardine uellunt,
 dum caelum sibi quisque rapit; sed plurimus Auster 350
 inglomerat noctem, tenebrosa uolumina torquens,
 defunditque imbres sicco quos asper hiatu
 praesolidat Boreas; nec non abrupta tremescunt
 fulgura, et attritus subita face rumpitur aether.
 iam Nemea, iam Taenariis contermina lucis 355
 Arcadiae capita alta madent; ruit agmine magno
 Inachus et gelidas surgens Erasinus in undas.
 puluerulenta prius calcandaque flumina nullae
 aggeribus tenuere morae, stagnoque refusa est
 funditus et ueteri spumauit Lerna ueneno. 360
 frangitur omne nemus, rapiunt antiqua procellae
 bracchia siluarum, nullisque aspecta per aeuum
 solibus umbrosi patuere aestiua Lycae.
 ille tamen, modo saxa iugis fugientia ruptis
 miratus, modo nubigenas e montibus amnes 365
 aure pauens passimque insano turbine raptas
 pastorum pecorumque domos, non segnius amens
 incertusque uiae per nigra silentia uastum
 haurit iter; pulsat metus undique et undique frater.
 ac uelut hiberno deprensus nauita ponto, 370
 cui neque Temo piger neque amico sidere monstrat
 Luna uias, medio caeli pelagique tumultu
 stat rationis inops, iam iamque aut saxa malignis
 expectat summersa uadis aut uertice acuto
 spumantes scopulos erectae incurrere prorae: 375
 talis opaca legens nemorum Cadmeius heros
 accelerat, uasto metuenda umbone ferarum
 excutiens stabula, et prono uirgulta refringit
 pectore (dat stimulos animo uis maesta timoris)
 donec ab Inachiis uicta caligine tectis 380
 emicuit lucem deuexa in moenia fundens
 Larisaeus apex. illo spe concitus omni
 euolat, hinc celsae Iunonia templa Prosymnae
 laeuis habens, hinc Herculeo signata uapore
 Lernaei stagna atra uadi, tandemque reclusis 385
 infertur portis. actutum regia cernit
 uestibula; hic artus imbri uentoque rigentes

proicit ignotaeque adclinis postibus aulae
 inuitat tenues ad dura cubilia somnos.

rex ibi, tranquillae medio de limite uitae 390
 in senium uergens, populos Adrastus habebat,
 diues auis et utroque Iouem de sanguine ducens.
 hic sexus melioris inops sed prole uirebat
 feminea, gemino natarum pignore fultus.
 cui Phoebus generos (monstrum exitiabile dictu! 395
 mox adapertha fides) fato ducente canebat
 saetigerumque suem et fuluum aduentare leonem.
 id uoluens non ipse pater, non docte futuri
 Amphiarae uides, etenim uetat auctor Apollo.
 tantum in corde sedens aegrescit cura parenti. 400
 ecce autem antiquam fato Calydonia relinquens
 Olenius Tydeus (fraterni sanguinis illum
 conscius horror agit) eadem, sub nocte sopora,
 lustra terit, similesque Notos dequestus et imbres,
 infusam tergo glaciem et liquentia nimbis 405
 ora comasque gerens subit uno tegmine, cuius
 fusus humo gelida partem prior hospes habebat.
 hic uero ambobus rabiem fortuna cruentam
 attulit: haud passi sociis defendere noctem
 culminibus; paulum alternis in uerba minasque 410
 cunctantur, mox ut iactis sermonibus irae
 intumuere satis, tum uero erectus uterque
 exertare umeros nudamque lacescere pugnam.
 celsior ille gradu procera in membra simulque
 integer annorum; sed non et uiribus infra 415
 Tydea fert animus, totosque infusa per artus
 maior in exiguo regnabat corpore uirtus.
 iam crebros ictus ora et caua tempora circum
 obnixa ingeminant, telorum aut grandinis instar
 Rhipaeae, flexoque genu uacua ilia tundunt. 420
 non aliter quam Pisaeo sua lustra Tonanti
 cum redeunt crudisque uirum sudoribus ardet
 puluis; at hinc teneros caueae dissensus ephobos
 concitat, exclusaeque expectant praemia matres:
 sic alacres odio nullaque cupidine laudis 425
 accensi incurrunt, scrutatur et intima uultus
 unca manus penitusque oculis cedentibus intrat.
 forsitan et accinctos lateri (sic ira ferebat)
 nudassent enses, meliusque hostilibus armis
 lugendus fratri, iuuenis Thebane, iaceres, 430
 ni rex insolitum clamorem et pectore ab alto
 stridentes gemitus noctis miratus in umbris,
 mouisset gressus, magnis cui sobria curis
 pendebat somno iam deteriore senectus.
 isque ubi progrediens numerosa luce per alta 435
 atria dimotis aduerso limine claustris

terribilem dictu faciem, lacera ora putresque
 sanguine uidet imbre genas: ' ~~quae~~ causa furoris,
 externi iuuenes (neque enim meus audeat istas
 ciuis in usque manus), quisnam implacabilis ardor 440
 exturbare odiis tranquilla silentia noctis?
 usque adeone angusta dies, et triste parumper
 pacem animo somnumque pati? sed prodite tandem
 unde orti, quo fertis iter, quae iurgia? nam uos
 haud humiles tanta ira docet, generisque superbi 445
 magna per effusum clarescunt signa cruorem.'
 uix ea, cum mixto clamore obliqua tuentes
 incipiunt una: ' ~~ex~~ o mitissime Achium,
 quid uerbis opus? ipse undantes sanguine uultus
 aspicias.' ~~haec~~ passim turbatis uocis amarae 450
 confudere sonis; inde orsus in ordine Tydeus
 continuat: ' ~~maesti~~ cupiens solacia casus
 monstrierae Calydonis opes Acheloiaque arua
 deserui; uestris haec me ecce in finibus ingens
 nox operit. tecto caelum prohibere quis iste 455
 arcuit? an quoniam prior haec ad limina forte
 molitus gressus? pariter stabulare bimembres
 Centauros unaque ferunt Cyclopas in Aetna
 compositos. sunt et rabidis iura insita monstros
 fasque suum: nobis sociare cubilia terrae-- 460
 sed quid ego? aut hodie spoliis gauisus abibis,
 quisquis es, his, aut me, si non effetus oborto
 sanguis hebet luctu, magni de stirpe creatum
 Oeneos et Marti non degenerare paterno
 accipies.' 'nec nos animi nec stirpis egentes--' 465
 ille refert contra, sed mens sibi conscia fati
 cunctatur proferre patrem. tunc mitis Adrastus:
 ' ~~immo~~ agite, et positis, quas nox inopinamque suasit
 aut uirtus aut ira, minis succedite tecto.
 iam pariter coeant animorum in pignora dextrae. 470
 non haec incassum diuisque absentibus acta;
 forsitan et has uenturus amor praemiserit iras,
 ut meminisse iuuat.' nec uana uoce locutus
 fata senex, siquidem hanc perhibent post uulnera iunctis
 esse fidem, quanta partitum extrema proteruo 475
 Thesea Pirithoo, uel inanem mentis Oresten
 opposito rabidam Pylade uitasse Megaeram.
 tunc quoque mulcentem dictis corda aspera regem
 iam faciles (uentis ut decertata residunt
 aequora, laxatisque diu tamen aura superstes 480
 inmoritur uelis) passi, subiere penates.
 hic primum lustrare oculis cultusque uirorum
 telaque magna uacat: tergo uidet huius inanem
 impexis utrimque iubis horrere leonem,
 illius in speciem quem per Teumesia tempe 485

Amphitryoniades fractum iuuenalibus annis
 ante Cleonaei uestitus proelia monstri.
 terribiles contra saetis ac dente recuruo
 Tydea per latos umeros ambire laborant
 exuuiæ, Calydonis honos. stupet omine tanto 490
 defixus senior, diuina oracula Phoebi
 agnoscens monitusque datos uocalibus antris.
 obtutu gelida ora premit, laetusque per artus
 horror iit; sensit manifesto numine ductos
 adfore, quos nexis ambagibus augur Apollo 495
 portendi generos, uultu fallente ferarum,
 ediderat. tunc sic tendens ad sidera palmas:
 ' Nox, quæ terrarum caelique amplexa labores
 ignea multiuago transmittis sidera lapsu,
 indulgens reparare animum dum proximus aegris 500
 infundat Titan agiles animantibus ortus,
 tu mihi perplexis quaesitam erroribus ultro
 aduehis alma fidem ueterisque exordia fati
 detegis: adsistas operi tuaque omina firmes.
 semper honoratam dimensis orbibus anni 505
 te domus ista colet; nigri tibi, diua, litabunt
 electa ceruice greges, lustraliaque exta
 lacte nouo perfusus edet Volcanius ignis.
 salue prisca fides tripodum obscurique recessus.
 deprendi, Fortuna, deos.' si fatus, et ambos 510
 innectens manibus tecta interioris ad aulae
 progreditur. canis etiamnum altaribus ignes
 sopitum cinerem et tepidi libamina sacri
 seruabant; adolere focos epulasque recentes
 instaurare iubet. dictis parere ministri 515
 certatim accelerant; uario strepit icta tumultu
 regia: pars ostro tenues auroque sonantes
 emunire toros alteque inferre tapetas,
 pars teretes leuare manu ac disponere mensas.
 ast alii tenebras et opacam uincere noctem 520
 adgressi tendunt auratis uinacula lychnis.
 his labor inserto torrere exanguia ferro
 uiscera caesarum pecudum, his cumulare canistris
 perdomitam saxo Cererem. laetatur Adrastus
 obsequio feruere domum, iamque ipse superbis 525
 fulgebat stratis solioque effultus eburno.
 parte alia iuuenes siccati uulnera lymphis
 discumbunt, simul ora notis foedata tuentur
 inque uicem ignoscunt. tunc rex longaeuus Acasten
 (natarum haec altrix eadem et fidissima custos 530
 lecta sacrum iustae Veneri occultare pudorem)
 imperat acciri tacitaque inmurmurat aure.
 nec mora praeceptis, cum protinus utraque uirgo
 arcano egressae thalamo: mirabile uisu,

Pallados armisonae pharetrataeque ora Dianae 535
 aequa ferunt, terrore minus. noua deinde pudori
 uisa uirum facies: pariter pallorque ruborque
 purpureas hausere genas, oculique uerentes
 ad sanctum rediere patrem. postquam ordine mensae
 uicta fames, signis perfectam auroque nitentem 540
 Iasides pateram famulos ex more poposcit,
 qua Danaus libare deis seniorque Phoroneus
 adsueti. tenet haec operum caelata figuras:
 aureus anguicomam praesepto Gorgona collo
 ales habet, iam iamque uagas (ita uisus) in auras 545
 exilit; illa graues oculos languentiaque ora
 paene mouet uiuoque etiam pallescit in auro.
 hinc Phrygius fuluis uenator tollitur alis,
 Gargara desidunt surgenti et Troia recedit,
 stant maesti comites frustra que sonantia lassant 550
 ora canes umbramque petunt et nubila latrant.
 hanc undante mero fundens uocat ordine cunctos
 caelicolas, Phoebum ante alios, Phoebum omnis ad aras
 laude ciet comitum famulumque euincta pudica
 fronde manus, cui festa dies largoque refecti 555
 ture uaporatis lucent altaribus ignes.
 'forsitan, o iuuenes, quae sint ea sacra quibusque
 praecipuum causis Phoebi obtestemur honorem,'
 rex ait, ' exquirant animi. non inscia suasit
 religio, magnis exercita cladibus olim 560
 plebs Argiua litat; animos aduertite, pandam.
 postquam caerulei sinuosa uolumina monstri,
 terrigenam Pythona, deus, septem orbibus atris
 amplexum Delphos squamisque annosa terentem
 robora, Castaliis dum fontibus ore trisulco 565
 fusus hiat nigro sitiens alimenta ueneno,
 perculit, absumptis numerosa in uulnera telis,
 Cirrhaeique dedit centum per iugera campi
 uix tandem explicitum, noua deinde piacula caedis
 perquirens nostri tecta haud opulenta Crotopi 570
 attigit. huic primis et pubem ineuntibus annis
 mira decore pios seruabat nata penates
 intemerata toris. felix, si Delia numquam
 furta nec occultum Phoebosociasset amorem!
 namque ut passa deum Nemeaei ad fluminis undam, 575
 bis quinos plena cum fronte resumeret orbes
 Cynthia, sidereum Latonae feta nepotem
 edidit; ac poenae metuens (neque enim ille coactis
 donasset thalamis ueniam pater) auia rura
 eligit ac natum saepta inter ouilia furtim 580
 montiuago pecoris custodi mandat alendum.
 non tibi digna, puer, generis cunabula tanti
 gramineos dedit herba toros et uimine querno

texta domus; clausa arbutei sub cortice libri
 membra tepent, suadetque leues caua fistula somnos, 585
 et pecori commune solum. sed fata nec illum
 concessere larem; uiridi nam caespite terrae
 proiectum temere et patulo caelum ore trahentem
 dira canum rabies morsu depasta cruento
 disicit. hic uero attonitas ut nuntius aures 590
 matris adit, pulsus ex animo genitorque pudorque
 et metus; ipsa ultro saeuus plangoribus amens
 tecta replet, uacuumque ferens uelamine pectus
 occurrit confessa patri; nec motus et atro
 imperat (infandum!) cupientem occumbere leto. 595
 sero memor thalami maestae solacia morti,
 Phoebe, paras monstrum infandis Acheronte sub imo
 conceptum Eumenidum thalamis, cui uirginis ora
 pectoraque; aeternum stridens a uertice surgit
 et ferrugineam frontem discriminat anguis. 600
 haec tum dira lues nocturno squalida passu
 inlabi thalamis, animasque a stirpe recentes
 abripere altricum gremiis morsuque cruento
 deuesci et multum patrio pinguescere luctu.
 haud tulit armorum praestans animique Coroebus 605
 seque ultro lectis iuuenem, qui robore primi
 famam posthabita faciles extendere uita,
 obtulit. illa nouos ibat populata penates
 portarum in biuio; lateri duo corpora paruam
 dependent, et iam unca manus uitalibus haeret 610
 ferratique unguis tenero sub corde tepescunt:
 obuius huic, latus omne uirum stipante corona,
 fit iuuenis, ferrumque ingens sub pectore duro
 condidit, atque imas animae mucrone corusco
 scrutatus latebras tandem sua monstra profunda 615
 reddit habere Ioui. iuuat ire et uisere iuxta
 liuentes in morte oculos uterique nefandam
 proluuiem et crasso squalentia pectora tabo,
 qua nostrae cecidere animae. stupet Inacha pubes
 magnaue post lacrimas etiamnum gaudia pallent. 620
 hi trabibus duris (solacia uana dolori)
 proterere exanimos artus asprosque molares
 deculcare genis; nequit iram explere potestas.
 illam et nocturno circum stridore uolantes
 impastae fugistis aues, rabidamque canum uim 625
 oraue sicca ferunt trepidorum inhiasse luporum.
 saeuior in miseros fatis ultricis ademptae
 Delius insurgit, summaque biuerticis umbra
 Parnasi residens arcu crudelis iniquo
 pestifera arma iacit, camposque et celsa Cyclopum 630
 tecta superiecto nebularum incendit amictu.
 labuntur dulces animae, Mors fila Sororum

ense metit captamque tenens fert manibus urbem.
 quaerenti quae causa duci, quis ab aethere laeuis
 ignis et in totum regnaret Sirius annum, 635
 idem auctor Paeon rursus iubet ire cruento
 inferias monstro iuuenes, qui caede potiti.
 fortunate animi longumque in saecula digne
 promeriture diem! non tu pia degener arma
 oculis aut certae trepidas occurrere morti. 640
 comminus ora ferens Cirrhaei in limine templi
 constitit et sacras ita uocibus asperat iras:
 "non missus, Thymbraee, tuos supplexue penates
 aduenio: mea me pietas et conscia uirtus
 has egere uias. ego sum qui caede subegi, 645
 Phoebe, tuum mortale nefas, quem nubibus atris
 et squalente die, nigra quem tabe sinistri
 quaeris, inique, poli. quod si monstra effera magnis
 cara adeo superis, iacturaque uilior orbi
 mors hominum, et saeua tanta inclementia caelo est, 650
 quid meruere Argi? me, me, diuum optime, solum
 obiecisse caput fati praestabat. an illud
 lene magis cordi quod desolata domorum
 tecta uides, ignique datis cultoribus omnis
 lucet ager? sed quid fando tua tela manusque 655
 demoror? expectant matres, supremaque fiunt
 uota mihi. satis est: merui ne parcere uelles.
 proinde moue pharetras arcusque intende sonoros
 insignemque animam leto demitte; sed illum,
 pallidus Inachiis qui desuper inminet Argis, 660
 dum morior, dispelle globum." sors aequa merentes
 respicit. ardentem tenuit reuerentia caedis
 Letoiden, tristemque uiro summissus honorem
 largitur uitae; nostro mala nubila caelo
 diffugiunt, at tu stupefacti a limine Phoebi 665
 exoratus abis. inde haec stata sacra quotannis
 sollemnes recolunt epulae, Phoebeaque placat
 templa nouatus honos. has forte inuisitis aras
 uos quae progenies? quamquam Calydonius Oeneus
 et Porthaoniae, si dudum certus ad aures 670
 clamor iit, tibi iura domus. tu pande quis Argos
 aduenias, quando haec uariis sermonibus hora est.'
 deiecit maestos extemplo Ismenius heros
 in terram uultus, taciteque ad Tydea laeuum
 obliquare oculos; tum longa silentia mouit: 675
 ' non superhos diuum tibi sum quaerendus honores,
 unde genus, quae terra mihi, quis defluat ordo
 sanguinis antiqui: piget inter sacra fateri.
 sed si praecipitant miserum cognoscere curae,
 Cadmus origo patrum, tellus Mauortia Thebe, 680
 est genetrix Iocasta mihi.' tum motus Arastus

hospitiis (agnouit enim): 'quid nota recondis?
 scimus' ait ' ~~ec~~ sic auersum fama Mycenis
 uoluit iter. regnum et furias oculosque pudentes
 nouit et Arctois si quis de solibus horret 685
 quique bibit Gangen aut nigrum occasibus intrat
 Oceanum et si quos incerto litore Syrtes
 destituunt. ne perge queri casusque priorum
 adnumerare tibi: nostro quoque sanguine multum
 errauit pietas, nec culpa nepotibus obstat. 690
 tu modo dissimilis rebus mereare secundis
 excusare tuos. sed iam temone supino
 languet Hyperboreae glacialis portitor Vrsae.
 fundite uina focus, seruatoremque parentum
 Letoiden uotis iterumque iterumque canamus. 695
 Phoebe parens, seu te Lyciae Pataraea niuosis
 exercent dumeta iugis, seu rore pudico
 Castaliae flauos amor est tibi mergere crines,
 seu Troiam Thymbraeus habes, ubi fama uolentem
 ingratas Phrygios umeris subiisse molares, 700
 seu iuuat Aegaeum feriens Latonius umbra
 Cynthus et adsiduam pelago non quaerere Delon:
 tela tibi longeque feros lentandus in hostes
 arcus et aetherii dono cessere parentis
 aeternum florere genas; tu doctus iniquas 705
 Parcarum praenosse manus fatumque quod ultra est
 et summo placitura Ioui, quis letifer annus,
 bella quibus populis, quae mutant sceptrum cometarum;
 tu Phryga summittis citharae, tu matris honori
 terrigenam Tityon Stygiis extendis harenis; 710
 te uiridis Python Thebanae mater ouantem
 horruit in pharetris, ultrix tibi torua Megaera
 ieiunum Phlegyan subter caua saxa iacentem
 aeterno premit accubitu dapibusque profanis
 instimulat, sed mixta famem fastidia uincunt: 715
 adsis o memor hospitii, Iunoniaeque arua
 dexter ames, seu te roseum Titana uocari
 gentis Achaemeniae ritu, seu praestat Osirim
 frugiferum, seu Persei sub rupibus antri
 indignata sequi torquentem cornua Mithram.'

Liber II

Interea gelidis Maia satus aliger umbris
iussa gerens magni remeat Iouis; undique pigrae
ire uetant nubes et turbidus implicat aer,
nec Zephyri rapuere gradum, sed foeda silentis
aura poli. Styx inde nouem circumflua campis, 5
hinc obiecta uias torrentum incendia claudunt.
pone senex trepida succedit Laius umbra
uulnere tardus adhuc; capulo nam largius illi
transabiit animam cognatis ictibus ensis
impius et primas Furiarum pertulit iras; 10
it tamen et medica firmat uestigia uirga.
tum steriles luci possessaque manibus arua
et ferrugineum nemus astupet, ipsaque Tellus
miratur patuisse retro, nec liuida tabes
inuidiae functis quamquam et iam lumine cassis 15
defuit. unus ibi ante alios, cui laeua uoluntas
semper et ad superos (hinc et grauis exitus aeui)
insultare malis rebusque aegrescere laetis,
'ade' 'a' 'o' felix, quoscumque uocaris in usus,
seu Iouis imperio, seu maior adegit Erinys 20
ire diem contra, seu te furiata sacerdos
Thessalis arcano iubet emigrare sepulcro,
heu dulces uisure polos solemque relictum
et uirides terras et puros fontibus amnes,
tristior has iterum tamen intrature tenebras.' 25
illos ut caeco recubans in limine sensit
Cerberus, atque omnes capitum subrexit hiatus;
saeuus et intranti populo, iam nigra tumebat
colla minax, iam sparsa solo turbauerat ossa,
ni deus horrentem Lethaeo uimine mulcens 30
ferrea tergemino domuisset lumina somno.
est locus (Inachiae dixerunt Taenara gentes)
qua formidatum Maleae spumantis in auras
it caput et nullos admittit culmine uisus.
stat sublimis apex uentosque imbresque serenus 35
despicit et tantum fessis insiditur astris.
[illic exhausti posuere cubilia uenti,
fulminibusque iter est; medium caua nubila montis
insumpsero latus, summos nec praepetis alae
plausus adit colles, nec rauca tonitrua pulsant.] 40
ast ubi prona dies, longos super aequora fines
exigit atque ingens medio natat umbra profundo.
interiore sinu frangentia litora curuat
Taenaros, expositos non audax scandere fluctus.

illic Aegaeo Neptunus gurgite fessos 45
 in portum deducit equos, prior haurit harenas
 ungula, postremi soluuntur in aequora pisces.
 hoc, ut fama, loco pallentes deuius umbras
 trames agit nigrique Iouis uacua atria ditat
 mortibus. Arcadii perhibent si uera coloni, 50
 stridor ibi et gemitus poenarum, atroque tumultu
 feruet ager; saepe Eumenidum uocesque manusque
 in medium sonuere diem, Letique triformis
 ianitor agricolas campis auditus abegit.
 hac et tunc fusca uolucer deus obsitus umbra 55
 exilit ad superos, infernaque nubila uultu
 discutit et uiuis adflatibus ora serenat.
 inde per Arcturum mediaeque silentia Lunae
 arua super populosque meat. Sopor obuius illi
 Noctis agebat equos, trepidusque adsurgit honori 60
 numinis et recto decedit limite caeli.
 inferior uolat umbra deo, praereptaque noscit
 sidera principiumque sui; iamque ardua Cirrhae
 pollutamque suo despectat Phocida busto.
 uentum erat ad Thebas; gemit prope limina nati 65
 Laius et notos cunctatus inire penates.
 ut uero et celsis suamet iuga nixa columnis
 uidit et infectos etiamnum sanguine currus,
 paene retro turbatus abit: nec summa Tonantis
 iussa nec Arcadiae retinent spiramina uirgae. 70
 et tunc forte dies noto signata Tonantis
 fulmine, praerepti cum te, tener Euhie, partus
 transmisere patri. Tyriis ea causa colonis
 insomnem ludo certatim educere noctem
 suaserat; effusi passim per tecta, per agros, 75
 serta inter uacuosque mero crateras anhelum
 proflabant sub luce deum; tunc plurima buxus
 aeraque taurinos sonitu uincentia pulsus;
 ipse etiam gaudens nemorosa per auia sanas
 impulerat matres Baccho meliore Cithaeron: 80
 qualia per Rhodopen rabido conuiuia coetu
 Bistones aut mediae ponunt conuallibus Ossae;
 illis semianimum pecus excussaeque leonum
 ore dapes et lacte nouo domuisse cruorem
 luxus; at Ogygii si quando adflauit Iacchi 85
 saeuus odor, tunc saxa manu, tunc pocula pulchrum
 spargere et inmerito sociorum sanguine fuso
 instaurare diem festasque reponere mensas.
 nox ea cum tacita uolucer Cyllenius aura
 regis Echionii stratis adlapsus, ubi ingens 90
 fuderat Assyriis extracta tapetibus alto
 membra toro. pro gnara nihil mortalia fati
 corda sui! capit ille dapes, habet ille soporem.

tunc senior quae iussus agit; neu falsa uideri
 noctis imago queat, longaeui uatis opacos 95
 Tiresiae uultus uocemque et uellera nota
 induitur. mansere comae propexaque mento
 canities pallorque suus, sed falsa cucurrit
 infula per crines, glaucaeque innexus oliuae
 uittarum prouenit honos; dehinc tangere ramo 100
 pectora et has uisus fatorum expromere uoces:
 ' non somni tibi tempus, iners qui nocte sub alta
 germani secure iaces, ingentia dudum
 acta uocant rerumque graues, ignaue, paratus.
 tu, ueluti magnum si iam tollentibus Austris 105
 Ionium nigra iaceat sub nube magister
 inmemor armorum uersantisque aequora clauis,
 cunctaris. iamque ille nouis (scit Fama) superbit
 conubiis uiresque parat, quis regna capessat,
 quis neget, inque tua senium sibi destinat aula. 110
 dant animos socer augurio fatalis Adrastus
 dotalesque Argi, nec non in foedera uitae
 pollutus placuit fraterno sanguine Tydeus.
 hinc tumor, et longus fratri promitteris exul.
 ipse deum genitor tibi me miseratus ab alto 115
 mittit: habe Thebas, caecumque cupidine regni,
 ausurumque eadem, germanum expelle, nec ultra
 fraternos inhiantem obitus sine fidere coeptis
 fraudibus aut Cadmo dominas inferre Mycenae.'
 dixit, et abscedens (etenim iam pallida turbant 120
 sidera lucis equi) ramos ac uellera fronti
 deripuit, confessus auum, dirique nepotis
 incubuit stratis; iugulum mox caede patentem
 nudat et undanti perfundit uulnere somnum.
 illi rupta quies, attollit membra toroque 125
 erigitur plenus monstris, uanumque cruorem
 excutiens simul horret auum fratremque requirit.
 qualis ubi audito uenantum murmure tigris
 horruit in maculas somnosque excussit inertes,
 bella cupit laxatque genas et temperat unguis, 130
 mox ruit in turmas natisque alimenta cruentis
 spirantem fert ore uirum: sic excitus ira
 ductor in absentem consumit proelia fratrem.
 et iam Mygdoniis elata cubilibus alto 135
 impulerat caelo gelidas Aurora tenebras,
 rorantes excussa comas multumque sequenti
 sole rubens; illi roseus per nubila seras
 aduertit flammam alienumque aethera tardo
 Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
 impleat atque ipsi radios uetet esse sorori, 140
 cum senior Talaionides nec longa morati
 Dircaeusque gradum pariterque Acheloius heros

corripuere toris. illos post uerbera fessos
 exceptamque hiemem cornu perfuderat omni
 Somnus; at Inachio tenuis sub pectore regi 145
 tracta quies, dum mente deos inceptaque uersat
 hospitia, et quae sint generis ascita repertis
 fata mouet. postquam mediis in sedibus aulae
 congressi inque uicem dextras iunxere locumque,
 quo serere arcanas aptum atque euoluere curas, 150
 insidunt, prior his dubios compellat Adrastus:
 'egregii iuuenum, quos non sine numine regnis
 inuexit nox atra meis, quibus ipse per imbres
 fulminibus mixtos intempestumque Tonantem
 has meus usque domos uestigia fecit Apollo, 155
 non equidem obscurum uobis plebique Pelasgae
 esse rear, quantis conubia nostra procorum
 turba petant studiis; geminae mihi namque, nepotum
 laeta fides, aequo pubescunt sidere natae.
 quantus honos, quantusque pudor (ne credite patri) 160
 et super hesternas licuit cognoscere mensas.
 has tumidi solio et late dominantibus armis
 optauere uiri (longum enumerare Pharaeos
 Oebaliosque duces) et Achaea per oppida matres
 spem generis, nec plura tuus despexerat Oeneus 165
 foedera Pisaeisque socer metuendus habenis.
 sed mihi nec Sparta genitos nec ab Elide missos
 iungere fas generos: uobis hic sanguis et aulae
 cura meae longo promittitur ordine fati.
 di bene, quod tales stirpemque animosque uenitis 170
 ut responsa iuuent: hic durae tempore noctis
 partus honos, haec illa uenit post uerbera merces.'
 audierant, fixosque oculos per mutua paulum
 ora tenent, uisique inter sese ordine fandi
 cedere. sed cunctis Tydeus audentior actis 175
 incipit: 'o quam te parcum in praeconia famae
 mens agitat matura tuae, quantumque ferentem
 fortunam uirtute domas! cui cedat Adrastus
 imperiis? quis te solio Sicyonis auitae
 excitum infrenos componere legibus Argos 180
 nesciat? atque utinam his manibus permittere gentes,
 Iuppiter aequae, uelis, quas Doricus adligat undis
 Isthmos et alterno quas margine summouet infra.
 non fugeret diras lux intercisa Mycenae,
 saeua nec Eleae gement certamina ualles, 185
 ~Eumenidesque aliis aliae sub regibus,~ et quae
 tu potior, Thebane, queri: nos uero uolentes
 expositique animis.' si interfatus, et alter
 subicit: 'anne aliquis soceros accedere tales
 abnuat? exulibus quamquam patriaque fugatis 190
 nondum laeta Venus, tamen omnis corde resedit

tristitia, adfixique animo cessere dolores.
 nec minus haec laeti trahimus solacia, quam si
 praecipiti conuulsa Noto prospectet amicam
 puppis humum. iuuat ingressos felicia regni 195
 omina quod superest fati uitaeque laborum
 fortuna transire tua.' nec plura morati
 consurgunt, dictis impensius aggerat omne
 promissum Inachus pater, auxilioque futurum
 et patriis spondet reduces inducere regnis. 200
 ergo alacres Argi, fuso rumore per urbem
 aduenisse duci generos primisque hymenaeis
 egregiam Argian nec formae laude secundam
 Deipylen tumida iam uirginitate iugari,
 gaudia mente parant. socias it Fama per urbes 205
 finitimisque agitur agris procul usque Lycaeos
 Partheniosque super saltus Ephyraeaeque rura,
 nec minus Ogygias eadem dea turbida Thebas
 insilit: haec totis perfundit moenia pennis
 Labdaciumque ducem praemissae consona nocti 210
 territat; hospitia et thalamos et foedera regni
 permixtumque genus (quae tanta licentia monstro,
 quis furor?) et iam bella canit.
 diffuderat Argos
 expectata dies: laeto regalia coetu
 atria complentur, species est cernere auorum 215
 comminus et uiuis certantia uultibus aera.
 tantum ausae perferre manus! pater ipse bicornis
 in laeuum prona nixus sedet Inachus urna;
 hunc tegit Iasiusque senex placidusque Phoroneus
 et bellator Abas indignatusque Tonantem 220
 Acrisius nodoque ferens caput ense Coroebus
 toruaque iam Danaï facinus meditantis imago;
 exin mille duces. foribus cum inmissa superbis
 unda fremit uulgi, procerum manus omnis et alto
 quis propior de rege gradus stant ordine primi. 225
 interior sacris calet et sonat aula tumultu
 femineo; casta matrem cinxere corona
 Argolides, pars uirginibus circum undique fusae
 foedera conciliant noua solanturque timorem.
 ibant insignes uultuque habituque uerendo 230
 candida purpureum fusae super ora pudorem
 deiectaeque genas; tacite subit ille supremus
 uirginitatis amor, primaeque modestia culpae
 confundit uultus; tunc ora rigantur honestis
 imbribus, et teneros lacrimae iuuere parentes. 235
 non secus ac supero pariter si cardine lapsae
 Pallas et asperior Phoebi soror, utraque telis,
 utraque torua genis flauoque in uertice nodo,
 illa suas Cyntho comites agat, haec Aracyntho;

tunc, si fas oculis, non umquam longa tuendo 240
 expedias, cui maior honos, cui gratior, aut plus
 de Ioue; mutatosque uelint transumere cultus,
 et Pallas deceat pharetras et Delia cristas.
 certant laetitia superosque in uota fatigant
 Inachidae, quae cuique domus sacrique facultas. 245
 hi fibris animaque, hi caespite nudo,
 nec minus auditi, si mens accepta, merentur
 ture deos, fractisque obtendunt limina siluis.
 ecce metu subito (Lachesis sic dura iubebat)
 impulsae mentes, excussaue gaudia patri, 250
 et turbata dies. innuptam limine adibant
 Pallada, Monychiis cui non Argiua per urbes
 posthabita est Larisa iugis; hic more parentum
 Iasides, thalamis ubi casta adolesceret aetas,
 uirgineas libare comas primosque solebant 255
 excussare toros. celsam subeuntibus arcem
 in gradibus summi delapsus culmine templi,
 Arcados Euhippi spoliū, cadit aereus orbis,
 praemissasque faces, festum nubentibus ignem,
 obruit, eque adytis simul exaudita remotis 260
 nondum ausos firmare gradum tuba terruit ingens.
 in regem conuersi omnes formidine prima,
 mox audisse negant; cunctos tamen omina rerum
 dira mouent, uariisque metum sermonibus augent.
 nec mirum: nam tu infaustos donante marito 265
 ornatus, Argia, geris dirumque monile
 Harmoniae. longa est series, sed nota malorum
 persequar, unde nouis tam saeua potentia donis.
 Lemnius haec, ut prisca fides, Mauortia longum
 furta dolens, capto postquam nil obstat amori 270
 poena nec ultrices castigauere catenaē,
 Harmoniae dotale decus sub luce iugali
 struxerat. hoc, docti quamquam maiora, laborant
 Cyclopes, notique operum Telchines amica
 certatim iuuere manu; sed plurimus ipsi 275
 sudor. ibi arcano florentes igne zmaragdos
 cingit et infaustas percussū adamanta figuras
 Gorgoneosque orbes Siculaque incude relictos
 fulminis extremi cineres uiridumque draconum
 lucentes a fronte iubas; hic flebile germen 280
 Hesperidum et dirum Phrixei uelleris aurum;
 tum uarias pestes raptumque interplicat atro
 Tisiphones de crine ducem, et quae pessima ceston
 uis probat; haec circum spumis lunaribus unguis
 callidus atque hilari perfundit cuncta ueneno. 285
 non hoc Pasithea blandarum prima sororum,
 non Decor Idaliusque puer, sed Luctus et Irae
 et Dolor et tota pressit Discordia dextra.

prima fides operi, Cadmum comitata iacentem
 Harmonia uersis in sibila dira querelis 290
 Illyricos longo sulcauit pectore campos.
 improba mox Semele uix dona nocentia collo
 induit, et fallax intrauit limina Iuno.
 teque etiam, infelix, perhibent, Iocasta, decorum
 possedisse nefas; uultus hac laude colebas, 295
 heu quibus, heu, placitura toris! post longior ordo.
 tunc donis Argia nitet uilesque sororis
 ornatus sacro praeculta superuenit auro.
 uiderat hoc coniunx perituri uatis, et aras
 ante omnes epulasque trucem secreta coquebat 300
 inuidiam, saeuis detur si quando potiri
 cultibus, heu nihil auguriis adiuta propinquis.
 quos optat gemitus, quantas cupit impia clades!
 digna quidem: sed quid miseri decepta mariti
 arma, quid insontes nati meruere furores? 305
 postquam regales epulas et gaudia uulgi
 bissemi clausere dies, Ismenius heros
 respicere ad Thebas iamque et sua quaerere regna.
 quippe animum subit illa dies, qua, sorte benigna
 fratris, Echionia steterat priuatus in aula, 310
 respiciens descisse deos trepidoque tumultu
 dilapsos comites++nudum latus omne fugamque
 fortunae. namque una soror producere tristes
 exulis ausa uias; etiam hanc in limine primo
 liquerat et magna lacrimas incluserat ira. 315
 tunc quos excedens hilares (quis cultus iniqui
 praecipuus ducis) et profugo quos ipse notarat
 ingemuisse sibi per noctem ac luce sub omni
 digerit; exedere animum dolor iraque demens
 et, qua non grauior mortalibus addita curis, 320
 spes, ubi longa uenit. talem sub pectore nubem
 consilii uoluens Dircen Cadmique negatas
 apparat ire domos. ueluti dux taurus amata
 ualle carens, pulsum solito quem gramine uictor
 iussit ab erepta longe mugire iuuenca, 325
 cum profugo placuere tori ceruixque recepto
 sanguine magna redit fractaeque in pectora quercus,
 bella cupit pastusque et capta armenta reposcit
 iam pede, iam cornu melior (pauet ipse reuersum
 uictor, et attoniti uix agnouere magistri): 330
 non alias tacita iuuenis Teumesius iras
 mente acuit. sed fida uias arcanaque coniunx
 senserat; utque toris primo complexa iacebat
 aurorae pallore uirum, 'quos, callide, motus
 quamue fugam moliris?' ait ' il transit amantes. 335
 sentio, peruigiles acuunt suspiria questus,
 numquam in pace sopor. quotiens haec ora natate

fletibus et magnas latrantia pectora curas
 admota deprendo manu! nil foedere rupto
 conubiisue super moueor uiduaque iuuenta, 340
 etsi crudus amor necdum post flammea toti
 intepuere tori: tua me, properabo fateri,
 angit, amate, salus. tune incomitatus, inermis
 regna petes? poterisque tuis decedere Thebis,
 si neget? atque illum sollers deprendere semper 345
 Fama duces tumidum narrat raptoque superbum
 difficilemque tibi: necdum consumpserat annum.
 me quoque nunc uates, nunc exta minantia diuos
 aut auium lapsus aut turbida noctis imago
 terret et (a, memini!) numquam mihi falsa per umbras 350
 Iuno uenit. quo tendis iter? ni conscius ardor
 ducit et ad Thebas melior socer.' **h**i breue tandem
 risit Echionius iuuenis tenerumque dolorem
 coniugis amplexu solatus et oscula maestis
 tempestiua genis posuit lacrimasque repressit: 355
 ' **s**ola metus animo, dabitur, mihi crede, merentum
 consiliis tranquilla dies; te fortior annis
 nondum cura decet. sciat haec Saturnius olim
 fata parens, oculosque polo demittere si quos
 Iustitia et rectum terris defendere curat. 360
 fors aderit lux illa tibi, qua moenia cernes
 coniugis et geminas ibis regina per urbes.'
 sic ait, et caro raptim se limine profert.
 Tydea iam socium coeptis, iam pectore fido
 aequantem curas (tantus post iurgia mentes 365
 uinxit amor) socerumque adfatur tristis Adrastum.
 fit mora consilio, cum multa mouentibus una
 iam potior cunctis sedit sententia, fratris
 pertemptare fidem tutosque in regna precando
 explorare aditus. audax ea munera Tydeus 370
 sponte subit; nec non et te, fortissime gentis
 Aetolum, multum lacrimis conata morari
 Deipyle, sed iussa patris tutique regressus
 legato iustaeque preces uicere sororis.
 iamque emensus iter siluis ac litore durum, 375
 qua Lernaea palus, ambustaque sontibus alte
 intepet hydra uadis, et qua uix carmine raro
 longa sonat Nemea nondum pastoribus ausis,
 qua latus Eoos Ephyres quod uergit ad Euros
 Sisyphiique sedent portus irataque terrae 380
 curua Palaemonio secluditur unda Lechaeo.
 hinc praeteruectus Nisum et te, mitis Eleusin,
 laeuus abit, iamque arue gradu Teumesia et arces
 intrat Agenoreas; ibi durum Eteoclea cernit
 sublimem solio saeptumque horrentibus armis. 385
 iura ferus populo trans legem ac tempora regni

iam fratris de parte dabat; sedet omne paratus
 in facinus queriturque fidem tam sero reposci.
 constitit in mediis (ramus manifestat oliuae
 legatum) causasque uiae nomenque rogatus 390
 edidit; utque rudis fandi pronusque calori
 semper erat, iustis miscens tamen aspera coepit:
 ' si tibiplana fides et dicti cura maneret
 foederis, ad fratrem completo iustius anno
 legatos hinc ire fuit teque ordine certo 395
 fortunam exuere et laetum descendere regno,
 ut uagus ille diu passusque haud digna per urbes
 ignotas pactae tandem succederet aulae.
 sed quia dulcis amor regni blandumque potestas,
 posceris: astriferum iam uelox circulus orbem 400
 torsit et amissae redierunt montibus umbrae,
 ex quo frater inops ignota per oppida tristes
 exul agit casus; et te iam tempus aperto
 sub Ioue ferre dies terrenaque frigora membris
 ducere et externos summissum ambire penates. 405
 pone modum laetis; satis ostro diues et auro
 conspicuus tenuem germani pauperis annum
 risisti; moneo, regnorum gaudia temet
 dedoceas patiensque fugae mereare reuerti.'
 dixerat. ast illi tacito sub pectore dudum 410
 ignea corda fremunt, iacto uelut aspera saxo
 comminus erigitur serpens, cui subter inanes
 longa sitis latebras totumque agitata per artus
 conuocat in fauces et squamea colla uenenum:
 'cognita si dubiis fratris mihi iurgia signis 415
 ante forent nec clara odiorum arcana paterent,
 sufficeret uel sola fides, qua toruus et illum
 mente gerens (ceu saepta nouus iam moenia laxet
 fossor et hostiles inimicent classica turmas)
 praefuris. in medios si comminus orsa tulisses 420
 Bistonas aut refugo pallentes sole Gelonos,
 parcior eloquio et medii reuerentior aequi
 inciperes. neque te furibundae crimine mentis
 arguerim: mandata refers. nunc omnia quando
 plena minis, nec scepra fide nec pace sequestra 425
 poscitis, et propior capulo manus, haec mea regi
 Argolico, nondum aequa tuis, uice dicta reporta:
 quae sors iusta mihi, quae non indebitus annis
 scepra dicauit honos, teneo longumque tenebo:
 te penes Inachiae dotalis regia dono 430
 coniugis, et Danaae (quid enim maioribus actis
 inuideam?) cumulentur opes. felicibus Argos
 auspiciis Lernamque regas: nos horrida Dirces
 pascua et Euboicis artatas fluctibus oras,
 non indignati miserum dixisse parentem 435

Oedipoden: tibi larga (Pelops et Tantalus auctor!)
 nobilitas, propiorque fluat de sanguine iuncto
 Iuppiter. anne feret luxu consueta paterno
 hunc regina larem? nostrae cui iure sorores
 anxia pensa trahant, longo quam sordida luctu 440
 mater et ex imis auditus forte tenebris
 offendat sacer ille senex. iam pectora uulgi
 adsueuere iugo: pudet heu plebisque patrumque:
 ne totiens incerta ferant mutentque gementes
 imperia et dubio pigeat parere tyranno. 445
 non parcit populis regnum breue; respice quantus
 horror et attoniti nostro in discrimine ciues.
 hosne ego, quis certa est sub te duce poena, relinquam?
 iratus, germane, uenis. fac uelle: nec ipsi,
 si modo notus amor meritique est gratia, patres 450
 reddere regna sinent.' non ultr^{tr}passus et orsa
 iniecit mediis sermonibus obuia: 'æddes,'
 ingeminat 'æddes; non si te ferreus agger
 ambiat aut triplices alio tibi carmine muros
 Amphion auditus agat, nil tela nec ignes 455
 obstiterint, quin ausa luas nostrisque sub armis
 captiuo moribundus humum diademate pulses.
 tu merito; ast horum miseret, quos sanguine uiles
 coniugibus natisque infanda ad proelia raptos
 proicis excidio, bone rex. o quanta Cithaeron 460
 funera sanguineusque uadis, Ismene, rotabis!
 haec pietas, haec magna fides! nec crimina gentis
 mira equidem duco: sic primus sanguinis auctor
 incestique patrum thalami; sed fallit origo:
 Oedipodis tu solus eras, haec praemia morum 465
 ac sceleris, uiolente, feres! nos poscimus annum!
 sed moror.' ~~haec~~ audax etiamnum in limine retro
 uociferans, iam tunc impulsa per agmina praeceps,
 euolat. Oeneae uindex sic ille Dianae
 erectus saetis et aduncae fulmine malae, 470
 cum premeret Pelopea phalanx, saxa obuia uoluens
 fractaque perfossis arbusta Acheloia ripis,
 iam Telamona solo, iam stratum Ixiona linqvens
 te, Meleagre, subit: ibi demum cuspede lata
 haesit et obnixo ferrum laxauit in armo. 475
 talis adhuc trepidum linqvit Calydonius heros
 concilium infrendens, ipsi ceu regna negentur,
 festinatque uias ramumque precantis oliuae
 abicit. attonitae tectorum e limine summo
 aspectant matres, saeuoque infanda precantur 480
 Oenidae tacitoque simul sub pectore regi.
 nec piger ingenio scelerum fraudisque nefandae
 rector eget. iuuenum fidos, lectissima bello
 corpora, nunc pretio, nunc ille hortantibus ardens

sollicitat dictis, nocturnaue proelia saeuus 485
 instruit, et (sanctum populis per saecula nomen)
 legatum insidiis tacitoque inuadere ferro
 (quid regnis non uile?) cupit. quas quaereret artes
 si fratrem, Fortuna, dares? o caeca nocentum
 consilia! o semper timidum scelus! exit in unum 490
 plebs ferro iurata caput: ceu castra subire
 apparet aut celsum crebris impulsibus urbis
 inclinare latus, densi sic agmine facto
 quinquaginta altis funduntur in ordine portis.
 macte animi, tantis dignus qui crederis armis! 495
 fert uia per dumos propior, qua calle latenti
 praecelerant densaeque legunt compendia siluae.
 lecta dolis sedes: gemini procul urbe malignis
 faucibus urguntur colles, quos umbra superni
 montis et incuruis claudunt iuga frondea siluis 500
 (insidias natura loco caecamque latendi
 struxit opem), mediasque arte secat aspera rupes
 semita, quam subter campi deuexaque latis
 arua iacent spatiis. contra importuna crepido,
 Oedipodioniae domus alitis; hic fera quondam 505
 pallentes erecta genas suffusaque tabo
 lumina, concretis infando sanguine plumis
 reliquias amplexa uirum semesaue nudis
 pectoribus stetit ossa premens uisuque trementi
 conlustrat campos, si quis concurrere dictis 510
 hospes inexplicitis aut comminus ire uiator
 audeat et dirae commercia iungere linguae;
 nec mora, quin acuens exertos protinus ungues
 liuentesque manus fractosque in uulnere dentes
 terribili applausu circum hospita surgeret ora; 515
 et latuere doli, donec de rupe cruenta
 (heu simili deprensa uiro!) cessantibus alis
 tristis inexpletam scopulis adfligeret aluum.
 monstrat silua nefas: horrent uicina iuueni
 gramina, damnatis auidum pecus abstinet herbis. 520
 non Dryadum placet umbra choris non commoda sacris
 Faunorum, diraeque etiam fugere uolucres
 prodigiale nemus. tacitis huc gressibus acti
 deueniunt peritura cohors, hostemque superbum
 adnixa iaculis et humi posita arma tenentes 525
 expectant, densaque nemus statione coronant.
 coeperat umentis Phoebum subtexere palla
 Nox et caeruleam terris infuderat umbram.
 ille propinquabat siluis et ab aggere celso
 scuta uirum galeasque uidet rutilare comantes, 530
 qua laxant rami nemus aduersaque sub umbra
 flammeus aeratis lunae tremor errat in armis.
 obstipuit uisis, ibat tamen, horrida tantum

spicula et inclusum capulo tenus admouet ensem,
 ac prior ' unde uiri, quidue occultatis in armis?' 535
 non humili terrore rogat. nec reddita contra
 uox, fidamque negant suspecta silentia pacem.
 ecce autem uasto Cthonii contorta lacerto,
 quo duce freta cohors, fuscas interuolat auras
 hasta; sed audenti deus et fortuna recessit. 540
 per tamen Olenii tegimen suis atraque saetis
 terga super laeuos umeros uicina cruori
 effugit et uiduo iugulum ferit inrita ligno.
 tunc horrere comae sanguisque in corda gelari.
 huc ferus atque illuc animum pallentiaque ira 545
 ora ferens (nec tanta putat sibi bella parari):
 'ferte gradum contra campoque erumpite aperto!
 quis timor audendi, quae tanta ignauia? solus,
 solus in arma uoco.' atque in his mora; quos ubi plures,
 quam ratus, innumeris uidet excursare latebris, 550
 hos deire iugis, illos e uallibus imis
 crescere, nec paucos campo, totumque sub armis
 conlucere iter (ut clausas indagine profert
 in medium uox prima feras), quae sola medendi
 turbata ratione uia est, petit ardua dirae 555
 Sphingos et abscisis infringens cautibus uncas
 exuperat iuga dura manus, scopuloque potitus,
 unde procul tergo metus et uia prona nocendi,
 saxum ingens, quod uix plena ceruice gementes
 uertere humo et muris ualeant inferre iuuenci, 560
 rupibus auellit; dein toto sanguine nixus
 sustinet, inmanem quaerens librare ruinam,
 qualis in aduersos Lapithas erexit inanem
 magnanimus cratera Pholus. stupet obuia leto
 turba superstantem atque emissi turbine montis 565
 obruitur; simul ora uirum, simul arma manusque
 fractaque commixto sederunt pectora ferro.
 quattuor hic adeo disiecti mole sub una
 congemuere, fuga tremefactum protinus agmen
 excutitur coeptis. neque enim temnenda iacebant 570
 funera: fulmineus Dorylas, quem regibus ardens
 aequabat uirtus, Martisque e semine Theron
 terrigenas confisus auos, nec uertere cuiquam
 frena secundus Halys, sed tunc pedes occubat aruis,
 Pentheumque trahens nondum te Phaedimus aequo, 575
 Bacche, genus. quorum ut subitis exterrita fatis
 agmina turbatam uidit laxare cateruam,
 quae duo sola manu gestans adclinia monti
 fixerat, intorquet iacula et fugientibus addit.
 mox in plana libens, nodo ne pectore tela 580
 inciderent, saltu praeceps defertur et orbem,
 quem procul oppresso uidit Therone uolutum,

corripuit, tergoque et uertice tegmina nota
 saeptus et hostili propugnans pectora parma
 constitit. inde iterum densi glomerantur in unum 585
 Ogygiae firmantque gradum; trahit ocuis ensem
 Bistonium Tydeus, Mauortia munera magni
 Oeneos, et partes pariter diuisus in omnes
 hos obit atque illos ferroque micantia tela
 decutit; impeditant numero seque ipsa uicissim 590
 arma premunt, nec uis conatibus ulla, sed ipsae
 in socios errare manus et corpora turba
 inuolui prolapsa sua; manet ille ruentes
 angustus telis et inexpugnabilis obstat.
 non aliter Getica (si fas est credere) Phlegra 595
 armatum immensus Briareus stetit aethera contra,
 hinc Phoebi pharetras, hinc toruae Pallados angues,
 inde Pelethroniam praefixa cuspide pinum
 Martis, at hinc lasso mutata Pyracmoni temnens
 fulmina, cum toto nequiquam obsessus Olympo 600
 tot queritur cessare manus: non segnior ardet
 huc illuc clipeum obiectans, seque ipse recedens
 circumit; interdum trepidis occurrit et instat
 spicula deuellens, clipeo quae plurima toto
 fixa tremunt armantque uirum; saepe aspera passus 605
 uulnera, sed nullum uitae in secreta receptum
 nec mortem sperare ualet. rotat ipse furentem
 Deilochum, comitemque illi iubet ire sub umbras
 Phegea sublata minitantem bella securi
 Dircaeumque Gyan et Echionium Lycophonten. 610
 iam trepidi sese quaerunt numerantque, nec idem
 caedis amor, tantamque dolent rarescere turbam.
 ecce Chromis Tyrii demissus origine Cadmi
 (hunc utero quondam Dryope Phoenissa grauato
 rapta repente choris onerisque oblita ferebat, 615
 dumque trahit prensis taurum tibi cornibus, Euhan,
 procidit impulsus nimiis conatibus infans)
 tunc audax iaculis et capti pelle leonis
 pinea nodosae quassabat robora clauae
 increpitans: ' unus uiri, tot caedibus, unus 620
 ibit ouans Argos? uix credet fama reuerso!
 heu socii, nullaene manus, nulla arma ualebunt?
 haec regi promissa, Cydon, haec, Lampe, dabamus?'
 dum clamat, subit ore cauo Teumesia cornus,
 nec prohibent fauces; atque illi uoce repleta 625
 intercepta natat prorupto in sanguine lingua.
 stabat adhuc, donec transmissa morte per artus
 labitur inmorsaue cadens obmutuit hasta.
 uos quoque, Thespiadae, cur infitatus honora
 arcuerim fama? fratris moribunda leuabat 630
 membra solo Periphas (nil indole clarius illa

nec pietate fuit), laeua marcentia colla
sustentans dextraque latus; singultibus artum
exhaurit thoraca dolor, nec uincla coercent
undantem fletu galeam, cum multa gementi 635
pone grauis curuas perfringit lancea costas
exit et in fratrem cognataque pectora telo
conserit. ille oculos etiamnum in luce natantes
sistit et aspecta germani morte resoluit.
at cui uita recens et adhuc in uulnere uires 640
' hos tibi complexus, haec dent' ait ' oscula nati.'
procubuere pares fatis, miserabile uotum
mortis, et alterna clauserunt lumina dextra.
protinus idem ultro iaculo parmaque Menoeten
proterrebat agens trepidis uestigia retro 645
passibus urgentem, donec defecit iniqua
lapsus humo, pariterque manus distractus in ambas
orat et a iugulo nitentem sustinet hastam:
' proce per has stellis interlabentibus umbras,
per superos noctemque tuam; sine tristia Thebis 650
nuntius acta feram uulgique per ora pauentis
contempto te rege canam: sic inrita nobis
tela cadant, nullique tuum penetrabile ferro
pectus, et optanti uictor reueharis amico.'
dixerat. ille nihil uultum mutatus ' iamnes 655
perdis' ait ' acrimas; et tu (ni fallor) iniquo
pollicitus mea colla duci: nunc arma diemque
proice; quid timidae sequeris compendia uitae?
bella manent.' simuhaec et crassum sanguine telum
iam redit; ille super dictis infensus amaris 660
prosequitur uictos: ' non haec trieterica uobis
nox patrio de more uenit, non orgia Cadmi
cernitis aut auidas Bacchum scelerare parentes.
nebridas et fragiles thyrsos portare putastis
imbellem ad sonitum maribusque incognita ueris 665
foeda Celaenaea committere proelia buxo?
hic aliae caedes, alius furor: ite sub umbras,
o timidi paucique!' haec intonat; ast tamen illi
membra negant, lassusque ferit praecordia sanguis.
iam sublata manus cassos defertur in ictus, 670
tardatique gradus, clipeum nec sustinet umbo
mutatum spoliis; gelidus cadit imber anhelio
pectore, tum crines ardentiaque ora cruentis
roribus et taetra morientum aspergine manant:
ut leo, qui campis longe custode fugato 675
Massylas depastus oues, ubi sanguine multo
luxuriata fames ceruixque et tabe grauatae
consedere iubae, mediis in caedibus astat
aeger, hians, uictusque cibus; nec iam amplius irae
crudescunt: tantum uacuis ferit aera malis 680

molliaque eiecta delambit uellera lingua.

ille etiam Thebas spoliis et sanguine plenus
isset et attonitis sese populoque ducique
ostentasset ouans, ni tu, Tritonia uirgo,
flagrantem multaue operis caligine plenum 685

consilio dignata uirum: ' æte gente superbi
Oeneos, absentes cui dudum uincere Thebas
adnuimus, iam pone modum nimiumque secundis
parce deis: huic una fides optanda labori.

fortuna satis usus abi.' restabat acerbis 690

funeribus socioque gregi non sponte superstes
Haemonides (ille haec praeuiderat, omina doctus
aeris et nulla deceptus ab alite) Maeon,

nec ueritus prohibere ducem, sed fata monentem
priuauere fide. uita miserandus inertis 695

damnatur; trepido Tydeus inmitia mandat:

' quisquis es Aonidum, quem crastina munere nostro
manibus exemptum mediis Aurora uidebit,
haec iubeo perferre duci: cinge aggere portas,
tela noua, fragiles aeuo circum inspicere muros, 700

praecipue stipare uiros densasque memento
multiplicare acies! fumantem hunc aspice late
ense meo campum: tales in bella uenimus.'

haec ait, et merita pulchrum tibi, Pallas, honorem
sanguinea de strage parat, praedamque iacentem 705

comportat gaudens ingentiaque acta recenset.
quercus erat tenerae iam longum oblita iuuentae
aggere camporum medio, quam plurimus ambit
frondibus incuruis et crudo robore cortex.

huic leues galeas perfossaue uulnere crebro 710
inserit arma ferens, huic truncos ictibus enses
subligat et tractas membris spirantibus hastas.

corpora tunc atque arma simul cumulata superstans
incipit (oranti nox et iuga longa resultant):

' diu ferox, magni decus ingeniumque parentis, 715
bellipotens, cui torua genis horrore decoro
cassis, et asperso crudescit sanguine Gorgon,

nec magis ardentis Mauors hastataque pugnae
impulerit Bellona tubas, huic adnue sacro,
seu Pandionio nostras inuisere caedes 720

monte uenis, siue Aonia deuertis Itone
laeta choris, seu tu Libyco Tritone repexas
lota comas qua te biuigo temone frementem
intemeratarum uolucer rapit axis equarum:

nunc tibi fracta uirum spolia informesque dicamus 725

exuuias. at si patriis Porthaonis aruis
inferar et reduci pateat mihi Martia Pleuron,
aurea tunc mediis urbis tibi templa dicabo
collibus, Ionias qua despectare procellas

dulce sit, et flauo tollens ubi uertice pontum 730
turbidus obiectas Achelous Echinadas exit.
hic ego maiorum pugnas uultusque tremendos
magnanimum effingam regum, figamque superbis
arma tholis, quaeque ipse meo quaesita reuexi
sanguine, quaeque dabis captis, Tritonia, Thebis. 735
centum ibi uirgineis uotae Calydonides aris
Actaeas tibi rite faces et ab arbore casta
nectent purpureas niueo discrimine uittas,
peruigilemque focis ignem longaeua sacerdos
nutriet, arcanum numquam spretura pudorem. 740
tu bellis, tu pace feres de more frequentes
primitias operum, non indignante Diana.'
dixerat, et dulces iter instaurabat ad Argos.

Liber III

At non Aoniae moderator perfidus aulae
nocte sub ancipiti, quamuis umentibus astris
longus ad auroram superet labor, otia somni
accipit; inuigilant animo scelerisque parati
supplicium exercent curae; tum plurima uersat, 5
pessimus in dubiis augur, timor. 'ei mihi' ~~lamat,~~
' unde morae?' (~~am~~ pronā ratus facilemque tot armis
Tydea, nec numero uirtutem animumque rependit)
' num regio diuersa uiae? num missus ab Argis 10
subsidio globus? an sceleris data fama per urbes
finitimas? paucosne, pater Gradiue, manuue
legimus indecores? at enim fortissimus illic
et Chromis et Dorylas et nostris turribus aequi
Thespiadae totos raperent mihi funditus Argos.
nec tamen ille meis, reor, impenetrabilis armis 15
aere gerens solidoque datos adamante lacertos
uenerat; heu segnes, quorum labor haeret in uno,
si conserta manus.' ~~ario~~ sic turbidus aestu
angitur ac sese culpat super omnia, qui non
orantem in mediis legatum coetibus ense 20
perculerit foedasque palam satiauerit iras.
iam pudet incepti, iam paenitet. ac uelut ille
fluctibus Ioniis Calabriae datus arbiter alno
nec rudis undarum (portus sed linquere amicos
purior Olenii frustra gradus impulit astri), 25
cum fragor hiberni subitus Iouis, omnia mundi
claustra tonant multusque polos inclinat Orion,
ipse quidem malit terras pugnatque reuerti,
fert ingens a puppe Notus, tunc arte relictā
ingemit et caecas sequitur iam nescius undas: 30
talis Agenoreus ductor caeloque morantem
Luciferum et seros maerentibus increpat ortus.
ecce sub occiduas uersae iam Noctis habenas
astrorumque obitus, ubi primum maxima Tethys 35
impulit Eoo cunctantem Hyperiona ponto,
ima flagellatis, signum lugubre malorum,
ponderibus trepidauit humus, motusque Cithaeron
antiquas dedit ire niues; tunc uisa leuari
culmina septemque iugo concurrere portae.
et prope sunt causae: gelido remeabat Eoo 40
iratus fatis et tristis morte negata
Haemonides; necdum ora patent, dubiusque notari
signa dabat magnae longe manifesta ruinae
planctuque et gemitu; lacrimas nam protinus omnes

fuderat. haud aliter saltu deuertitur orbis 45
pastor ab agrestum nocturna strage luporum,
cuius erile pecus siluis inopinus abegit
imber et hibernae uentosa cacumina lunae.
luce patent caedes; domino perferre recentes
ipse timet casus, haustaque informis harena 50
questibus implet agros, stabulique silentia magni
odit et amissos longo ciet ordine tauros.
illum congestae portarum ad limina matres
ut solum uidere (nefas!), nulla agmina circum
magnanimosque duces, nil ausae quaerere tollunt 55
clamorem, qualis bello supremus apertis
urbibus, aut pelago iam descendente carina.
ut primum inuisi cupido data copia regis:
' hanc tibi de tanto donat ferus agmine Tydeus
infelicem animam, siue haec sententia diuum, 60
seu fortuna fuit, seu, quod pudet ira fateri,
uis inuicta uiri. uix credo et nuntius: omnes
procubuere, omnes. noctis uaga lumina testor
et socium manes et te, mala protinus ales,
qua redeo, non hanc lacrimis meruisse nec astu 65
crudelem ueniam atque inhonoraee munera lucis;
sed mihi iussa deum placitoque ignara moueri
Atropos atque olim non haec data ianua leti
eripuerunt necem. iamque ut mihi prodiga uitae
pectora et extremam nihil horrescentia mortem 70
aspicias: bellum infandum ominibusque negatam
mouisti, funeste, aciem, dum pellere leges
et consanguineo gliscis regnare superbus
exule; te series orbarum excisa domorum
placibus adsiduis, te diro horrore uolantes 75
quinquaginta animae circum noctesque diesque
adsilient, neque enim ipse moror.' anim mouerat iras
rex ferus, et tristes ignescunt sanguine uultus.
inde ultro Phlegyas et non cunctator iniqui
Labdacus (hos regni ferrum penes) ire manuque 80
proturbare parant. sed iam nudauerat ensem
magnanimus uates, et nunc trucis ora tyranni,
nunc ferrum aspectans: ' numquam tibi sanguinis huius
ius erit aut magno feris imperdita Tydeo
pectora; uado equidem exultans ereptaque fata 85
insequor et comites feror expectatus ad umbras.
te superis fratrique++' teiam media orsa loquentis
absciderat plenum capulo latus; ille dolori
pugnat et ingentem nisu duplicatus in ictum
corrui, extremisque animae singultibus errans 90
alternus nunc ore uenit, nunc uulnere sanguis.
excussae procerum mentes, turbataque mussant
concilia; ast illum coniunx fidiq;ue parentes

seruantem uultus et toruum in morte peracta,
 non longum reducem laetati, in tecta ferebant 95
 sed ducis infandi rabidae non hactenus irae
 stare queunt; uetat igne rapi, pacemque sepulcri
 impius ignaris nequiquam manibus arcet.
 tu tamen egregius fati mentisque nec umquam
 (sic dignum est) passure situm, qui cominus ausus 100
 uadere contemptum reges, quaque ampla ueniret
 libertas, sancire uiam: quo carmine dignam,
 quo satis ore tuis famam uirtutibus addam,
 augur amate deis? non te caelestia frustra
 edocuit lauruque sua dignatus Apollo est, 105
 . . . 105a
 et nemorum Dodona parens Cirrhaeaeque uirgo
 audebit tacito populos suspendere Phoebo.
 nunc quoque Tartareo multum diuisus Auerno
 Elysias, i, carpe plagas, ubi manibus axis
 inuius Ogygiis nec sontis iniqua tyranni 110
 iussa ualent; durant habitus et membra cruentis
 inuiolata feris, nudoque sub axe iacentem
 et nemus et tristis uolucrum reuerentia seruat.
 at nuptae exanimes puerique aegrique parentes
 moenibus effusi per plana, per auia, passim 115
 quisque suas audi ad lacrimas, miserabile, currunt,
 certamen, quos densa gradu comitantur euntes
 milia solandi studio, pars uisere flagrant
 unius acta uiri et tantos in nocte labores:
 feruet iter gemitu et plangoribus arua reclamant. 120
 ut uero infames scopulos siluamque nefandam
 peruentum, ceu nulla prius lamenta nec atri
 manassent imbres, sic ore miserrimus uno
 exoritur fragor, aspectuque accensa cruento
 turba furit: stat sanguineo discissus amictu 125
 Luctus atrox caesoque inuitat pectore matres.
 scrutantur galeas frigentum inuentaue monstrant
 corpora, prociduae super externosque suosque.
 hae pressant in tabe comas, hae lumina signant
 uulneraque alta rigant lacrimis, pars spicula dextra 130
 nequiquam parcente trahunt, pars molliter aptant
 brachia trunca loco et ceruicibus ora reponunt.
 at uaga per dumos uacuique in puluere campi
 magna parens iuuenum, gemini nunc funeris, Ide
 squalentem sublata comam liuentiaque ora 135
 ungue premens (nec iam infelix miserandaque, uerum
 terror inest lacrimis), per et arma et corpora passim
 canitiem impexam dira tellure uolutans
 quaerit inops natos omnique in corpore plangit.
 Thessalis haud aliter bello gauisa recenti, 140
 cui gentile nefas hominem renouare canendo,

multifida attollens antiqua lumina cedro
 nocte subit campos uersatque in sanguine functum
 uulgus et explorat manes, cui plurima busto
 imperet ad superos: animarum maesta queruntur 145
 concilia, et nigri pater indignatur Auerni.
 illi in secessu pariter sub rupe iacebant
 felices, quos una dies, manus abstulit una,
 peruia uulneribus media trabe pectora nexi.
 ut uidit lacrimisque oculi patuere profusis: 150
 ' hosne ego complexus genetrix, haec oscula, nati,
 uestra tuor? sic uos extremo in fine ligauit
 ingenium crudele necis? quae uulnera tractem,
 quae prius ora premam? uosne illa potentia matris,
 uos uteri fortuna mei, qua tangere diuos 155
 rebar et Ogygias titulis anteire parentes?
 at quanto melius dextraque in sorte iugatae,
 quis steriles thalami nulloque ululata dolore
 respexit Lucina domum! mihi quippe malorum
 causa labor; sed nec bellorum in luce patenti 160
 conspicui fatis aeternaque gentibus ausi
 quaesistis miserae uulnus memorabile matri,
 sed mortem obscuram ~numerosaque funera passi,~
 heu quantus furto cruor et sine laude iacetis!
 quin ego non dextras miseris complexibus ausim 165
 diuidere et tanti consortia rumpere leti:
 ite diu fratres indiscretique supremis
 ignibus et caros urna confundite manes!
 nec minus interea digesta strage suorum
 hic Cthonium coniunx, hic mater Penthea clamat 170
 Astyoche, puerique rudes, tua, Phaedime, proles,
 amissum didicere patrem, Marpessaque pactum
 Phyllea, sanguineumque lauant Acamanta sorores.
 tunc ferro retegunt siluas collisque propinqui
 annosum truncant apicem, qui conscius actis 175
 noctis et inspexit gemitus; ibi grandior aeuo
 ante rogos, dum quisque suo nequit igne reuelli,
 concilium infaustum dictis mulcebat Aletes:
 ' saepe quidem infelix uarioque exercita ludo
 fatorum gens nostra fuit, Sidonius ex quo 180
 hospes in Aonios iecit sata ferrea sulcos,
 unde noui fetus et formidata colonis
 arua suis. sed nec ueteris cum regia Cadmi
 fulmineum in cinerem monitis Iunonis iniquae
 consedit, neque funerea cum laude potitus 185
 infelix Athamas trepido de monte ueniret,
 semianimem heu laeto referens clamore Learchum,
 hic gemitus Thebis, nec tempore clarius illo
 Phoenissae sonuere domus, cum lassa furorem
 uicit et ad comitum lacrimas expauit Agaue. 190

una dies similis fato specieque malorum
 aequa fuit, qua magniloquos luit impia flatus
 Tantalus, innumeris cum circumfusa ruinis
 corpora tot raperet terra, tot quaereret ignes.
 talis erat uulgi status, et sic urbe relictas 195
 primauique senesque et longo examine matres
 inuidiam planxere deis miseroque tumultu
 bina per ingentes stipabant funera portas.
 meque ipsum memini (necdum apta doloribus aetas)
 flesse tamen gemituque meos aequasse parentes 200
 illa tamen superi. nec quod tibi, Delia, castos
 prolapsum fontes specula temerare profana
 heu dominum insani nihil agnouere Molossi,
 deflerim magis, aut uerso quod sanguine fluxit
 in subitos regina lacus: sic dura Sororum 205
 pensa dabant uisumque Ioui. nunc regis iniqui
 ob noxam inmeritos patriae tot culmina ciues
 exuimus, nec adhuc calcati foederis Argos
 fama subit, et iam bellorum extrema dolemus.
 quantus equis quantusque uiris in puluere crasso 210
 sudor! io quanti crudele rubebitis amnes!
 uiderit haec bello uiridis manus: ast ego doner
 dum licet igne meo terraque insternar auita!
 haec senior, multumque nefas Eteoclis aceruat
 crudelem infandumque uocans poenasque daturum. 215
 unde ea libertas? iuxta illi finis et aetas
 tota retro, seraeque decus uelit addere morti.
 haec sator astrorum iamdudum e uertice mundi
 prospectans primoque imbutas sanguine gentes
 Graduum acciri propere iubet. ille furentes 220
 Bistonas et Geticas populatus caedibus urbes
 turbidus aetherias currus urgebat ad arces,
 fulmine cristatum galeae iubar armaque in auro
 tristia, terrificis monstrorum animata figuris,
 incutiens: tonat axe polus clipeique cruenta 225
 lux rubet, et solem longe ferit aemulus orbis.
 hunc ubi Sarmaticos etiamnum efflare labores
 Iuppiter et tota perfusum pectora belli
 tempestate uidet: ' alis mihi, nate, per Argos,
 talis abi, sic ense madens, hac nubilus ira. 230
 exturbent residues frenos et cuncta perosi
 te cupiant, tibi praecipites animasque manusque
 deuouent; rape cunctantes et foedera turba,
 cui dedimus; tibi fas ipsos incendere bello
 caelicolas pacemque meam. iam semina pugnae 235
 ipse dedi: remeat portans inmania Tydeus
 ausa, ducis scelus et, turpis primordia belli,
 insidias fraudesque, suis quas ultus in armis.
 adde fidem. uos, o superi, meus ordine sanguis,

ne pugnare odiis, neu me temptare precando 240
 certetis; sic Fata mihi nigraeque Sororum
 iurauere colus: manet haec ab origine mundi
 fixa dies bello, populi que in proelia nati.
 quodni me ueterum poenas sancire malorum
 gentibus et diros sinitis punire nepotes 245
 (arcem hanc aeternam mentisque sacraria nostrae
 testor et Elysios, etiam mihi numina, fontes)
 ipse manu Thebas correpta que moenia fundo
 excutiam uersasque solo super Inacha tecta
 effundam turrets aut stagna in caerula uerram 250
 imbre superiecto, licet ipsa in turbine rerum
 Iuno suos colles templumque amplexa laboret.'
 dixit, et attoniti iussis; mortalia credas
 pectora, sic cuncti uocemque animosque tenebant:
 non secus ac longa uentorum pace solutum 255
 aequor et imbelli recubant ubi litora somno,
 siluarumque comas et abacto flamine nubes
 mulcet iners aestas; tunc stagna lacusque sonori
 detumuere, tacent exusti solibus amnes.
 gaudet ouans iussis et adhuc temone calenti 260
 feruidus in laeuum torsit Graduius habenas.
 iamque iter extremum caelique abrupta tenebat,
 cum Venus ante ipsos nulla formidine gressum
 figit equos; cessere retro iam iamque rigentes
 suppliciter posuere iubas. tunc pectora summo 265
 adclinata iugo uultumque obliqua madentem
 incipit (interea dominae uestigia iuxta
 spumantem proni mandunt adamanta iugales):
 ' Quid etiam in Thebas, socer o pulcherrime, bella
 ipse paras ferroque tuos abolere nepotes? 270
 nec genus Harmoniae nec te conubia caelo
 festa nec hae quicquam lacrimae, furibunde, morantur?
 criminis haec merces? hoc fama pudorque relictus,
 hoc mihi Lemniacae de te meruere catenae?
 perge libens; at non eadem Volcania nobis 275
 obsequia, et laesi seruit tamen ira mariti!
 illum ego perpetuis mihi desudare caminis
 si iubeam uigilesque operi transmitters noctes,
 gaudeat ornatusque nouos ipsique laboret
 arma tibi; tu++sed scopulos et aena precando 280
 flectere corda paro; solum hoc tamen anxia, solum
 obtestor, quid me Tyrio sociare marito
 progeniem caram infaustisque dabas hymenaeis?
 dum fore praeclaros armis et uiuida rebus
 pectora uipereo Tyrios de sanguine inactas 285
 demissumque Iouis serie genus, a! mea quanto
 Sithonia malle nupsisset uirgo sub Arcto
 trans Borean Thracasque tuos! indigna parumne

pertulimus, diuae Veneris quod filia longum
 reptat et Illyricas deiectat uirus in herbas? 290
 nunc gentem inmeritam++' acrimas non pertulit ultra
 Bellipotens; hastam laeua transumit et alto
 (haud mora) desiluit curru clipeoque receptam
 laedit in amplexu dictisque ita mulcet amicis:
 ' o **mihi** bellorum requies et sacra uoluptas 295
 unaque pax animo; soli cui tanta potestas
 diuorumque hominumque meis occurrere telis
 impune et media quamuis in caede frementes
 hos adsistere equos, hunc ensem auellere dextrae:
 nec mihi Sidonii genialia foedera Cadmi 300
 nec tua cara fides (ne falsa incessere gaude!)
 exciderunt: prius in patruis deus infera mergar
 stagna et pallentes agar exarmatus ad umbras.
 sed nunc fatorum monitus mentemque supremi
 iussus obire patris (neque enim Vulcania tali 305
 imperio manus apta legi), quo pectore contra
 ire Iouem dictasque parem contemnere leges,
 cui modo (pro uires!) terras caelumque fretumque
 attemere oranti tantosque ex ordine uidi
 delituisse deos? sed ne mihi corde supremos 310
 concipe, cara, metus: quando haec mutare potestas
 nulla datur, cum iam Tyriis sub moenibus ambae
 bellabunt gentes, adero et socia arma iuuabo.
 tunc me sanguineo late deferuere campo
 res super Argolicas haud sic deiecta uidebis; 315
 hoc mihi ius, nec fata uetant.' sic orsus aperto
 flagrantem inmisit equos. non ocius alti
 in terras cadit ira Iouis, si quando niualem
 Othryn et Arctoae gelidum caput institit Ossae
 armauitque in nube manum: uolat ignea moles 320
 saeua dei mandata ferens, caelumque trisulca
 territat omne coma iamdudum aut ditibus agris
 signa dare aut ponto miseros inuoluere nautas.
 iamque remensus iter fesso Danaeia Tydeus
 arua gradu uiridisque legit deuexa Prosymnae 325
 terribilis uisu: stant fulti puluere crines,
 squalidus ex umeris cadit alta in uulnera sudor,
 insomnesque oculos rubor excitat, oraque retro
 sorbet anhela sitis; mens altum spirat honorem
 conscia factorum. sic nota in pascua taurus 330
 bellator redit, aduerso cui colla suoque
 sanguine proscissisque natant palearibus armi;
 tunc quoque lassa tumet uirtus multumque superbit
 pectore despecto; uacua iacet hostis arena
 turpe gemens crudosque uetat sentire dolores. 335
 talis erat; medias etiam non destitit urbes,
 quidquid et Asopon ueteresque interiacet Argos,

inflammare odiis, multumque et ubique retexens
 legatum sese Graia de gente petendis
 isse super regnis profugi Polynicis, at inde 340
 uim, noctem, scelus, arma, dolos, ea foedera passum
 regis Echionii, fratri sua iura negari.
 prona fides populis; deus omnia credere suadet
 Armipotens, geminatque acceptos Fama pauores.
 utque introgressus portas (et forte uerendos 345
 concilio pater ipse duces cogebat Adrastus)
 improuisus adest, iam illinc a postibus aulae
 uociferans: 'arma, arma uiri, tuque optime Lernaee
 ductor, magnanimum si quis tibi sanguis auorum,
 arma para! nusquam pietas, non gentibus aequum 350
 fas aut cura Iouis; melius legatus adissem
 Sauromatas rabidos seruatoremq; cruentum
 Bebrycii nemoris. nec iussa incuso pigetue
 officii: iuuat isse, iuuat, Thebasque nocentes
 explorasse manu; bello me, credite, bello, 355
 ceu turrem ualidam aut artam compagibus urbem,
 delecti insidiis instructique omnibus armis
 nocte doloque uiri nudum ignarumque locorum
 nequiquam clausere; iacent in sanguine mixti
 ante urbem uacuum. nunc o nunc tempus in hostes, 360
 dum trepidi exanguesque metu, dum funera portant,
 nunc, socer, haec dum non manus excidit; ipse ego fessus
 quinquaginta illis heroum inmanibus umbris
 uulneraque ista ferens putri insiccata cruore
 protinus ire peto!' ~~t~~epidi de sedibus astant 365
 Inachidae, cunctisque prior Cadmeius heros
 accurrit uultum deiectus et ' o ego diis
 inuisus uitaeque nocens haec uulnera cerno
 integer? hosne mihi reditus, germane, parabas?
 in me haec tela dabas! pro uitae foeda cupido! 370
 infelix, facinus fratri tam grande negaui.
 et nunc uestra quidem maneant in pace quieta
 moenia, nec uobis tanti sim causa tumultus
 hospes adhuc. scio (nec me adeo res dextra leuauit)
 quam durum natis, thalamo quam triste reuelli, 375
 quam patria; non me ullius domus anxia culpet
 respectentue truces obliquo limine matres.
 ibo libens certusque mori, licet optima coniunx
 auditusque iterum reuocet socer; hunc ego Thebis,
 hunc, germane, tibi iugulum et tibi, maxime Tydeu, 380
 debeo.' is uariis pertemptat pectora dictis
 obliquatque preces. commotae questibus irae
 et mixtus lacrimis caluit dolor; omnibus ultro
 non iuuenum modo, sed gelidis et inertibus aeuo
 pectoribus mens una subit, uiduare penates, 385
 finitimas adhibere manus, iamque ire. sed altus

consiliis pater imperiique haud flectere molem
 inscius: ' ~~ist~~ quidem superis curaeque medenda
 linquite, quaeso, meae: nec te germanus inulto
 scepra geret, neque nos auidi promittere bellum. 390
 at nunc egregium tantoque in sanguine ouantem
 excipite Oeniden, animosaque pectora laxet
 sera quies: nobis dolor haud rationis egebit.'
 turbati extemplo comites et pallida coniunx
 Tydea circum omnes fessum bellique uiaeque 395
 stipantur. laetus mediis in sedibus aulae
 constitit, ingentique exceptus terga columna,
 uulnera dum lymphis Epidaurius eluit Idmon
 (nunc uelox ferro, nunc ille tepentibus herbis
 mitior), ipse alta seductus mente renarrat 400
 principia irarum, quaeque orsus uterque uicissim,
 quis locus insidiis, tacito quae tempora bello,
 qui contra quantique duces, ubi maximus illi
 sudor, et indicio seruatum Maeona tristi
 exponit. cui fida manus proceresque socerque 405
 astupet oranti, Tyriusque incenditur exul.
 soluerat Hesperii deuexo margine ponti
 flagrantes Sol pronus equos rutilamque lauabat
 Oceani sub fonte comam, cui turba profundi
 Nereos et rapidis accurrunt passibus Horae, 410
 frenaque et auratae textum sublime coronae
 deripiunt, laxant calidis umentia loris
 pectora; pars meritos uertunt ad molle iugales
 gramen et erecto currum temone supinant.
 Nox subiit curasque hominum motusque ferarum 415
 composuit nigroque polos inuoluit amictu,
 illa quidem cunctis, sed non tibi mitis, Adraste,
 Labdacioque duci: nam Tydea largus habebat
 perfusum magna uirtutis imagine somnus.
 et iam noctiuagas inter deus armifer umbras 420
 desuper Arcadiae fines Nemeaeaque rura
 Taenariumque cacumen Apollineasque Therapnas
 armorum tonitru ferit et trepidantia corda
 implet amore sui. comunt Furor Iraque cristas,
 frena ministrat equis Pauor armiger. at uigil omni 425
 Fama sono uanos rerum succincta tumultus
 anteuolat currum flatuque impulsa gementum
 alipedum trepidas denso cum murmure plumas
 excutit: urguet enim stimulis auriga cruentis
 facta, infecta loqui, curruque infestus ab alto 430
 terga comasque deae Scythica pater increpat hasta.
 qualis ubi Aeolio dimissos carcere Ventos
 dux prae se Neptunus agit magnoque uolentes
 incitat Aegaeo; tristis comitatus eunti
 circum lora fremunt Nimbique Hiemesque profundae 435

Nubilaque et uulso terrarum sordida fundo
 Tempestas: dubiae motis radicibus obstant
 Cyclades, ipsa tua Mycono Gyaroque reulli,
 Dele, times magnique fidem testaris alumni.
 septima iam nitidum terris Aurora deisque 440
 purpureo uehit ore diem, Perseius heros
 cum primum arcana senior sese extulit aula,
 multa super bello generisque tumentibus amens
 incertusque animi, daret armis iura nouosque
 gentibus incuteret stimulos, an frena teneret 445
 irarum et motos capulis adstringeret enses.
 hinc pacis tranquilla mouent, atque inde pudori
 foeda quies, flectique noua dulcedine pugnae
 difficiles populi; dubio sententia tandem
 sera placet, uatum mentes ac prouida ueri 450
 sacra mouere deum. sollers tibi cura futuri,
 Amphiarae, datur, iuxtaque Amythaone cretus
 iam senior (sed mente uiret Phoeboque) Melampus
 adsociat passus: dubium cui pronus Apollo
 oraque Cirrhaea satiarit largius unda. 455
 principio fibris pecudumque in sanguine diuos
 explorant; iam tum pauidis maculosa bidentum
 corda negant diraque nefas minitantia uena.
 ire tamen uacuoque sedet petere omina caelo.
 mons erat audaci seductus in aethera dorso 460
 (nomine Lernaei memorant Aphasanta coloni)
 gentibus Argolicis olim sacer; inde ferebant
 nubila suspensio celerem temerasse uolatu
 Persea, cum raptos pueri perterrita mater
 prospexit de rupe gradus ac paene secuta est. 465
 hoc gemini uates sanctam canentis oliuae
 fronde comam et niueis ornati tempora uittis
 euadunt pariter, madidos ubi lucidus agros
 ortus et argentes laxauit sole pruinas.
 ac prior Oeclides solitum prece numen amicat: 470
 'Iuppiter omnipotens (nam te perniciousis alis
 addere consilium uolucresque implere futuri
 ominaque et causas caelo deferre latentes
 accipimus), non Cirrha deum promiserit antro
 certius, aut frondes lucis quas fama Molossis 475
 Chaonias sonuisse tibi, licet aridus Hammon
 inuideat Lyciaeque parent contendere sortes
 Niliacumque pecus patrioque aequalis honori
 Branchus et undosae qui rusticus accola Pisae
 Pana Lycaonia nocturnum exaudit in umbra: 480
 ditior ille animi, cui tu, Dictaee, secundas
 impuleris manifestus aues. mirum unde, sed olim
 hic honor alitibus, superae seu conditor aulae
 sic dedit effusum chaos in noua semina texens,

seu quia mutatae nostraque ab origine uersis 485
 corporibus subiere notos, seu purior axis
 amotumque nefas et rarum insistere terris
 uera docent: tibi, summe sator terraeque deumque,
 scire licet: nos Argolicae primordia pugnae
 uenturumque sinas caelo praenosse laborem. 490
 si datur et duris sedet haec sententia Parcis
 soluere Echionias Lernaesa cuspide portas,
 signa feras laeuusque tones; tunc omnis in astris
 consonet arcana uolucris bona murmura lingua.
 si prohibes, hic necte moras dextrisque profundum 495
 alitibus praetexe diem.' is fatus et alto
 membra locat scopulo; tunc plura ignotaque iungit
 numina et inmensi fruitur caligine mundi.
 postquam rite diu partiti sidera, cunctas
 perlegere animis oculisque sequacibus auras, 500
 tunc Amythaonius longo post tempore uates:
 ' nonne sub excelso spirantis limite caeli,
 Amphiarae, uides, cursus ut nulla serenos
 ales agat liquidoque polum complexa meatu
 pendeat aut fugiens placabile clanxerit omen? 505
 non comes obscurus tripodum, non fulminis ardens
 uector adest, flauaeque sonans auis unca Mineruae
 non uenit auguriis melior; quin uultur et altis
 desuper accipitres exultauere rapinis.
 monstra uolant: dirae stridunt in nube uolucres, 510
 nocturnaeque gemunt striges et feralia bubo
 damna canens. quae prima deum portenta sequamur?
 hisne dari, Thymbraee, polum? simul ora recuruo
 ungue secant rabidae planctumque imitantibus alis
 exagitant zephyros et plumea pectora caedunt.' 515
 ille sub haec: 'equidem uarii, pater, omina Phoebi
 saepe tuli: iam tum, prima cum pube uirentem
 semideos inter pinus me Thessala reges
 duceret, hic casus terraeque marisque canentem
 obstipuerunt duces, nec me uentura locuto 520
 saepius in dubiis auditus Iasoni Mopsus.
 sed similes non ante metus aut astra notauit
 prodigiosa magis; quamquam maiora parantur.
 huc aduerte animum: clara regione profundi
 aetheros innumeri statuerunt agmina cycni. 525
 siue hos Strymonia Boreas eiecit ab Arcto,
 seu fecunda refert placidi clementia Nili.
 fixerunt cursus: has rere in imagine Thebas:
 nam sese inmoti gyro atque in pace silentes
 ceu muris ualloque tenent. sed fortior ecce 530
 aduentat per inane cohors; septem ordine fuluo
 armigeras summi Iouis exultante caterua
 intuo: Inachii sint hi tibi, concipe, reges.

inuasere globum niuei gregis uncaque pandunt
 caedibus ora nouis et strictis unguibus instant. 535
 cernis inexperto rorantes sanguine uentos,
 et plumis stillare diem? quae saeua repente
 uictores agitat leto Iouis ira sinistri?
 hic excelsa petens subita face solus inarsit
 summisitque animos, illum uestigia adortum 540
 maiorum uolucrum tenerae deponitis alae.
 hic hosti implicitus pariter ruit, hunc fuga retro
 uoluit agens sociae linquentem fata cateruae.
 hic nimbo glomeratus obit, hic praepete uiua
 pascitur inmoriens; spargit caua nubila sanguis. 545
 quid furtim inlacrimas? illum, uenerande Melampu,
 qui cadit, agnosco.' rēpidos sic mole futuri
 cunctaque iam rerum certa sub imagine passos
 terror habet uates; piget inrupisse uolantum
 concilia et caelo mentem insertasse uetanti, 550
 auditique odere deos. unde iste per orbem
 primus uenturi miseris animantibus aeger
 creuit amor? diuumne feras hoc munus, an ipsi,
 gens auida et parto non umquam stare quieti,
 eruimus quae prima dies, ubi terminus aevi, 555
 quid bonus ille deum genitor, quid ferrea Clotho
 cogitet? hinc fibrae et uolucrum per nubila sermo
 astrorumque uices numerataque semita lunae
 Thessalicumque nefas. at non prior aureus ille
 sanguis auum scopulisque satae uel robore gentes 560
 mentibus his usae; siluas amor unus humumque
 edomuisse manu; quid crastina uolueret aetas
 scire nefas homini. nos, prauum et flebile uulgus,
 scrutati penitus superos: hinc pallor et irae,
 hinc scelus insidiaeque et nulla modestia uoti. 565
 ergo manu uittas damnataque uertice sarta
 deripit abiectaue inhonorus fronde sacerdos
 inuiso de monte redit; iam bella tubaeque
 comminus, absentesque fremunt sub pectore Thebae.
 ille nec aspectum uulgi, nec fida tyranni 570
 conloquia aut coetus procerum perferre, sed atra
 sede tegi, et superum clausus negat acta fateri
 (te pudor et curae retinent per rura, Melampu):
 bissenos premit ora dies populumque ducesque
 extrahit incertis. et iam suprema Tonantis 575
 iussa fremunt agrosque uiris annosaque uastant
 oppida; bellipotens prae se deus agmina passim
 mille rapit; liquere domos dilectaue laeti
 conubia et primo plorantes limine natos:
 tantus in attonitos cecidit deus. arma paternis 580
 postibus et fixos superum ad penetralia currus
 uellere amor; tunc fessa putri robigine pila

haerentesque situ gladios in saeua recurant
 uulnera et attrito cogunt iuuenescere saxo.
 hi teretes galeas magnorumque aerea suta 585
 thoracum et tunicas Chalybum squalore crepantes
 pectoribus temptare, alii Gortynia lentant
 cornua; iam falces auidis et aratra caminis
 rastraque et incurui saeuum rubuere ligones.
 caedere nec ualidas sanctis e stirpibus hastas, 590
 nec pudor emerito clipeum uestisse iuuenco.
 inrupere Argos maestique ad limina regis
 bella animis, bella ore fremunt; it clamor ad auras,
 quantus Tyrrheni gemitus salis, aut ubi temptat
 Enceladus mutare latus; super igneus antris 595
 mons tonat: exundant apices, fluctusque Pelorus
 contrahit, et sperat tellus abrupta reuerti.
 atque hic ingenti Capaneus Mauortis amore
 excitus et longam pridem indignantia pacem
 corda tumens (huic ampla quidem de sanguine prisco 600
 nobilitas; sed enim ipse manu praegressus auorum
 facta, diu tuto superum contemptor et aequi
 impatiens largusque animae, modo suaserit ira),
 unus ut e siluis Pholoes habitator opacae
 inter et Aetnaeos aequus consurgere fratres, 605
 ante fores, ubi turba ducum uulgique frementis,
 Amphiarae, tuas 'quae tanta ignauia' clamat,
 'Inachidae uosque o socio de sanguine Achiui?
 unius (heu pudeat!) plebeia ad limina ciuis
 tot ferro accinctae gentes animisque paratae 610
 pendemus? non si ipse cauo sub uertice Cirrhae
 (quisquis is est, timidis famaеque ita uisus) Ao
 mugiat insano penitus seclusus in antro,
 expectare queam dum pallida uirgo tremendas
 nuntiet ambages. uirtus mihi numen et ensis 615
 quem teneo! iamque hic timida cum fraude sacerdos
 exeat, aut hodie, uolucrum quae tanta potestas,
 experiar.' laetum fremit adsensuque furentem
 implet Achaea manus. tandem prorumpere adactus
 Oeclides: ' hio curarum agitante tumultu 620
 non equidem effreno iuuenis clamore profani
 dictorumque metu, licet hic insana minetur,
 elicior tenebris; alio mihi debita fato
 summa dies, uetitumque dari mortalibus armis.
 sed me uester amor nimiusque arcana profari 625
 Phoebus agit; uobis uentura atque omne quod ultra est
 pandere maestus eo; nam te, uesane, moneri
 ante nefas, unique tacet tibi noster Apollo.
 quo, miseri, fatis superisque obstantibus arma,
 quo rapitis? quae uos Furiarum uerbera caecos 630
 exagitant? adeone animarum taedet? et Argos

exosi? nil dulce domi? nulla omina curae?
 quid me Persei secreta ad culmina montis
 ire gradu trepido superumque inrumpere coetus
 egistis? potui pariter nescire quis armis 635
 casus, ubi atra dies, quae fati exordia cunctis,
 quae mihi. consulti testor penetralia mundi
 et uolucrum adfatus et te, Thymbraee, uocanti
 non alias tam saeue mihi, quae signa futuri
 pertulerim: uidi ingentis portenta ruinae, 640
 uidi hominum diuumque metus hilaremque Megaeram
 et Lachesin putri uacuantem saecula penso.
 proicite arma manu: deus ecce furentibus obstat,
 ecce deus! miseri, quid pulchrum sanguine uicto
 Aoniam et diri saturare noualia Cadmi? 645
 sed quid uana cano, quid fixos arceo casus?
 ibimus.' hi presso gemuit semel ore sacerdos.
 illum iterum Capaneus: 'tuus o furor auguret uni
 ista tibi, ut serues uacuos inglorius annos
 et tua non umquam Tyrrhenus tempora circum 650
 clangor eat. quid uota uirum meliora moraris?
 scilicet ut uanis auibus natoque domoque
 et thalamis potiare iacens, sileamus inulti
 Tydeos egregii perfossum pectus et arma
 foederis abrupti? quodsi bella effera Graios 655
 ferre uetas, i Sidonios legatus ad hostes:
 haec pacem tibi certa dabunt. tua prorsus inani
 uerba polo causas abstrusa atque omina rerum
 eliciunt? miseret superum, si carmina curae
 humanaeque preces. quid inertia pectora terres? 660
 primus in orbe deos fecit timor! et tibi tuto
 nunc eat iste furor; sed prima ad classica cum iam
 hostilem Ismenon galeis Dircenque bibemus,
 ne mihi tunc, moneo, lituos atque arma uolenti
 obuius ire pares uenisque aut alite uisa 665
 bellorum proferre diem: procul haec tibi mollis
 infula terrificique aberit dementia Phoebi:
 illic augur ego et mecum quicumque parati
 insanire manu.' rursus fragor intonat ingens
 hortantum et uasto subter uolat astra tumultu. 670
 ut rapidus torrens, animos cui uerna ministrant
 flamina et exuti concreto frigore montes,
 cum uagus in campos frustra prohibentibus exit
 obicibus, resonant permixto turbine tecta,
 arua, armenta, uiri, donec stetit improbus alto 675
 colle minor magnoque inuenit in aggere ripas:
 haec alterna ducum nox interfusa diremit.
 at gemitus Argia uiri non amplius aequo
 corde ferens sociumque animo miserata dolorem,
 sicut erat, laceris pridem turpata capillis, 680

et fletu signata genas, ad celsa uerendi
 ibat tecta patris paruumque sub ubere caro
 Thessandrum portabat auo iam nocte suprema
 ante nouos ortus, ubi sola superstite Plaustro
 Arctos ad Oceanum fugientibus inuidet astris 685
 utque fores iniit magnoque adfusa parenti est:
 'cur tua cum lacrimis maesto sine coniuge supplex
 limina nocte petam, cessem licet ipsa profari,
 scis genitor. sed iura deum genialia testor
 teque, pater, non ille iubet sed peruigil angor. 690
 ex quo primus Hymen mouitque infausta sinistram
 Iuno facem, semper lacrimis gemituque propinquo
 exturbata quies. non si mihi tigridis horror
 aequoreaeque super rigeant praecordia cautes,
 ferre queam; tu solus opem, tu summa medendi 695
 iura tenes; da bella, pater, generique iacentis
 aspice res humiles, atque hanc, pater, aspice prolem
 exulis; huic olim generis pudor. o ubi prima
 hospitia et iunctae testato numine dextrae?
 hic certe est quem fata dabant, quem dixit Apollo; 700
 non egomet tacitos Veneris furata calores
 culpatamue facem: tua iussa uerenda tuosque
 dilexi monitus. nunc qua feritate dolentis
 despiciam questus? nescis, pater optime, nescis
 quantus amor castae misero nupsisse marito. 705
 et nunc maesta quidem graue et inlaetabile munus,
 ut timeam doleamque, rego; sed cum oscula rumpet
 maesta dies, cum rauca dabunt abeuntibus armis
 signa tubae saeuoque genas fulgebitis auro,
 ei mihi, care parens, iterum fortasse rogabo!' 710
 illius umentu carpens pater oscula uultu:
 ' non quidem has umquam culparim, nata, querelas;
 pone metus, laudanda rogas nec digna negari.
 sed mihi multa dei (nec tu sperare quod urges
 desine), multa metus regnique uolubile pondus 715
 subiciunt animo. ueniet qui debitus istis,
 nata, modus neque te incassum fleuisse quereris.
 tu solare uirum, neu sint dispendia iustae
 dura morae: magnos cunctamur, nata, paratus.
 proficitur bello.' ~~dicentem~~ talia nascens 720
 lux mouet ingentesque iubent adsurgere curae.

Liber IV

Tertius horrentem zephyris laxauerat annum
Phoebus et angusto cogebat limite uernum
longius ire diem, cum fracta impulsaque fatis
consilia et tandem miseri data copia belli.
prima manu rutilam de uertice Larisaeo 5
ostendit Bellona facem dextraque trabalem
hastam intorsit agens, liquido quae stridula caelo
fugit et Aoniae celso stetit aggere Dirces.
mox et castra subit ferroque auroque coruscis
mixta uiris turmale fremit; dat euntibus enses, 10
plaudit equos, uocat ad portas; hortamina fortes
praeueniunt, timidisque etiam breuis addita uirtus.
dicta dies aderat. cadit ingens rite Tonanti
Gradiuoque pecus, nullisque secundus in extis
pallet et armatis simulat sperare sacerdos. 15
iamque suos circum pueri nuptaeque patresque
funduntur mixti summisque a postibus obstant.
nec modus est lacrimis: rorant clipeique iubaeque
triste salutantum, et cunctis dependet ab armis
suspiranda domus; galeis iuuat oscula clausis 20
inserere amplexuque truces deducere conos.
illi, quis ferrum modo, quis mors ipsa placebat,
dant gemitus fractaeque labant singultibus irae.
sic ubi forte uiris longum super aequor ituris,
cum iam ad uela noti et scisso redit ancora fundo, 25
haeret amica manus: certant innectere collo
bracchia, manantesque oculos hinc oscula turbant,
hinc magni caligo maris, tandemque relictis
stant in rupe tamen; fugientia carbasa uisu
dulce sequi, patriosque dolent crebrescere uentos. 30
[stant tamen et nota puppim de rupe salutant.]
nunc mihi, Fama prior mundique arcana Vetustas,
cui meminisse ducum uitasque extendere curae,
pande uiros, tuque, o nemoris regina sonori,
Calliope, quas ille manus, quae mouerit arma 35
Gradius, quantas populis solauerit urbes,
sublata molire lyra: neque enim altior ulli
mens hausto de fonte uenit. rex tristis et aeger
pondere curarum propiorque abeuntibus annis
inter adhortantes uix sponte incedit Adrastus, 40
contentus ferro cingi latus; arma manipuli
pone ferunt, uolucres portis auriga sub ipsis
comit equos, et iam inde iugo luctatur Arion.
huic armat Larisa uiros, huic celsa Prosymna,

aptior armentis Midea pecorosaque Phlius, 45
 quaeque pauet longa spumantem ualle Charadron
 Neris, et ingenti turritae mole Cleonae
 et Lacedaemonium Thyrea lectura cruorem.
 iunguntur memores transmissi ab origine regis,
 qui Drepani scopulos et oliuiferae Sicyonis 50
 culta serunt, quos pigra uado Langia tacenti
 lambit et anfractu riparum incuruus Elisson.
 saeuus honos fluuio: Stygias lustrare seueris
 Eumenidas perhibetur aquis; huc mergere suetae
 ora et anhelantes potio Phlegethonte cerastas, 55
 seu Thracum uertere domos, seu tecta Mycenes
 impia Cadmeumue larem; fugit ipse natantes
 amnis, et innumeris liuescunt stagna uenenis.
 it comes Inoas Ephyre solata querelas
 Cenchraeaeque manus, uatum qua conscius amnis 60
 Gorgoneo percussus equo, quaque obiacet alto
 Isthmos et a terris maria inclinata repellit.
 haec manus Adrastum numero ter mille secuti
 exultant; pars gaesa manu, pars robora flammis
 indurata diu (non unus namque manipulis 65
 mos neque sanguis) habent, teretes pars uertere fundas
 adsueti uacuoque diem praecingere gyro.
 ipse annis sceptrisque subit uenerabilis aequae:
 ut possessa diu taurus meat arduus inter
 pasqua iam laxa ceruice et inanibus armis, 70
 dux tamen: haud illum bello attemptare iuuenis
 sunt animi; nam trunca uident de uulnere multo
 cornua et ingentes plagarum in pectore nodos.
 proxima longaeuo profert Dircaeus Adrasto
 signa gener, cui bella fauent, cui commodat iras 75
 cuncta cohors: huic et patria de sede uolentes
 aduenere uiri, seu quos mouet exul (et haesit
 tristibus aucta fides), seu quis mutare potentes
 praecipuum, multi, melior quos causa querenti
 conciliat; dederat nec non socer ipse regendas 80
 Aegion Arenenque, et quas Theseia Troezen
 addit opes, ne rara mouens inglorius iret
 agmina, neu raptos patriae sentiret honores.
 idem habitus, eadem arma uiro, quae debitus hospes
 hiberna sub nocte tulit: Teumesius implet 85
 terga leo et gemino lucent hastilia ferro,
 aspera uulnifico subter latus ense riget Sphinx.
 iam regnum matrisque sinus fidisque sorores
 spe uotisque tenet, tamen et de turre suprema
 attonitam totoque extantem corpore longe 90
 respicit Argian; haec mentem oculosque reducit
 coniugis et dulces auertit pectore Thebas.
 ecce inter medios patriae ciet agmina gentis

fulmineus Tydeus, iam laetus et integer artus,
 ut primae strepuere tubae: ceu lubricus alta 95
 anguis humo uerni blanda ad spiramina solis
 erigitur liber senio et squalentibus annis
 exutus laetisque minax interuaret herbis:
 a miser, agrestum si quis per gramina hianti
 obuius et primo fraudauerit ora ueneno. 100
 huic quoque praesentes Aetolis urbibus adfert
 belli fama uiros: sensit scopulosa Pylene
 fletaque cognatis auibus Meleagria Pleuron
 et praeceps Calydon et quae Ioue prouocat Iden
 Olenos Ioniis et fluctibus hospita portu 105
 Chalcis et Herculea turpatus gymnade uultus
 amnis; adhuc imis uix truncam attollere frontem
 ausus aquis glaucoque caput summersus in antro
 maeret, anhelantes aegrescunt puluere ripae.
 omnibus aeratae propugnant pectora crates, 110
 pilaque saeua manu; patrius stat casside Mauors.
 undique magnanimum pubes delecta coronant
 Oeniden, hilarem bello notisque decorum
 uulneribus; non ille minis Polynicis et ira
 inferior, dubiumque adeo cui bella gerantur. 115
 maior at inde nouis it Doricus ordo sub armis,
 qui ripas, Lyrcee, tuas, tua litora multo
 uomere suspendunt, fluuiorum ductor Achium,
 Inache (Persea neque enim uiolentior exit
 amnis humo, cum Taurum aut Pliadas hausit aquosas 120
 spumeus et genero tumuit Ioue), quos celer ambit
 Asterion Dryopumque trahens Erasinus aristas,
 et qui rura domant Epidauria (dexter Iaccho
 collis at Hennaee Cereri negat); auia Dyme
 mittit opem densasque Pylos Neleia turmas; 125
 nondum nota pylos iuuenisque aetate secunda
 Nestor, et ire tamen peritura in castra negauit.
 hos agitat pulchraeque docet uirtutis amorem
 arduus Hippomedon; capiti tremit aerea cassis
 ter niueum scandente iuba, latus omne sub armis 130
 ferrea suta terunt, umeros ac pectora late
 flammeus orbis habet, perfectaue uiuit in auro
 nox Danai: sontes Furiarum lampade nigra
 quinquaginta ardent thalami; pater ipse cruentis
 in foribus laudatque nefas atque inspicit enses. 135
 illum Palladia sonipes Nemeaeus ab arce
 deuehit arma pauens umbraque inmane uolanti
 implet agros longoque attollit puluere campum.
 non aliter siluas umeris et utroque refringens
 pectore montano duplex Hylaeus ab antro 140
 praecipitat: pauet Ossa uias, pecudesque feraeque
 procubuere metu; non ipsis fratribus horror

afuit, ingenti donec Peneia saltu
 stagna subit magnumque obiectus detinet amnem.

quis numerum ferri gentesque et robora dictu 145
 aequarit mortale sonans? suus excit in arma
 antiquam Tirynta deus; non fortibus illa
 infecunda uiris famaue inmanis alumni
 degenerat, sed lapsa situ fortuna, neque addunt
 robur opes; rarus uacuis habitator in aruis 150
 monstrat Cyclopum ductas sudoribus arces.
 dat tamen haec iuuenum tercentum pectora, uulgus
 innumerum bello, quibus haud ammenta nec enses
 triste micant: flauae capiti tergoque leonum
 exuuiae, gentilis honos; et pineus armat 155
 stipes, inexhaustis artantur tela pharetris.
 Herculeum paeana canunt uastataque monstros
 omnia; frondosa longum deus audit ab Oeta.
 dat Nemea comites, et quas in proelia uires
 sacra Cleonaei cogunt uineta Molorchi. 160
 gloria nota casae, foribus simulata salignis
 hospitis arma dei, paruoque ostenditur aruo,
 robur ubi et laxos qua reclinauerit arcus
 ilice, qua cubiti sedeant uestigia terra.

at pedes et toto despectans uertice bellum 165
 quattuor indomitis Capaneus erepta iuuenicis
 terga superque rigens iniectu molis aenae
 uersat onus; squallet triplici ramosa corona
 Hydra recens obitu: pars anguibus aspera uiuis
 argento caelata micat, pars arte reperta 170
 conditur et fuluo moriens nigrescit in auro;
 circum amnis torpens et ferro caerula Lerna.
 at laterum tractus spatiosaque pectora seruat
 nexilis innumero Chalybum subtemine thorax,
 horrendum, non matris, opus; galeaeque corusca 175
 prominet arce Gigans; atque uni missilis illi
 cuspide praefixa stat frondibus orba cupressus.
 huic parere dati, quos fertilis Amphigenia
 planaque Messene montosaque nutrit Ithome,
 quos Thryon et summis ingestum montibus Aepy, 180
 quos Helos et Pteleon, Getico quos flebile uati
 Dorion; hic fretus doctas anteire canendo
 Aonidas mutos Thamyris damnatus in annos
 ore simul citharaque (quis obuia numina temnat?)
 conticuit praiceps, qui non certamina Phoebi 185
 nosset et inlustres Satyro pendente Celaenas.

iamque et fatidici mens expugnata fatiscit
 auguris; ille quidem casus et dira uidebat
 signa, sed ipsa manu cunctanti iniecerat arma
 Atropos obrueratque deum, nec coniugis absunt 190
 insidiae, uetitoque domus iam fulgurat auro.

hoc aurum uati fata exitiale monebant
 Argolico; scit et ipsa (nefas!), sed perfida coniunx
 dona uiro mutare uelit, spoliisque potentis
 inminet Argiae raptoque excellere cultu. 195
 illa libens (nam regum animos et pondera belli
 hac nutare uidet, pariter si prouidus heros
 militet) ipsa sacros gremio Polynicis amati
 exuerat cultus haud maesta atque insuper addit:
 ' non ~~haec~~ apta mihi nitidis ornatibus' inquit 200
 ' tempora, nec miserae placeant insignia formae
 te sine: sat dubium coetu solante timorem
 fallere et incultos aris aduerrere crines.
 scilicet (infandum!), cum tu claudare minanti
 casside ferratusque sones, ego diuitis aurum 205
 Harmoniae dotale geram? dabit aptius isto
 fors decus, Argolicasque habitu praestabo maritas,
 cum regis coniunx, cum te mihi sospite templa
 uotiuus implenda choris; nunc induat illa
 quae petit et bellante potest gaudere marito.' 210
 sic Eriphylaeos aurum fatale penates
 inrupit scelerumque ingentia semina mouit,
 et graue Tisiphone risit gauisa futuris.
 Taenariis hic celsus equis, quam dispare coetu
 Cyllarus ignaro generarat Castore prolem, 215
 quassat humum; uatem cultu Parnasia monstrant
 uellera: frondenti crinitur cassis oliua,
 albaque puniceas interplicat infula cristas.
 arma simul pressasque iugo moderatur habenas.
 hinc atque inde morae iaculis, et ferrea curru 220
 silua tremit; procul ipse graui metuendus in hasta
 eminent et clipeo uictum Pythona coruscat.
 huius Apollineae currum comitantur Amyclae,
 quos Pylos et dubiis Malea uitata carinis
 plaudentique habiles Caryae resonare Dianae, 225
 quos Pharis uolucrumque parens Cythereia Messe,
 Taygetique phalanx et oloriferi Eurotae
 dura manus. deus ipse uiros in puluere crudo
 Arcas alit nudaeque modos uirtutis et iras
 ingenerat; uigor inde animis et mortis honora 230
 dulce sacrum. gaudent natorum fata parentes
 hortanturque mori, deflent iamque omnis ephebum
 turba, coronato contenta est funere mater.
 frena tenent duplexque inserto missile nodo,
 exerti ingentes umeros, chlamys horrida pendet, 235
 et cono Ladaeus apex. non hi tibi solum,
 Amphiarae, merent: auget resupina maniplos
 Elis, depressae populus subit incola Pisae,
 qui te, flauae, natant, terris Alpheae Sicani
 aduena tam longo non umquam infecte profundo. 240

curribus innumeris late putria arua lacesunt
 et bellis armenta domant: ea gloria genti
 infando de more et fractis durat ab usque
 axibus Oenomai; strident spumantia morsu
 uincola, et effossas niueus rigat imber harenas. 245
 tu quoque Parrhasias ignara matre cateruas
 (a rudis annorum, tantum noua gloria suadet!),
 Parthenopae, rapis; saltus tunc forte remotos
 torua parens (neque enim haec iuueni foret ire potestas)
 pacabat cornu gelidique auersa Lycae. 250
 pulchrior haud ulli triste ad discrimen ituro
 uultus et egregiae tanta indulgentia formae;
 nec desunt animi, ueniat modo fortior aetas.
 quas non ille duces nemorum fluuiisque dicata
 numina, quas magno non abstulit igne Napaeas? 255
 ipsam, Maenalia puerum cum uidit in umbra,
 Dianam, tenero signantem gramina passu,
 ignouisse ferunt comiti, Dictaeaque tela
 ipsam et Amyclaeas umeris aptasse pharetras.
 prosilit audaci Martis percussus amore, 260
 arma, tubas audire calens et puluere belli
 fluentem sordere comam captoque referri
 hostis equo: taedet nemorum, titulumque nocentem
 sanguinis humani pudor est nescire sagittas.
 igneus ante omnes auro micat, igneus ostro, 265
 undantemque sinum nodis inrugat Hiberis,
 imbelli parma pictus Calydonia matris
 proelia; trux laeua sonat arcus, et aspera plumis
 terga Cydonea gorytos harundine pulsat
 electro pallens et iaspide clarus Eoa. 270
 cornipedem trepidos suetum praeuertere ceruos,
 uelatum geminae deiectu lyncis et arma
 mirantem grauioris heri, sublimis agebat,
 dulce rubens uiridique genas spectabilis aeuo.
 Arcades huic ueteres astris lunaque priores 275
 agmina fida datis, nemorum quos stirpe rigenti
 fama satos, cum prima pedum uestigia tellus
 admirata tulit; nondum arua domusque nec urbes,
 conubiisue modus; quercus laurique ferebant
 cruda puerperia, ac populos umbrosa creauit 280
 fraxinus, et feta uiridis puer excidit orno.
 hi lucis stupuisse uices noctisque feruntur
 nubila et occiduum longe Titana secuti
 desperasse diem. rarescunt alta colonis
 Maenala, Parthenium fugitur nemus, agmina bello 285
 Rhipeque et Stratie uentosaque donat Enispe.
 non Tegea, non ipsa deo uacat alite felix
 Cyllene templumque Aleae nemorale Mineruae
 et rapidus Clitor et qui tibi, Pythie, Ladon

paene socer candensque iugis Lampia niuosis 290
 et Pheneos nigro Styga mittere credita Diti.
 uenit et Idaeis ululatibus aemulus Azan
 Parrhasiique duces, et quae risistis, Amores,
 grata pharetrato Nonacria rura Tonanti,
 diues et Orchomenos pecorum et Cynosura ferarum 295
 Aepytioidem ardor agros Psophidaque celsam
 uastat et Herculeo uulgatos robore montes,
 monstriferumque Erymanthon et aerisonum Stymphalon.
 Arcades hi, gens una uiris, sed dissona cultu
 scinditur: hi Paphias myrtos a stirpe recuruant 300
 et pastorali meditantur proelia trunco,
 his arcus, his tela sudes, his cassida crines
 integit, Arcadii morem tenet ille galeri,
 ille Lycaoniae rictu caput asperat ursae.
 hos belli coetus iurataque pectora Marti 305
 milite uicinae nullo iuuere Mycenae;
 funerea tunc namque dapes mediique recursus
 solis, et hic alii miscebant proelia fratres.
 iamque Atalantaeas implerat nuntius aures
 ire ducem bello totamque impellere natum 310
 Arcadium: tremuere gradus, elapsaque iuxta
 tela; fugit siluas perniciosior alite uento
 saxa per et plenis obstantia flumina ripis,
 qualis erat, correpta sinus et uertice flauum
 crinem sparsa Noto; raptis uelut aspera natis 315
 praedatoris equi sequitur uestigia tigris.
 ut stetit aduersisque impegit pectora frenis
 (ille ad humum pallens): ' unde haec furibunda cupido,
 nate, tibi? teneroque unde improba pectore uirtus?
 tu bellis aptare uiros, tu pondera ferre 320
 Martis et ensiferas inter potes ire cateruas?
 quamquam utinam quires! nuper te pallida uidi,
 dum premis obnixo uenabula comminus apro,
 poplite succiduo resupinum ac paene ruentem;
 et ni curuato torsissem spicula cornu, 325
 nunc ubi bella tibi? nil te mea tela iuuabunt
 nec teretes arcus maculis nec discolor atris
 hic, cui fidis, equus; magnis conatibus instas,
 uix Dryadum thalamis Erymanthiadumque furori
 Nympharum mature puer. sunt omina uera: 330
 mirabar cur templa mihi tremuisse Dianae
 nuper et inferior uultu dea uisa, sacrisque
 exuuias cecidere tholis; hoc segnior arcus
 difficilesque manus et nullo in uulnere certae.
 expecta dum maior honos, dum firmitus aeuum, 335
 dum roseis uenit umbra genis uultusque recedunt
 ore mei; tunc bella tibi ferrumque, quod ardes,
 ipsa dabo et nullo matris reuocabere fletu.

nunc refer arma domum! uos autem hunc ire sinetis,
Arcades, o saxis nimirum et robore nati?' 340
plura cupit; fusi circum natusque ducesque
solantur minuuntque metus, et iam horrida clangunt
signa tubae. nequit illa pio dimittere natum
complexu multumque duci commendat Adrasto.
at parte ex alia Cadmi Mauortia plebes, 345
maesta ducis furiis nec molli territa fama,
quando his uulgatum descendere uiribus Argos,
tardius illa quidem regis causaeque pudore,
uerum bella mouet. nulli destringere ferrum
impetus aut umeros clipeo clausisse paterno 350
dulce nec alipedum iuga comere, qualia belli
gaudia; deiecti trepidas sine mente, sine ira
promisere manus; hic aegra in sorte parentem
unanimum, hic dulces primaevae coniugis annos
ingemit et gremio miseros ad crescere natos. 355
bellator nulli caluit deus; ipsa uetusto
moenia lapsa situ magnaevae Amphionis arces
iam fessum senio nudant latus, et fide sacra
aequatos caelo surdum atque ignobile muros
firmat opus. tamen et Boeotis urbibus ultrix 360
adspirat ferri rabies, nec regis iniqui
subsidio quantum socia pro gente mouentur.
ille uelut pecoris lupo expugnator opimi,
pectora tabenti sanie grauis hirtaque saetis
ora cruentata deformis hiantia lana, 365
decedit stabulis huc illuc turbida uersans
lumina, si duri comperta clade sequantur
pastores, magnique fugit non inscius ausi.
accumulat crebros turbatrix Fama pauores:
hic iam dispersos errare Asopide ripa 370
Lernaeos equites, hic te, bacchate Cithaeron,
ille rapti Teumeson ait noctisque per umbras
nuntiat excubiis uigiles arsisse Plataeas.
nam Tyrios sudare lares et sanguine Dircen
inriguam fetusque novos iterumque locutam 375
Sphinga petris, cui non et scire licentia passim
et uidisse fuit? nouus his super anxia turbat
corda metus: sparsis subito correpta canistris
siluestris regina chori decurrit in aequum
uertice ab Ogygio trifidamque huc tristis et illuc 380
lumine sanguineo pinum disiectat et ardens
erectam attonitis implet clamoribus urbem:
' omnipotens Nysae pater, cui gentis auitae
pridem lapsus amor, tu nunc horrente sub Arcto
bellica ferrato rapidus quatis Ismara thyrsos 385
pampineumque iubes nemus inreptare Lycurgo,
aut tumidum Gangem aut claustra nouissima Rubrae

Tethyos Eoasque domos flagrante triumpho
 perfuris, aut Hermi de fontibus aureus exis:
 at tua progenies, positis gentilibus armis 390
 quae tibi festa litant, bellum lacrimasque metumque
 cognatumque nefas, iniusti munera regni,
 pendimus. aeternis potius me, Bacche, pruinis
 trans et Amazoniis ululatum Caucason armis
 siste ferens, quam monstra ducum stirpemque profanam 395
 eloquar. en urgues (alium tibi, Bacche, furorem
 iuravi): similes uideo concurrere tauros;
 idem ambobus honos unusque ab origine sanguis;
 ardua conlatis obnixa cornua miscent
 frontibus alternaque truces moriuntur in ira. 400
 tu peior, tu cede, nocens qui solus auita
 gramina communemque petis defendere montem.
 a miseri morum! bellastis sanguine tanto
 et saltum dux alter habet.' is fata gelatis
 uultibus et Baccho iam demigrante quieuit. 405
 at trepidus monstro et uariis terroribus impar
 longaeui rex uatis opem tenebrasque sagaces
 Tiresiae, qui mos incerta pauentibus, aeger
 consulit. ille deos non larga caede iuuenem,
 non alacri penna aut uerum salientibus extis, 410
 nec tripode implicito numerisque sequentibus astra,
 turea nec supra uolitante altaria fumo
 tam penitus, durae quam Mortis limite manes
 elicitos, patuisse refert; Lethaeaque sacra
 et mersum Ismeni subter confinia ponto 415
 miscentis parat ante ducem, circumque bidentum
 uisceribus laceris et odori sulphuris aura
 graminibusque nouis et longo murmure purgat.
 silua capax aeui ualidaque incurua senecta,
 aeternum intonsae frondis, stat peruia nullis 420
 solibus; haud illam brumae minuere, Notusue
 ius habet aut Getica Boreas impactus ab Vrsa.
 subter operta quies, uacuuque silentia seruat
 horror et exclusae pallet male lucis imago.
 nec caret umbra deo: nemori Latonia cultrix 425
 additur; hanc piceae cedrique et robore in omni
 effictam sanctis occultat silua tenebris.
 huius inaspectae luco stridere sagittae
 nocturnique canum gemitus, ubi limina patru
 effugit inque nouae melior redit ora Dianae; 430
 aut ubi fessa iugis, dulcesque altissima somnos
 lux mouet, hic late iaculis circum undique fixis
 effusam pharetra ceruicem excepta quiescit.
 extra inmane patent, tellus Mauortia, campi;
 fetus ager Cadmo, durus qui uomere primo 435
 post consanguineas acies sulcosque nocentes

ausus humum uersare et putria sanguine prata
 eruit; ingentes infelix terra tumultus
 lucis adhuc medio solaque in nocte per umbras
 expirat, nigri cum uana in proelia surgunt 440
 terrigenae; fugit incepto tremibundus ab aruo
 agricola insanique domum rediere iuueni.

hic senior uates (Stygiis accommoda quippe
 terra sacris, uiuoque placent sola pinguia tabo)
 uelleris obscuri pecudes armentaque sisti 445
 atra monet; quaecumque gregum pulcherrima ceruix
 ducitur; ingemuit Dirce maestusque Cithaeron,
 et noua clamosae stupuere silentia ualles.

tum fera caeruleis intexit cornua sertis
 ipse manu tractans, notaeque in limite siluae 450
 principio largos nouies tellure cauata
 inclinat Bacchi latices et munera uerni
 lactis et Actaeos imbres suadumque cruorem
 manibus; aggeritur quantum bibit arida tellus.

trunca dehinc nemora aduoluunt, maestusque sacerdos 455
 tres Hecatae totidemque satis Acheronte nefasto
 uirginibus iubet esse focos; tibi, rector Auerni,
 quamquam infossus humo superat tamen agger in auras
 pineus; hunc iuxta cumulo minor ara profundae
 erigitur Cereri; frontes atque omne cupressus 460
 intexit plorata latus. iamque ardua ferro
 signati capita et frugum libamine puro
 in uulnus cecidere greges; tunc innuba Manto
 exceptum pateris praelibat sanguen, et omnes
 ter circum acta pyras sancti de more parentis 465
 semineces fibras et adhuc spirantia reddit
 uiscera, nec rapidas cunctatur frondibus atris
 subiectare faces. atque ipse sonantia flammis
 uirgulta et tristes crepuisse ut sensit aceros
 Tiresias (illi nam plurimus ardor anhelat 470
 ante genas impletque cauos uapor igneus orbes)
 exclamat (tremuere rogi et uox terruit ignem):
 ' Tartareae sedes et formidabile regnum
 Mortis inexpletae, tuque, o saeuissime fratrum,
 cui seruire dati manes aeternaque sontum 475
 supplicia atque imi famulatur regia mundi,
 soluite pulsanti loca muta et inane seuerae
 Persephones uulgusque caua sub nocte repostum
 elicite, et plena redeat Styga portitor alno.
 ferte simul gressus, nec simplex manibus esto 480
 in lucem remeare modus; tu separe coetu
 Elysios, Persei, pios, uirgaque potenti
 nubilus Arcas agat; contra per crimina functis,
 qui plures Erebo pluresque e sanguine Cadmi,
 angue ter excusso et flagranti praeuia taxo, 485

Tisiphone, dux pande diem, nec lucis egentes
 Cerberus occursu capitum detorqueat umbras.
 dixerat, et pariter senior Phoebeaque uirgo
 erexere animos; illi formidine nulla,
 quippe in corde deus, solum timor obruit ingens 490
 Oedipodioniden, uatisque horrenda canentis
 nunc umeros nunc ille manus et uellera prensat
 anxius inceptisque uelit desistere sacris.
 qualis Gaetulae stabulantem ad confraga siluae
 uenator longo motum clamore leonem 495
 expectat firmans animum et sudantia nisu
 tela premens; gelat ora pauor gressusque tremescunt,
 quis ueniat quantusque, sed horrida signa frementis
 accipit et caeca metitur murmura cura.
 atque hic Tiresias nondum aduentantibus umbris: 500
 'estor,' ait, 'dianae, quibus hunc saturauimus ignem
 laeuaque conuulsae dedimus carchesia terrae,
 iam nequeo tolerare moram. cassusne sacerdos
 audior? an, rabido iubeat si Thessala cantu,
 ibitis? et, Scythicis quotiens medicata uenenis 505
 Colchis aget, trepido pallebunt Tartara motu?
 nostri cura minor, si non attollere bustis
 corpora nec plenas antiquis ossibus urnas
 egerere et mixtos caelique Erebique sub unum
 funestare deos libet aut exanguia ferro 510
 ora sequi atque aegras functorum carpere fibras?
 ne tenues annos nubemque hanc frontis opacae
 spernite, ne, moneo: et nobis saeuire facultas.
 scimus enim et quidquid dici noscique timetis
 et turbare Hecaten (ni te, Thymbraee, uererer) 515
 et triplicis mundi summum, quem scire nefastum.
 illum++sed taceo: prohibet tranquilla senectus.
 iamque ego uos++' auide subicit Phoebeia Manto:
 'audiris, genitor, uulgiusque exangue propinquat.
 panditur Elysium chaos, et telluris opertae 520
 dissilit umbra capax, siluaeque et nigra patescunt
 flumina: liuentes Acheron eiecat harenas,
 fumidus atra uadis Phlegethon incendia uoluit,
 et Styx discretis interflua manibus obstat.
 ipsum pallentem solio circumque ministras 525
 funestorum operum Eumenidas Stygiaeque seueros
 Iunonis thalamos et torua cubilia cerno.
 in speculis Mors atra sedet dominoque silentes
 adnumerat populos; maior superinminet ordo.
 arbiter hos dura uersat Gortynius urna 530
 uera minis poscens adigitque expromere uitas
 usque retro et tandem poenarum lucra fateri.
 quid tibi monstra Erebi, Scyllas et inane furentes
 Centauros solidoque intorta adamante Gigantum

uincula et angustam centeni Aegaeonis umbram?' 535
 ' imo,' ai' o nostra regimen uiresque senectae,
 ne uulgata mihi. quis enim remeabile saxum
 fallentesque lacus Tityonque alimenta uolucrum
 et caligantem longis Ixiona gyris
 nesciat? ipse etiam, melior cum sanguis, opertas 540
 inspexi sedes, Hecate ducente, priusquam
 obruit ora deus totamque in pectora lucem
 detulit. Argolicas magis huc appelle precando
 Thebanasque animas; alias auertere gressus
 lacte quater sparsas maestoque excedere luco, 545
 nata, iube; tum qui uultus habitusque, quis ardor
 sanguinis adfusi, gens ultra superior adsit,
 dic agedum nostramque mone per singula noctem.'
 iussa facit carmenque serit, quo dissipat umbras,
 quo reciet sparsas; qualis, si crimina demas, 550
 Colchis et Aeaëo simulatrix litore Circe.
 tunc his sacrificum dictis adfata parentem:
 ' pimus sanguineo summittit inertia Cadmus
 ora lacu, iuxtaque uirum Cythereia proles
 insequitur, geminusque bibit de uertice serpens. 555
 terrigenae comites illos, gens Martia, cingunt,
 quis aeu mensura dies, manus omnis in armis,
 omnis et in capulo; prohibent obstantque ruuntque
 spirantum rabie, nec tristi incumbere fossae
 cura, sed alternum sitis exhaurire cruorem. 560
 proxima natarum manus est fletique nepotes.
 hic orbam Autonoen, et anhelam cernimus Ino
 respectantem arcus et ad ubera dulce prementem
 pignus, et oppositis Semelen a uentre lacertis.
 Penthea iam fractis genetrix Cadmeia thyrsis 565
 iamque remissa deo pectusque adoperta cruentum
 insequitur planctu; fugit ille per auia Lethes
 et Stygios super usque lacus, ubi mitior illum
 flet pater et lacerum componit corpus Echion.
 tristem nosco Lycum dextramque in terga reflexum 570
 Aeoliden, umero iactantem funus onusto.
 necdum ille aut habitus aut uersae crimina formae
 mutat Aristaeo genitus: frons aspera cornu,
 tela manu, reicitque canes in uulnus hiantes.
 ecce autem magna subit inuidiosa caterua 575
 Tantalus et tumido percenset funera luctu,
 nil deiecta malis; iuuat effugisse deorum
 numina et insanae plus iam permittere linguae.'
 talia dum patri canit intemerata sacerdos,
 illius elatis tremefacta adsurgere uittis 580
 canities tenuisque impelli sanguine uultus.
 nec iam firmanti baculo nec uirgine fida
 nititur, erectusque solo, ' dæiste canendo,

nata,' ait, 'externae satis est mihi lucis, inertes
 discedunt nebulae, et uultum niger exuit aer. 585
 umbrisne an supero dimissus Apolline complet
 spiritus? en uideo quaecumque audita. sed ecce
 maerent Argolici deiecto lumine manes!
 toruus Abas Proetusque nocens mitisque Phoroneus
 truncatusque Pelops et saeuo puluere sordens 590
 Oenomaus largis umectant imbribus ora.
 auguror hinc Thebis belli meliora. quid autem
 hi grege condense (quantum arma et uulnera monstrant,
 pugnaces animae) nobis in sanguine multo
 oraque pectoraque et falso clamore leuatas 595
 intendunt sine pace manus? rex, fallor? an hi sunt
 quinquaginta illi? cernis Cthoniumque Chrominque
 Phegeaque et nostra praesignem Maeona lauro.
 ne saeuite, duces, nihil hic mortalibus ausum,
 credite, consiliis: hos ferrea neuerat annos 600
 Atropos. existis casus: bella horrida nobis,
 atque iterum Tydeus.' dicit, uittaque ligatis
 frondibus instantes abigit monstratque cruorem.
 stabat inops comitum Cocyti in litore maesto
 Laius, inmiti quem iam deus ales Auerno 605
 reddiderat, dirumque tuens obliqua nepotem
 (noscit enim uultu) non ille aut sanguinis haustus,
 cetera ceu plebes, aliumue accedit ad imbrem,
 immortale odium spirans. sed prolicit ultro
 Aonius uates: 'Tyriae dux inclute Thebes, 610
 cuius ab interitu non ulla Amphionis arces
 uidit amica dies, o iam satis ulte cruentum
 exitium, et multum placata minoribus umbra,
 quo miserande fugis? iacet ille in funere longo,
 quem fremis, et iunctae sentit confinia mortis, 615
 obsitus exhaustos paedore et sanguine uultus
 eiectusque die: sors leto durior omni,
 crede mihi! quaenam inmeritum uitare nepotem
 causa tibi? confer uultum et satiare litanti
 sanguine uenturasque uices et funera belli 620
 pande, uel infensus uel res miserate tuorum.
 tunc ego et optata uetitam transmittere Lethen
 puppe dabo placidumque pia tellure reponam
 et Stygiis mandabo deis.' ~~mutetur~~ honoris
 muneribus tingitque genas, dein talia reddit: 625
 'cur tibi uersanti manes, aequaeue sacerdos,
 lectus ego augurio tantisque potissimus umbris,
 qui uentura loquar? satis est meminisse priorum.
 nostrane praeclari (pudeat) consulta nepotes
 poscitis? illum, illum sacris adhibete nefastis, 630
 qui laeto fodit ense patrem, qui semet in ortus
 uertit et indignae regerit sua pignora matri.

et nunc ille deos Furiarumque atra fatigat
 concilia et nostros rogat haec in proelia manes.
 quodsi adeo placui deflenda in tempora uates, 635
 dicam equidem, quo me Lachesis, quo torua Megaera
 usque sinunt: bellum, innumero uenit undique bellum
 agmine, Lernaeosque trahit fatalis alumnos
 Gradius stimulis; hos terrae monstra deumque
 tela manent pulchrique obitus et ab igne supremo 640
 sontes lege morae. certa est uictoria Thebis,
 ne trepida, nec regna ferox germanus habebit
 sed Furiae; geminumque nefas miserosque per enses
 (ei mihi!) crudelis uincit pater.' haec ubi fatus
 labitur et flexa dubios ambage relinquit. 645
 interea gelidam Nemeen et conscia laudis
 Herculeae dumeta uaga legione tenebant
 Inachidae; iam Sidonias auertere praedas,
 sternere, ferre domos ardent instantque. quis iras
 flexerit, unde morae, medius quis euntibus error, 650
 Phoebe, doce: nos rara manent exordia famae.
 marcidus edomito bellum referebat ab Haemo
 Liber; ibi armiferos geminae iam sidera brumae
 orgia ferre Getas canumque uirescere dorso
 Othryn et Icaria Rhodopen adsueuerat umbra, 655
 et iam pampineos materna ad moenia currus
 promouet; effrenae dextra laeuaque sequuntur
 lynces, et uda mero lambunt retinacula tigres.
 post exultantes spolia armentalia portant
 seminecesque lupos scissasque Mimallones ursas. 660
 nec comitatus iners: sunt illic Ira Furorque
 et Metus et Virtus et numquam sobrius Ardor
 succiduique gradus et castra simillima regi.
 isque ubi puluerea Nemeen efferuere nube
 conspicit et solem radiis ignescere ferri, 665
 necdum compositas belli in certamina Thebas,
 concussus uisis, quamquam ore et pectore marcet,
 aeraque tympanaque et bifoem reticere tumultum
 imperat, attonitas qui circum plurimus aures, 670
 atque ita: 'me globus iste meamque excindere gentem
 apparat; ex longo recalet furor; hoc mihi saeuum
 Argos et indomitae bellum ciet ira nouercae.
 usque adeone parum cineri data mater iniquo
 natalesque rogi quaeque ipse micantia sensi 675
 fulgura? reliquias etiam fusaeque sepulcrum
 paelicis et residem ferro petit impia Theben.
 nectam fraude moras; illum, illum tendite campum,
 tendite, io comites.' Hyrcanae ad signa iugales
 intumuere iubas, dicto prius astitit aruis.
 tempus erat medii cum solem in culmina mundi 680
 tollit anhela dies, ubi tardus hiantibus aruis

stat uapor atque omnes admittunt aethera luci.
 undarum uocat ille deas mediusque silentum
 incipit: 'agrestes, fluuiorum numina, Nymphae,
 et nostri pars magna gregis, perferte laborem 685
 quem damus. Argolicos paulum mihi fontibus amnes
 stagnaque et errantes obducite puluere riuos.
 praecipuam Nemeen, qua nostra in moenia bellis
 nunc iter, ex alto fugiat liquor; adiuuat ipse
 Phoebus adhuc summo, cesset ni uestra uoluntas, 690
 limite; uim coeptis indulgent astra, meaeque
 aestifer Erigones spumat canis. ite uolentes,
 ite in operta soli; post uos ego gurgite pleno
 eliciam, et quae dona meis amplissima sacris
 uester habebit honos, nocturnaue furta licentum 695
 cornipedum et cupidus Faunorum arcebo rapinas.'
 dixerat; ast illis tenuior percurrere uisus
 ora situs, uiridisque comis exhorruit umor.
 protinus Inachios haurit sitis ignea campos:
 diffugere undae, squalent fontesque lacusque, 700
 et caua feruenti durescunt flumina limo.
 aegra solo macies, tenerique in origine culmi
 inclinata seges, deceptum margine ripae
 stat pecus, atque amnes quaerunt armenta natatos.
 sic ubi se magnis refluxus suppressit in antris 705
 Nilus et Eoae liquentia pabula brumae
 ore premit, fumant desertae gurgite ualles
 et patris undosi sonitus expectat hiulca
 Aegyptos, donec Phariis alimenta rogatus
 donet agris magnumque inducat messibus annum. 710
 aret Lerna nocens, aret Lyrceus et ingens
 Inachus aduoluensque natantia saxa Charadrus
 et numquam in ripis audax Erasinus et aequus
 fluctibus Asterion, ille alta per auia notus
 audiri et longe pastorum rumpere somnos. 715
 [sic Hyperionios cum lux effrena per orbem
 rapta ruit Phaethontis equos, magnumque laborem
 discordes gemuere poli, dum pontus et arua
 stellarumque ruunt crines, non amnibus undae,
 non lucis mansere comae, sed multus ubique 720
 ignis, ubique faces et longa fluminis instar
 indiget Aegaeon deceptus imagine ripae.]
 una tamen tacitas, sed iussu numinis, undas,
 haec quoque, secreta nutrit Langia sub umbra.
 nondum illi raptus dederat lacrimabile nomen 725
 Archemorus, nec fama deae; tamen auia seruat
 et nemus et fluuium; manet ingens gloria nympham,
 cum tristem Hypsipylen ducibus sudatus Achaeis
 ludus et atra sacrum recolet trieteris Ophelten.
 ergo nec ardentes clipeos uectare nec artos 730

thoracum nexus (tantum sitis horrida torret)
 sufficiunt; non ora modo angustisque perusti
 faucibus, interior sed uis quatit: aspera pulsu
 corda, gelant uenae et siccis cruor aeger adhaeret
 uisceribus; tunc sole putris, tunc puluere tellus 735
 exhalat calidam nubem. non spumeus imber
 manat equum: siccis inlidunt ora lupatis,
 ora catenatas procul exertantia linguas;
 nec legem dominosue pati, sed perfurit aruis
 flammatum pecus. huc illuc impellit Adrastus 740
 exploratores, si stagna Licymnia restent,
 si quis Amymones superet liquor: omnia caecis
 ignibus hausta sedent, nec spes umentis Olympi,
 ceu flauam Libyen desertaque pulueris Afri
 conlustrent nullaque umbratam nube Syenen. 745
 tandem inter siluas (sic Euhius ipse pararat)
 errantes subitam pulchro in maerore tuentur
 Hypsipylem; illi quamuis et ad ubera Opheltes
 non suus, Inachii proles infausta Lycurgi,
 dependet (neglecta comam nec diues amictu), 750
 regales tamen ore notae, nec mersus acerbis
 extat honos. tunc haec adeo stupefactus Adrastus:
 ' diu potens nemorum (nam te uultusque pudorque
 mortali de stirpe negant), quae laeta sub isto
 igne poli non quaeris aquas, succurre propinquis 755
 gentibus; Arquitenens seu te Latonia casto
 de grege transmisit thalamis, seu lapsus ab astris
 non humilis fecundat amor (neque enim ipse deorum
 arbiter Argolidum thalamis nouus), aspice maesta
 agmina. nos ferro meritas excindere Thebas 760
 mens tulit, imbelli sed nunc sitis aspera fato
 summittitque animos et inertia robora carpit.
 da fessis in rebus opem, seu turbidus amnis,
 seu tibi foeda palus, nihil hac in sorte pudendum,
 nil humile est; tu nunc Ventis pluuioque rogaris 765
 pro Ioue, tu refugas uires et pectora bellis
 exanimata reple: sic hoc tibi sidere dextro
 crescat onus. tantum reduces det flectere gressus
 Iuppiter, o quanta belli donabere praeda!
 Dircaeos tibi, diua, greges numerumque rependam 770
 plebis, et hic magna lucus signabitur ara.'
 dixit, et orantis media inter anhelitus ardens
 uerba rapit, cursuque animae labat arida lingua;
 idem omnes pallorque uiros flatusque soluti
 oris habet. reddit demisso Lemnia uultu: 775
 ' diu quidem uobis, etsi caelestis origo est,
 unde ego? mortales utinam haud transgressa fuissem
 luctibus! altricem mandati cernitis orbam
 pignoris; at nostris an quis sinus, uberaque ulla,

scit deus; et nobis regnum tamen et pater ingens++ 780
 sed quid ego haec, fessosque optatis demoror undis?
 mecum age nunc, si forte uado Langia perennes
 seruat aquas; solet et rabidi sub limite Cancri
 semper, et Icarii quamuis iuba fulguret astri,
 ire tamen.' simul herentem, ne tarda Pelasgis 785
 dux foret, a! miserum uicino caespite alumnum
 (sic Parcae uoluere) locat ponique negantis
 floribus aggestis et amico murmure dulces
 solatur lacrimas: qualis Berecyntia mater,
 dum paruum circa iubet exultare Tonantem 790
 Curetas trepidos; illi certantia plaudunt
 orgia, sed magnis resonat uagitibus Ide.
 at puer in gremio uernae telluris et alto
 gramine nunc faciles sternit procursibus herbas
 in uultum nitens, caram modo lactis egeno 795
 nutricem clangore ciens iterumque renidens
 et teneris meditans uerba inluctantia labris
 miratur nemorum strepitus aut obuia carpit
 aut patulo trahit ore diem nemorique malorum
 inscius et uitae multum securus inerrat. 800
 sic tener Odrysia Mauors niue, sic puer ales
 uertice Maenali, talis per litora reptans
 improbans Ortygiae latus inclinabat Apollo.
 illi per dumos et opaca uirentibus umbris
 deuia: pars cingunt, pars arta plebe sequuntur 805
 praecelerantque ducem. medium subit illa per agmen
 non humili festina modo; iamque amne propinquo
 rauca sonat uallis, saxosumque impulit aures
 murmur: ibi exultans conclamat ab agmine primus,
 sicut erat leuibus tollens uexilla manipulis, 810
 Argus, 'aquae?' dngusque uirum super ora cucurrit
 clamor, ' aquae!' si Ambracii per litora ponti
 nauticus in remis iuuenum monstrante magistro
 fit sonus inque uicem contra percussa reclamat
 terra, salutatus cum Leucada pandit Apollo. 815
 incubuere uadis passim discrimine nullo
 turba simul primique, nequit discernere mixtos
 aequa sitis, frenata suis in curribus intrans
 armenta, et pleni dominis armisque feruntur
 quadripedes; hos turbo rapax, hos lubrica fallunt 820
 saxa, nec implicitos fluuio reuerentia reges
 proterere aut mersisse uado clamantis amici
 ora. fremunt undae, longusque a fontibus amnis
 diripitur; modo lene uirens et gurgite puro
 perspicuus, nunc sordet aquis egestus ab imis 825
 alueus; inde tori riparum et proruta turbant
 gramina; iam crassus caenoque et puluere torrens,
 quamquam expleta sitis, bibitur tamen. agmina bello

decertare putes iustumque in gurgite Martem
 perforare aut captam tolli uictoribus urbem. 830
 atque aliquis regum medio circumfluis amni:
 ' silarum, Nemea, longe regina uirentum,
 lecta Iouis sedes, quam tu non Herculis actis
 dura magis, rabidi cum colla comantia monstri
 anget et tumidos animam angustaret in artus! 835
 hac saeuisset tenus populorum in coepta tuorum
 sufficiat; tuque o cunctis insuete domari
 solibus, aeternae largitor corniger undae,
 laetus eas, quacumque domo gelida ora resoluisset
 immortale tumens; neque enim tibi cana repostas 840
 bruma niues raptasque alio de fonte refundit
 arcus aquas grauidiue indulgent nubila Cauri,
 sed tuus et nulli ruis expugnabilis astro.
 te nec Apollineus Ladon nec Xanthus uterque
 Spercheosque minas Centaureusque Lycormas 845
 praestiterint; tu pace mihi, tu nube sub ipsa
 armorum festasque super celebrabere mensas
 (a Ioue primus honos), bellis modo laetus ouantes
 accipias fessisque libens iterum hospita pandas
 flumina defensasque uelis agnoscere turmas.' 850

Liber V

Pulsa sitis fluuio, populataque gurgitis alueum
agmina linquebant ripas amnemque minorem;
acrior et campum sonipes rapit et pedes arua
implet ouans, rediere uiris animique minaeque
uotaque, sanguineis mixtum ceu fontibus ignem 5
hausissent belli magnasque in proelia mentes.
dispositi in turmas rursus legemque seueri
ordinis, ut cuique ante locus ductorque, monentur
instaurare uias. tellus iam puluere primo
crescit, et armorum transmittunt fulgura siluae. 10
qualia trans pontum Phariis defensa serenis
rauca Paraetionio decedunt agmina Nilo,
cum fera ponit hiems: illae clangore fugaci,
umbra fretis aruisque, uolant, sonat auius aether.
iam Borean imbresque pati, iam nare solutis 15
annibus et nudo iuuat aestiuare sub Haemo.

hic rursus simili procerum uallante corona
dux Talaionides, antiqua ut forte sub orno
stabat et admoti nixus Polynicis in hastam:
'at tamen, o quaecumque es' ait 'cui gloria tanta, 20
uenimus innumerae fatum debere cohortes,
quem non ipse deum sator aspernetur honorem,
dic age, quando tuis alacres absistimus undis,
quae domus aut tellus, animam quibus hauseris astris.
dic quis et ille pater. neque enim tibi numina longe, 25
transierit fortuna licet, maiorque per ora
sanguis, et adflicto spirat reuerentia uultu.'

ingemit, et paulum fletu cunctata modesto
Lemnias orsa refert: ' innumera uulnera, rector,
integrare iubes, Furias et Lemnon et artis 30
arma inserta toris debellatosque pudendo
ense mares; redit ecce nefas et frigida cordi
Eumenis. o miserae, quibus hic furor additus! o nox!
o pater! illa ego nam, pudeat ne forte benignae
hospitis, illa, duces, raptum quae sola parentem 35
occului. quid longa malis exordia necto?
et uos arma uocant magnique in corde paratus.
hoc memorasse sat est: claro generata Thoante
seruitium Hypsipyle uestri fero capta Lycurgi.'

aduertere animos, maiorque et honora uideri 40
parque operi tanto; cunctis tunc noscere casus
ortus amor, pater ante alios hortatur Adrastus:
' immo age, dum primi longe damus agmina uulgi
(nec facilis Nemea latas euoluere uires,

quippe obtenta comis et ineluctabilis umbra), 45
 pande nefas laudesque tuas gemitusque tuorum,
 unde hos aduenias regno deiecta labores.'

dulce loqui miseris ueteresque reducere questus.
 incipit: 'Aegaeo premitur circumflua Nereo
 Lemnos, ubi ignifera fessus respirat ab Aetna 50
 Mulciber; ingenti tellurem proximus umbra
 uestit Athos nemorumque obscurat imagine pontum;
 Thraces arant contra, Thracum fatalia nobis
 litora, et inde nefas. florebat diues alumnis
 terra, nec illa Samo fama Delouae sonanti 55
 peior et innumeris quas spumifer adsilit Aegon.
 dis uisum turbare domos, nec pectora culpa
 nostra uacant: nullos Veneri sacrauimus ignes,
 nulla deae sedes; mouet et caelestia quondam
 corda dolor lentoque inrepunt agmine Poenae. 60
 illa Paphon ueterem centumque altaria linquens,
 nec uultu nec crine prior, soluisse iugalem
 ceston et Idalias procul ablegasse uolucres
 fertur. erant certe media quae noctis in umbra
 diuam alios ignes maioraque tela gerentem 65
 Tartareas inter thalamis uolitasse sorores
 uulgarent, utque implicitis arcana domorum
 anguibus et saeua formidine nupta repletset
 limina nec fidi populum miserata mariti.
 protinus a Lemno teneri fugistis Amores: 70
 mutus Hymen uersaeque faces et frigida iusti
 cura tori. nullae redeunt in gaudia noctes,
 nullus in amplexu sopor est, Odia aspera ubique
 et Furor et medio recubat Discordia lecto.
 cura uiris tumidos aduersa Thracas in ora 75
 eruere et saeuam bellando frangere gentem.
 cumque domus contra stantesque in litore nati,
 dulcius Edonias hiemes Arctonque frementem
 excipere, aut tandem tacita post proelia nocte
 fractorum subitas torrentum audire ruinas. 80
 illae autem tristes (nam me tunc libera curis
 uirginitas annique tegunt) sub nocte dieque
 adsiduis aegrae in lacrimis solantia miscent
 conloquia, aut saeuam spectant trans aequora Thracen.

Sol operum medius summo librabat Olympo 85
 lucentes, ceu staret, equos; quater axe sereno
 intonuit, quater antra dei fumantis anhelos
 exeruere apices, Ventisque absentibus Aegon
 motus et ingenti percussit litora ponto:
 cum subito horrendas aevi matura Polyxo 90
 tollitur in furias thalamisque insueta relictis
 euolat. insano ueluti Teumesia Thyias
 rapta deo, cum sacra uocant Idaeaque suadet

buxus et a summis auditus montibus Euan:
 sic, erecta genas aciemque effusa trementi 95
 sanguine, desertam rabidis clamoribus urbem
 exagitat clausasque domos et limina pulsans
 concilium uocat; infelix comitatus eunti
 haerebant nati. atque illae non segnius omnes
 erumpunt tectis, summasque ad Pallados arces 100
 impetus: huc propere stipamur et ordine nullo
 congestae; stricto mox ense silentia iussit
 hortatrix scelerum et medio sic ausa profari:
 "rem summam instinctu superum meritique doloris,
 o uiduae (firmate animos et pellite sexum!) 105
 Lemniades, sancire paro; si taedet inanes
 aeternum seruare domos turpemque iuuentae
 flore situm et longis steriles in luctibus annos,
 inueni, promitto, uiam (nec numina desunt)
 qua renouanda Venus: modo par insumite robur 110
 luctibus, atque adeo primum hoc mihi noscere detur.
 tertia canet hiems: cui conubialia uincla
 aut thalami secretus honos? cui coniuge pectus
 intepuit? cuius uidit Lucina labores,
 dicite, uel iustos cuius pulsantia menses 115
 uota tument? qua pace feras uolucresque iugari
 mos datus! heu segnes! potuitne ultricia Graius
 uirginibus dare tela pater laetusque dolorum
 sanguine securos iuuenum perfundere somnos:
 at nos uulgi iners? quodsi propioribus actis 120
 est opus, ecce animos doceat Rhodopeia coniunx,
 ulta manu thalamos pariterque epulata marito.
 nec uos immunis scelerum securae cogo.
 plena mihi domus atque ingens, en cernite, sudor.
 quattuor hos una, decus et solacia patris, 125
 in gremio (licet amplexu lacrimisque morentur)
 transadigam ferro saniemque et uulnera fratrum
 miscebo patremque super spirantibus addam.
 ecqua tot in caedes animum promittit?" agebat
 pluribus; aduerso nituerunt uela profundo: 130
 Lemnia classis erat. rapuit gauisa Polyxo
 fortunam atque iterat: "superisne uocantibus ultro
 desumus? ecce rates! deus hos, deus ultor in iras
 apportat coeptisque fauet. nec imago quietis
 uana meae: nudo stabat Venus ense uideri 135
 clara mihi somnosque super. ' qui perditis aeuum?'
 inquit, 'age auersis thalamos purgate maritis.
 ipsa faces alias melioraque foedera iungam.'
 dixit, et hoc ferrum stratis, hoc, credite, ferrum
 imposuit. quin, o miserae, dum tempus agi rem, 140
 consulite; en ualidis spumant euersa lacertis
 aequora, Bistonides ueniunt fortasse maritae."

hinc stimuli ingentes, magnusque aduoluitur astris
 clamor. Amazonio Scythiam feruere tumultu
 lunatumque putes agmen descendere, ubi arma 145
 indulget pater et saeui mouet ostia Belli.
 nec uarius fremor aut studia in contraria rapti
 dissensus, ut plebe solet: furor omnibus idem,
 idem animus solare domos iuuenumque senumque
 praecipitare colos plenisque adfrangere paruos 150
 uberibus ferroque omnes exire per annos.
 tunc uiridi luco (lucus iuga celsa Mineruae
 propter opacat humum niger ipse, sed insuper ingens
 mons premit et gemina pereunt caligine soles),
 hic sanxere fidem, tu Martia testis Enyo 155
 atque inferna Ceres, Stygiaeque Acheronte recluso
 ante preces uenere deae; sed fallit ubique
 mixta Venus, Venus arma tenet, Venus admouet iras.
 nec de more cruor: natum Charopeia coniunx
 obtulit, accingunt sese et mirantia ferro 160
 pectora congestisque auidae simul undique dextris
 perfringunt, ac dulce nefas in sanguine uiuo
 coniurant, matremque recens circumuolat umbra.
 talia cernenti mihi quantus in ossibus horror,
 quisue per ora color! qualis cum cerua cruentis 165
 circumuenta lupis, nullum cui pectore molli
 robur et in uolucris tenuis fiducia cursu,
 praecipitat suspensa fugam, iam iamque teneri
 credit et elusos audit concurrere morsus.
 illi aderant, primis iamque offendere carinae 170
 litoribus, certant saltu contingere terram
 praecipites. miseri, quos non aut horrida uirtus
 Marte sub Odrysio, aut medii inclementia ponti
 hauserit! alta etiam superum delubra uaporant
 promissasque trahunt pecudes: niger omnibus aris 175
 ignis, et in nullis spirat deus integer extis.
 tardius umentis noctem deiecit Olympo
 Iuppiter et uersum miti, reor, aethera cura
 sustinuit, dum fata uetant, nec longius umquam
 cessauere nouae perfecto sole tenebrae. 180
 sera tamen mundo uenerunt astra, sed illis
 et Paros et nemorosa Thasos crebraeque relucet
 Cyclades; una graui penitus latet obruta caelo
 Lemnos, in hanc tristes nebulae, et plaga caeca superne
 textitur, una uagis Lemnos non agnita nautis. 185
 iam domibus fusi et nemorum per opaca sacrorum
 ditibus indulgent epulis uacuantque profundo
 aurum inmane mero, dum quae per Strymona pugnae,
 quis Rhodope gelidou labor sudatus in Haemo
 enumerare uacat. nec non, manus impia, nuptae 190
 sarta inter festasque dapes quo maxima cultu

quaeque iacent; dederat Cytherea suprema
 nocte uiros longoque breuem post tempore pacem
 nequiquam et miseros perituro adflauerat igni.
 conticuere chori, dapibus ludoque licenti 195
 fit modus et primae decrescunt murmura noctis,
 cum consanguinei mixtus caligine Leti
 rore madens Stygio morituram amplectitur urbem
 Somnus et implacido fundit grauia otia cornu
 secernitque uiros. uigilant nuptaeque nurusque 200
 in scelus, atque hilares acuunt fera tela Sorores.
 inuasere nefas, cuncto sua regnat Erinys
 pectore. non aliter Scythicos armenta per agros
 Hyrcanae clausere leae, quas exigit ortu
 prima fames, auidique implorant ubera nati. 205
 quos tibi (nam dubito) scelerum de mille figuris
 expediam casus? Helymum temeraria Gorge
 euinctum ramis altaque in mole tapetum
 efflantem somno crescentia uina superstans
 uulnera disiecta rimatur ueste, sed illum 210
 infelix sopor admota sub morte refugit.
 turbidus incertumque oculis uigilantibus hostem
 occupat amplexu, nec segnius illa tenentis
 pone adigit costas donec sua pectora ferro
 tangeret. is demum sceleri modus; ora supinat 215
 blandus adhuc oculisque tremens et murmure Gorgen
 quaerit et indigno non soluit bracchia collo.
 non ego nunc uulgi quamquam crudelia pandam
 funera, sed propria luctus de stirpe recordor:
 quod te, flauae Cydon, quod te per colla refusus 220
 intactum, Crenaeae, comis (quibus ubera mecum
 obliquumque a patre genus), fortemque, timebam
 quem desponsa, Gyan uidi lapsare cruentae
 uulnere Myrmidones, quodque interserta torosque
 barbara ludentem fodiebat Epopea mater. 225
 flet super aequaeuum exarmata Lycaste
 Cydimon, heu similes perituro in corpore uultus
 aspiciens floremque genae et quas finxerat auro
 ipsa comas, cum saeua parens iam coniuge fuso
 astitit impellitque minis atque inserit ensem. 230
 ut fera, quae rabiem placido desueta magistro
 tardius arma mouet stimulisque et uerbere crebro
 in mores negat ire suos, sic illa iacenti
 incidit undantemque sinu conlapsa cruorem
 excipit et laceros premit in noua uulnera crines. 235
 ut uero Alcimedon etiamnum in murmure truncos
 ferre patris uultus et egentem sanguinis ensem
 conspexi, riguere comae atque in uiscera saeuus
 horror iit: meus ille Thoas, mea dira uideri
 dextra mihi! extemplo thalamis turbata paternis 240

inferor. ille quidem dudum (quis magna tuenti
 somnus?) agit uersans secum, etsi lata recessit
 urbe domus, quinam strepitus, quae murmura noctis,
 cur fremibunda quies. trepido scelus ordine pando,
 quis dolor, unde animi: "uis nulla arcere furentes; 245
 hac sequere, o miserande; premunt aderuntque moranti,
 et mecum fortasse cades." his motus et artus
 erexit stratis. ferimur per deuia uastae
 urbis et ingentem nocturnae caedis aceruum
 passim, ut quosque sacris crudelis uespera lucis 250
 strauerat, occulta speculamur nube latentes.
 hic impressa toris ora extantesque reclusis
 pectoribus capulos magnarum et fragmina trunca
 hastarum et ferro laceras per corpora uestes,
 crateras pronos epulasque in caede natantes 255
 cernere erat, iugulisque modo torrentis apertis
 sanguine commixto redeuntem in pocula Bacchum.
 hic iuuenum manus et nullis uiolabilis armis
 turba senes, positique patrum super ora gementum
 semineces pueri trepidas in limine uitae 260
 singultant animas. gelida non saeuus Ossa
 luxuriant Lapitharum epulae, si quando profundo
 Nubigenae caluere mero: uix primus ab ira
 pallor, et impulsis surgunt ad proelia mensis.
 tunc primum sese trepidis sub nocte Thyoneus 265
 detexit, nato portans extrema Thoanti
 subsidia, et multa subitus cum luce refulsit.
 agnoui: non ille quidem turgentia sertis
 tempora nec flaua crinem distinxerat uua:
 nubilus indignumque oculis liquentibus imbrem 270
 adloquitur: "dum fata dabant tibi, nate, potentem
 Lemnon et externis etiam seruare timendam
 gentibus, haud umquam iusto mea cura labori
 destitit: absciderunt tristes crudelia Parcae
 stamina, nec dictis, supplex quae plurima fudi 275
 ante Iouem frustra, lacrimisque auertere luctus
 contigit; infandum natae concessit honorem.
 accelerate fugam, tuque, o mea digna propago,
 hac rege, uirgo, patrem, gemini qua bracchia muri
 litus eunt: illa, qua rere silentia, porta 280
 stat funesta Venus ferroque accincta furentes
 adiuuat (unde manus, unde haec Mauortia diuae
 pectora?). tu lato patrem committe profundo:
 succedam curis." ita fatus in aera rursus
 soluitur et nostrum, uisus arcentibus umbris, 285
 mitis iter longae clarauit limite flammae.
 qua data signa sequor; dein curuo robore clausum
 dis pelagi Ventisque et Cycladas Aegaeoni
 amplexo commendo patrem, nec fletibus umquam

fit modus alternis, ni iam dimittat Eoo 290
 Lucifer astra polo. tunc demum litore rauco
 multa metu reputans et uix confisa Lyaeo
 diuidor, ipsa gradu nitente, sed anxia retro
 pectora; nec requies quin et surgentia caelo
 flamina et e cunctis prospectem collibus undas. 295
 exoritur pudibunda dies, caelumque retexens
 auersum Lemno iubar et declinia Titan
 opposita iuga nube refert. patuere furores
 nocturni, lucisque nouae formidine cunctis
 (quamquam inter similes) subitus pudor; impia terrae 300
 infodiunt scelera aut festinis ignibus urunt.
 iam manus Eumenidum captasque refugerat arces
 exaturata Venus; licuit sentire quid ausae,
 et turbare comas et lumina tingere fletu.
 insula diues agris opibusque armisque uirisque, 305
 nota situ et Getico nuper ditata triumpho,
 non maris incursu, non hoste, nec aethere laeuo
 perdidit una omnes orbata excisaque mundo
 indigenas: non arua uiri, non aequora uertunt,
 conticuere domus, cruor altus et oblita crasso 310
 cuncta rubent tabo, magnaue in moenibus urbis
 nos tantum et saeui spirant per culmina manes.
 ipsa quoque arcanis tecti in penetralibus alto
 molior igne pyram, sceptrum super armaque patris
 inicio et notas regum uelamina uestes, 315
 ac prope maesta rogum confusis crinibus asto
 ense cruentato, fraudemque et inania busta
 plango metu, si forte premant, cassumque parenti
 omen et hac dubios leti precor ire timores.
 his mihi pro meritis, ut falsi criminis astu 320
 parta fides, regna et solio considerare patris
 (supplicium!) datur. anne illis obsessa negarem?
 accessi, saepe ante deos testata fidemque
 inmeritasque manus; subeo (pro dira potestas!)
 exangue imperium et maestam sine culmine Lemnon. 325
 iam magis atque magis uigiles dolor angere sensus,
 et gemitus clari, et paulatim inuisa Polyxo,
 iam meminisse nefas, iam ponere manibus aras
 concessum et multum cineres iurare sepultos.
 sic ubi ductorem trepidae stabulique maritum, 330
 quem penes et saltus et adultae gloria gentis,
 Massylo frangi stupuere sub hoste iuuencae,
 it truncum sine honore pecus, regemque peremptum
 ipse ager, ipsi amnes et muta armenta queruntur.
 ecce autem aerata dispellens aequora prora 335
 Pelias intacti late subit hospita ponti
 pinus; agunt Minyae, geminus fragor ardua canet
 per latera: abruptam credas radicibus ire

Ortygiam aut fractum pelago decurrere montem.
 ast ubi suspensis siluerunt aequora tonsis, 340
 mitior et senibus cycnis et pectine Phoebi
 uox media de puppe uenit, maria ipsa carinae
 accedunt. post nosse datum est: Oeagrius illic
 adclinis malo mediis intersonat Orpheus
 remigiis tantosque iubet nescire labores. 345
 illis in Scythicum Borean iter oraque primi
 Cyaneis artata maris. nos, Thracia uisu
 bella ratae, uario tecta incursare tumultu,
 densarum pecudum aut fugientum more uolucrum.
 heu ubi nunc Furiae? portus amplexaque litus 350
 moenia, qua longe pelago despectus aperto,
 scandimus et celsas turres; huc saxa sudesque
 armaque maesta uirum atque infectos caedibus enses
 subuectant trepidae; quin et squalentia texta
 thoracum et uultu galeas intrare soluto 355
 non pudet; audaces rubuit mirata cateruas
 Pallas, et auerso risit Graduius in Haemo.
 tunc primum ex animis praeceps amentia cessit,
 nec ratis illa salo, sed diuum sera per aequor
 iustitia et poenae scelerum aduentare uidentur. 360
 iamque aberant terris quantum Gortynia currunt
 spicula, caeruleo grauidam cum Iuppiter imbri
 ipsa super nubem ratis armamenta Pelasgae
 sistit agens; inde horror aquis, et raptus ab omni
 sole dies miscet tenebras, quis protinus unda 365
 concolor; obnixa lacerant caua nubila uenti
 diripiuntque fretum, nigris redit umida tellus
 uerticibus, totumque Notis certantibus aequor
 pendet et arquato iam iam prope sidera dorso
 frangitur; incertae nec iam prior impetus alno, 370
 sed labat extantem rostris modo gurgite in imo,
 nunc caelo Tritona ferens. nec robora prosunt
 semideum heroum, puppemque insana flagellat
 arbor et instabili procumbens pondere curuas
 raptat aquas, remique cadunt in pectus inanes. 375
 nos quoque per rupes murorumque aggere ab omni,
 dum labor ille uiris fretaque indignantur et Austros,
 desuper inualidis fluitantia tela lacertis
 (quid non ausa manus?) Telamona et Pelea contra
 spargimus, et nostro petitur Tiryntius arcu. 380
 illi (quippe simul bello pelagoque laborant),
 pars clipeis munire ratem, pars aequora fundo
 egerere; ast alii pugnant, sed inertia motu
 corpora, suspensaeque carent conamine uires.
 instamus iactu telorum, et ferrea nimbis 385
 certat hiems, ustaeque sudes fractique molares
 spiculaque et multa crinitum missile flamma

nunc pelago, nunc puppe cadunt; dat operta fragorem
pinus et ab iunctis regemunt tabulata cauernis.
talīs Hyperborea uirides niue uerberat agros 390
Iuppiter; obruitur campis genus omne ferarum,
deprensaeque cadunt uolucres, et messis amaro
strata gelu, fragor inde iugis, inde amnibus irae.
ut uero elisit nubes Ioue tortus ab alto
ignis et ingentes patuere in fulmine nautae, 395
deriguere animi, manibusque horrore remissis
arma aliena cadunt, rediit in pectora sexus.
cernimus Aeacidas murisque inmane minantem
Ancaeum et longa pellentem cuspide rupes
Iphiton; attonito manifestus in agmine supra est 400
Amphitryoniades puppemque alternus utrimque
ingrauat et medias ardet descendere in undas.
at leuis et miserae nondum mihi notus Iason
transtra per et remos impressaque terga uirorum
nunc magnum Oeniden, nunc ille hortatibus Idan 405
et Talaum et cana rorantem aspergine ponti
Tyndariden iterans gelidique in nube parentis
uela laborantem Calain subnectere malo
uoce manuque rogat; quatiunt impulsibus illi
nunc freta, nunc muros, sed nec spumantia cedunt 410
aequora, et incussae redeunt a turribus hastae.
ipse graues fluctus clauumque audire negantem
lassat agens Tiphys palletque et plurima mutat
imperia ac laeuas dextrasque obtorquet in undas
proram nauifragis auidam concurrere saxis, 415
donec ab extremae cuneo ratis Aesone natus
Palladios oleae, Mopsi gestamina, ramos
extulit et, socium turba prohibente, poposcit
foedera; praecipites uocem inuoluere procellae.
tunc modus armorum, pariterque exhausta quierant 420
flamina, confusoque dies respexit Olympo.
quingenta illi, trabibus de more reuinctis,
eminus abrupto quatiunt noua litora saltu,
magnorum decora alta patrum, iam fronte sereni
noscendique habitu, postquam timor iraque cessit 425
uultibus. arcana sic fama erumpere porta
caelicolas, si quando domos litusque rubentem
Aethiopum et mensas amor est intrare minores;
dant fluuii montesque locum, tum terra superbit
gressibus et paulum respirat caelifer Atlans. 430
hic et ab adserto nuper Marathone superbum
Thesea et Ismarios, Aquilonia pignora, fratres,
utraque quis rutila stridebant tempora penna,
cernimus, hic Phoebō non indignante priorem
Admetum et durae similem nihil Orphea Thracae, 435
tunc prolem Calydōne satam generumque profundi

Nereos. ambiguo uisus errore lacessunt
 Oebalidae gemini; chlamys huic, chlamys ardet et illi,
 ambo hostile gerunt, umeros exertus uterque,
 nudus uterque genas, simili coma fulgurat astro. 440
 audet iter magnique sequens uestigia mutat
 Herculis et tarda quamuis se mole ferentem
 uix cursu tener aequat Hylas Lernaeaque tollens
 arma sub ingenti gaudet sudare pharetra.
 ergo iterum Venus et tacitis corda aspera flammis 445
 Lemniadum pertemptat Amor. tunc regia Iuno
 arma habitusque uirum pulchraeque insignia gentis
 mentibus insinuat, certatimque ordine cunctae
 hospitibus patuere fores; tunc primus in aris
 ignis, et infandis uenere obliuia curis; 450
 tunc epulae felixque sopor noctesque quietae,
 nec superum sine mente, reor, placuere fatentes.
 forsitan et nostrae fatum excusabile culpae
 noscere cura, duces. cineres furiasque meorum
 testor ut externas non sponte aut crimine taedas 455
 attigerim (scit cura deum), etsi blandus Iason
 uirginibus dare uincla nouis: sua iura cruentum
 Phasin habent, alios, Colchi, generatis amores.
 iamque exuta gelu tepuerunt sidera longis
 solibus, et uelox in terga reuoluitur annus. 460
 iam noua progenies partusque in uota soluti,
 et non speratis clamatur Lemnos alumnis.
 nec non ipsa tamen, thalami monimenta coacti,
 enitor geminos, duroque sub hospite mater
 nomen aui renouo; nec quae fortuna relictis 465
 nosse datur: iam plena quater quinquennia degunt
 si modo fata sinunt aluitque rogata Lycaste.
 detumuere animi maris, et clementior Auster
 uela uocat: ratis ipsa moram portusque quietos
 odit et aduersi tendit retinacula saxi. 470
 inde fugam Minyae, sociosque appellat Iason
 efferus, o utinam iam tunc mea litora rectis
 praeteruectus aquis, cui non sua pignora cordi,
 non promissa fides; certe stat fama remotis
 gentibus: aequorei redierunt uellera Phrixi. 475
 ut stata lux pelago uenturumque aethera sensit
 Tiphys et occidui rubuere cubilia Phoebi,
 heu iterum gemitus, iterumque nouissima nox est.
 uix reserata dies, et iam rate celsus Iason
 ire iubet, primoque ferit dux uerbere pontum. 480
 illos e scopulis et summo uertice montis
 spumea porrecti dirimentes terga profundi
 prosequimur uisu, donec lassauit euntes
 lux oculos longumque polo contexere uisa est
 aequor et extremi pressit freta margine caeli. 485

fama subit portus uectum trans alta Thoanta
 fraterna regnare Chio, mihi crimina nulla
 et uacuos arsisse rogos. fremit impia plebes
 sontibus accensae stimulis facinusque reposcunt.
 quin etiam occultae uulgo increbrescere uoces: 490
 "solane fida suis, nos autem in funera laetae?
 non deus haec fatumque? quid imperat urbe nefanda?"
 talibus exanimis dictis (et triste propinquat
 supplicium, nec regna iuuant) uaga litora furtim
 incommitata sequor funestaque moenia linquo, 495
 qua fuga nota patris. sed non iterum obuius Euhan,
 nam me praedonum manus huc appulsa tacentem
 abripit et uestras famulam transmittit in oras.'
 talia Lernaeis iterat dum regibus exul
 Lemnias et longa solatur damna querela 500
 inmemor absentis (sic di suasistis!) alumni,
 ille graues oculos languentiaque ora comanti
 mergit humo fessusque diu puerilibus actis
 labitur in somnos, presa manus haeret in herba.
 interea campis, nemoris sacer horror Achaei, 505
 terrigena exoritur serpens tractuque soluto
 inmanem sese uehit ac post terga relinquit.
 liuida fax oculis, tumidi stat in ore ueneni
 spuma uirens, ter lingua uibrat, terna agmina adunci
 dentis, et auratae crudelis gloria fronti 510
 prominet. Inachio sanctum dixere Tonanti
 agricolae, cui cura loci et siluestribus aris
 pauper honos; nunc ille dei circumdare templa
 orbe uago labens, miserae nunc robora siluae
 atterit et uastas tenuat complexibus ornos; 515
 saepe super fluuios geminae iacet aggere ripae
 continuus, squamisque incisus adaestuat amnis.
 sed nunc, Ogygii iussis quando omnis anhelat
 terra dei trepidaeque latent in puluere Nymphae,
 saeuior anfractu laterum sinuosa retorquens 520
 terga solo sicci que nocens furit igne ueneni.
 stagna per arentesque lacus fontesque repressos
 uoluitur et uacuis fluuiorum in uallibus errat,
 incertusque sui liquidum nunc aera lambit
 ore supinato, nunc arua gementia radens 525
 pronus adhaeret humo, si quid uiridantia sudent
 gramina; percussae calidis adflatibus herbae,
 qua tulit ora, cadunt, moriturque ad sibila campus:
 quantus ab Arctois discriminat aethera Plaustris
 Anguis et usque Notos alienumque exit in orbem; 530
 quantus et ille sacri spiris intorta mouebat
 cornua Parnasi, donec tibi, Delie, fixus
 uexit harundineam centeno uulnere siluam.
 quis tibi, parue, deus tam magni pondera fati

sorte dedit? tune hoc uix prima ad limina uitae 535
 hoste iaces? an ut inde sacer per saecula Grais
 gentibus et tanto dignus morerere sepulcro?
 occidis extremae dstrictus uerbere caudae
 ignaro serpente puer, fugit ilicet artus
 somnus, et in solam patuerunt lumina mortem. 540
 cum tamen attonito moriens uagitus in auras
 excidit et ruptis inmutuit ore querelis,
 qualia non totas peragunt insomnia uoces,
 audiit Hypsipyle, facilemque negantia cursum
 exanimis genua aegra rapit; iam certa malorum 545
 mentis ab augurio sparsoque per omnia uisu
 lustrat humum quaerens et nota uocabula paruo
 nequiquam ingeminans: nusquam ille, et prata recentes
 amisere notas. uiridi piger accubat hostis
 collectus gyro spatiosaque iugera complet 550
 sic etiam, obliqua ceruicem expostus in aluo.
 horruit infelix uisu longoque profundum
 incendit clamore nemus; nec territus ille,
 sed iacet. Argolicas ululatus flebilis aures
 impulit; extemplo monitu ducis aduolat ardens 555
 Arcas eques causamque refert. tunc squamea demum
 toruus ad armorum radios fremitumque uirorum
 colla mouet: rapit ingenti conamine saxum,
 quo discretus ager, uacuasque impellit in auras
 arduus Hippomedon, quo turbine bellica quondam 560
 librati saliunt portarum in claustra molares.
 cassa ducis uirtus: iam mollia colla refusus
 in tergum serpens uenientem exhauserat ictum.
 dat sonitum tellus, nemorumque per auia densi
 dissultant nexus. 'at non mea uulnera,' ~~lamat~~ 565
 et trabe fraxinea Capaneus subit obuius, ' ~~umquam~~
 effugies, seu tu pauidi ferus incola luci,
 siue deis, utinamque deis, concessa uoluptas,
 non, si consertum super haec mihi membra Giganta
 subueheres.' ~~uolt~~ hasta tremens et hiantia monstri 570
 ora subit linguaeque secat fera uincla trisulcae,
 perque iubas stantes capitisque insigne corusci
 emicat, et nigri sanie perfusa cerebri
 figitur alta solo. longus uix tota peregit
 membra dolor, rapido celer ille uolumine telum 575
 circumit auulsumque ferens in opaca refugit
 templa dei; hic magno tellurem pondere mensus
 implorantem animam dominis adsibilat aris.
 illum et cognatae stagna indignantia Lernaee,
 floribus et uernis adsuetae spargere Nymphae, 580
 et Nemees reptatus ager, lucosque per omnes
 siluicolae fracta genuistis harundine Fauni.
 ipse etiam e summa iam tela poposcerat aethra

Iuppiter, et dudum nimbique hiemesque coibant,
 ni minor ira deo grauioraque tela mereri 585
 seruat Capaneus; moti tamen aura cucurrit
 fulminis et summas libauit uertice cristas.
 iamque pererratis infelix Lemnia campis,
 liber ut angue locus, modico super aggere longe
 pallida sanguineis infectas roribus herbas 590
 prospicit. huc magno cursum rapit effera luctu
 agnoscitque nefas, terraeque inlisa nocenti
 funeris in morem non uerba in fulmine primo,
 non lacrimas habet: ingeminat misera oscula tantum
 incumbens animaeque fugam per membra tepentem 595
 quaerit hians. non ora loco, non pectora restant,
 rapta cutis, tenuia ossa patent nexusque madentes
 sanguinis imbre noui, totumque in uulnere corpus.
 ac uelut aligerae sedem fetusque parentis
 cum piger umbrosa populatus in ilice serpens, 600
 illa redit querulaeque domus mirata quietem
 iam stupet impendens aduectosque horrida maesto
 excutit ore cibos, cum solus in arbore paret
 sanguis et errantes per capta cubilia plumae.
 ut laceros artus gremio miseranda recepit 605
 intexitque comis, tandem laxata dolori
 uox inuenit iter, gemitusque in uerba soluti:
 ' o ~~n~~ii desertae natorum dulcis imago,
 Archemore, o rerum et patriae solamen ademptae
 seruitiique decus, qui te, mea gaudia, sontes 610
 extinxere dei, modo quem digressa reliqui
 lascium et prono uexantem gramina cursu?
 heu ubi siderei uultus? ubi uerba ligatis
 imperfecta sonis risusque et murmura soli
 intellecta mihi? quotiens tibi Lemnon et Argo 615
 sueta loqui et longa somnum suadere querela!
 sic equidem luctus solabar et ubera paruo
 iam materna dabam, cui nunc uenit inritus orbae
 lactis et infelix in uulnera liquitur imber.
 nosco deos: o dura mei praesagia somni 620
 nocturnique metus, et numquam impune per umbras
 attonitae mihi uisa Venus! quos arguo diuos?
 ipsa ego te (quid enim timeam moritura fateri?)
 exposui fati. quae mentem insania traxit?
 tantane me tantae tenuere obliuia curae? 625
 dum patrios casus famaeque exorsa retracto
 ambitiosa meae (pietas haec magna fidesque!),
 exsolui tibi, Lemne, nefas; ubi letifer anguis,
 ferte, duces, meriti si qua est mihi gratia duri,
 si quis honos dictis, aut uos extinguite ferro, 630
 ne tristes dominos orbamque inimica reuisam
 Eurydicen, quamquam haud illi mea cura dolendo

cesserit. hocne ferens onus inlaetabile matris
transfundam gremio? quae++me prius ima sub umbras
mergat humus!' simul haec terraque et sanguine uultum 635
sordida magnorum circa uestigia regum
uertitur et tacite maerentibus imputat undas.

et iam sacrifici subitus per tecta Lyncurgi
nuntius implerat lacrimis ipsumque domumque, 640
ipsum aduentantem Persei uertice sancto
montis, ubi auerso dederat prosecta Tonanti,
et caput iratis rediens quassabat ab extis.
hic sese Argolicis immunem seruat ab armis,
haud animi uacuuus, sed templa araeque tenebant.
necdum etiam responsa deum monitusque uetusti 645
exciderant uoxque ex adytis accepta profundis:
' prima, Lyncurge, dabis Dircaeo funera bello.'
id cauet, et maestus uicini puluere Martis
angitur ad lituos periturisque inuidet armis.

ecce (fides superum!) laceras comitata Thoantis 650
aduehit exequias, contra subit obuia mater,
femineos coetus plangentiaque agmina ducens.
at non magnanimo pietas ignaua Lyncurgo:
fortior ille malis, lacrimasque insana resorbet
ira patris, longo rapit arua morantia passu 655
uociferans: ' Ila autem ubinam, cui parua cruoris
laetaue damna mei? uiuitne? impellite raptam,
ferte citi comites; faxo omnis fabula Lemni
et pater et tumidae generis mendacia sacri
exciderint.' ~~ita~~ letumque inferre parabat 660
ense furens raptu; uenienti Oeneius heros
impiger obiecta proturbat pectora parma,
ac simul infrendens: ' ~~sic~~ hunc, uesane, furorem,
quisquis es!' et pariter Capaneus acerque reducto
adfuit Hippomedon rectoque Erymanthius ense, 665
ac iuuenem multo praestringunt lumine; at inde
agrestum pro rege manus. quos inter Adrastus
mitius et sociae ueritus commercia uittae
Amphiarus ait, ' ~~o~~, quaeso! absistite ferro,
unus auum sanguis, neue indulgete furori, 670
tuque prior.' sed non sedato pectore Tydeus
subicit: 'anne ducem seruatricemque cohortis
Inachiae ingratis coram tot milibus audes
mactare in tumulos (quanti pro funeris ultor!),
cui regnum genitorque Thoas et lucidus Euan 675
stirpis auus? timidone parum, quod gentibus actis
undique in arma tuis inter rapida agmina pacem
solus habes? habeasque, et te uictoria Graium
inueniat tumulis etiamnum haec fata gementem.'

dixerat, et tandem cunctante modestior ira 680
ille refert: 'equidem non uos ad moenia Thebes

rebar et hostiles huc aduenisse cateruas.
 pergite in excidium socii, si tanta uoluptas,
 sanguinis, imbuite arma domi, atque haec inrita dudum
 templa Iouis (quid enim haud licitum?) ferat impius ignis, 685
 si uilem, tanti premerent cum pectora luctus,
 in famulam ius esse ratus dominoque ducique.
 sed uidet haec, uidet ille deum regnator, et ausis,
 sera quidem, manet ira tamen.' *si* fatus, et arces
 respicit. atque illic alio certamine belli 690
 tecta fremunt; uolucres equitum praeuerterat alas
 Fama recens, geminos alis amplexa tumultus:
 illi ad fata rapi atque illi iam occumbere leto,
 sic meritam, Hypsipylen iterant, creduntque nec irae
 fit mora, iamque faces et tela penatibus instant, 695
 uertere regna fremunt raptumque auferre Lycurgum
 cum Ioue cumque aris; resonant ululatibus aedes
 femineis, uersusque dolor dat terga timori.
 alipedum curru sed enim sublimis Adrastus
 secum ante ora uirum fremibunda Thoantida portans 700
 it medius turmis et, ' *parcite*, *parcite!* *lamat*,
 ' *nictum* saeue, meritis nec tale Lycurgus
 excidium, gratique inuentrix fluminis ecce.'
 sic ubi diuersis maria euertere procellis
 hinc Boreas Eurusque, illinc niger imbribus Auster, 705
 pulsa dies regnantque hiemes, uenit aequoris alti
 rex sublimis equis, geminusque ad spumea Triton
 frena natans late pelago dat signa cadenti,
 et iam plana Thetis, montesque et litora crescunt.
 quis superum tanto solatus funera uoto 710
 pensauit lacrimas inopinaque gaudia maestae
 rettulit Hypsipylae? tu gentis conditor, Euan,
 qui geminos iuuenes Lemni de litore uectos
 intuleras Nemeae mirandaque fata parabas.
 causa uiae genetrix, nec inhospita tecta Lycurgi 715
 praebuerant aditus, et protinus ille tyranno
 nuntius extinctae miserando uulnere prolis.
 ergo adsunt comites (pro fors et caeca futuri
 mens hominum!) regique fauent; sed Lemnos ad aures
 ut primum dictusque Thoas, per tela manusque 720
 inruerant, matremque auidis complexibus ambo
 diripiunt flentes alternaque pectora mutant.
 illa uelut rupes inmoto saxea uisu
 haeret et expertis non audet credere diuis.
 ut uero et uultus et signa Argoa relictis 725
 ensibus atque umeris amborum intextus Iason,
 cesserunt luctus, turbataque munere tanto
 corruit, atque alio maduerunt lumina fletu.
 addita signa polo, laetoque ululante tumultu
 tergaque et aera dei motas crepuere per auras. 730

tunc pius Oeclides, ut prima silentia uulgi
mollior ira dedit, placidasque accessus ad aures:
'audite, o ductor Nemeae lectique potentes
Inachidae, quae certus agi manifestat Apollo.
iste quidem Argolicis haud olim indebitus armis 735
luctus adest, recto descendunt limite Parcae:
et sitis interitu fluuiorum et letifer anguis
et puer, heu nostri signatus nomine fati,
Archemorus, cuncta haec superum demissa suprema
mente fluunt. differte animos festinaque tela 740
ponite; mansuris donandus honoribus infans.
et meruit; det pulchra suis libamina Virtus
manibus, atque utinam plures innectere pergas,
Phoebe, moras, semperque nouis bellare uetemur
casibus, et semper Thebe funesta recedat. 745
at uos magnorum transgressi fata parentum
felices, longum quibus hinc per saecula nomen,
dum Lernaea palus et dum pater Inachus ibit,
dum Nemea tremulas campis iaculabitur umbras,
ne fletu uiolate sacrum, ne plangite diuos: 750
nam deus iste, deus, Pyliae nec fata senectae
maluerit, Phrygiis aut degere longius annis.'
finierat, caeloque cauam nox induit umbram.

Liber VI

Nuntia multiuago Danaas perlabitur urbes
Fama gradu, sancire nouo sollemnia busto
Inachidas ludumque super, quo Martia bellis
praesudare paret seseque accendere uirtus.
Graium ex more decus: primus Pisaea per arua 5
hunc pius Alcides Pelopi certauit honorem
puluereumque fera crinem deterisit oliua;
proxima uipereo celebratur libera nexu
Phocis, Apollineae bellum puerile pharetrae;
mox circum tristes seruata Palaemonis aras 10
nigra superstitione, quotiens animosa resumit
Leucothea gemitus et amica ad litora festa
tempestate uenit: planctu conclamat uterque
Isthmos, Echioniae responsant flebile Thebae.
et nunc eximii regum, quibus Argos alumnis 15
conexum caelo, quorumque ingentia tellus
Aonis et Tyriae suspirant nomina matres,
concurrunt nudasque mouent in proelia uires.
ceu primum ausurae trans alta ignota biremes,
seu Tyrrhenam hiemem, seu stagna Aegaea lacessant, 20
tranquillo prius arma lacu clauumque leuesque
explorant remos atque ipsa pericula discunt;
at cum experta cohors, tunc pontum inrumpere fretae
longius ereptasque oculis non quaerere terras.
clara laboriferos caelo Tithonia currus 25
extulerat uigilesque deae pallentis habenas
et Nox et cornu fugiebat Somnus inani;
iam plangore uiae, gemitu iam regia mugit
flebilis, acceptos longe nemora auia frangunt
multiplicantque sonos. sedet ipse exutus honoro 30
uittarum nexu genitor squalentiaque ora
sparsus et incultam ferali puluere barbam.
asperior contra planctusque egressa uiriles
exemplo famulas premit hortaturque uolentes
orba parens, lacerasque super procumbere nati 35
reliquias ardet totiensque auulsa refertur.
arcet et ipse pater. mox ut maerentia dignis
uultibus Inachii penetrarunt limina reges,
ceu noua tunc clades et primo saucius infans
uulnere letalisue inrumperet atria serpens, 40
sic alium ex alio quamquam lassata fragorem
pectora congeminant, integratoque resultant
accensae clamore fores: sensere Pelasgi
inuidiam et lacrimis excusant crimen abortis.

ipse, datum quotiens intercisoque tumultu 45
 conticuit stupefacta domus, solatur Adrastus
 adloquiis genitorem ultro, nunc fata recensens
 resque hominum duras et inexorabile pensum,
 nunc aliam prolem mansuraque numine dextro
 pignora. nondum orsis modus, et lamenta redibant. 50
 ille quoque adfatus non mollius audit amicos
 quam trucis Ionii rabies clamantia ponto
 uota uirum aut tenues curant uaga fulmina nimbos.
 tristibus interea ramis teneraque cupresso
 damnatus flammae torus et puerile feretrum 55
 textitur: ima uirent agresti stramina cultu;
 proxima gramineis operosior area sertis,
 et picturatus morituris floribus agger;
 tertius adsurgens Arabum strue tollitur ordo
 Eoas complexus opes incanaque glebis 60
 tura et ab antiquo durantia cinnama Belo.
 summa crepant auro, Tyrioque attollitur ostro
 molle supercilium, teretes hoc undique gemmae
 inradiant, medio Linus intertextus acantho
 letiferique canes: opus admirabile semper 65
 oderat atque oculos flectebat ab omine mater.
 arma etiam et ueterum exuuias circumdat auorum
 gloria mixta malis adflictaeque ambitus aulae,
 ceu grande exequiis onus atque inmensa ferantur
 membra rogo, sed cassa tamen sterilisque dolentes 70
 fama iuuat, paruique augescunt funere manes.
 inde ingens lacrimis honor et miseranda uoluptas,
 muneraque in cineres annis grauiora feruntur;
 namque illi et pharetras breuioraque tela dicarat
 festinus uoti pater insontesque sagittas; 75
 iam tunc et nota stabuli de gente probatos
 in nomen pascebat equos cinctusque sonantes
 armaque maiores expectatura lacertos.
 [spes auidi quas, non in nomen credula, uestes
 urgebat studio cultusque insignia regni 80
 purpureos sceptrumque minus, cuncta ignibus atris
 damnat atrox suaque ipse parens gestamina ferri,
 si damnis rabidum queat exaturare dolorem.]
 parte alia gnari monitis exercitus instat
 auguris aeriam truncis nemorumque ruina, 85
 montis opus, cumulare pyram, quae crimina caesi
 anguis et infausti cremet atra piacula belli.
 [his labor accisam Nemeen umbrosaue tempe
 praecipitare solo lucosque ostendere Phoebo.]
 sternitur extemplo ueteres incaedua ferro 90
 silua comas, largae qua non opulentior umbrae
 Argolicos inter saltusque educta Lycaeos
 extulerat super astra caput: stat sacra senectae

numine, nec solos hominum transgressa ueterno
 fertur auos, Nymphas etiam mutasse superstes 95
 Faunorumque greges. aderat miserabile luco
 excidium: fugere ferae, nidosque tepentes
 absiliunt (metus arguet) aues; cadit ardua fagus
 Chaoniumque nemus brumaeque inlaesa cupressus,
 procumbunt piceae, flammis alimenta supremis, 100
 ornique iliceaeque trabes metuendaque suco
 taxus et infandos belli potura cruores
 fraxinus atque situ non expugnabile robur.
 hinc audax abies et odoro uulnere pinus
 scinditur, adclinant intonsa cacumina terrae 105
 alnus amica fretis nec inhospita uitibus ulmus.
 dat gemitum tellus: non sic euersa feruntur
 Ismara cum fracto Boreas caput extulit antro,
 non grassante Noto citius nocturna peregit
 flamma nemus. linquunt flentes dilecta locorum 110
 otia cana Pales Siluanusque arbiter umbrae
 semideumque pecus, migrantibus aggemit illis
 silua, nec amplexae dimittunt robora Nymphae.
 ut cum possessas audis uictoribus arces
 dux raptare dedit, uix signa audita, nec urbem 115
 inuenias; ducunt sternuntque abiguntque feruntque
 inmodici, minor ille fragor quo bella gerebant.
 iamque pari cumulo geminas, hanc tristibus umbris
 ast illam superis, aequus labor auxerat aras,
 cum signum luctus cornu graue mugit adunco 120
 tibia, cui teneros suetum producere manes
 lege Phrygum maesta. Pelopem monstrasse ferebant
 exequiale sacrum carmenque minoribus umbris
 utile, quo geminis Niobe consumpta pharetris
 squalida bisenas Sipylon deduxerat urnas. 125
 portant inferias arsuraque fercula primi
 Graiorum, titulisque pios testantur honores
 gentis quisque suae; longo post tempore surgit
 colla super iuuenum (numero dux legerat omni)
 ipse fero clamore torus. cinxere Lycurgum 130
 Lernaei proceres, genetricem mollior ambit
 turba; nec Hypsipyle raro subit agmine: uallant
 Inachidae memores, sustentant liuida nati
 bracchia et inuentae concedunt plangere matri.
 illic infaustos ut primum egressa penates 135
 Eurydice, nudo uocem de pectore rumpit
 planctuque et longis praefata ululatibus infit:
 ' non hoc Argolidum coetu circumdata matrum
 speraui te, nate, sequi, nec talia demens
 fingebam uotis annorum elementa tuorum, 140
 nil saeuum reputans: etenim his in finibus aeu
 unde ego bella tibi Thebasque ignara timerem?

cui superum nostro committere sanguine pugas
 dulce? quis hoc armis uouit scelus? at tua nondum,
 Cadme, domus, nullus Tyrio grege plangitur infans. 145
 primitias egomet lacrimarum et caedis acerbae,
 ante tubas ferrumque, tuli, dum deside cura
 credo sinus fidos altricis et ubera mando.
 quidni ego? narrabat seruatum fraude parentem
 insontesque manus. en quam ferale putemus 150
 abiurasse sacrum et Lemni gentilibus unam
 immunem furiis! haec illa (et creditis ausae?)
 haec pietate potens solis abiecit in aruis++
 non regem dominumque++alienos impia partus,
 hoc tantum, siluaque infamis tramite liquit 155
 quem non anguis atrox (quid enim hac opus, ei mihi, leti
 mole fuit?) tantum caeli uiolentior aura
 impulsaque Noto frondes cassusque ualeret
 exanimare timor. nec uos incessere luctu
 orba habeo, fixum matri inmotumque manebat 160
 hac altrice nefas; ~atquin et blandus ad illam
 nate magis solam nosse atque audire uocantem
 ignarusque mei~ nulla ex te gaudia matri.
 illa tuos questus lacrimososque impia risus
 audiit et uocis decerpsit murmura primae. 165
 illa tibi genetrix semper dum uita manebat,
 nunc ego. sed miserae mihi nec punire potestas
 sic meritam! quid dona, duces, quid inania fertis
 iusta rogis? illam (nil poscunt amplius umbrae),
 illam, oro, cineri simul excisaeque parenti 170
 reddite, quaeso, duces, per ego haec primordia belli
 cui peperit; sic aequa gemant mihi funera matres
 Ogygiae.' ~~ter~~nit crines iteratque precando:
 'reddite, nec uero crudelem auidamque uocate
 sanguinis: occumbam pariter, dum uulnere iusto 175
 exaturata oculos unum impellamur in ignem.'
 talia uociferans alia de parte gementem
 Hypsipylen (neque enim illa comas nec pectora seruat)
 agnouit longe et socium indignata dolorem:
 ' hoc saltem, o proceres, tuque o, cui pignora nostri 180
 proturbata tori: prohibete, auferte supremis
 inuisam exequiis. quid se funesta parenti
 miscet et in nostris spectatur et ipsa ruinis?'
 [cui luget complexa suos?' dixitque repente
 concidit abruptisque obmutuit ore querelis.] 185
 sic ait abruptisque inmutuit ore querelis. 185b
 non secus ac primo fraudatum lacte iuuencum,
 cui trepidae uires et solus ab ubere sanguis,
 seu fera seu duras auexit pastor ad aras;
 nunc uallem spoliata parens, nunc flumina questu,
 nunc armenta mouet uacuosque interrogat agros; 190

tunc piget ire domum, maestoque nouissima campo
exit et oppositas impasta auertitur herbas.

at genitor sceprique decus cultusque Tonantis
inicit ipse rogis, tergoque et pectore fusam
caesariem ferro minuit sectisque iacentis 195
obnubit tenuia ora comis, ac talia fletu
uerba pio miscens: 'alio tibi, perfide, pacto,
Iuppiter, hunc crinem uoti reus ante dicaram,
si pariter uirides nati libare dedisses
ad tua templa genas; sed non ratus ore sacerdos, 200
damnataeque preces; ferat haec, quae dignior, umbra.'
iam face subiecta primis in frondibus ignis
exclamat; labor insanos arcere parentes.
stant iussi Danaum atque obtentis eminus armis
prospectu uisus interclusere nefasto. 205
ditantur flammae; non umquam opulentior illic
ante cinis: crepitant gemmae, atque inmane liquescit
argentum, et pictis exsudat uestibus aurum;
nec non Assyriis pinguescunt robora sucis,
pallentique croco strident ardentia mella, 210
spumantesque mero paterae uerguntur et atri
sanguinis et raptio gratissima cymbia lactis.
tunc septem numero turmas (centenus ubique
surgit eques) uersis ducunt insignibus ipsi
Graiugenae reges, lustrantque ex more sinistro 215
orbe rogam et stantes inclinant puluere flammam.
ter curuos egere sinus, inlisaque telis
tela sonant, quater horrendum pepulere fragorem
arma, quater mollem famularum bracchia planctum.
semianimas alter pecudes spirantiaque ignis 220
accipit armenta; hic luctus abolere nouique
funeris auspicium uates, quamquam omina sentit
uera, iubet: dextri gyro et uibrantibus hastis
hac redeunt, raptumque suis libamen ab armis
quisque iacit, seu frena libet seu cingula flammis 225
mergere seu iaculum summae seu cassidis umbram.
[multa gemunt extra raucis concentibus agri,
et lituis aures circum pulsantur acutis.
terretur clamore nemus: sic Martia uellunt
signa tubae, nondum ira calet, nec sanguine ferrum 230
inrubuit, primus bellorum comitur illo
uultus, honoris opus. stat adhuc incertus in alta
nube quibus sese Mauors indulgeat armis.]
finis erat, lassusque putres iam Mulciber ibat
in cineres; instant flammis multoque soporant 235
imbre rogam, posito donec cum sole labores
exhausti; seris uix cessit cura tenebris.
roscida iam nouies caelo dimiserat astra
Lucifer et totidem Lunae praeuenerat ignes

mutato nocturnus equo (nec conscia fallit 240
 sidera et alterno deprenditur unus in ortu):
 mirum opus accelerasse manus! stat saxea moles,
 templum ingens cineri, rerumque effectus in illa
 ordo docet casus: fessis hic flumina monstrat
 Hypsipyle Danais, hic reptat flebilis infans, 245
 hic iacet, extremum tumuli circum asperat orbem
 squameus; expectes morientis ab ore cruenta
 sibila, marmorea sic uoluitur anguis in hasta.
 iamque audidum pugnas uisendi uulgi inermes
 (fama uocat cunctos) aruis ac moenibus adsunt 250
 exciti; illi etiam quis belli incognitus horror,
 quos effeta domi, quos prima reliquerat aetas,
 conueniunt: non aut Ephyraeo in litore tanta
 umquam aut Oenomai fremuerunt agmina circo.
 collibus incuruis uiridique obsessa corona 255
 uallis in amplexu nemorum sedet; hispida circum
 stant iuga, et obiectus geminis umbonibus agger
 campum exire uetat, longo quem tramite planum
 gramineae frontes sinuataque caespite uiuo
 mollia non subitis augent fastigia cliuis. 260
 illic conferti, iam sole rubentibus aruis,
 bellatrix sedere cohors; ibi corpore mixto
 metiri numerum uultusque habitusque suorum
 dulce uiris, tantique iuuat fiducia belli.
 centum ibi nigrantes, armenti robora, tauros 265
 lenta mole trahunt; idem numerusque colorque
 matribus et nondum lunatis fronte iuuenis.
 exin magnanimum series antiqua parentum
 inuehitur, miris in uultum animata figuris.
 primus anhelantem duro Tirynthius angens 270
 pectoris attritu sua frangit in ossa leonem.
 haud illum impauidi quamuis et in aere suumque
 Inachidae uidere decus. pater ordine iuncto
 laeuis harundineae recubans super aggere ripae
 cernitur emissaeque indulgens Inachus urnae. 275
 Io post tergum, iam prona dolorque parentis,
 spectat inocciduis stellatum uisibus Argum.
 ast illam melior Phariis erexerat aruis
 Iuppiter atque hospes iam tunc Aurora colebat.
 Tantalus inde parens, non qui fallentibus undis 280
 inminet aut refugae sterilem rapit aera siluae,
 sed pius et magni uehitur conuiuia Tonantis.
 parte alia uictor curru Neptunia tendit
 lora Pelops, prensatque rotas auriga natantes
 Myrtilos et uolucris iam iamque relinquitur axe. 285
 et grauis Acrisius speciesque horrenda Coroebi
 et Danae culpata sinus et in amne reperto
 tristis Amymone, paruoque Alcmena superbit

Hercule tergemina crinem circumdata luna.
 iungunt discordes inimica in foedera dextras 290
 Belidae fratres, sed uultu mitior astat
 Aegyptus; Danai manifestum agnoscere ficto
 ore notas pacisque malae noctisque futurae.
 mille dehinc species. tandem satiata uoluptas
 praestantesque uiros uocat ad sua praemia uirtus. 295
 primus sudor equis. dic incluta, Phoebe, regentum
 nomina, dic ipsos; neque enim generosior umquam
 alipedum conlata acies, ceu praepete cursu
 confligant densae uolucres aut litore in uno
 Aeolus insanis statuatur certamina uentis. 300
 ducitur ante omnes rutilae manifestus Arion
 igne iubae. Neptunus equo, si certa priorum
 fama, pater; primus teneri laesisse lupatis
 ora et litoreo domitasse in puluere fertur,
 uerberibus parcens; etenim insatiatus eundi 305
 ardor et hiberno par inconstantia ponto.
 saepe per Ionium Libycumque natantibus ire
 interiunctus equis omnesque adsuerat in oras
 caeruleum deferre patrem; stupuere relictas
 Nubila, certantesque Eurique Notique sequuntur. 310
 nec minor in terris bella Eurysthea gerentem
 Amphitryoniaden alto per gramina sulco
 duxerat, illi etiam ferus indocilisque teneri.
 mox diuum dono regis dignatus Adraști
 imperia et multum mediis mansueuerat annis. 315
 tunc rector genero Polynici indulget agendum
 multa monens, ubi feruor equo, qua suetus ab arte
 mulceri, ne saeua manus, ne liber habenis
 impetus. ' argue alios,' inquit, ' stimulisque minisque;
 ille ibit, minus ipse uoles.' is ignea lora 320
 cum daret et rapido Sol natum imponeret axi,
 gaudentem lacrimans astra insidiosa docebat
 nolentesque teri zonas mediamque polorum
 temperiem: pius ille quidem et formidine cauta,
 sed iuuenem durae prohibebant discere Parcae. 325
 Oebalios sublimis agit, spes proxima palmae,
 Amphiaras equos; tua furto lapsa propago,
 Cyllare, dum Scythici diuersus ad ostia Ponti
 Castor Amyclaeas remo permutat habenas.
 ipse habitu niueus, niuei dant colla iugales, 330
 concolor est albis et cassis et infula cristis.
 quin et Thessalicis felix Admetus ab oris
 uix steriles compescit equas, Centaurica dicunt
 semina: credo, adeo sexum indignantur, et omnis
 in uires adducta Venus; noctemque diemque 335
 adsimulant maculis internigrantibus albae:
 tantus uterque color, credi nec degener illo

ocior et patrio uenit igne suisque sagittis.
 ipse olim in terris, caelo uestigia durant,
 claraque per zephyros etiamnum semita lucet.
 et iam sortitus Prothous uersarat aena
 casside, iamque locus cuique est et liminis ordo. 390
 terrarum decora ampla uiri, decora aequa iugales,
 diuum utrumque genus, stant uno margine clausi,
 spesque audaxque una metus et fiducia pallens.
 nil fixum cordi: pugnant exire pauentque,
 concurrunt summos animosum frigus in artus. 395
 qui dominis, idem ardor equis; face lumina surgunt,
 ora sonant morsu, spumisque et sanguine ferrum
 uritur, impulsus nequeunt obsistere postes
 claustraque, compressae transfumat anhelitus irae.
 stare adeo miserum est, pereunt uestigia mille 400
 ante fugam, absentemque ferit grauis ungula campum.
 par circumstant fidi, nexusque et torta iubarum
 expediunt firmantque animos et plurima monstrant.
 insonuit contra Tyrrhenum murmur, et omnes
 exilure loco. quae tantum carbasa ponto, 405
 quae bello sic tela uolant, quae nubila caelo?
 annibus hibernis minor est, minor impetus igni,
 tardius astra cadunt, glomerantur tardius imbres,
 tardius e summo decurrunt flumina monte.
 emissos uidere atque agnouere Pelasgi, 410
 et iam rapti oculis, iam caeco puluere mixti
 una in nube latent, uultusque umbrante tumultu
 uix inter sese clamore et nomine noscunt.
 euoluere globum, et spatio quo quisque ualebat
 diducti. delet sulcos iterata priores 415
 orbita, nunc auidi prono iuga pectore tangunt,
 nunc pugnantem genu et pressis duplicantur habenis.
 colla toris crinita tument, stantesque repectit
 aura iubas, bibit albentes humus arida nimbos.
 fit sonus inmanisque pedum tenuisque rotarum: 420
 nulla manu requies, densis insibilat aer
 uerberibus; gelida non crebrior exilit Arcto
 grando, nec Oleniis manant tot cornibus imbres.
 senserat adductis alium praesagus Arion
 stare ducem loris, dirumque expauerat insons 425
 Oedipodioniden; iam illinc a limine discors
 iratusque oneri solito truculentior ardet.
 Inachidae credunt accensum laudibus; ille
 aurigam fugit, aurigae furiale minatur
 efferus, et campo dominum circumspicit omni. 430
 ante tamen cunctos sequitur longeque secundus
 Amphiarus agit, quem Thessalus aequat eundo
 Admetus; iuxta gemini, nunc Euneos ante
 et nunc ante Thoas, cedunt uincuntque, nec umquam

ambitiosa pios conlidit gloria fratres. 435
 postremum discrimen erant Chromis asper et asper
 Hippodamus, non arte rudes, sed mole tenentur
 cornipedum; prior Hippodamus fert ora sequentum,
 fert gemitus multaue umeros incenditur aura.
 sperauit flexae circum compendia metae 440
 interius ductis Phoebeius augur habenis
 anticipasse uiam; nec non et Thessalus heros
 spe propiore calet, dum non cohibente magistro
 spargitur in gyros dexterque exerrat Arion.
 iam prior Oeclides et iam non tertius ibat 445
 Admetus, laxo cum denique ab orbe reductus
 aequoreus sonipes premit euaditque parumper
 gauisos; subit astra fragor, caelumque tremescit,
 omniaque excusso patuere sedilia uulgo.
 sed nec lora regit nec uerbera pallidus audet 450
 Labdacides: lassa ueluti ratione magister
 in fluctus, in saxa ruit nec iam amplius astra
 respicit et uictam proiecit casibus artem.
 rursus praecipites in recta ac deuia campi
 obliquant tenduntque uias, iterum axibus axes 455
 inflicti, radiisque rotae; pax nulla fidesque.
 bella geri ferro leuius, bella horrida, credas;
 is furor in laudes. trepidant mortemque minantur,
 multaue transuersis praestringitur ungula campis.
 nec iam sufficiunt stimuli, non uerbera; uoce 460
 nominibusque cient Pholoen Admetus et Irin
 funalemque Thoen, rapidum Danaeius augur
 Ascheton increpitans meritumque uocabula Cycnum.
 audit et Herculeum Strymon Chromin, Euneon audit
 igneus Aetion; tardumque Cydona laccessit 465
 Hippodamus, uariumque Thoas rogat ire Podarcen.
 solus Echionides errante silentia curru
 maesta tenet trepidaque timet se uoce fateri.
 uixdum coeptus equis labor, et iam puluere quarto
 campum ineunt, iamque et tepidis sudoribus artus 470
 effeti, et crassum rapit eiectatque uaporem
 cornipedum flammata sitis, nec iam integer illis
 impetus, et longi suspendunt ilia flatus.
 hic anceps Fortuna diu decernere primum
 ausa uenit. ruit, Haemonium dum feruidus instat 475
 Admetum superare, Thoas, nec praetulit ullam
 frater opem. uelit ille quidem, sed Martius ante
 obstitit Hippodamus mediasque inmisit habenas.
 mox Chromis Hippodamum metae interioris ad orbem
 uiribus Herculeis et toto robore patris 480
 axe tenet presso; luctantur abire iugales
 nequiquam frenosque et colla rigentia tendunt.
 ut Siculas si quando rates tenet aestus et ingens

auster agit, medio stant uela tumentia ponto.
tunc ipsum fracto curru deturbat, et isset 485
ante Chromis; sed Thraces equi ut uidere iacentem
Hippodamum, redit illa fames, iam iamque trementem
partiti furiis, ni frena ipsosque frementes
oblitus palmae retro Tirynthius heros
torsisset uictusque et conlaudatus abisset. 490
at tibi promissos iamdudum Phoebus honores,
Amphiarae, cupit. tandem ratus apta fauori
tempora puluerei uenit in spatia horrida circi,
cum iam in fine uiae, et summum uictoria nutat;
anguicomam monstri effigiem, saeuissima uisu 495
ora, mouet siue ille Erebo seu finxit in astus
temporis, innumera certe formidine cultum
tollit in astra nefas. non illud ianitor atrae
impauidus Lethes, non ipsae horrore sine alto
Eumenides uidisse queant, turbasset euntes 500
Solis equos Martisque iugum. nam flauus Arion
ut uidit, saliere iubae, atque erectus in armos
stat sociumque iugi comitesque utrimque laboris
secum alte suspendit equos. ruit ilicet exul
Aonius nexusque diu per terga uolutus 505
exiit: abripitur longe moderamine liber
currus; at hunc putri praeter tellure iacentem
Taenarii currus et Thessalus axis et heros
Lemnius obliqua, quantum uitare dabatur,
transabiere fuga. tandem caligine mersum 510
erigit accursu comitum caput aegraque tollit
membra solo, et socero redit haud speratus Adrasto.
quis mortis, Thebane, locus, nisi dura negasset
Tisiphone, quantum poteras dimittere bellum!
te Thebe fraterque palam, te plangeret Argos, 515
te Nemea, tibi Lerna comas Larisaque supplex
poneret, Archemori maior colerere sepulcro.
tum uero Oeclides, quamquam iam certa sequenti
praemia, cum uacuum domino praeiret Arion,
ardet adhuc cupiens uel inanem uincere currum. 520
dat uires refouetque deus; uolat ocior Euro,
ceu modo carceribus dimissus in arua solutis,
uerberibusque iubas et terga lacessit habenis
Ascheton increpitansque leuem Cycnumque niuaalem.
nunc, saltem dum nemo prior, rapit igneus orbes 525
axis, et effusae longe sparguntur harenae.
dat gemitum tellus et iam tum saeua minatur.
forsitan et uicto prior isset Arione Cycnus,
sed uetat aequoreus uinci pater: hinc uice iusta
gloria mansit equo, cessit uictoria uati. 530
huic pretium palmae gemini cratera ferebant
Herculeum iuuenes: illum Tirynthius olim

ferre manu sola spumantemque ore supino
 uertere, seu monstri uictor seu Marte, solebat.

Centauros habet arte truces aurumque figuris 535
 terribile: hic mixta Lapitharum caede rotantur
 saxa, faces (aliquae iterum crateres); ubique
 ingentes morientum irae; tenet ipse furentem
 Hylaeum et torta molitur robora barba.

at tibi Maeonio fertur circumflua limbo 540
 pro meritis, Admete, chlamys repetitaque multo
 murice: Phixei natat hic contemptor ephebus
 aequoris et picta tralucet caerulus unda;
 in latus ire manu mutaturusque uidetur
 bracchia, nec siccum speres in stamine crinem; 545
 contra autem frustra sedet anxia turre suprema
 Sestias in speculis, moritur prope conscius ignis.
 has Adrastus opes dono uictoribus ire
 imperat; at generum famula solatur Achaea.

sollicitat tunc ampla uiros ad praemia cursu 550
 praeceleres: agile studium et tenuissima uirtus,
 pacis opus, cum sacra uocant, nec inutile bellis
 subsidium, si dextra neget. prior omnibus Idas,
 nuper Olympiacis umbratus tempora ramis,
 prosilit; excipiunt plausu Pisaea iuuentus 555
 Eleaeque manus. sequitur Sicyonius Alcon,
 et bis in Isthmiaca uictor clamatus harena
 Phaedimus, alipedumque fugam praegressus equorum
 ante Dymas, sed tunc aeuo tardante secutus.

multi et, quos uarii tacet ignorantia uulgi, 560
 hinc atque hinc subiere. sed Arcada Parthenopaeum
 appellant densique cient uaga murmura circi.
 nota parens cursu; quis Maenaliae Atalantes
 nesciat egregium decus et uestigia cunctis
 indepressa procis? onerat celeberrima natum 565
 mater, et ipse procul fama iam notus inermes
 narratur ceruas pedes inter aperta Lycae
 tollere et emissum cursu deprendere telum.
 tandem expectatus uolucris super agmina saltu
 emicat et torto chlamydem diffibulat auro. 570
 effulsere artus, membrorumque omnis aperta est
 laetitia, insignes umeri, nec pectora nudis
 deteriora genis, latuitque in corpore uultus.
 ipse tamen formae laudem aspernatur et arcet
 mirantes; tunc Palladios non inscius haustus 575
 incubuit pinguique cutem fuscatur oliuo.
 hoc Idas, hoc more Dymas alique nitescunt.
 sic ubi tranquillo perlucent sidera ponto
 uibraturque fretis caeli stellantis imago,
 omnia clara nitent, sed clarior omnia supra 580
 Hesperus exercet radios, quantusque per altum

aethera, caeruleis tantus monstratur in undis.
proximus et forma nec multum segnior Idas
cursibus atque aevo iuxta prior; attamen illi
iam tenuem pingues florem inducere palaestrae, 585
deserpitque genis nec se lanugo fatetur
intonsae sub nube comae. tunc rite citatos
explorant acuuntque gradus, uariasque per artes
instimulant docto languentia membra tumultu:
poplite nunc sidunt flexo, nunc lubrica forti 590
pectora conlidunt plausu, nunc ignea tollunt
crura breuemque fugam necopino fine reponunt.
ut ruit atque aequum summisit regula limen,
corripuere leues spatium, campoque refulsit
nuda cohors: uolucres isdem modo tardius aruis 595
isse uidentur equi; credas e plebe Cydonum
Parthorumque fuga totidem exiluisse sagittas.
non aliter, celeres Hyrcana per auia cerui
cum procul impasti fremitum accepere leonis
siue putant, rapit attonitos fuga caeca metusque 600
congregat, et longum dant cornua mixta fragorem.
effugit hic oculos rapida puer ocior aura
Maenalius, quem deinde gradu premit horridus Idas
inspiratque umero, flatuque et pectoris umbra
terga premit. post ambiguo discrimine tendunt 605
Phaedimus atque Dymas, illis celer inminet Alcon.
flauus ab intonso pendebat uertice crinis
Arcados; hoc primis Triuiaie pascebat ab annis
munus et, Ogygio uictor cum Marte redisset,
nequiquam patriis audax promiserat aris. 610
tunc liber nexu lateque in terga solutus
occurso Zephyri retro fugit et simul ipsum
impedit infestoque uolans obtenditur Idae.
inde dolum iuuenis fraudique accommoda sensit
tempora; iam finem iuxta, dum limina uictor 615
Parthenopaeus init, correpto crine reductum
occupat, et longe primus ferit ostia portae.
Arcades arma fremunt, armis defendere regem,
ni raptum decus et meriti reddantur honores,
contendunt totoque parant descendere circo. 620
sunt et quis Idae placeat dolus. ipse regesta
Parthenopaeus humo uultumque oculosque madentes
obruit, accessit lacrimarum gratia formae.
pectora nunc maerens, nunc ora indigna cruento
ungue secat meritamque comam, furit undique clamor 625
dissonus, ambiguumque senis cunctatur Adrasti
consilium. tandem ipse refert: 'compescite litem,
o pueri! uirtus iterum temptanda; sed ite
limite non uno, latus hoc conceditur Idae,
tu diuersa tene; fraus cursibus omnis abesto.' 630

audierant, dictoque manent. mox numina supplex
 adfatu tacito iuuenis Tegeaeus adorat:
 ' diu potens nemorum (tibi enim hic, tibi crinis honori
 debitus, eque tuo uenit haec iniuria uoto),
 si bene quid genetrix, si quid uenatibus ipse 635
 promerui, ne, quaeso, sinas hoc omine Thebas
 ire nec Arcadiae tantum meruisse pudorem.'
 auditum manifesta fides: uix campus euntem
 sentit, et exilis plantis interuenit aer,
 raraque non fracto uestigia puluere pendent. 640
 inrumpit clamore fores, clamore recurrit
 ante ducem prensaue fouet suspiria palma.
 finiti cursus, operumque insignia praesto.
 Arcas equum dono, clipeum gerit improbus Idas,
 cetera plebs Lyciis uadit contenta pharetris. 645
 tunc uocat, emisso si quis decernere disco
 impiger et uires uelit ostentare superbas.
 it iussus Pterelas et aenae lubrica massae
 pondera uix toto curuatus corpore iuxta
 deicit; inspectant taciti expenduntque laborem 650
 Inachidae. mox turba ruunt, duo gentis Achaeae,
 tres Ephyreidae, Pisa satus unus, Acarnan
 septimus; et plures agitabat gloria, ni se
 arduus Hippomedon cauea stimulante tulisset
 in medios, lateque ferens sub pectore dextro 655
 orbem alium: ' huc potius, iuuenes, qui moenia saxis
 frangere, qui Tyrias deiectum uaditis arces,
 hunc rapite: ast illud cui non iaculabile dextrae
 pondus?' et arreptum nullo conamine iecit
 in latus. absistunt procul attonitique fatentur 660
 cedere; uix unus Phlegyas acerque Menestheus
 (hos etiam pudor et magni tenere parentes)
 promiserere manum; concessit cetera pubes
 sponte et adorato rediit ingloria disco.
 qualis Bistoniis clipeus Mauortis in aruis 665
 luce mala Pangaea ferit solemque refulgens
 territat incussaue dei graue mugit ab hasta.
 Pisaeus Phlegyas opus incohat et simul omnes
 abstulit in se oculos: ea uiso corpore uirtus
 promissa. ac primum terra discumque manumque 670
 asperat, excusso mox circum puluere uersat,
 quod latus in digitos, mediae quod certius ulnae
 conueniat, non artis egens: hic semper amori
 ludus erat, patriae non tantum ubi laudis obiret
 sacra, sed alternis Alpheon utrumque solebat 675
 metari ripis et, qua latissima distant,
 non umquam merso transmittersse flumina disco.
 ergo operum fidens non protinus horrida campi
 iugera, sed caelo dextram metitur, humique

pressus utroque genu collecto sanguine discum 680
 ipse super sese rotat atque in nubila condit.
 ille citus sublime petit similisque cadenti
 crescit in aduersum, tandemque exhaustus ab alto
 tardior ad terram redit atque inmergitur aruis.
 sic cadit, attonitis quotiens auellitur astris, 685
 Solis opaca soror; procul auxiliantia gentes
 aera crepant frustra que timent, at Thessala uictrix
 ridet anhelantes audito carmine bigas.
 conlaudant Danai ~sed non tibi molle tuenti,
 Hippomedon~ maiorque manus speratur in aequo. 690
 atque illi extemplo, cui spes infringere dulce
 inmodicas, Fortuna uenit. quid numina contra
 tendere fas homini? spatium iam inmane parabat,
 iam ceruix conuersa, et iam latus omne redibat:
 excidit ante pedes elapsum pondus et ictus 695
 destituit frustra que manum demisit inanem.
 ingemuere omnes, rarisque ea uisa uoluptas.
 inde ad conatus timida subit arte Menestheus
 cautior, et multum te, Maia crete, rogato
 molis praeualidae castigat puluere lapsus. 700
 illa manu magna et multum felicius exit,
 nec partem exiguam circi transuecta quieuit.
 fit sonus, et fixa signatur terra sagitta.
 tertius Hippomedon ualida ad certamina tardos
 molitur gressus; namque illum corde sub alto 705
 et casus Phlegyae monet et fortuna Menesthei.
 erigit adsuetum dextrae gestamen, et alte
 sustentans rigidumque latus fortesque lacertos
 consulit ac uasto contorquet turbine, et ipse
 prosequitur. fugit horrendo per inania saltu 710
 iamque procul meminit dextrae seruatque tenorem
 discus, nec dubia iunctaue Menesthea uictum
 transabiit meta: longe super aemula signa
 consedit uiridesque umeros et opaca theatri
 culmina ceu latae tremefecit mole ruinae: 715
 quale uaporifera saxum Polyphemus ab Aetna
 lucis egente manu tamen in uestigia puppis
 auditae iuxtaque inimicum exegit Vlixen.
 [sic et Aloidae, cum iam calcaret Olympum
 desuper Ossa rigens, ipsum glaciale ferebant 720
 Pelion et trepido sperabant iungere caelo.]
 tum genitus Talao uictori tigrin inanem
 ire iubet, fuluo quae circumfusa nitebat
 margine et extremos auro mansueuerat unguis.
 Cnosiacos arcus habet et uaga tela Menestheus. 725
 'at tibi' ait Phlegya, casu frustrate sinistro,
 hunc, quondam nostri decus auxiliumque Pelasgi,
 ferre damus, neque enim Hippomedon inuiderit, ense.

nunc opus est animis: infestos tollite caestus
 comminus; haec bellis et ferro proxima uirtus.' 730
 constitit inmanis cerni inmanisque timeri
 Argolicus Capaneus, ac dum nigrantia plumbo
 tegmina cruda boum non mollior ipse lacertis
 induitur, ' ~~ate~~ tot iuuenum de milibus unum
 huc' ait 'atque utinam potius de stirpe ueniret 735
 aemulus Aonia, quem fas demittere leto,
 nec mea crudelis ciuili sanguine uirtus.'
 obstipuere animi, fecitque silentia terror.
 tandem insperatus nuda de plebe Laconum
 prosilit Alcidamas: mirantur Dorica regum 740
 agmina, sed socii fretum Polluce magistro
 norant et sacras inter creuisse palaestras.
 ipse deus posuitque manus et bracchia finxit
 (materiae suadebat amor); tunc saepe locauit
 comminus, et simili stantem miratus in ira 745
 sustulit exultans nudumque ad pectora pressit.
 illum indignatur Capaneus ridetque uocantem,
 ut miserans, poscitque alium; tandemque coactus
 restitit, et stimulis iam languida colla tumescunt.
 fulmineas alte suspensi corpora plantis 750
 erexere manus; tuto procul ora recessu
 armorum in speculis, aditusque ad uulnera clausi.
 hic, quantum Stygiis Tityos consurgat ab aruis,
 si toruae patiantur aues, tanta undique pandit
 membrorum spatia et tantis feros ossibus extat. 755
 hic paulo ante puer, sed enim maturius aeuo
 robur, et ingentes spondet tener impetus annos,
 quem uinci haud quisquam saeuo neque sanguine tingi
 malit, et erecto timeat spectacula uoto.
 ut sese permensi oculis et uterque priorem 760
 sperauere locum, non protinus ira nec ictus:
 alternus paulum timor et permixta furori
 consilia, inclinant tantum contraria iactu
 bracchia et explorant caestus hebetantque terendo.
 doctior hic differt animum metuensque futuri 765
 cunctatus uires dispensat: at ille nocendi
 prodigus incautusque sui ruit omnis et ambas
 consumit sine lege manus atque inrita frendit
 insurgens seque ipse premit. sed prouidus astu
 et patria uigil arte Lacon hos reicit ictus, 770
 hos cauet; interdum nutu capitisque citati
 integer obsequio, manibus nunc obuia tela
 discussi, instat gressu uultuque recedit:
 saepe etiam iniustis conlatum uiribus hostem
 (is uigor ingenio, tanta experientia dextrae est) 775
 ultro audax animis intratque et obumbrat et alte
 adsilit. ut praeceps cumulo salit unda minantes

in scopulos et fracta redit, sic ille furem
 circumit expugnans; leuat ecce diuque minatur
 in latus inque oculos; illum rigida arma cauentem 780
 auocat ac manibus necopinum interserit ictum
 callidus et mediam designat uulnere frontem:
 iam cruor, et tepido signantur tempora riuo.
 nescit adhuc Capaneus subitumque per agmina murmur
 miratur; uerum ut fessam super ora reduxit 785
 forte manum et summo maculas in uellere uidit,
 non leo, non iaculo tantum indignata recepto
 tigris: agit toto cedentem feruidus aruo
 praecipitatque retro iuuenem atque in terga supinat,
 dentibus horrendum stridens, geminatque rotatas 790
 multiplicatque manus. rapiunt conamina uenti,
 pars cadit in caestus; motu Spartanus acuto
 mille cauet lapsas circum caua tempora mortes
 auxilioque pedum, sed non tamen inmemor artis
 aduersus fugit et fugiens tamen ictibus obstat. 795
 et iam utrumque labor suspiriaque aegra fatigant:
 tardius ille premit, nec iam hic absistere uelox,
 defectique ambo genibus pariterque quierunt.
 sic ubi longa uagos lassarunt aequora nautas
 et signum de puppe datum, posuere parumper 800
 bracchia: uix requies, iam uox citat altera remos.
 ecce iterum inmodice uenientem eludit et exit
 sponte ruens mersusque umeris: effunditur ille
 in caput, adsurgentem alio puer improbus ictu
 perculit euentuque impalluit ipse secundo. 805
 clamorem Inachidae, quantum non litora, tollunt,
 non nemora. illum ab humo conantem ut uidit Adrastus
 tollentemque manus et non toleranda parantem:
 ' iteoro, socii, furit, ite, opponite dextras,
 festinate, furit, palmamque et praemia ferte! 810
 non prius, effracto quam misceat ossa cerebro,
 absistet, uideo; moriturum auferte Lacona.'
 nec mora, prorumpit Tydeus, nec iussa recusat
 Hippomedon; tunc uix ambo conatibus ambas
 restringunt cohibentque manus ac plurima suadent: 815
 ' uicis, abi; pulchrum uitam donare minori.
 noster et hic bellique comes.' nifrangitur heros,
 ramumque oblatumque manu thoraca repellit
 uociferans: ' iteat! non has ego puluere crasso
 atque cruore genas, meruit quibus iste fauorem 820
 semiuiri, foedem, mittamque informe sepulcro
 corpus et Oebalio donem lugere magistro?'
 dicit; at hunc socii tumidum et uicisse negantem
 auertunt, contra laudant insignis alumnum
 Taygeti longaque minas risere Lacones. 825
 iamdudum uariae laudes et conscia uirtus

Tydea magnanimum stimulis urgentibus angunt.
 ille quidem et disco bonus et contendere cursu,
 nec caestu bellare minor, sed corde labores
 ante alios erat uncta pale. sic otia Martis 830
 degere et armiferas laxare adsueuerat iras
 ingentes contra ille uiros Acheloia circum
 litora felicesque deo monstrante palaestras.
 ergo ubi luctandi iuuenes animosa citauit
 gloria, terrificos umeris Aetolus amictus 835
 exuitur patriumque suem. leuat ardua contra
 membra Cleonaeae stirpis iactator Agylleus,
 Herculea nec mole minor, sic grandibus alte
 insurgens umeris hominem super improbus exit.
 sed non ille rigor patriumque in corpore robur: 840
 luxuriant artus, effusaque sanguine laxo
 membra natant; unde haec audax fiducia tantum
 Oenidae superare parem. quamquam ipse uideri
 exiguus, grauia ossa tamen nodisque lacerti
 difficiles. numquam hunc animum natura minori 845
 corpore nec tantas ausa est includere uires.
 postquam oleo gauisa cutis, petit aequor uterque
 procurso medium atque hausta uestitur harena.
 tum madidos artus alterno puluere siccant,
 collaque demersere umeris et bracchia late 850
 uara tenent. iam tunc astu deducit in aequum
 callidus et celsum procuruat Agyllea Tydeus,
 summissus tergo et genibus uicinus harenae.
 ille autem, Alpini ueluti regina cupressus
 uerticis urgentes ceruicem inclinat ad Austros 855
 uix sese radice tenens, terraeque propinquat,
 iamdudum aetherias eadem reditura sub auras:
 non secus ingentes artus praecelsus Agylleus
 sponte premit paruumque gemens duplicatur in hostem,
 et iam alterna manus frontemque umerosque latusque 860
 collaque pectoraque et uitantia crura lacessit.
 interdumque diu pendent per mutua fulti
 bracchia, nunc saeui digitorum uinacula frangunt.
 non sic ductores gemini gregis horrida tauri
 bella mouent; medio coniunx stat candida prato 865
 uictorem expectans, rumpunt obnixa furentes
 pectora, subdit amor stimulos et uulnera sanat:
 fulmineo sic dente sues, sic hispida turpes
 proelia uillosis ineunt complexibus ursi.
 uis eadem Oenidae; nec sole aut puluere fessa 870
 membra labant, riget arta cutis durisque laborum
 castigata toris. contra non integer ille
 flatibus alternis aegroque effetus hiatu
 exuit ingestas fluuio sudoris harenas
 ac furtim rapta sustentat pectora terra. 875

instat agens Tydeus fictumque in colla minatus
 crura subit; coeptis non eualuere potiri
 frustratae breuitate manus, uenit arduus ille
 desuper oppressumque ingentis mole ruinae
 condidit. haud aliter collis scrutator Hiberi, 880
 cum subiit longeque diem uitamque reliquit,
 si tremuit suspensus ager subitumque fragorem
 rupta dedit tellus, latet intus monte soluto
 obrutus, ac penitus fractum obtritumque cadauer
 indignantem animam propriis non reddidit astris. 885
 acrior hoc Tydeus, animisque et pectore supra est.
 nec mora, cum uinclis onerique elapsus iniquo
 circumit errantem et tergo necopinus inhaeret,
 mox latus et firmo celer implicat ilia nexu,
 poplitibus genua inde premens euadere nodos 890
 nequiquam et lateri dextram insertare parantem
 improbus, horrendum uisu ac mirabile pondus,
 sustulit. Herculeis pressum sic fama lacertis
 terrigenam sudasse Libyn, cum fraude reperta
 raptus in excelsum, nec iam spes ulla cadendi, 895
 nec licet extrema matrem contingere planta.
 fit sonus, et laetos attollunt agmina plausus.
 tunc alte librans inopinum sponte remisit
 obliquumque dedit, procumbentemque secutus
 colla simul dextra, pedibus simul inguina uinxit. 900
 deficit obsessus soloque pudore repugnat.
 tandem pectus humi pronamque extensus in aluum
 sternitur, ac longo maestus post tempore surgit,
 turpia signata linquens uestigia terra.
 palmam autem dextra laeuaque nitentia dono 905
 arma ferens Tydeus: 'quid si non sanguinis huius
 partem haud exiguam (scitis) Dircaeus haberet
 campus, ubi hae nuper Thebarum foedera plagae?'
 haec simul ostentans quaesitaque praemia laudum
 dat sociis, sequitur neglectus Agyllea thorax. 910
 sunt et qui nudo subeant concurrere ferro:
 iamque aderant instructi armis Epidaurius Agreus
 et nondum fatis Dircaeus agentibus exul.
 dux uetat Iasides: 'manet ingens copia leti,
 o iuuenes! seruate animos auidumque furorem 915
 sanguinis aduersi. tuque o, quem propter auita
 iugera, dilectas cui desolauimus urbes,
 ne, precor, ante aciem ius tantum casibus esse
 fraternisque sinas (abigant hoc numina!) uotis.'
 sic ait, atque ambos aurata casside ditat. 920
 tum generum, ne laudis egens, iubet ardua necti
 tempora Thebarumque ingenti uoce citari
 uictorem: dirae retinebant omina Parcae.
 ipsum etiam proprio certamina festa labore

dignari et tumulis supremum hunc addere honorem 925
hortantur proceres ac, ne uictoria desit
una ducum numero, fundat uel Lyctia cornu
tela rogant, tenui uel nubila transeat hasta.
obsequitur gaudens, uiridique ex aggere in aequum
stipatus summis iuuenum descendit; at illi 930
pone leues portat pharetras et cornua iussus
armiger: ingentem iactu transmittere circum
eminus et dictae dare uulnera destinat orno.
quis fluere occultis rerum neget omina causis?
fata patent homini, piget inseruare, peritque 935
uenturi praemissa fides: sic omina casum
fecimus, et uires hausit Fortuna nocendi.
campum emensa breui fatalis ab arbore tacta,
horrendum uisu, per quas modo fugerat auras,
uenit harundo retro uersumque a fine tenorem 940
pertulit, et notae iuxta ruit ora pharetrae.
multa duces errore serunt: hi nubila et altos
occurrisse Notos, aduersi roboris ictu
tela repulsa alii. penitus latet exitus ingens
monstratumque nefas: uni remeabile bellum, 945
et tristes domino spondebat harundo recursus.

Liber VII

Atque ea cunctantes Tyrii primordia belli
Iuppiter haud aequo respexit corde Pelasgos,
concussitque caput motu quo celsa laborant
sidera proclamatque adici ceruicibus Atlans.
tunc ita uelocem Tegees adfatus alumnum: 5
' i, medium rapido Borean inlabere saltu
Bistonias, puer, usque domos axemque niuosi
sideris, Oceano uetitum qua Parrhasis ignem
nubibus hibernis et nostro pascitur imbri.
atque ibi seu posita respirat cuspide Mauors, 10
quamquam inuisa quies, seu, quod reor, arma tubasque
insatiatus habet caraeque in sanguine gentis
luxuriat: prope re monitus iramque parentis
ede, nihil parcens. nempe olim accendere iussus
Inachias acies atque omne quod Isthmius umbo 15
distinet et raucae circumtonat ira Maleae:
illi, uix muros limenque egressa iuuentus,
sacra colunt; credas bello rediisse, tot instant
plausibus, offensique sedent ad iusta sepulcri.
hicne tuus, Gradiue, furor? sonat orbe recusso 20
discus et Oebalii coeunt in proelia caestus.
at si ipsi rabies ferrique insana uoluptas
qua tumet, inmeritas cineri dabit impius urbes
ferrum ignemque ferens, implorantesque Tonantem
sternet humi populos miserumque exhauriet orbem. 25
nunc lenis belli nostrarum remittitur ira.
quodni praecipitat pugnas dictoque iubentis
ocius impingit Tyriis Danaa agmina muris
(nil equidem crudele minor), sit mite bonumque
numen et effreni laxentur in otia mores, 30
reddat equos ensemque mihi, nec sanguinis ultra
ius erit: aspiciam terras pacemque iubebo
omnibus; Ogygio sat erit Tritonia bello.'

dixerat, et Thracum Cyllenius arua subibat;
atque illum Arctoae labentem cardine portae 35
tempestas aeterna plagae praetentaque caelo
agmina nimborum primique Aquilonis hiatus
in diuersa ferunt: crepat aurea grandine multa
palla, nec Arcadii bene proteguit umbra galeri.
hic steriles delubra notat Mauortia siluas 40
(horrescitque tuens), ubi mille furoribus illi
cingitur auerso domus inmansueta sub Haemo.
ferrea compago laterum, ferro arta teruntur
limina, ferratis incumbunt tecta columnis.

laeditur aduersum Phoebi iubar, ipsaque sedem 45
 lux timet, et durus contristat sidera fulgor.
 digna loco statio: primis salit Impetus amens
 e foribus caecumque Nefas Iraeque rubentes
 exanguesque Metus, occultisque ensibus astant
 Insidiae geminumque tenens Discordia ferrum. 50
 innumeris strepit aula Minis, tristissima Virtus
 stat medio, laetusque Furor uultuque cruento
 Mors armata sedet; bellorum solus in aris
 sanguis et incensis qui raptus ab urbibus ignis.
 terrarum exuuiiae circum et fastigia templi 55
 captae insignibant gentes: caelataque ferro
 fragmina portarum bellatricesque carinae
 et uacui currus protritaque curribus ora,
 paene etiam gemitus: adeo uis omnis et omne
 uulnus. ubique ipsum, sed non usquam ore remisso 60
 cernere erat: talem diuina Mulciber arte
 ediderat; nondum radiis monstratus adulter
 foeda catenato luerat conubia lecto.
 quaerere templorum regem uix coeperat ales
 Maenalius, tremit ecce solum et mugire refractis 65
 corniger Hebrus aquis; tunc quod pecus utile bello
 uallem infestabat, trepidas spumare per herbas,
 signa aduentantis, clausaeque adamante perenni
 dissiluerunt fores. Hyrcano in sanguine pulcher
 ipse subit curru, diraque aspergine latos 70
 mutat agros, spolia a tergo flentesque cateruae.
 dant siluae nixque alta locum; regit atra iugales
 sanguinea Bellona manu longaque fatigat
 cuspide. deriguit uisu Cyllenia proles
 summisitque genas: ipsi reuerentia patri, 75
 si prope sit, dematque minas nec talia mandet.
 ' quod Iouis imperium, magno quid ab aethere portas?'
 occupat Armipotens, ' aequae enim hunc, germane, sub axem
 sponte uenis hiemesque meas, cui roscida iuxta
 Maenala et aestiui clementior aura Lycae.' 80
 ille refert consulta patris. nec longa moratus,
 sicut anhelabant, iuncto sudore uolantes
 Mars impellit equos, resides in proelia Graios
 ipse etiam indignans. uidit pater altus et irae
 iam leuior tardo flectebat pondere uultum. 85
 ut si quando ruit debellatasque relinquit
 Eurus aquas, pax ipsa tumet pontumque iacentem
 exanimis iam uoluit hiems: nondum arma carinis
 omnia, nec toto respirant pectore nautae.
 finierat pugnas honor exequialis inermes; 90
 necdum aberant coetus, cunctisque silentibus heros
 uina solo fundens cinerem placabat Adrastus
 Archemori: ' alae parue, tuum trieteride multa

instaurare diem, nec saucius Arcadas aras
 malit adire Pelops Eleaque pulset eburna 95
 templa manu, nec Castaliis altaribus anguis,
 nec sua pinigero magis adnatet umbra Lechaeo.
 nos te lugenti, puer, infitiamur Auerno,
 maestaque perpetuis sollemnia iungimus astris,
 nunc festina cohors. at si Boeotia ferro 100
 uertere tecta dabis, magnis tunc dignior aris,
 tunc deus, Inachias nec tantum culta per urbes
 numina, captiuis etiam iurabere Thebis.'
 dux ea pro cunctis, eadem sibi quisque uouebat.
 iam pronis Gradius equis Ephyraea premebat 105
 litora, qua summas caput Acrocorinthos in auras
 tollit et alterna geminum mare protegit umbra.
 inde unum dira comitum de plebe Pauorem
 quadripedes anteire iubet: non alter anhelos
 insinuare metus animoque auertere uires 110
 aptior; innumerae monstro uocesque manusque
 et facies quamcumque uelit; bonus omnia credi
 auctor et horrificis lymphare incursibus urbes.
 si geminos soles ruituraque suadeat astra,
 aut nutare solum aut ueteres descendere siluas, 115
 a! miseri uidisse putant. tunc acre nouabat
 ingenium: falso Nemeaeum puluere campum
 erigit; attoniti tenebrosam a uertice nubem
 respexere duces; falso clamore tumultum
 auget, et arma uirum pulsusque imitatur equorum, 120
 terribilemque uagas ululatum spargit in auras.
 exiluiere animi, dubiumque in murmure uulgi
 pendet: 'ubi iste fragor? ni fallimur aure. sed unde
 puluereo stant astra globo? num Ismenius ultro
 miles? ita est: ueniunt. tanta autem audacia Thebis? 125
 an dubitent, age, dum inferias et busta colamus?'
 haec Pauor attonitis; uariosque per agmina uultus
 induitur: nunc Pisaeis e milibus unus,
 nunc Pylius, nunc ore Lacon, hostesque propinquos
 adiurat turmasque metu consternat inani. 130
 nil falsum trepidis. ut uero amentibus ipse
 incidit et sacrae circum fastigia uallis
 turbine praeuectus rapido ter sustulit hastam,
 ter concussit equos, clipeum ter pectore plausit:
 arma, arma insani sua quisque ignotaque nullo 135
 more rapit, mutant galeas alienaque cogunt
 ad iuga cornipedes; ferus omni in pectore saeuit
 mortis amor caedisque, nihil flagrantibus obstat:
 praecipitant redimuntque moras. sic litora uento
 incipiente fremunt, fugitur cum portus; ubique 140
 uela fluunt, laxi iactantur ubique rudentes;
 iamque natant remi, natat omnis in aequore summo

ancora, iam dulcis medii de gurgite ponti
 respicitur tellus comitesque a puppe relictī.
 uiderat Inachias rapidum glomerare cohortes 145
 Bacchus iter; gemit Tyriam conuersus ad urbem,
 altricemque domum et patrios reminiscitur ignes,
 purpureum tristi turbatus pectore uultum:
 non crines, non sarta loco, dextramque reliquit
 thyrsus, et intactae ceciderunt cornibus uuae. 150
 ergo ut erat lacrimis lapsoque inhonorus amictu
 ante Iouem (et tunc forte polum secretus habebat)
 constitit, haud umquam facie conspectus in illa
 (nec causae latuere patrem), supplexque profatur:
 'excindisne tuas, diuum sator optime, Thebas? 155
 saeua adeo coniunx? nec te telluris amatae
 deceptique larīs miseret cinerumque meorum?
 esto, olim inuitum iaculatus nubibus ignem,
 credimus: en iterum atra refers incendia terris,
 nec Styge iurata, nec paelicis arte rogatus. 160
 quis modus? an nobis pater iratusque bonusque
 fulmen habes? sed non Danaeia limina talis
 Parrhasiumque nemus Ledaearumque ibis Amyclas.
 scilicet e cunctis ego neglectissima natis
 progenies? ego nempe tamen qui dulce ferenti 165
 pondus eram, cui tu dignatus limina uitae
 praereptumque uterum et maternos reddere menses.
 adde quod imbellis rarisque exercita castris
 turba meas acies, mea tantum proelia norunt,
 nectere fronde comas et ad inspirata rotari 170
 buxa: timent thyrsos nuptarum et proelia matrum.
 unde tubas Martemque pati, qui feruidus ecce
 quanta parat? quid si ille tuos Curetas in arma
 ducat et innocuis iubeat discernere peltis?
 quin etiam inuisos (sic hostis defuit?) Argos 175
 eligis! o ipsis, genitor, grauiora periculis
 iussa: nouercales ruimus ditare Mycenae!
 cedo equidem. quo sacra tamen ritusque peremptae
 gentis, et in tumulos si quid male feta reliquit
 mater, abire iubes? Thracen siluasque Lycurgi? 180
 anne triumphatos fugiam captiuus ad Indos?
 da sedem profugo. potuit Latonia frater
 saxa (nec inuideo) defigere Delon et imis
 commendare fretis; cara summouit ab arce
 hostiles Tritonis aquas; uidi ipse potentem 185
 gentibus Eois Epaphum dare iura, nec ullas
 Cyllene secreta tubas Minoae curat
 Ida: quid heu tantum nostris offenderis aris?
 hic tibi (quando minor iam nostra potentia) noctes
 Herculeae placitusque uagae Nycteidis ardor, 190
 hic Tyrium genus et nostro felicior igne

taurus: Agenoreos saltem tutare nepotes.'
 inuidiam risit pater, et iam poplite flexum
 sternentemque manus tranquillus ad oscula tollit
 inque uicem placida orsa refert: ' non coniugis ista 195
 consiliis, ut rere, puer, nec saeua roganti
 sic expostus ego: inmoto deducimur orbe
 fatorum; ueteres seraeque in proelia causae.
 nam cui tanta quies irarum aut sanguinis usus
 parcior humani? uidet axis et ista per aeuum 200
 mecum aeterna domus quotiens iam torta reponam
 fulmina, quam rarus terris hic imperet ignis.
 quin etiam inuitus magna ulciscendaque passis
 aut Lapithas Marti aut ueterem Calydona Dianae
 expugnare dedi: nimia est iactura pigetque 205
 tot mutare animas, tot reddere corpora uitae.
 Labdacios uero Pelopisque a stirpe nepotes
 tardum abolere mihi; scis ipse (ut crimina mittam
 Dorica) quam promptae superos incessere Thebae;
 te quoque++sed, quoniam uetus excidit ira, silebo. 210
 non tamen aut patrio respersus sanguine Pentheus,
 aut matrem scelerasse toris aut crimine fratres
 progenuisse reus, lacero tua lustra repleuit
 funere: ubi hi fletus, ubi tunc ars tanta precandi?
 ast ego non proprio diros impendo dolori 215
 Oedipodionidas: rogat hoc tellusque polusque
 et pietas et laesa fides naturaque et ipsi
 Eumenidum mores. sed tu super urbe moueri
 parce tua: non hoc statui sub tempore rebus
 occasum Aoniis, ueniet suspectior aetas 220
 ultoresque alii: nunc regia Iuno queretur.'
 his ille auditis mentemque habitumque recepit;
 ut, cum sole malo tristisque rosaria pallent
 usta Noto, si clara dies Zephyrique refecit
 aura polum, reedit omnis honos, emissaque lucent 225
 germina, et informes ornat sua gloria uirgas.
 nuntius attonitas iamdudum Eteoclis ad aures
 explorata ferens longo docet agmine Graios
 ire duces, nec iam Aoniis procul afore campis;
 quacumque ingressi tremere ac miserescere cunctos 230
 Thebarum; qui stirpe refert, qui nomine et armis.
 ille metum condens audire exposcit et odit
 narrantem: hinc socios dictis stimulare suasque
 metiri decernit opes. exciuerat omnem
 Aoniam Euboeamque et Phocidos arua propinquae 235
 Mars, ita dulce Ioui. longe fugit ordine uelox
 tessera: propellunt acies, seseque sub armis
 ostentant; subeunt campo qui proximus urbi
 damnatus bellis patet expectatque furores.
 nondum hostes contra, trepido tamen agmine matres 240

conscendunt muros, inde arma nitentia natis
 et formidandos monstrant sub casside patres.
 turre procul sola nondum concessa uideri
 Antigone populis teneras defenditur atra
 ueste genas; iuxtaque comes quo Laius ibat 245
 armigero; tunc uirgo senem regina ueretur.
 quae sic orsa prior: ' p̄esne obstatura Pelasgis
 haec uexilla, pater? Pelopis descendere totas
 audimus gentes: dic, o precor, extera regum
 agmina; nam uideo quae noster signa Menoeceus, 250
 quae noster regat arma Creon, quam celsus aena
 Sphinge per ingentes Homoloidas exeat Haemon.'
 sic rudis Antigone, senior cui talia Phorbas:
 ' m̄le sagittiferos gelidae de colle Tanagrae
 promouet ecce Dryas; hic, cui niuea arma tridentem 255
 atque auro rude fulmen habent, Orionis alti
 non falsus uirtute nepos: procul, oro, paternum
 omen et innuptae uetus excidat ira Dianae.
 iungunt se castris regisque in nomen adoptant
 Ocalee Medeonque et confertissima lucis 260
 Nisa Dionaeisque auibus circumsona Thisbe.
 proximus Eurymedon, qui pastoralia Fauni
 arma patris pinuque iubas imitatur equinas,
 terribilis siluis: reor et Mauorte cruento
 talis erit. dites pecorum comitantur Erythrae, 265
 qui Scolon densamque iugis Eteonon iniquis,
 qui breue litus Hyles Atalantaeamque superbi
 Schoenon habent notique colunt uestigia campi;
 fraxineas Macetum uibrant de more sarisas
 saeuaque difficiles excludere uulnera peltas. 270
 ecce autem clamore ruunt Neptunia proles
 Onchesti, quos pinigeris Mycalesos in agris
 Palladiusque Melas Hecataeaeque gurgite nutrit
 Gargaphie, quorumque nouis Haliartos aristis
 inuidet et nimia sata laeta superuenit herba. 275
 tela rudes trunci, galeae uacua ora leonum,
 arborei dant scuta sinus. hos regis egenos
 Amphion en noster agit (cognoscere pronum,
 uirgo), lyra galeam tauroque insignis auito.
 macte animo iuuenis! medios parat ire per enses 280
 nudaque pro caris opponere pectora muris.
 uos etiam nostris, Heliconia turba, uenitis
 addere rebus opem; tuque, o Permesse, canoris
 et felix Olmie uadis, armastis alumnos
 bellorum resides. patriis concentibus audis 285
 exultare gregem, quales, cum pallida cedit
 bruma, reidentem deducunt Strymona cycni.
 ite alacres, numquam uestri morientur honores,
 bellaque perpetuo memorabunt carmine Musae.'

dixerat, et paulum uirgo interfata loquenti: 290
 ' H autem, quam iunguntur origine fratres?
 sic certe paria arma uiris, sic exit in auras
 cassidis aequus apex; utinam haec concordia nostris!
 cui senior ridens: ' non prima errore uidendi
 falleris, Antigone: multi hos (nam decipit aetas) 295
 dixerunt fratres. pater est natusque, sed aevi
 confudere modos: puerum Lapithaona nympha
 Dercetis expertem thalami crudumque maritis
 ignibus ante diem cupido uiolauit amore
 improba conubii; nec longum, et pulcher Alatreus 300
 editus, ac primae genitorem in flore iuuentae
 consequitur traxitque notas et miscuit annos.
 et nunc sic fratres mentito nomine gaudent,
 plus pater: hunc olim iuuat et uentura senectus.
 tercentum genitor totidemque in proelia natus 305
 exercent equites: hi deseruisse feruntur
 exilem Glisanta Coroniamque feracem,
 messe Coroniam, Baccho Glisanta colentes.
 sed potius celsos umbrantem hunc aspice late
 Hypsea quadriugos; clipei septemplice tauro 310
 laeua, ter insuto seruantur pectora ferro,
 pectora: nam tergo numquam metus. hasta uetustum
 siluarum decus, emissae cui peruia semper
 armaque corporaque et numquam manus irrita uoti.
 Asopos genuisse datur, dignusque uideri 315
 tunc pater, abreptis cum torrentissimus exit
 pontibus, aut natae tumidus cum uirginis ultor
 flumina concussit generum indignata Tonantem.
 namque ferunt raptam patriis Aeginan ab undis
 amplexu latuisse Iouis: furit amnis et astris 320
 infensus bellare parat (nondum ista licebant
 nec superis); stetit audaces effusus in iras,
 conseruitque manum, nec quem imploraret habebat,
 donec uix tonitru summotus et igne trisulco
 cessit. adhuc ripis animosus gurgis anhelis 325
 fulmineum cinerem magnaue insignia poenae
 gaudet et Aetnaeos in caelum efflare uapores.
 talem Cadmeo mirabimur Hypsea campo,
 si modo placauit felix Aegina Tonantem.
 ducit Itonaeos et Alalcomenaea Mineruae 330
 agmina, quos Midea et quos uuida suggerit Arne,
 Aulida qui Graeanque serunt uiridesque Plataeas,
 et sulco Peteona domant, refluumque meatu
 Euripum, qua noster, habent teque, ultima tractu
 Anthedon, ubi gramineo de litore Glaucus 335
 poscentes inrupit aquas, iam crine genisque
 caerulus, et mixtos expauit ab inguine pisces.
 glandibus et torta Zephyros incidere funda

cura: Cydoneas anteibunt gaesa sagittas.
 tu quoque praeclarum forma, Cephise, dedisses 340
 Narcissum, sed Thespiacis iam pallet in agris
 trux puer; orbata florem, pater, adluis unda.
 quis tibi Phoebeas acies ueteremque reuoluat
 Phocida? qui Panopen, qui Daulida, qui Cyparisson,
 et ualles, Lebadia, tuas et Hyampolin acri 345
 subnixam scopulo, uel qui Parnason utrumque
 aut Cirrham tauris Anemorianque supinant
 Coryciumque nemus propellentemque Lilaeam
 Cephisi glaciale caput, quo suetus anhelam
 ferre sitim Python amnemque auertere ponto: 350
 omnibus inmixtas cono super aspice laurus
 armaque uel Tityon uel Delon habentia, uel quas
 hic deus innumera laxauit caede pharetras.
 Iphitus asper agit, genitor cui nuper ademptus
 Naubolus Hippasides, tuus, o mitissime Lai, 355
 hospes; adhuc currus securaque lora tenebam,
 cum tua subter equos iacuit conuulsa cruentis
 ictibus (o utinam nostro cum sanguine!) ceruix.'
 dicenti maduere genae, uultumque per omnem
 pallor iit, uocisque repens singultus apertum 360
 interceptit iter; refouet frigentis amicum
 pectus alumna senis; redit atque exile profatur:
 ' o ~~mihi~~ sollicitum decus ac suprema uoluptas,
 Antigone! seras tibi demoror improbus umbras,
 fors eadem scelera et caedes uisurus auitas, 365
 donec te thalamis habilem integramque resignem:
 hoc satis, et fessum uita dimittite, Parcae.
 sed dum labor iners, quanti (nunc ecce reuiso)
 transabiere duces: Clonin atque in terga comantes
 non ego Abantiadas, non te, saxosa Caryste, 370
 non humiles Aegas altumque Capherea dixi.
 et iam acies obtunsa negat, cunctique resistunt,
 et tuus armatis iubet ecce silentia frater.'
 uix ea turre senex, cum rector ab aggere coepit:
 ' magnanimi reges, quibus haud parere recusem, 375
 ductor et ipse, meas miles defendere Thebas,
 non ego uos stimulare parem (nam liber in arma
 impetus, et meritas ultro iurastis in iras),
 nec laudare satis dignasque rependere grates
 sufficiam (referent superi uestraeque subacto 380
 hoste manus): urbem socia de gente subistis
 tutari, quam non aliis populator ab oris
 belliger externaue satus tellure, sed hostis
 indigena adsultat, cui castra aduersa regenti
 hic pater, hic genetrix, hic iunctae stirpe sorores, 385
 hic erat et frater. cerne en ubicumque nefandus
 excidium moliris auis: uenere uolentes

Aoniae populi, nec sum tibi, saeue, relictus.
 quid uelit ista cohors et te sentire decebat:
 reddere regna uetant.' *si* fatus et omnia rite 390
 disponit, qui bella gerant, qui moenia seruent,
 quas in fronte manus, medio quas robore sistat.
 perspicuas sic luce fores et uirgea pastor
 claustra leuat, dum terra recens; iubet ordine primo
 ire duces, media stipantur plebe maritae; 395
 ipse leuat grauidas et humum tactura parentum
 ubera, succiduasque apportat matribus agnas.
 interea Danaï noctemque diemque sub armis,
 noctem iterum rursusque diem (sic ira ferebat)
 ingeminant: contempta quies, uix aut sopor illis 400
 aut epulae fecere moram; properatur in hostem
 more fugae. nec monstra tenent, quae plurima nectit
 prodigiale canens certi fors praeuia fati.
 quippe serunt diros monitus uolucresque feraeque
 sideraque auersique suis decursibus amnes, 405
 infestumque tonat pater et mala fulgura lucent;
 terrificaeque adytis uoces clausaeque deorum
 sponte fores; nunc sanguineus, nunc saxeus imber,
 et subiti manes flentumque occursus auorum.
 tunc et Apollineae tacere oracula Cirrhae, 410
 et non adsuetis pernox ululauit Eleusin
 mensibus, et templis Sparte praesaga reclusis
 uidit Amyclaeos (facinus!) concurrere fratres.
 Arcades insanas latrare Lycaonis umbras
 nocte ferunt tacita, saeue decurrere campo 415
 Oenomaum sua Pisa refert; Acheloon utroque
 deformem cornu uagus infamabat Acarnan.
 Perseos effigiem maestam exorantque Mycenae
 confusum Iunonis ebur; mugire potentem
 Inachon agricolae, gemini maris incola narrat 420
 Thebanum toto planxisse Palaemona ponto.
 haec audit Pelopea phalanx, sed bellicus ardor
 consiliis obstat diuum prohibetque timeri.
 iam ripas, Asope, tuas Boeotaque uentum
 flumina. non ausae transmittere protinus alae 425
 hostilem fluuium; forte et trepidantibus ingens
 descendebat agris, animos siue imbrifer arcus,
 seu montana dedit nubes, seu fluminis illa
 mens fuit obiectusque uado pater arma uetabat.
 tunc ferus Hippomedon magno cum fragmine ripae 430
 cunctantem deiecit equum, ducibusque relictis
 gurgite de medio frenis suspensus et armis,
 ' iteiri,' *amat*, 'sic uos in moenia primus
 ducere, sic clausas uoueo perfringere Thebas.'
 praecipitant cuncti fluuiio puduitque secutos. 435
 ac uelut ignotum si quando armenta per amnem

pastor agit, stat triste pecus, procul altera tellus
 omnibus et late medius timor: ast ubi ductor
 taurus init fecitque uadum, tunc mollior unda,
 tunc faciles saltus, uisaeque accedere ripae. 440
 haud procul inde iugum tutisque accommoda castris
 arua notant, unde urbem etiam turresque uidere
 Sidonias; placuit sedes fidi que receptus
 colle per excelsum patulo quem subter aperto
 arua sinu, nullique aliis a montibus instant 445
 despectus; nec longa labor munimina durus
 addidit: ipsa loco mirum natura fauebat.
 in uallum elatae rupes deuexaque fossis
 aequa et fortuito ductae quater aggere pinnae;
 cetera dant ipsi, donec sol montibus omnis 450
 erepsit rebusque dedit sopor otia fessis.
 quis queat attonitas dictis ostendere Thebas?
 urbem in conspectu belli suprema parantis
 territat insomnem nox atra diemque minatur.
 discurrunt muris; nil saeptum horrore sub illo, 455
 nil fidum satis, inualidaeque Amphionis arces.
 rumor ubique alius plures adnuntiat hostes,
 maioresque timor; spectant tentoria contra
 Inachia externosque suis in montibus ignes.
 hi precibus questuque deos, hi Martia tela 460
 belligerosque hortantur equos, hi pignora fletu
 cara premunt miserique rogos et crastina mandant
 funera. si tenuis demisit lumina somnus,
 bella gerunt; modo lucra morae, modo taedia uitae
 attonitis; lucemque timent lucemque precantur. 465
 it geminum excutiens anguem et bacchatur utrisque
 Tisiphone castris; fratrem huic, fratrem ingerit illi,
 aut utrique patrem: procul ille penatibus imis
 excitus implorat Furias oculosque reposit.
 iam gelidam Phoeben et caligantia primus 470
 hauserat astra dies, cum iam tumet igne futuro
 Oceanus lateque nouo Titane reclusum
 aequor anhelantum radiis subsidit equorum:
 ecce truces oculos sordentibus obsita canis
 exangues Iocasta genas et bracchia planctu 475
 nigra ferens ramumque oleae cum uelleris atri
 nexibus, Eumenidum uelut antiquissima, portis
 egreditur magna cum maiestate malorum.
 hinc atque hinc natae, melior iam sexus, aniles
 praecipitantem artus et plus quam possit euntem 480
 sustentant. uenit ante hostes, et pectore nudo
 claustra aduersa ferit tremulisque ululatus orat
 admitti: 'reserate uiam! rogat impia belli
 mater; in his aliquod ius execrabile castris
 huic utero est.' repidi uisam expauere manipuli 485

auditamque magis; remeat iam missus Adrasto
 nuntius: excipiunt iussi mediosque per enses
 dant iter. illa duces ut primum aspexit Achios
 clamorem horrendum luctu furiata resoluit:
 ' Agolici proceres, ecquis monstrauerit hostem 490
 quem peperit? quam inueniam, mihi dicite, natum
 sub galea?' enit attonitae Cadmeius heros
 obuius, et raptam lacrimis gaudentibus implet
 solaturque tenens, atque inter singula, 'matrem,
 matrem' erat, nunc ipsam arguens, nunc cara sororum 495
 pectora, cum mixta fletus anus asperat ira:
 ' quid nilles lacrimas uenerandaque nomina fingis,
 rex Argiue, mihi? quid colla amplexibus ambis
 inuisamque teris ferrato pectore matrem?
 tune ille exilio uagus et miserabilis hospes? 500
 quem non permoueas? longae tua iussa cohortes
 expectant, multoque latus praefulgurat ense.
 a miserae matres! hunc te noctesque diesque
 deflebam? si uerba tamen monitusque tuorum
 dignaris, dum castra silent suspensaue bellum 505
 horrescit pietas, genetrix iubeoque rogoque:
 i mecum patriosque deos arsuraque saltem
 tecta uide, fratremque (quid auferis lumina?) fratrem
 adloquere et regnum iam me sub iudice posce:
 aut dabit, aut ferrum causa meliore resumes. 510
 anne times ne forte doli, et te conscia mater
 decipiam? non sic miseros fas omne penates
 effugit: uix Oedipode ducente timeres.
 nupsi equidem peperique nefas, sed diligo tales
 (a dolor) et uestros etiamnum excuso furores. 515
 quodsi adeo perstas, ultro tibi, saeue, triumphum
 detulimus: religa captas in terga sorores,
 inice uincla mihi: grauis huc utcumque feretur
 et pater. ad uestrum gemitus nunc uerto pudorem,
 Inachidae, liquistis enim paruosque senesque 520
 et lacrimas has quisque domi: sua credite matri
 uiscera! si uobis hic paruo in tempore carus
 (sitque precor), quid me, oro, decet quidue ista, Pelasgi,
 ubera? ab Hyrcanis hoc Odrysiisue tulussem
 regibus, et si qui nostros uicere furores. 525
 adnite, aut natum complexa superstite bello
 hic moriar.' tumidus frangebant dicta cohortes,
 nutantesque uirum galeas et sparsa uideres
 fletibus arma piis. quales ubi tela uirosque
 pectoris impulsu rabidi strauere leones, 530
 protinus ira minor, gaudentque in corpore capto
 securam differre famem: sic flexa Pelasgum
 corda labant, ferrique auidus mansueuerat ardor.
 ipse etiam ante oculos nunc matris ad oscula uersus,

nunc rudis Ismenes, nunc flebiliora precantis 535
Antigones, uariaque animum turbante procella
exciderat regnum: cupit ire, et mitis Adrastus
non uetat; hic iustae Tydeus memor occupat irae:
' **n**potius, socii, qui fidum Eteoclea nuper
expertus, nec frater eram, me opponite regi, 540
cuius adhuc pacem egregiam et bona foedera gesto
pectore in hoc. ubi tunc fidei pacisque sequestra
mater eras, pulchris cum me nox uestra morata est
hospitiis? nempe haec trahis ad commercia natum?
duc illum in campum, uestro qui sanguine pinguis 545
spirat adhuc pinguisque meo. tu porro sequeris,
heu nimium mitis nimiumque oblite tuorum?
scilicet infestae cum te circum undique dextrae
nudabunt enses, haec flebit et arma quiescent?
tene ille, heu demens, semel intra moenia clausum 550
possessumque odiis Argiua in castra remittet?
ante haec excusso frondescet lancea ferro,
Inachus ante retro nosterque Achelous abibit.
sed mite adloquium et saeuis pax quaeritur armis:
haec quoque castra patent, necdum meruere timeri. 555
an suspectus ego? abscedo et mea uulnera dono.
intret: et hic genetrix eadem mediaeque sorores.
finge autem pactis euictum excedere regnis,
nempe iterum reddes?' ursus mutata trahuntur
agmina consiliis: subito ceu turbine caeli 560
obuius aduersum Boreae Notus abstulit aequor.
arma iterum furiaeque placent; fera tempus Erinys
arripit et primae molitur semina pugnae.
errabant geminae Dircaea ad flumina tigres,
mite iugum, belli quondam uastator Eoi 565
currus, Erythraeis sed nuper uictor ab oris
Liber in Aonios meritas dimiserat agros.
illas turba dei seniorque ex more sacerdos
sanguinis oblitus atque Indum gramen olentes
palmite maturo uariisque ornare corymbis 570
curat et alterno maculas interligat ostro.
iamque ipsi colles, ipsa has (quid credat?) amabant
armenta, atque ausae circum mugire iuuencae;
quippe nihil grassata fames: manus obuia pascit,
exceptantque cibos fusoque horrenda supinant 575
ora mero, uaga rure quies; si quando benigno
urbem iniere gradu, domus omnis et omnia sacris
templa calent, ipsumque fides intrasse Lyaeum.
has ubi uipereo tactas ter utramque flagello
Eumenis in furias animumque redire priorem 580
impulit, erumpunt non agnoscentibus agris.
ceu duo diuerso pariter si fulmina caelo
rupta cadant longumque trahant per nubila crinem:

non aliter cursu rapidae atque inmane frementes
 transiliunt campos aurigamque impete uasto, 585
 Amphiarae, tuum (nec defuit omen, eriles
 forte is primus equos stagna ad uicina trahebat)
 corripiunt; mox Taenarium (qui proximus) Idan
 Aetolumque Acamanta premunt: fuga torua per agros
 cornipedum, uisa donec flammatus Aconteus 590
 strage uirum, cui sueta feras prosternere uirtus
 (Arcas erat), densis iam fida ad moenia uersas
 insequitur telis, multumque hostile resumens
 ter, quater adducto per terga, per ilia telo
 transigit. illae autem longo cum limite fusi 595
 sanguinis ad portas utrimque extantia ducunt
 spicula semianimes, gemituque imitante querelas
 saucia dilectis adclinant pectora muris.
 templa putes urbemque rapi facibusque nefandis
 Sidonios ardere lares, sic clamor apertis 600
 exoritur muris; mallent cunabula magni
 Herculis aut Semeles thalamum aut penetrale ruisse
 Harmoniae. cultor Baccheus Acontea Phegeus
 iam uacuum telis geminoque in sanguine ouantem
 comminus ense petit; subeunt Tegeaea iuuentus 605
 auxilio tardi: iam supra sacra ferarum
 corpora maerenti iuuenis iacet ultio Baccho.
 rumpitur et Graium subito per castra tumultu
 concilium; fugit exertos Iocasta per hostes
 iam non ausa preces; natas ipsamque repellunt 610
 qui modo tam mites, et praeceps tempore Tydeus
 utitur: 'ite age, nunc pacem sperate fidemque!
 num saltem differre nefas potuitue morari,
 dum genetrix dimissa redit?' is fatus aperto
 ense uocat socios. saeuus iam clamor et irae 615
 hinc atque inde calent; nullo uenit ordine bellum,
 confusique duces uulgo, et neglecta regentum
 imperia; una equites mixti peditumque cateruae
 et rapidi currus; premit indigesta ruentes
 copia, nec sese uacat ostentare nec hostem 620
 noscere. sic subitis Thebana Argiuaque pubes
 conflixere globis; retro uexilla tubaeque
 post tergum et litui bellum inuenere secuti.
 tantus ab exiguo crudescit sanguine Mauors!
 uentus uti primas struit intra nubila uires, 625
 lenis adhuc, frondesque et aperta cacumina gestat,
 mox rapuit nemus et montes patefecit opacos.
 nunc age, Pieriae, non uos longinqua, sorores,
 consulimus, uestras acies uestramque referte
 Aoniam; uidistis enim, dum Marte propinquo 630
 horrent Tyrrenos Heliconia plectra tumultus.
 Sidonium Pterelan sonipes male fidus in armis

rumpentem frenos diuersa per agmina raptat
 iam liber, sic fessa manus. uenit hasta per ambos
 Tydeos: et laeuum iuueni transuerberat inguen 635
 labentemque adfigit equo. fugit ille perempto
 consertus domino, nec iam arma aut frena tenentem
 portat adhuc: ceu nondum anima defectus utraque
 cum sua Centaurus moriens in terga recumbit.
 certat opus ferri: sternunt alterna furentes 640
 Hippomedon Sybarin, Pylum Periphanta Menoeceus,
 Parthenopaeus Ityn: Sybaris iacet ense cruento,
 cuspide trux Periphias, Itys insidiante sagitta.
 Caeneos Inachii ferro Mauortius Haemon
 colla rapit, cui diuiduum trans corpus hiantes 645
 truncum oculi quaerunt, animus caput; arma iacentis
 iam rapiebat Abas: cornu deprensus Achia
 dimisit moriens clipeum hostilemque suumque.
 quis tibi Baccheos, Eunaee, relinquere cultus,
 quis lucos, uetitus quibus emansisse sacerdos, 650
 suasit et adsuetum Bromio mutare furorem?
 quem terrere queas? clipei penetrabile textum
 pallentes hederæ Nysaeaque sarta coronant,
 candida pampineo subnectitur instita pilo,
 crine latent umeri, crescunt lanugine malae, 655
 et rubet imbellis Tyrio subtemine thorax,
 bracchiaque in manicis et pictae uincula plantae
 carbaseique sinus, et fibula rasilis auro
 Taenariam fulua mordebat iaspide pallam,
 quam super a tergo uelox gorytos et arcus 660
 pendentesque sonant aurata lynce pharetrae.
 it lymphante deo media inter milia longum
 uociferans: 'prohibete manus, haec omine dextro
 moenia Cirrhaea monstrauit Apollo iuuenca;
 Parcite, in haec ultro scopuli uenere uolentes. 665
 gens sacrata sumus: gener huic est Iuppiter urbi
 Gradiusque socer; Bacchum haud mentimur alumnum
 et magnum Alciden.' auctanti talia frustra
 turbidus aera Capaneus occurrit in hasta.
 qualis ubi primam leo mane cubilibus atris. 670
 erexit rabiem et saeuo speculatur ab antro
 aut ceruum aut nondum bellantem fronte iuuenicum,
 it fremitu gaudens, licet arma gregesque lacessant
 uenantum, praedam uidet et sua uulnera nescit:
 sic tum congressu Capaneus gauisus iniquo 675
 librabat magna uenturam mole cupressum.
 ante tamen, 'quid facineis ululatus,' inquit,
 'errificas, moriture, uiros? utinam ipse ueniret
 cui furis! haec Tyriis cane matribus!' resimul hastam
 expulit; illa uolans, ceu uis non ulla moretur 680
 obuia, uix sonuit clipeo et iam terga reliquit.

arma fluunt, longisque crepat singultibus aurum,
eruptusque sinus uicit cruor. occidis audax,
occidis Aonii puer altera cura Lyaei.
marcida te fractis planxerunt Ismara thyrsis, 685
te Tmolos, te Nysa ferax Theseaque Naxos
et Thebana metu iuratus in orgia Ganges.

nec segnem Argolicae sensere Eteoclea turmae,
parcior ad ciues Polyonicis inhorruit ensis.
eminet ante alios iam formidantibus arua 690

Amphiaraus equis ac multo puluere uertit
campum indignantem: famulo decus addit inane
maestus et extremos obitus inlustrat Apollo.
ille etiam clipeum galeamque incendit honoro
sidere; nec tarde fratri, Gradiue, dedisti 695

ne qua manus uatem, ne quid mortalia bello
laedere tela queant: sanctum et uenerabile Diti
funus eat. talis medios aufertus in hostes
certus et ipse necis, uires fiducia leti
suggerit; inde uiro maioraque membra diesque 700
laetior et numquam tanta experientia caeli,
si uacet: auertit morti contermina Virtus.

ardet inexpleto saeui Mauortis amore
et fruitur dextra atque anima flagrante superbit.
hicne hominum casus lenire et demere Fatis 705

iura frequens? quantum subito diuersus ab illo
qui tripodas laurusque sequi, qui doctus in omni
nube salutato uolucrum cognoscere Phoebos!
innumeram ferro plebem, ceu letifer annus
aut iubar aduersi graue sideris, immolat umbris 710
ipse suis: iaculo Phlegyan iaculoque superbum

Phylea, falcato Clonin et Chremetaona curru
comminus hunc stantem metit, hunc a poplite sectum,
cuspidem non missa Chromin Iphinoumque Sagenque
intonsumque Gyan sacrumque Lycorea Phoebos 715
(inuitus: iam fraxineum demiserat hastae par robur,
et excussis apparuit infula cristis),

Alcathoum saxo, cui circum stagna Carysti
et domus et coniunx et amantes litora nati.
uixerat ille diu pauper scrutator aquarum, 720
decepit tellus, moriens hiemesque Notosque
laudat et experti meliora pericula ponti.

aspicit has longe iam dudum Asopius Hypseus
palantum strages ardetque auertere pugnam,
quamquam haud ipse minus curru Tiryntia fundens 725
robora; sed uiso praesens minor augure sanguis:
illum armis animisque cupit. prohibebat iniquo
agmine consertum cunei latus; inde superbus
exeruit patriis electum missile ripis,
ac prius: ' Aonidum diuē largitor aquarum, 730

clare Giganteis etiamnum, Asope, fauillis,
 da numen dextrae: rogat hoc natusque tuique
 quercus alumna uadi; fas et me spernere Phoebum,
 si tibi conlatus diuum sator. omnia mergam
 fontibus arma tuis tristesque sine augure uittas.' 735
 audierat genitor: uetat indulgere uolentem
 Phoebus, et aurigam iactus detorquet in Hersen.
 ille ruit: deus ipse uagis succedit habenis,
 Lernaem falso simulans Haliacmona uultu.
 tunc uero ardenti non ulla obsistere temptant 740
 signa, ruunt solo terrore, et uulnere citra
 mors trepidis ignaua uenit, dubiumque tuenti
 presserit infestos onus impuleritne iugales.
 sic ubi nubiferum montis latus aut noua uentis
 soluit hiems, aut uicta situ non pertulit aetas, 745
 desilit horrendus campo timor, arua uirosque
 limite non uno longaeuaque robora secum
 praecipitans, tandemque exhaustus turbine fesso
 aut uallem cauat aut medios intercipit amnes.
 non secus ingentique uiro magnoque grauatus 750
 temo deo nunc hoc, nunc illo in sanguine feruet.
 ipse sedens telis pariterque ministrat habenis
 Delius, ipse docet iactus aduersaque flectit
 spicula fortunamque hastis uenientibus aufert.
 sternuntur terra Melaneus pedes, Antiphus alto 755
 nil defensus equo, genitusque Heliconide nympha
 Aetion, caesoque infamis fratre Polites,
 conatusque toris uittatam attingere Manto
 Lampus: in hunc sacras Phoebus dedit ipse sagittas.
 et iam cornipedes trepidi ad moribunda reflantes 760
 corpora rimantur terras, omnisque per artus
 sulcus et incisis altum rubet orbita membris.
 hos iam ignorantes terit impius axis, at illi
 uulnere semineces (nec deuitare facultas)
 uenturum super ora uident; iam lubrica tabo 765
 frena, nec insisti madidus dat temo, rotaeque
 sanguine difficiles, et tardior ungula fossis
 uisceribus: tunc ipse furens in morte relicta
 spicula et e mediis extantes ossibus hastas
 auellit, strident animae currumque sequuntur. 770
 tandem se famulo summum confessus Apollo
 ' utre luce tua longamque' ait ' inde famam,
 dum tibi me iunctum Mors inreuocata ueretur.
 uincimur: inmites scis nulla reuoluere Parcas
 stamina; uade diu populis promissa uoluptas 775
 Elysiis, certe non perpressure Creontis
 imperia aut uetito nudus iaciture sepulcro.'
 ille refert contra, et paulum respirat ab armis:
 ' omni te, Cirrhae pater, peritura sedentem

ad iuga (quis tantus miseris honor?) axe trementi 780
 sensimus; instantes quonam usque morabere manes?
 audio iam rapidae cursum Stygis atraque Ditis
 flumina tergeminosque mali custodis hiatus.
 accipe commissum capiti decus, accipe laurus,
 quas Erebo deferre nefas. nunc uoce suprema, 785
 si qua recessuro debetur gratia uati,
 deceptum tibi, Phoebae, larem poenasque nefandae
 coniugis et pulchrum nati commendo furorem.'
 desiluit maerens lacrimasque auertit Apollo:
 tunc uero ingemuit currusque orbique iugales. 790
 non aliter caeco nocturni turbine Cauri
 scit peritura ratis, cum iam damnata sororis
 igne Therapnaei fugerunt carbasa fratres.
 iamque recessurae paulatim horrescere terrae
 summaque terga quati grauiorque efferuere puluis 795
 coeperat; inferno mugit iam murmure campus.
 bella putant trepidi bellique hunc esse fragorem
 hortanturque gradus; alius tremor arma uirosque
 mirantesque inclinat equos; iam frondea nutant
 culmina, iam muri, ripisque Ismenos apertis 800
 effugit; exciderunt irae, nutantia figunt
 tela solo, dubiasque uagi nituntur in hastas
 comminus inque uicem uiso pallore recedunt.
 sic ubi nauales miscet super aequora pugnas
 contempto Bellona mari, si forte benigna 805
 tempestas, sibi quisque cauent, ensesque recondit
 mors alia, et socii pacem fecere timores.
 talis erat campo belli fluitantis imago.
 siue laborantes concepto flamine terrae
 uentorum rabiem et clausum eiecere furorem, 810
 exedit seu putre solum carpsitque terendo
 unda latens, siue hac uoluentis machina caeli
 incubuit, siue omne fretum Neptunia mouit
 cuspis et extremas grauius mare torsit in oras,
 seu uati datus ille fragor, seu terra minata est 815
 fratribus: ecce alte praeceps humus ore profundo
 dissilit, inque uicem timuerunt sidera et umbrae.
 illum ingens haurit specus et transire parentes
 mergit equos; non arma manu, non frena remisit:
 sicut erat, rectos defert in Tartara currus, 820
 respexitque cadens caelum, campumque coire
 ingemuit, donec leuior distantia rursus
 miscuit arua tremor lucemque exclusit Auerno.

Liber VIII

Vt subitus uates pallentibus incidit umbris
letiferasque domos orbisque arcana sepulti
rupit et armato turbauit funere manes,
horror habet cunctos, Stygiis mirantur in oris
tela et equos corpusque nouum; nec enim ignibus atris 5
conditus aut maesta niger aduentabat ab urna,
sed belli sudore calens, clipeumque cruentis
roribus et scissi respersus puluere campi.
necdum illum aut trunca lustrauerat obuia taxo
Eumenis, aut furuo Proserpina poste notarat 10
coetibus adsumptum functis; quin comminus ipsa
Fatorum deprensa colus, uisoque pauentes
augure tunc demum rumpebant stamina Parcae.
illum et securi circumspexere fragorem
Elysii, et si quos procul ulteriore barathro 15
altera nox aliisque grauat plaga caeca tenebris.
tunc regemunt pigrique lacus ustaeque paludes,
umbriferaeque fremit sulcator pallidus undae
dissiluisse nouo penitus telluris hiatu
Tartara et admissos non per sua flumina manes. 20
forte sedens media regni infelicis in arce
dux Erebi populos poscebat crimina uitae,
nil hominum miserans iratusque omnibus umbris.
stant Furiae circum uariaeque ex ordine Mortes,
saeuaque multisonas exertat Poena catenas; 25
Fata serunt animas et eodem pollice damnant:
uincit opus. iuxta Minos cum fratre uerendo
iura bonus meliora monet regemque cruentum
temperat; adsistunt lacrimis atque igne tumentes
Cocytos Phlegethonque, et Styx periuria diuum 30
arguit. ille autem supera compage soluta
nec solitus sentire metus expauit oborta
sidera, iucundaque offensus luce profatur:
' ~~que~~ superum labes inimicum impegit Auerno
aethera? quis rupit tenebras uitaeque silentes 35
admonet? unde minae? uter haec mihi proelia fratrum?
congregior, pereant aegedum discrimina rerum.
nam cui dulce magis? magno me tertia uictum
deiecit fortuna polo, mundumque nocentem
seruo; nec iste meus: diris quin peruius astris 40
inspicitur. tumidusne meas regnator Olympi
explorat uires? habeo iam quassa Gigantum
uincula et aetherium cupidos exire sub axem
Titanas miserumque patrem: quid me otia maesta

saeuus et implacidam prohibet perferre quietem 45
 amissumque odisse diem? pandam omnia regna,
 si placet, et Stygio praetexam Hyperiona caelo.
 Arcada nec superis (quid enim mihi nuntius ambas
 itque reditque domos?) emittam et utrumque tenebo
 Tyndariden. cur autem auidis Ixiona frango 50
 uerticibus? cur non expectant Tantalum undae?
 anne profanatum totiens Chaos hospite uiuo
 perpetiar? me Pirithoi temerarius ardor
 temptat et audaci Theseus iuratus amico,
 me ferus Alcides tum cum custode remoto 55
 ferrea Cerbereae tacuerunt limina portae;
 Odrysiis etiam pudet (heu!) patuisse querelis
 Tartar: uidi egomet blanda inter carmina turpes
 Eumenidum lacrimas iterataque pensa Sororum;
 me quoque++sed durae melior uiolentia legis. 60
 ast ego uix unum, nec celsa ad sidera, furto
 ausus iter Siculo rapui conubia campo:
 nec licuisse ferunt; iniustaeque a Ioue leges
 protinus, et sectum genitrix mihi computat annum.
 sed quid ego haec? i, Tartareas ulciscere sedes, 65
 Tisiphone; si quando nouis asperrima monstros,
 triste, insuetum, ingens, quod nondum uiderit aether,
 ede nefas, quod mirer ego inuideantque sorores.
 atque adeo fratres (nostrique haec omina sunt
 prima odii), fratres alterna in uulnera laeto 70
 Marte ruant; sit qui rabidarum more ferarum
 mandat atrox hostile caput, quique igne supremo
 arceat exanimes et manibus aethera nudis
 commaculet: iuuet ista ferum spectare Tonantem.
 praeterea ne sola furor mea regna lacessat, 75
 quaere deis qui bella ferat, qui fulminis ignes
 infestumque Iouem clipeo fumante repellat.
 faxo haud sit cunctis leuior metus atra mouere
 Tartara frondenti quam iungere Pelion Ossae.'
 dixerat: atque illi iamdudum regia tristis 80
 attremittit oranti, suaque et quae desuper urguet
 nutabat tellus: non fortius aethera uultu
 torquet et astriferos inclinat Iuppiter axes.
 'at tibi quos,' inquit, 'manes, qui limite praeceps
 non licito per inane ruis?' ubi ille minantem 85
 iam tenuis uisu, iam uanescentibus armis,
 iam pedes: extincto tamen interceptus in ore
 augurii perdurat honos, obscuraque fronti
 uitta manet, ramumque tenet morientis oliuae.
 ' si licet et sanctis hic ora resolvere fas est 90
 manibus, o cunctis finitor maxime rerum
 (at mihi, qui quondam causas elementaque noram,
 et sator), oro, minas stimulatque corda remulce,

neue ira dignare hominem et tua iura timentem;
 nam nec ad Herculeos (unde haec mihi pectora?) raptus, 95
 nec uenerem inlicitam (crede his insignibus) ausi
 intramus Lethen: fugiat ne tristis in antrum
 Cerberus, aut nostros timeat Proserpina currus.
 augur Apollineis modo dilectissimus aris,
 testor inane Chaos (quid enim hic iurandus Apollo?), 100
 crimine non ullo subeo noua fata, nec alma
 sic merui de luce rapi; scit iudicis urna
 Dictaei uerumque potest deprendere Minos.
 coniugis insidiis et iniquo uenditus auro
 Argolicas acies (unde haec tibi turba recentum 105
 umbrarum, et nostrae ueniunt quoque funera dextrae)
 non ignarus ini: subito me turbine mundi
 (horret adhuc animus) mediis e milibus hausit
 nox tua. quae mihi mens, dum per caua uiscera terrae
 uado diu pendens et in aere uoluor operto? 110
 ei mihi! nil ex me sociis patriaeque relictum,
 uel captum Thebis; iam non Lernaea uidebo
 tecta, nec attonito saltem cinis ibo parenti.
 non tumulo, non igne miser lacrimisque meorum
 productus, toto pariter tibi funere ueni, 115
 nil istis ausurus equis; nec deprecor umbram
 accipere et tripodum iam non meminisse meorum.
 nam tibi praesagi quis iam super auguris usus,
 cum Parcae tua iussa trahant? sed pectora flectas
 et melior sis, quaeso, deis. si quando nefanda 120
 huc aderit coniunx, illi funesta reserua
 supplicia: illa tua, rector bone, dignior ira.
 accipit ille preces indignaturque moueri.
 ut leo, Massyli cum lux stetit obuia ferri,
 tunc iras, tunc arma citat; si decidit hostis, 125
 ire supra satis est uitamque relinquere uicto.

interea uittis lauruque insignis opima
 currus et egregiis modo formidatus in armis
 luce palam, fusus nulli nullique fugatus,
 quaeritur: absistunt turmae, suspectaque tellus 130
 omnibus, infidi miles uestigia campi
 circumit, atque auidae tristis locus ille ruinae
 cessat et inferni uitatur honore sepulcri.
 nuntius hortanti diuersa in parte maniplos
 Adrasto, uix ipse ratus uidisse, Philaemon 135
 aduolat et trepidans (steterat nam forte cadenti
 proximus inspectoque miser pallebat hiatu),
 'erte gradum, fuge rector' *id* 'si Dorica saltem
 terra loco patriaeque manent, ubi liquimus, arces.
 non armis, non sanguine opus: quid inutile ferrum 140
 stringimus in Thebas? currus humus impia sorbet
 armaque bellantesque uiros; fugere ecce uidetur

hic etiam, quo stamus, ager. uidi ipse profundae
 noctis iter ruptaque soli compage ruentem
 illum heu, praesagis quo nullus amicior astris, 145
 Oecliden, frustra que manus cum uoce tetendi.
 mira loquor, sulcos etiamnum, rector, equorum
 fumantemque locum et spumis madida arua reliqui.
 nec commune malum est: tellus agnoscit alumnos,
 stat Thebana acies.' stupet haec et credere Adrastus 150
 cunctatur; sed Mopsus idem trepidusque ferebat
 Actor idem. iam Fama nouis terroribus audax
 non unum cecidisse refert. sponte agmina retro
 non expectato reuocantum more tubarum
 praecipitant: sed torpet iter, falluntque ruentes 155
 genua uiros; ipsique (putes sensisse) repugnant
 cornipedes nulloque truces hortamine parent
 nec celerare gradum nec tollere lumina terra.
 fortius incursant Tyrii, sed Vesper opacus
 lunares iam ducit equos; data foedere paruo 160
 maesta uiris requies et nox auctura timores.
 quae tibi nunc facies postquam permissa gemendi
 copia! qui fletus galeis cecidere solutis!
 nil solitum fessos iuuat; abiecere madentes,
 sicut erant, clipeos, nec quisquam spicula tersit, 165
 nec laudauit equum, nitidae nec cassidis altam
 compsit adornauitque iubam; uix magna lauare
 uulnera et efflantes libet internectere plagas:
 tantus ubique dolor. mensas alimentaue bello
 debita nec pugnae suasit timor: omnia laudes, 170
 Amphiarae, tuas fecundaue pectora ueri
 commemorant lacrimis, et per tentoria sermo
 unus: abisse deos dilapsaque numina castris:
 ' tu ubi laurigeri currus sollempniaque arma
 et galeae uittatus apex? hoc antra lacusque 175
 Castalii tripodumque fides? sic gratus Apollo?
 quis mihi sidereos lapsus mentemque sinistri
 fulguris, aut caesis saliat quod numen in extis,
 quando iter, unde morae, quae saeuis utilis armis,
 quae pacem magis hora uelit? quis iam omne futurum 180
 proferet, aut cum quo uolucres mea fata loquentur?
 hos quoque bellorum casus nobisque tibi que
 praescieras et (quanta sacro sub pectore uirtus!)
 uenisti tamen et miseris comes additus armis.
 et cum te tellus fatalisque hora uocaret, 185
 tu Tyrias acies aduersaque signa uacasti
 sternere; tunc etiam media de morte timendum
 hostibus infestaue abeuntem uidimus hasta.
 et nunc te quis casus habet? poterisne reuerti
 sedibus a Stygiis altaue erumpere terra? 190
 anne sedes hilaris iuxta, tua numina, Parcas

et uice concordi discis uentura docesque?
 an tibi felices lucos miseratus Auerni
 rector et Elysias dedit inseruare uolucres?
 quidquid es, aeternus Phoebos dolor et noua clades 195
 semper eris mutisque diu plorabere Delphis.
 hic Tenedon Chrysenque dies partuque ligatum
 Delon et intonsi claudet penetralia Branchi,
 nec Clarias hac luce fores Didymaeaque quisquam
 limina nec Lyciam supplex consultor adibit. 200
 quin et cornigeri uatis nemus atque Molosso
 quercus anhela Ioui Troianaque Thymbra tacebit.
 ipsi amnes ipsaeque uolent arescere laurus,
 ipse nihil certum sagis clangoribus aether
 praecinet, et nulla ferientur ab alite nubes. 205
 iamque erit ille dies quo te quoque conscia fatis
 templa colant reddatque tuus responsa sacerdos.
 talia fatidico peragunt sollemnia regi,
 ceu flammis ac dona rogo tristesque rependant
 exequias mollique animam tellure reponant. 210
 fracta dehinc cunctis auersaque pectora bello.
 sic fortes Minyas subito cum funere Tiphys
 destituit, non arma sequi, non ferre uidetur
 remus aquas, ipsique minus iam ducere uenti.
 iam fessis gemitu paulatim corda leuabat 215
 exhaustus sermone dolor; nox addita curas
 obruit et facilis lacrimis inreperere somnus.
 at non Sidoniam diuersa in parte per urbem
 nox eadem: uario producunt sidera ludo
 ante domos intraque, ipsaeque ad moenia marcent 220
 excubiae; gemina aera sonant Idaeaeque terga
 et moderata sonum uario spiramine buxus.
 tunc dulces superos atque omne ex ordine alumnum
 numen ubique sacri resonant paeanes, ubique
 sarta coronatumque merum. nunc funera rident 225
 auguris ignari, contraque in tempore certant
 Tiresian laudare suum; nunc facta reuoluunt
 maiorum ueteresque canunt ab origine Thebas:
 hi mare Sidonium manibusque attrita Tonantis
 cornua et ingenti sulcatum Nerea tauro, 230
 hi Cadmum lassamque bouem fetosque cruenti
 Martis agros, alii Tyriam reptantia saxa
 ad chelyn et duras animantem Amphiona cautes,
 hi grauidam Semelen, illi Cythereia laudant
 conubia et multa deductam lampade fratrum 235
 Harmoniam: nullis deest sua fabula mensis.
 ceu modo gemmiferum thyrsos populatus Hydaspem
 Eoasque domos nigri uexilla triumpho
 Liber et ignotos populis ostenderet Indos.
 tunc primum ad coetus sociaeque ad foedera mensae 240

semper inaspectum diraque in sede latentem
 Oedipoden exisse ferunt uultuque sereno
 canitiem nigram squalore et sordida fuis
 ora comis laxasse manu sociumque benignos
 adfatus et abacta prius solacia passum, 245
 quin hausisse dapes insiccatumque cruorem
 deiecisse genis. cunctos auditque refertque,
 qui Ditem et Furias tantum et si quando regentem
 Antigonen maestis solitus pulsare querelis.
 causa latet. non hunc Tyrii fors prospera belli, 250
 tantum bella iuuant; natum hortaturque probatque
 nec uicisse uelit; sed primos comminus enses
 et sceleris tacito rimatur semina uoto.
 inde epulae dulces ignotaque gaudia uultu.
 qualis post longae Phineus ieiunia poenae, 255
 nil stridere domi uolucresque ut sensit abactas
 (necdum tota fides), hilaris mensasque torosque
 nec turbata feris tractauit pocula pennis.
 cetera Graiorum curis armisque iacebat
 fessa cohors; alto castrorum ex aggere Adrastus 260
 laetificos tenui captabat corde tumultus,
 quamquam aeger senio, sed agit miseranda potestas
 inuigilare malis. illum aereus undique clamor
 Thebanique urunt sonitus, et amara laccessit
 tibia, tum nimio uoces marcore superbae 265
 incertaeque faces et iam male peruigil ignis.
 sic ubi per fluctus uno ratis obruta somno
 conticuit, tantique maris securo iuuentus
 mandauere animas: solus stat puppe magister
 peruigil inscriptaque deus qui nauigat alno. 270
 tempus erat iunctos cum iam soror ignea Phoebi
 sensit equos penitusque cauam sub luce parata
 Oceani mugire domum, seseque uagantem
 colligit et leuiter moto fugat astra flagello:
 concilium rex triste uocat, quaeruntque gementes 275
 quis tripodas successor agat, quo prodita laurus
 transeat atque orbum uitae decus. haud mora, cuncti
 insignem fama sanctoque Melampode cretum
 Thiodamanta uolunt, quicum ipse arcana deorum
 partiri et uisas uni sociare solebat 280
 Amphiaras aues, tantaeque haud inuidus artis
 gaudebat dici similem iuxtaque secundum.
 illum ingens confundit honos inopinaque turbat
 gloria et oblatas frondes summissus adorat
 seque oneri negat esse parem, cogique meretur. 285
 sicut Achaemenius solium gentesque paternas
 excepit si forte puer, cui uiuere patrem
 tutius, incerta formidine gaudia librat
 an fidi proceres, ne pugnet uulgius habenis,

cui latus Euphratae, cui Caspia limina mandet; 290
 sumere tunc arcus ipsumque onerare ueretur
 patris equum uisusque sibi nec scepra capaci
 sustentare manu nec adhuc implere tiaran.
 atque is ubi intorto signatus uellere crinem
 conuenitque deis, hilari per castra tumultu 295
 uadit ouans ac, prima sui documenta, sacerdos
 Tellurem placare parat: nec futile maestis
 id uisum Danais. geminas ergo ilicet aras
 arboribus uiuis et adulto caespite texi
 imperat, innumerosque deae, sua munera, flores 300
 et cumulos frugum et quidquid nouat impiger annus
 addit et intacto spargens altaria lacte
 incipit: 'o hominum diuumque aeterna creatrix,
 quae fluuios siluasque animarum et semina mundo
 cuncta Prometheasque manus Pyrrhaeaeque saxa 305
 gignis, et impastis quae prima alimenta dedisti
 mutastique uiris, quae pontum ambisque uehisque:
 te penes et pecudum gens mitis et ira ferarum
 et uolucrum requies; firmum atque immobile mundi
 robur innocidui, te uelox machina caeli 310
 aere pendentem uacuo, te currus uterque
 circumit, o rerum media indiuisaque magnis
 fratribus! ergo simul tot gentibus alma, tot altis
 urbibus ac populis, subterque ac desuper una
 sufficis, astriferumque domos Atlanta supernas 315
 ferre laborantem nullo uehis ipsa labore:
 nos tantum portare negas? nos, diua, grauaris?
 quod, precor, ignari luimus scelus? an quia plebes
 externa Inachiis huc aduentamus ab oris?
 omne homini natale solum, nec te, optima, saeuo 320
 tamque humili populos deceat distinguere fine
 undique ubique tuos; maneat communis et arma
 hinc atque inde feras; liceat, precor, ordine belli
 pugnaces efflare animas et reddere caelo.
 ne rape tam subitis spirantia corpora bustis, 325
 ne propera: ueniamus enim, quo limite cuncti,
 qua licet ire uia; tantum exorata Pelasgis
 siste leuem campum, celeres neu praecipe Parcas.
 at tu, care deis, quem non manus ulla nec enses
 Sidonii, sed magna sinu Natura soluto, 330
 ceu te Cirrhaeo meritum tumularet hiatu,
 sic amplexa coit, hilaris des, oro, precatus
 nosse tuos, caeloque et uera monentibus aris
 concilies, et quae populis proferre parabas,
 me doceas: tibi sacra feram praesaga, tuique 335
 numinis interpres te Phoebos absente uocabo.
 ille mihi Delo Cirrhaeque potentior omni,
 quo ruis, ille adytis melior locus.' haec ubi dicta,

nigrantes terra pecudes obscuraque mergit
 armenta, ac uiuis cumulos undantis harenae 340
 aggerat et uati mortis simulacra rependit.
 talia apud Graios, cum iam Mauortia contra
 cornua, iam saeuos fragor aereus excitat enses.
 addit acerba sonum Teumesi e uertice crinem
 incutiens acuitque tubas et sibila miscet 345
 Tisiphone: stupet insolito clangore Cithaeron
 marcidus et turres carmen non tale secutae.
 iam trepidas Bellona fores armataque pulsat
 limina, iam multo laxantur cardine Thebae.
 turbat eques pedites, currus properantibus obstant, 350
 ceu Danai post terga premant: sic omnibus alae
 artantur portis septemque excursibus haerent.
 Ogygiis it sorte Creon, Eteoclea mittunt
 Neistae, celsas Homoloidas occupat Haemon,
 Hypsea Proetiae, celsum fudere Dryanta 355
 Electrae, quatit Hysistas manus Eurymedontis,
 culmina magnanimus stipat Dircaea Menoecus.
 qualis ubi auersi secretus pabula caeli
 Nilus et Eoas magno bibit ore pruinas,
 scindit fontis opes septemque patentibus aruis 360
 in mare fert hiemes; penitus cessere fugatae
 Nereides dulcique timent occurrere ponto.
 tristis at inde gradum tarde mouet Inacha pubes,
 praecipue Eleae Lacedaemoniaeque cohortes
 et Pylis; subitum nam Thiodamanta sequuntur 365
 augure fraudati, necdum accessere regenti.
 nec tua te, princeps tripodum, sola agmina quaerunt:
 cuncta phalanx sibi deesse putat; minor ille per alas
 septimus extat apex. liquido uelut aethere nubes
 inuida Parrhasiis unum si detrahat astris, 370
 truncus honor Plaustri, nec idem riget igne reciso
 axis, et incerti numerant sua sidera nautae.
 sed iam bella uocant: alias noua suggere uires,
 Calliope, maiorque chelyn mihi tendat Apollo.
 fatalem populis ultro poscentibus horam 375
 admouet atra dies, Stygiisque emissa tenebris
 Mors fruitur caelo bellatoremque uolando
 campum operit nigroque uiros inuitat hiatu,
 nil uulgare legens, sed quae dignissima uita
 funera, praecipuos annis animisque, cruento 380
 ungue notat: iamque in miseros pensum omne Sororum
 scinditur, et Furiae rapuerunt licia Parcis.
 stat medius campis etiamnum cuspide sicca
 Bellipotens, iamque hos clipeum, iam uertit ad illos
 arma ciens aboletque domos, conubia, natos. 385
 pellitur et patriae et, qui mente nouissimus exit,
 lucis amor; tenet in capulis hastisque paratas

ira manus, animusque ultra thoracas anhelus
 conatur, galeaeque tremunt horrore comarum.
 quid mirum caluisse uiros? flammantur in hostem 390
 cornipedes niueoque rigant sola putria nimbo,
 corpora ceu mixti dominis irasque sedentum
 induerint: sic frena terunt, sic proelia poscunt
 hinnitu tolluntque armos equitesque supinant.

iamque ruunt, primusque uirum concurrere puluis 395
 incipit, et spatiis utrimque aequalibus acti
 aduentant mediumque uident decrescere campum.
 iam clipeus clipeis, umbone repellitur umbo,
 ense minax ensis, pede pes et cuspidē cuspis:
 sic obnixa acies pariter suspiria fumant, 400
 admotaeque nitent aliena in casside cristae.
 pulcher adhuc belli uultus: stant uertice coni,
 plena armenta uiris, nulli sine praeside currus,
 arma loco, splendent clipei pharetraeque decorae
 cingulaque et nondum deforme cruoribus aurum. 405
 at postquam rabies et uitae prodiga uirtus
 emisere animos, non tanta cadentibus Haedis
 aeriam Rhodopen solida niue uerberat Arctos,
 nec fragor Ausoniae tantus cum Iuppiter omni
 arce tonat, tanta quatitur nec grandine Syrtis 410
 cum Libyae Boreas Italos niger attulit imbres.
 excludere diem telis, stant ferrea caelo
 nubila, nec iaculis artatus sufficit aer.
 hi pereunt missis, illi redeuntibus hastis,
 concurrunt per inane sudēs et mutua perdunt 415
 uulnera, concurrunt hastae, stridentia funda
 saxa pluunt, uolucres imitantur fulgura glandes
 et formidandae non una morte sagittae.
 nec locus ad terram telis: in corpora ferrum
 omne cadit; saepe ignari perimuntque caduntque 420
 casus agit uirtutis opus: nunc turba recedit,
 nunc premit, ac uicibus tellurem amittit et aufert.
 ut uentis nimbisque minax cum soluit habenas
 Iuppiter alternoque adfligit turbine mundum:
 stat caeli diuersa acies, nunc fortior Austri, 425
 nunc Aquilonis hiems, donec pugnante procella
 aut nimiis hic uicit aquis, aut ille sereno.

principium pugnae turmas Asopius Hypeus
 Oebalias (namque hae magnum et gentile tumentes
 Euboicum duris rumpunt umbonibus agmen) 430
 reppulit erepto cunei ductore Menalca.
 hic et mente Lacon, crudi torrentis alumnus
 (nec turpauit auos), hastam ultra pectus euntem,
 ne pudor in tergo, per et ossa et uiscera retro
 extrahit atque hosti dextra labente remittit 435
 sanguineam: dilecta genis morientis oberrant

Taygeta et pugnae laudataque uerba matri.
 Phaedimon Iasiden arcu Dircaeus Amyntas
 destinat: heu celeres Parcae! iam palpitat aruis
 Phaedimus, et certi nondum tacet arcus Amyntae. 440
 abstulit ex umero dextram Calydonius Agreus
 Phegeos: illa suum terra tenet improba ferrum
 et mouet; extimuit sparsa inter tela iacentem
 praegrediens truncamque tamen percussit Acoetes.
 Iphin atrox Acamas, Argum ferus impulit Hypseus, 445
 strauit Abanta Pheres, diuersaque uulnera flentes
 Iphis eques, pedes Argus, Abas auriga iacebant.
 Inachidae gemini geminos e sanguine Cadmi
 occultos galeis (saeua ignorantia belli)
 perculerant ferro; sed dum spolia omnia caesis 450
 eripiunt, uidere nefas, et maestus uterque
 respicit ad fratrem pariterque errasse queruntur.
 cultor Ion Pisae cultorem Daphnea Cirrhae
 turbatis prostrauit equis: hunc laudat ab alto
 Iuppiter, hunc tardus frustra miseratur Apollo. 455
 ingentes Fortuna uiros inlustrat utrimque
 sanguine in aduerso: Danaos Cadmeius Haemon
 sternit agitque, furens sequitur Tyria agmina Tydeus;
 Pallas huic praesens, illum Tiryntius implet.
 qualiter hiberni summis duo montibus amnes 460
 franguntur geminaque cadunt in plana ruina:
 contendisse putes uter arua arbustaque tollat
 altius aut superet pontes; et cum una receptas
 confundit iam uallis aquas, sibi quisque superbus
 ire cupit, pontoque negant descendere mixti. 465
 ibat fumiferam quatiens Onchestius Idas
 lampada per medios turbabatque agmina Graium,
 igne uiam rumpens; magno quem comminus ictu
 Tydeos hasta feri dispulsa casside fixit.
 ille ingens in terga iacet, stat fronte superstes 470
 lancea, conlapsae ueniunt in tempora flammae.
 prosequitur Tydeus: ' æuos ne dixeris Argos,
 igne tuo, Thebane, (rogum concedimus) arde!
 inde, uelut primo tigris gauisa cruore
 per totum cupit ire pecus, sic Aona saxo, 475
 ense Pholum, Chromin ense, duos Helicaonas hasta
 transigit, Aegaeae Veneris quod Maera sacerdos
 ediderat prohibente dea; uos praeda cruenti
 Tydeos, it saeuas etiamnum mater ad aras.
 nec minus Herculeum contra uagus Haemona ducit 480
 sanguis: inexpleto rapitur per milia ferro,
 nunc tumidae Calydonis opes, nunc torua Pylenes
 agmina, nunc maestae fundens Pleuronis alumnos,
 donec in Olenium fessa iam cuspidē Buten
 incidit. hunc turmis obuersum et abire uetantem 485

adgreditur; puer ille, puer malasque comamque
 integer, ignaro cui tunc Thebana bipennis
 in galeam librata uenit: finduntur utroque
 tempora diuiduique cadunt in bracchia crines,
 et non hoc metuens inopino limine uita 490
 exiluit. tunc flauum Hypanin flauumque Politen
 (ille genas Phoebos, crinem hic pascebat Iacchos:
 saeuus uterque deus), uictis Hyperenora iungit
 conuersumque fuga Damasum; sed lapsa per armos
 hasta uiri trans pectus abit parmamque tenenti 495
 excutit et summa fugiens in cuspide portat.
 sterneret aduersos etiamnum Ismenius Haemon
 Inachidas (nam tela regit uiresque ministrat
 Amphitryoniades), saeuum sed Tydea contra
 Pallas agit. iamque aduerso uenere fauore 500
 comminus, et placido prior haec Tirynthius ore:
 'fida soror, quaenam hunc belli caligine nobis
 congressum fortuna tulit? num regia Iuno
 hoc molita nefas? citius me fulmina contra
 (infandum!) ruere et magno bellare parenti 505
 aspiciat. genus huic++sed mitto agnoscere, quando
 tu diuersa foues, nec si ipsum comminus Hyllum
 Tydeos hasta tui Stygioque ex orbe remissum
 Amphitryona petat; teneo aeternumque tenebo
 quantum haec, diua, manus, quotiens sudauerit aegis 510
 ista mihi, duris famulus dum casibus omnes
 lustro uagus terras; ipsa (heu!) comes inuia mecum
 Tartara, ni superos Acheron excluderet, isses.
 tu patriam caelumque mihi++quis tanta relatu
 aequet? habe totas, si mens excindere, Thebas. 515
 cedo equidem ueniamque precor.' sic orsus abibat.
 Pallada mulcet honos: rediit ardore remisso
 uultus et erecti sederunt pectoris angues.
 sensit abisse deum; leuius Cadmeius Haemon
 tela rotat nulloque manum cognoscit in ictu. 520
 tunc magis atque magis uires animusque recedunt,
 nec pudor ire retro; cedentem Acheloius heros
 impetit, et librans uni sibi missile telum
 derexit iactus summae qua margine parmae
 ima sedet galea et iuguli uitalia lucent. 525
 nec frustrata manus, mortemque inuenerat hasta;
 sed prohibet paulumque umeri libare sinistri
 praebuit et merito parcat Tritonia fratri.
 ille tamen nec stare loco nec comminus ire
 amplius aut uultus audet perferre cruenti 530
 Tydeos, aegra animo uis ac fiducia cessit.
 qualis saetigeram Lucana cuspide frontem
 strictus aper, penitus cui non infossa cerebro
 uulnera, nec felix dextrae tenor, in latus iras

frangit et expertae iam non uenit obuius hastae. 535
 ecce ducem turmae certa indignatus in hostem
 spicula felici Prothoum torquere lacerto,
 turbidus Oenides una duo corpora pinu,
 cornipedemque equitemque, ferit: ruit ille ruentem
 in Prothoum lapsasque manu quaerentis habenas 540
 in uultus galeam clipeumque in pectora calcat,
 saucius extremo donec cum sanguine frenos
 respuit et iuncta domino ceruice recumbit.
 sic ulmus uitisque, duplex iactura colenti,
 Gaurano de monte cadunt, sed maestior ulmus 545
 quaerit utrumque nemus, nec tam sua bracchia labens
 quam gemit adsuetas inuitaque proterit uuas.
 sumpserat in Danaos Heliconius arma Corymbus,
 ante comes Musis, Stygii cui conscia pensi
 ipsa diu positis letum praedixerat astris 550
 Vranie. cupit ille tamen pugnasque uirosque,
 forsitan ut caneret; longa iacet ipse canendus
 laude, sed amissum mutae fleuere Sorores.
 pactus Agenoream primis Atys ibat ab annis
 Ismenen, Tyrii iuuenis non Aduena belli. 555
 quamuis Cirrha domus, soceros nec tristibus actis
 auersatus erat; sponsam quin castus amanti
 squalor et indigni commendat gratia luctus.
 ipse quoque egregius, nec pectora uirginis illi
 diuersa, inque uicem, sineret fortuna, placebant. 560
 bella uetant taedas, iuuenique hinc maior in hostes
 ira; ruit primis inmixtus et agmina Lernaee
 nunc pedes ense uago, prensis nunc celsus habenis,
 ceu spectetur, agit. triplici uelauerat ostro
 surgentes etiamnum umeros et leuia mater 565
 pectora; tunc auro phaleras auroque sagittas
 cingulaque et manicas, ne coniuge uilior iret,
 presserat et mixtum cono crispauerat aurum.
 talibus (heu!) fidens uocat ultro in proelia Graios.
 ac prima in faciles grassatus cuspide turmas 570
 arma refert sociis et in agmina fida peracta
 caede redit. sic Hyrcana leo Caspius umbra
 nudus adhuc nulloque iubae flauentis honore
 terribilis magnique etiamnum sanguinis insons,
 haud procul a stabulis captat custode remoto 575
 segne pecus teneraque famem consumit in agna.
 mox ignotum armis ac solo corpore mensus
 Tydea non timuit, fragilique lacessere telo
 saepius infrendentem aliis aliosque sequentem
 ausus erat. tandem inualidos Aetolus ad ictus 580
 forte refert oculos et formidabile ridens,
 'aimdudum uideo, magnum cupis, improbe, leti
 nomen' ai simul audacem non ense nec hasta

dignatus leuiter digitis imbelle solutis
abiecit iaculum: latebras tamen inguinis alte 585
missile, ceu totis intortum uiribus, hausit.
praeterit haud dubium fati et spoliare superbit
Oenides. 'aeque enim has Marti aut tibi, bellica Pallas,
exuuias figemus' ai' pocul arceat ipsum
ferre pudor; uix, si bellum comitata relictis 590
Deipyle thalamis, illi inludenda tulissem.'
sic ait, et belli maiora ad praemia mente
ducitur: innumeris ueluti leo forte potitus
caedibus imbelles uitulos mollesque iuuenas
transmittit: magno furor est in sanguine mergi 595
nec nisi regnantis ceruice recumbere tauri.
at non semianimi clamore Menoecea lapsus
fallit Atys: praeuertit equos curruque citato
desilit: instabat pubes Tegeaea iacenti,
nec prohibent Tyrii. 'pudeat, Cadmea iuuentus, 600
terrigenas mentita patres! quo tenditis,' inquit,
'edgeneres? meliusne iacet pro sanguine nostro
hospes Atys? tantum hospes adhuc et coniugis ultor
infelix nondum iste suae; nos pignora tanta
prodimus?' insurgunt iusto firmata pudore 605
agmina, cuique suae rediere in pectora curae.
interea thalami secreta in parte sorores,
par aliud morum miserique innoxia proles
Oedipodae, uarias miscent sermone querelas.
nec mala quae iuxta, sed longa ab origine fati, 610
haec matris taedas, oculos ast illa paternos,
altera regnantem, profugum gemit altera fratrem,
bella ambae. grauis hinc miseri cunctatio uoti:
nutat utroque timor, quemnam hoc certamine uictum,
quem uicisse uelint: tacite praeponderat exul. 615
sic Pandioniae repetunt ubi fida uolucres
hospitia atque larem bruma pulsante relictum
stantque super nidos ueterisque exordia fati
adnarrant tectis: it truncum ac flebile murmur;
uerba putant, uoxque illa tamen non dissona uerbis. 620
atque ibi post lacrimas et longa silentia rursus
incohat Ismene: 'quisnam hic mortalibus error?
quae decepta fides? curam inuigilare quieti
claraque per somnos animi simulacra reuerti?
ecce ego, quae thalamos, nec si pax alta maneret, 625
tractarem sensu, (pudet heu!) conubia uidi
nocte, soror; sponsum unde mihi sopor attulit amens
uix notum uisu? semel his in sedibus illum,
dum mea nescio quo spondentur foedera pacto,
respexi non sponte, soror. turbata repente 630
omnia cernebam, subitusque intercidit ignis,
meque sequebatur rabido clamore repositus

mater Atyn. quaenam haec dubiae praesagia cladis?
 nec timeo, dum tuta domus milesque recedat
 Doricus et tumidos liceat componere fratres.' 635
 talia nectebant, subito cum pigra tumultu
 expauit domus, et multo sudore receptus
 fertur Atys, seruens animam iam sanguine nullo,
 cui manus in plaga, dependet languida ceruix
 exterior clipeo, crinesque a fronte supini. 640
 prima uidet caramque tremens Iocasta uocabat
 Ismenen: namque hoc solum moribunda precatur
 uox generi, solum hoc gelidis iam nomen inerrat
 faucibus. exclamant famulae, tollebat in ora
 uirgo manus, tenuit saeuus pudor; attamen ire 645
 cogitur, indulget summum hoc Iocasta iacenti
 ostenditque offertque. quater iam morte sub ipsa
 ad nomen uisus defectaque fortiter ora
 sustulit; illam unam neglecto lumine caeli
 aspicit et uultu non exatiatur amato. 650
 tunc quia nec genetrix iuxta positusque beata
 morte pater, sponsae munus miserabile tradunt
 declinare genas; ibi demum teste remoto
 fassa pios gemitus lacrimasque in lumina fudit.
 dumque ea per Thebas, aliis serpentibus ardens 655
 et face mutata bellum integrabat Enyo.
 arma uolunt, primos ueluti modo comminus ictus
 sustulerint omnisque etiamnum luceat ensis.
 eminent Oenides: quamuis et harundine certa
 Parthenopaeus agat, morientumque ora furenti 660
 Hippomedon proculcet equo, Capaneaue pinus
 iam procul Aoniis uolet agnoscenda cateruis,
 Tydeos illa dies, illum fugiuntque tremuntque
 clamantem: ' quæ erga datis? licet ecce peremptos
 ulcisci socios maestamque rependere noctem. 665
 ille ego inexpletis solus qui caedibus hausi
 quinquaginta animas: totidem, totidem heia gregatim
 ferte manus! nulline patres, nulline iacentum
 unanimi fratres? quae tanta obliuio luctas?
 quam pudet Inachias contentum abiisse Mycenae!
 hine super Thebis? haec robora regis? ubi autem 670
 egregius dux ille mihi?' simul ordine laeuo
 ipsum exhortantem cuneos capitisque superbi
 insignem fulgore uidet; nec segnius ardens
 occurrit, niueo quam flammiger ales olori 675
 inminet et magna trepidum circumligat umbra.
 tunc prior: 'Aoniae rex o iustissime gentis,
 imus in arma palam tandemque ostendimus enses,
 an noctem et solitas placet expectare tenebras?'
 ille nihil contra, sed stridula cornus in hostem 680
 it referens mandata ducis, quam prouidus heros

iam iam in fine uiae percussam obliquat, et ipse
 telum ingens auide et quanto non ante lacerto
 impulit. ibat atrox finem positura duello
 lancea (conuertere oculos utrimque fauentes 685
 Sidonii Graique dei), crudelis Erinys
 obstat et infando differt Eteoclea fratri,
 cuspis in armigerum Phlegyan peccauit. ibi ingens
 pugna uirum, stricto nam saeuior inruit ense
 Aetolus, retroque datum Thebana tegebant 690
 arma ducem. sic densa lupum iam nocte sub atra
 arcet ab apprenso pastorum turba iuuenco;
 improbus erigitur contra, nec cura uetantes
 impetere: illum, illum, semel in quem uenerat, urguet.
 non secus obiectas acies turbamque minorem 695
 dissimulat transitque manu; tamen ora Thoantis,
 pectora Deilochi, Clonii latus, ilia torui
 perforat Hippotadae; truncis sua membra remittit
 interdum galeasque rotat per nubila plenas.
 et iam corporibus sese spoliisque cadentum 700
 clauserat; unum acies circum consumitur, unum
 omnia tela uouent: summis haec ossibus haerent,
 pars frustrata cadunt, partem Tritonia uellit,
 multa rigent clipeo. densis iam consitus hastis
 ferratum quatit umbo nemus, tergoque fatiscit 705
 atque umeris gentilis aper; nusquam ardua coni
 gloria, quique apicem toruae Gradius habebat
 cassidis, haud laetum domino ruit omen: inusta
 temporibus nuda aera sedent, circumque sonori
 uertice percusso uoluuntur in arma molares. 710
 iam cruor in galea, iam saucia proluit ater
 pectora permixtus sudore et sanguine torrens.
 respicit hortantes socios et Pallada fidam
 longius opposita celantem lumina parma:
 ibat enim magnum lacrimis inflectere patrem. 715
 ecce secat Zephyros ingentem fraxinus iram
 fortunamque ferens; teli non eminet auctor:
 Astacides Melanippus erat, nec prodidit ipse
 et uellet latuisse manum, sed gaudia turmae
 monstrabant trepidum; nam flexus in ilia Tydeus 720
 summissum latus et clipei laxauerat orbem.
 clamorem Aonii miscent gemitumque Pelasgi,
 obiectantque manus indignantemque tuentur.
 ille per oppositos longe rimatus amarum
 Astaciden, totis animae se cogit in ictum 725
 reliquiis telumque iacit quod proximus Hoplaus
 praebuerat: perit expressus conamine sanguis.
 tunc tristes socii cupidum bellare (quis ardor!)
 et poscentem hastas mediaque in morte negantem
 expirare trahunt, summique in margine campi 730

effultum gemina latera inclinantia parma
 ponunt, ac saeui rediturum ad proelia Martis
 promittunt flentes. sed et ipse recedere caelum
 ingentesque animos extremo frigore labi
 sensit, et innixus terrae, ' miserescite,' ~~amat~~, 735
 'Inachidae: non ossa precor referantur ut Argos
 Aetolumue larem; nec enim mihi cura supremi
 funeris: odi artus fragilemque hunc corporis usum,
 desertorem animi. caput, o caput, o mihi si quis
 apponet, Melanippe, tuum! nam uolueris aruis, 740
 fido equidem, nec me uirtus suprema fefellit.
 i, precor, Atrei si quid tibi sanguinis umquam,
 Hippomedon, uade, o primis puer inclute bellis
 Arcas, et Argolicae Capaneu iam maxime turmae.'
 moti omnes, sed primus abit primusque repertum 745
 Astaciden medio Capaneus e puluere tollit
 spirantem laeuaque super ceruice reportat,
 terga cruentantem concussi uulneris unda:
 qualis ab Arcadio rediit Tirynthius antro
 captiuumque suem clamantibus intulit Argis. 750
 erigitur Tydeus uultuque occurrit et amens
 laetitiaque iraque, ut singultantia uidit
 ora trahique oculos seseque agnouit in illo,
 imperat abscisum porgi, laeuaque receptum
 spectat atrox hostile caput, gliscitque tepentis 755
 lumina torua uidens et adhuc dubitantia figi.
 infelix contentus erat: plus exigit ultrix
 Tisiphone; iamque inflexo Tritonia patre
 uenerat et misero decus inmortale ferebat,
 atque illum effracti perfusum tabe cerebri 760
 aspicit et uiuo scelerantem sanguine fauces
 (nec comites auferre ualent): stetit aspera Gorgon
 crinibus emissis rectique ante ora cerastae
 uelauere deam; fugit auersata iacentem,
 nec prius astra subit quam mystica lampas et insons 765
 Ilissos multa purgauit lumina lympha.

Liber IX

Asperat Aonios rabies audita cruenti
Tydeos; ipsi etiam minus ingemuere iacentem
Inachidae, culpantque uirum et rupisse queruntur
fas odii; quin te, diuum implacidissime, quamquam
praecipuum tunc caedis opus, Gradiue, furebas, 5
offensum uirtute ferunt, nec comminus ipsum
ora sed et trepidos alio torsisse iugales.
ergo profanatum Melanippi funus acerbo
uulnere non aliis ultum Cadmeia pubes
insurgunt stimulis, quam si turbata sepulcris 10
ossa patrum monstrisque datae crudelibus urnae.
accendit rex ipse super: 'quisquamne Pelasgis
mitis adhuc hominemque gerit? iam morsibus uncis
(pro furor! usque adeo tela exatiauimus?) artus
dilacerant. nonne Hyrcanis bellare putatis 15
tigribus, aut saeuos Libyae contra ire leones?
et nunc ille iacet (pulchra o solacia leti!)
ore tenens hostile caput, dulcique nefandus
inmoritur tabo; nos ferrum inmite facesque:
illis nuda odia, et feritas iam non eget armis. 20
sic pergant rabidi claraque hac laude fruantur,
dum uideas haec, summe pater. sed enim hiscere campos
conquesti terraeque fugam mirantur; an istos
uel sua portet humus?' magno sic fatus agebat
procursu fremituque uiros, furor omnibus idem 25
Tydeos inuisi spoliis raptoque potiri
corpore. non aliter subtexunt astra cateruae
incestarum auium, longe quibus aura nocentem
aera desertasque tulit sine funere mortes;
illo auidae cum uoce ruunt, sonat arduus aether 30
plausibus, et caelo uolucres cessere minores.

Fama per Aonium rapido uaga murmure campum
spargitur in turmas (solito perniciosior index
cum lugenda refert), donec, cui maxima fando
damna uehit, trepidas lapsa est Polynicis ad aures. 35
deriguit iuuenis lacrimaeque haesere paratae
et cunctata fides: nimium nam cognita uirtus
Oenidae credi letum suadetque uetatque.
sed postquam haud dubio clades auctore reperta est,
nox oculos mentemque rapit; tum sanguine fixo 40
membra simul, simul arma ruunt: madet ardua fletu
iam galea atque ocreae clipeum excepere cadentem.
it maestus genua aegra trahens hastamque sequentem,
uulneribus ceu mille grauis totosque per artus

saucius: absistunt socii monstrantque gementes. 45
 tandem ille abiectis, uix quae portauerat, armis
 nudus in egregii uacuum iam corpus amici
 procidit et tali lacrimas cum uoce profudit:
 ' hunc tibi, armorum spes o suprema meorum,
 Oenide, grates, haec praemia digna rependi, 50
 funus ut inuisa Cadmi tellure iaceres
 sospite me? nunc exul ego aeternumque fugatus,
 quando alius misero ac melior mihi frater ademptus.
 nec iam sortitus ueteres regnique nocentis
 periurum diadema peto: quo gaudia tanti 55
 empta mihi aut sceptrum quod non tua dextera tradet?
 ite, uiri, solumque fero me linquite fratri:
 nil opus arma ultra temptare et perdere mortes;
 ite, precor; quid iam dabitis mihi denique maius?
 Tydea consumpsi! quam hoc ego morte piabo? 60
 o socer, o Argi! et primae bona iurgia noctis
 alternaeque manus et, longi pignus amoris,
 ira breuis! non me ense tuo tunc, maxime Tydeu,
 (et poteris) nostri mactatum in limine Adrasti!
 quin etiam Thebas me propter et impia fratris 65
 tecta libens, unde haud alius remeasset, adisti,
 ceu tibimet sceptrum et proprios laturus honores.
 iam Telamona pium, iam Thesea fama tacebat.
 qualis et ecce iaces! quae primum uulnera mirer?
 quis tuus hic, quis ab hoste cruor? quae te agmina quiue 70
 innumeri strauere globi? (num fallor?) et ipse
 inuidit pater et tota Mars impulit hasta.
 sic ait, et maerens etiamnum lubrica tabo
 ora uiri terget lacrimis dextraque reponit.
 ' tu meos hostes hucusque exosus, et ultra 75
 sospes ego?' exuerat uagina turbidus ensem
 aptabatque neci: comites tenuere, socerque
 castigat bellique uices ac fata reuoluens
 solatur tumidum, longeque a corpore caro 80
 paulatim, unde dolor letique animosa uoluntas,
 amouet ac tacite ferrum inter uerba reponit.
 ducitur amisso qualis consorte laborum
 deserit inceptum media inter iugera sulcum
 taurus iners colloque iugum deforme remisso
 parte trahit, partem lacrimans sustentat arator. 85
 ecce autem hortatus Eteoclis et arma secuti,
 lecta manus, iuuenes, quos nec Tritonia bello,
 nec prope conlata spreuisset cuspide Mauors,
 aduentant; contra, conlecta ut pectora parmae
 fixerat atque hastam longe protenderat, haeret 90
 arduus Hippomedon: ceu fluctibus obuia rupes,
 cui neque de caelo metus et fracta aequora cedunt,
 stat cunctis inmota minis, fugit ipse rigentem

pontus et ex alto miserae nouere carinae.
 tunc prior Aonides (ualidam simul eligit hastam): 95
 ' non puet hos manes, haec infamantia bellum
 funera dis coram et caelo inspectante tueri?
 scilicet egregius sudor memorandaque uirtus
 hanc tumulare feram, ne non maerentibus Argos
 exequiis lacrimandus eat mollique feretro 100
 infandam eiectans saniem! dimittite curam.
 nullae illum uolucres, nulla impia monstra nec ipse,
 si demus, pius ignis edat.' nec plura, sed ingens
 intorquet iaculum, duro quod in aere moratum
 transmissumque tamen clipei stetit orbe secundo. 105
 inde Pheres acerque Lycus; sed cassa Pheretis
 hasta redit, Lycus excelso terrore comantem
 perstringit galeam: conuulsae cuspide longe
 diffugere iubae patuitque ingloria cassis.
 ipse nec ire retro, nec in obuia concitus arma 110
 exilit, inque eadem sese uestigia semper
 obuersus cunctis profert recipitque, nec umquam
 longius indulget dextrae motusque per omnes
 corpus amat, corpus seruans circumque supraque
 uertitur. imbellem non sic amplexa iuuenicum 115
 infestante lupo tunc primum feta tuetur
 mater et ancipiti circumfert cornua gyro;
 ipsa nihil metuens sexusque oblita minoris
 spumat et ingentes imitatur femina tauros.
 tandem intermissa iaculantum nube potestas 120
 reddere tela fuit; iamque et Sicyonius Alcon
 uenerat auxilio, Pisaeaque praepetis Idae
 turma subit cuneumque replent. his laetus in hostes
 Lernaeam iacit ipse trabem; uolat illa sagittis
 aequa fuga mediumque nihil cunctata Politen 125
 transabit et iuncti clipeum cauat improba Mopsi.
 Phocea tum Cydona Tanagraeumque Phalantum
 atque Erycem, hunc retro conuersum et tela petentem,
 dum spes nulla necis, crinito a uertice figit:
 faucibus ille cauis hastam non ore receptam 130
 miratur moriens, pariterque et murmure plenus
 sanguis et expulsi salierunt cuspide dentes.
 ausus erat furto dextram iniectare Leonteus,
 pone uiros atque arma latens, positumque trahebat
 presso crine caput: uidit, quamquam undique crebrae, 135
 Hippomedon, ante ora minae, saeuoque proteruam
 abstulit ense manum; simul increpat: ' haec tibi Tydeus,
 Tydeus ipse rapit; post et confecta uirorum
 fata time magnosque miser fuge tangere manes!
 ter Cadmea phalanx toruum abduxere cadauer, 140
 ter retrahunt Danaï: Siculi uelut anxia puppis
 seditione maris nequiquam obstante magistro

errat et auerso redit in uestigia uelo.
 non ibi Sidoniae ualuissent pellere coepto
 Hippomedonta manus, non illum impacta mouerent 145
 tormenta oppositum, formidatique superbis
 turribus impulsus temptato umbone redissent.
 sed memor Elysii regis noxasque recensens
 Tydeos in medios astu subit impia campos
 Tisiphone: sensere acies subitusque cucurrit 150
 sudor equis sudorque uiris, quamquam ore remisso
 Inachium fingebat Halyn, nusquam impius ignis
 uerberaque, et iussi tenuere silentia crines.
 arma gerit iuxtaque feri latus Hippomedontis
 blanda genas uocemque uenit, tamen ille loquentis 155
 extimuit uultus admiraturque timorem.
 illa autem lacrimans, ' tu nuda i' iolute, frustra
 exanimes socios inhumataque corpora Graium
 (scilicet is nobis metus, aut iam cura sepulcri?)
 protegis; ipse manu Tyria tibi captus Adrastus 160
 raptatur, teque ante alios, te uoce manumque
 inuocat; heu qualem lapsare in sanguine uidi,
 exutum canos lacero diademate crines!
 nec procul hinc, aduerte oculos: ubi plurimus ille
 puluis, ubi ille globus.' paulum stetit anxius heros 165
 librabatque metus; premit aspera uirgo: ' quid heres?
 imus? an hi retinent manes, et uilior ille
 qui superest?' miserum sociis opus et sua mandat
 proelia et unanimi uadit desertor amici,
 respiciens tamen et reuocent si forte paratus. 170
 inde legens turbata trucis uestigia diuae
 huc illuc frustra ruit auius, impia donec
 Eumenis ex oculis reiecta caerula parma
 fugit et innumeri galeam rupere cerastae.
 aspicit infelix discussa nube quietos 175
 Inachidas currumque nihil metuentis Adraști.
 et Tyrii iam corpus habent, iam gaudia magnae
 testantur uoces, uictorque ululatus aderrat
 auribus occultoque ferit praecordia luctu.
 ducitur hostili (pro dura potentia fati!) 180
 Tydeus ille solo, modo cui Thebana sequenti
 agmina, siue gradus seu frena effunderet, ingens
 limes utrimque datus; nusquam arma, manusque quiescunt;
 nulla uiri feritas: iuuat ora rigentia leto
 et formidatos impune lacessere uultus. 185
 hic amor, hoc una timidi fortesque sequuntur
 nobilitare manus, infectaque sanguine tela
 coniugibus seruant paruisque ostendere natis.
 sic ubi Maura diu populatum rura leonem,
 quem propter clausique greges uigilantque magistri, 190
 pastorum lassae debellauere cohortes:

gaudet ager, magno subeunt clamore coloni,
 praecerpuntque iubas inmaniaque ora recludunt
 damnaque commemorant, seu iam sub culmine fixus
 excubat, antiquo seu pendet gloria luco. 195
 at ferus Hippomedon quamquam iam sentit inane
 auxilium et seram rapti pro corpore pugnam,
 it tamen et caecum rotat inreuocabilis ensem,
 uix socios hostesque, nihil dum tardet euntem,
 secernens; sed caede noua iam lubrica tellus 200
 armaque seminecesque uiri currusque soluti
 impediunt laeuumque femur, quod cuspide fixum
 regis Echionii, sed dissimulauerat ardens,
 siue ibi nescierat. maestum uidet Hoplea tandem;
 Tydeos hic magni fidus comes et modo frustra 205
 armiger alipedem prona ceruice tenebat
 fatorum ignarum domini solumque frementem
 quod uacet inque acies audentior ille pedestres.
 hunc aspernantem tumido noua pondera tergo
 (unam quippe manum domitis expertus ab annis) 210
 corripit adfaturque: ' qui ϕ noua fata recusas,
 infelix sonipes? nusquam tibi dulce superbi
 regis onus; non iam Aetolo satiabere campo
 gaudentemque iubam per stagna Acheloia solues.
 quod superest, caros, i, saltem ulciscere manes 215
 aut sequere; extorrem neu tu quoque laeseris umbram
 captiuus tumidumque equitem post Tydea portes.'
 audisse accensumque putes: hoc fulmine raptum
 abstulit et similes minus indignatur habenas.
 semifer aera talis Centaurus ab Ossa 220
 desilit in ualles: ipsum nemora alta tremescunt,
 campus equum. trepidi cursu glomerantur anhelo
 Labdacidae, premit ille super, necopinaque ferro
 colla metens linquit truncos post terga cadentes.
 uentum erat ad fluuium; solito tunc plenior alueo 225
 (signa mali) magna se mole Ismenos agebat.
 illa breuis requies, illo timida agmina lassam
 de campis egere fugam; stupet hospita belli
 unda uiros claraque armorum incenditur umbra.
 insiluere uadis, magnoque fragore solutus 230
 agger et aduersae latuerunt puluere ripae.
 ille quoque hostiles saltu maiore per undas
 inruit attonitis (longum dimittere habenas)
 sicut erat, tantum uiridi defixa parumper
 caespite populeo commendat spicula trunco. 235
 tunc uero exanimes tradunt rapientibus ultro
 arma uadis: alii demissa casside, quantum
 tendere conatus animae ualuere sub undis,
 turpe latent; multi fluuium transmitters nando
 adgressi, sed uincla tenent laterique repugnat 240

balteus et madidus deducit pectora thorax.
 qualis caeruleis tumido sub gurgite terror
 piscibus, arcani quotiens deuexa profundi
 scrutantem delphina uident; fugit omnis in imos
 turba lacus uiridesque metu stipantur in algas; 245
 nec prius emersi quam summa per aequora flexus
 emicet et uisis malit certare carinis:
 talis agit sparsos, mediisque in fluctibus heros
 frena manu pariter, pariter regit arma, pedumque
 remigio sustentat equum; consuetaque campo 250
 fluctuat et mersas leuis ungula quaerit harenas.
 sternit Iona Chromis, Chromin Antiphos, Antiphon Hypseus,
 Hypseus Astyagen euasurumque relicto
 amne Linum, ni fata uetent et stamine primo
 ablatum tellure mori. premit agmina Thebes 255
 Hippomedon, turbat Danaos Asopius Hypseus:
 amnis utrumque timet, crasso uada mutat uterque
 sanguine, et e fluuio neutri fatale reuerti.
 iam laceri pronis uoluuntur cursibus artus
 oraque et abscisae redeunt in pectora dextrae, 260
 spicula iam clipeosque leues arcusque remissos
 unda uehit, galeasque uetant descendere cristae:
 summa uagis late sternuntur flumina telis,
 ima uiris; illic luctantur corpora leto,
 efflantesque animas retro premit obuius amnis. 265
 flumineam rapiente uado puer Argipus ulmum
 prenderat, insignes umeros ferus ense Menoeceus
 amputat; ille cadens, nondum conamine adempto,
 truncus in excelsis spectat sua bracchia ramis.
 Hypseos hasta Sagen ingenti uulnere mersit, 270
 ille manet fundo, rediit pro corpore sanguis.
 desiluit ripis fratrem rapturus Agenor,
 heu miser et tenuit, sed saucius ille leuantem
 degrauat amplexu: poterat resolutus Agenor
 emersisse uadis, piguit sine fratre reuerti. 275
 surgentem dextra Capetum uulnusque minantem
 sorbebat rapidus nodato gurgite uertex;
 iam uultu, iam crine latet, iam dextera nusquam,
 ultimus abruptas ensis descendit in undas.
 mille modis leti miseros mors una fatigat. 280
 induit a tergo Mycalesia cuspis Agyrten;
 respexit: nusquam auctor erat, sed concita tractu
 gurgitis effugiens inuenerat hasta cruorem.
 figitur et ualidos sonipes Aetolus in armos
 exiluitque alte ui mortis et aera pendens 285
 uerberat; haud tamen est turbatus fulmine ductor,
 sed miseratur equum magnoque ex uulnere telum
 exuit ipse gemens et sponte remisit habenas.
 inde pedes repetit pugnas gressuque manuque

certior, et segnem Nomium fortemque Mimanta 290
 Thisbaeumque Lichan Anthedoniumque Lycetum
 continuat ferro geminisque e fratribus unum
 Thespiaden; eadem poscenti fata Panemo:
 ' uia superstes' ait 'diraeque ad moenia Thebes
 solus abi miseros non decepture parentes. 295
 di bene quod pugnas rapidum deiecit in amnem
 sanguinea Bellona manu: trahit unda timentes
 gurgite gentili, nuda nec flebilis umbra
 stridebit uestros Tydeus inhumatus ad ignes;
 ibitis aequoreis crudelia pabula monstris, 300
 illum terra uehit suaque in primordia soluet.'
 sic premit aduersos et acerbat uulnera dictis;
 ac nunc ense furit, nunc tela natantia captans
 ingerit: innuptae comitem Therona Dianae,
 ruricolamque Gyan cum fluctuago Ergino, 305
 intonsumque Hersen, contemptoremque profundi
 Crethea nimbosam qui saepe Caphereos arcem
 Euboicasque hiemes parua transfugerat alno++
 quid non fata queant? traiectus pectora ferro
 uoluitur in fluctus, heu cuius naufragus undae! 310
 te quoque sublimi tranantem flumina curru,
 dum socios, Pharsale, petis, resupinat ademptis
 Dorica cuspis equis; illos uiolentia saeui
 gurgitis infelixque iugi concordia mergit.
 nunc age, quis tumidis magnum expugnauerit undis 315
 Hippomedonta labor, cur ipse excitus in arma
 Ismenos, doctae nosse indulgete sorores:
 uestrum opus ire retro et senium depellere fama.
 gaudebat Fauno nymphaque Ismenide natus
 maternis bellare tener Crenaeus in undis, 320
 Crenaeus, cui prima dies in gurgite fido
 et natale uadum et uirides cunabula ripae.
 ergo ratus nihil Elysias ibi posse Sorores,
 laetus adulantem nunc hoc, nunc margine ab illo
 transit auum, leuat unda gradus, seu defluus ille, 325
 siue obliquus eat; nec cum subit obuius ulla
 stagna dedere moras pariterque reuertitur amnis.
 non Anthedonii tegit hospitis inguina pontus
 blandior, aestiuo nec se magis aequore Triton
 exerit, aut carae festinus ad oscula matris 330
 cum remeat tardumque ferit delphina Palaemon.
 arma decent umeros, clipeusque insignis et auro
 lucidus Aoniae caelatur origine gentis.
 Sidonis hic blandi per candida terga iuueni,
 iam segura maris, teneris iam cornua palmis 335
 non tenet, extremis adludunt aequora plantis;
 ire putes clipeo fluctusque secare iuuenicum.
 adiuuat unda fidem pelago, nec discolor amnis.

tunc audax pariter telis et uoce proterua
Hippomedonta petit: ' non ~~haec~~ fecunda ueneno 340
Lerna, nec Herculeis haustae serpentibus undae:
sacrum amnem, sacrum (et miser experiere!) deumque
altrices inrumpis aquas.' nihil ille, sed ibat
comminus; opposuit cumulo se densior amnis
tardauitque manum; uulnus tamen illa retentum 345
pertulit atque animae tota in penetralia sedit.
horruit unda nefas, siluae fleuistis utraeque,
et grauiora cauae sonuerunt murmura ripae.
ultimus ille sonus moribundo emersit ab ore,
' mater!' , in hanc miseri ceciderunt flumina uocem. 350
 at genetrix coetu glaucarum cincta sororum
protinus icta malo uitrea de ualle solutis
exiuit furibunda comis, ac uerbere crebro
oraque pectoraque et uiridem scidit horrida uestem.
utque erupit aquis iterumque iterumque trementi 355
ingeminat 'Crenaeae' sono: nusquam ille, sed index
desuper (a miserae nimium noscenda parenti!)
parma natat; iacet ipse procul, qua mixta supremum
Ismenon primi mutant confinia ponti.
fluctuagam sic saepe domum madidosque penates 360
Alcyone deserta gemit, cum pignora saeuus
Auster et argentes rapuit Thetis inuida nidos.
mergitur orba iterum, penitusque occulta sub undis
limite non uno, liquidum qua subter eunti
lucet iter, miseri nequiquam funera nati 365
uestigat plangitque tamen; saepe horridus amnis
obstat, et obducto caligant sanguine uisus.
illa tamen praeceps in tela offendit et enses
scrutaturque manu galeas et prona reclinat
corpora; nec ponto summota intrabat amaram 370
Dorida, possessum donec iam fluctibus altis
Nereidum miserata cohors ad pectora matris
impulit. illa manu ceu uiuum amplexa reportat
insternitque toris riparum atque umida siccatur
mollibus ora comis, atque haec ululatibus addit: 375
' hoc tibi semidei munus tribuere parentes
nec mortalis auus? sic nostro in gurgite regnas?
mitior heu misero discors alienaque tellus,
mitior unda maris, quae iuxta flumina corpus
rettulit et miseram uisa expectasse parentem. 380
hine mei uultus? haec torui lumina patris?
hi crines undantis aui? tu nobile quondam
undarum nemorumque decus, quo sospite maior
diua et Nympharum longe regina ferebar.
heu ubinam ille frequens modo circa limina matris 385
ambitus orantesque tibi seruire Napaeae?
cur nunc te, melius saeuo mansura profundo,

amplexu misero tumulis, Crenae, reporto
 non mihi? nec tantae pudet heu miseretque ruinae,
 dure parens? quae te alta et ineluctabilis imo 390
 condidit amne palus, quo nec tam cruda nepotis
 funera nec nostri ualeant perrumpere planctus?
 ecce furit iactatque tuo se in gurgite maior
 Hippomedon, illum ripaeque undaeque tremescunt,
 illius impulsu nostrum bibit unda cruorem: 395
 tu piger et trucibus facilis seruire Pelasgis.
 ad cineres saltem supremaque iusta tuorum
 saeue ueni non hic solum accensure nepotem.'
 his miscet planctus multumque indigna cruentat
 pectora, caeruleae referunt lamenta sorores: 400
 qualiter Isthmiaco nondum Nereida portu
 Leucothean planxisse ferunt, dum pectore anhelato
 frigidus in matrem saeuum mare respuit infans.
 at pater arcano residens Ismenos in antro,
 unde aerae nubesque bibunt atque imbrifer arcus 405
 pascitur et Tyrios melior uenit annus in agros,
 ut lamenta procul, quamquam obstrepit ipse, nouosque
 accepit natae gemitus, leuat aspera musco
 colla grauemque gelu crinem, ceciditque soluta
 pinus adulta manu dimissaque uoluitur urna. 410
 illum per ripas annoso scrupea limo
 ora exertantem siluae fluuiique minores
 mirantur: tantus tumido de gurgite surgit,
 spumosum attollens apicem lapsuque sonoro
 pectora caeruleae riuis manantia barbae. 415
 obuia cognatos gemitus casumque nepotis
 Nympharum docet una patrem monstratque cruentum
 auctorem dextramque premit: stetit arduus alto
 amne, manuque genas et nexa uirentibus uluis
 cornua concutiens sic turbidus ore profundo 420
 incipit: 'huncne mihi, superum regnator, honorem
 quod totiens hospesque tuis et conscius actis
 (nec memorare timor) falsa nunc improba fronte
 cornua, nunc uetitam currus disiungere Phoeben,
 dotalesque rogos deceptaque fulmina uidi 425
 praecipuosque alui natorum? an uilis et illis
 gratia? ad hunc certe repsit Tirynthius amnem,
 hac tibi flagrantem Bromium restinximus unda.
 aspice quas fluuio caedes, quae funera portem
 continuus telis alioque adopertus aceruo. 430
 omne uadum belli series tenet, omnis anhelat
 unda nefas, subterque animae supraque recentes
 errant et geminas iungunt caligine ripas.
 ille ego clamatus sacris ululatibus amnis,
 qui molles thyrsos Baccheaque cornua puro 435
 fonte lauare feror, stipatus caedibus artas

in freta quaero uias; non Strymonos impia tanto
 stagna cruore natant, non spumifer altius Hebrus
 Gradiuo bellante rubet. nec te admonet altrix
 unda tuasque manus, iam pridem oblite parentum 440
 Liber? an Eous melius pacatur Hydaspes?
 at tu, qui tumidus spoliis et sanguine gaudes
 insontis pueri, non hoc ex amne potentem
 Inachon aut saeuas uictor reuehere Mycenas,
 ni mortalis ego et tibi ductus ab aethere sanguis.' 445
 sic ait infrendens et sponte furentibus undis
 signa dedit: mittit gelidus montana Cithaeron
 auxilia antiquasque niues et pabula brumae
 ire iubet; frater tacitas Asopos eunti
 conciliat uires et hiulcis flumina uenis 450
 suggerit. ipse cauae scrutatur uiscera terrae
 stagnaque torpentesque lacus pigrasque paludes
 excutit, atque auidos tollens ad sidera uultus
 umentes nebulas exhaurit et aera siccant.
 iamque super ripas utroque extantior ibat 455
 aggere, iam medium modo qui superauerat amnem
 Hippomedon, intactus aquis umerosque manusque,
 miratur creuisse uadem seseque minorem.
 hinc atque hinc tumidi fluctus animosaque surgit
 tempestas instar pelagi, cum Pliadas haurit 460
 aut nigrum trepidis impingit Oriona nautis.
 non secus aequoreo iactat Teumesius amnis
 Hippomedonta salo, semperque umbone sinistro
 tollitur et clipeum nigrante superuenit aestu
 spumeus adsultans fractaque refunditur unda 465
 et cumulo maiore redit; nec mole liquenti
 contentus carpit putres seruantia ripas
 arbusta annosasque trabes eiectaque fundo
 saxa rotat. stat pugna impar amnisque uirique,
 indignante deo; nec enim dat terga nec ullis 470
 frangitur ille minis, uenientesque obuius undas
 intrat et obiecta dispellit flumina parma.
 stat terra fugiente gradus, et poplite tenso
 lubrica saxa tenet, genibusque obnixus et haerens
 subruta fallaci seruat uestigia limo, 475
 sic etiam increpitans: 'unde haec, Ismene, repente
 ira tibi? quoue has traxisti gurgite uires,
 imbelli famulate deo solumque cruorem
 femineis experte choris, cum Bacchica mugit
 buxus et insanae maculant trieterida matres?' 480
 dixerat; atque illi sese deus obtulit ultro
 turbidus imbre genas et nube natantis harenae,
 nec saeuit dictis, trunca sed pectora quercu
 ter quater oppositi, quantum ira deusque ualebat,
 impulit adsurgens: tandem uestigia flexit 485

excussumque manu tegimen, conuersaque lente
 terga refert. instant undae sequiturque labantem
 amnis ouans; nec non saxis et grandine ferri
 desuper infestant Tyrii geminoque repellunt
 aggere. quid faciat bellis obsessus et undis? 490
 nec fuga iam misero, nec magnae copia mortis.
 stabat gramineae producta crepidine ripae
 undarum ac terrae dubio, sed amicior undis,
 fraxinus ingentique uadum possederat umbra.
 huius opem (nam qua terras inuaderet?) unca 495
 arripuit dextra: nec pertulit illa trahentem,
 sed maiore super, quam stabat, pondere uicta
 soluitur et, qua stagna subit radice quibusque
 arentem mordebat humum dimissa, superne
 iniecit sese trepido ripamque, nec ultra 500
 passa uirum subitae uallauit ponte ruinae.
 huc undae coeunt, et ineluctabile caeno
 uerticibusque cauis sidit crescitque barathrum.
 iamque umeros, iam colla ducis sinuosa uorago
 circumit: hic demum uictus suprema fateri 505
 exclamat: 'fluuione (pudet!), Mars inclute, merges
 hanc animam, segnesque lacus et stagna subibo
 ceu pecoris custos, subiti torrentis iniquis
 interceptus aquis? adeone occumbere ferro
 non merui?' tandem precibus commota Tonantem 510
 Iuno subit: ' quomam miseros, sator inclute diuum,
 Inachidas, quonam usque premes? iam Pallas et odit
 Tydea, iam rapto tacuerunt augure Delphi:
 en meus Hippomedon, cui gentis origo Mycenae
 Argolicique lares numenque ante omnia Iuno 515
 (sic ego fida meis?), pelagi crudelibus ibit
 praeda feris? certe tumulos supremaque uictis
 busta dabas: ubi Cecropiae post proelia flammae,
 Theseos ignis ubi est?' non spernit coniugis aequas
 ille preces, leuiterque oculos ad moenia Cadmi 520
 rettulit, et uiso sederunt flumina nutu.
 illius exangues umeri et perfossa patescunt
 pectora: ceu uentis alte cum elata resedit
 tempestas, surgunt scopuli quaesitaque nautis
 terra, et ab infestis descendunt aequora saxis. 525
 quid ripas tenuisse iuuat? premit undique nimbo
 telorum Phoenissa cohors, nec tegmina membris
 ulla, omnisque patet leto; tunc uulnera manant,
 quique sub amne diu stupuit cruor, aere nudo
 soluitur et tenues uenarum laxat hiatus, 530
 incertique labant undarum e frigore gressus.
 procumbit, Getico qualis procumbit in Haemo
 seu Boreae furiis putri seu robore quercus
 caelo mixta comas, ingentemque aera laxat:

illam nutantem nemus et mons ipse tremescit 535
 qua tellure cadat, quas obruat ordine siluas.
 non tamen aut ensem galeamue audacia cuiquam
 tangere; uix credunt oculis ingentiaque horrent
 funera et astrictis accedunt comminus armis.
 tandem adiit Hypseus capulumque in morte tenenti 540
 extrahit et toruos laxauit casside uultus;
 itque per Aonios alte mucrone corusco
 suspensam ostentans galeam et clamore superbit:
 ' hī ferus Hippomedon, hic formidabilis ultor
 Tydeos infandi debellatorque cruenti 545
 gurgitis!' agnouit longe pressitque dolorem
 magnanimus Capaneus, telumque inmane lacerto
 hortatur librans: ' des o mihi, dextera, tantum
 tu praesens bellis et ineuitabile numen,
 te uoco, te solam superum contemptor adoro.' 550
 sic ait, et uoti sese facit ipse potentem.
 it tremibunda abies clipeum per et aerea texta
 loricae tandemque animam sub pectore magno
 deprendit: ruit haud alio quam celsa fragore
 turris, ubi innumeros penitus quassata per ictus 555
 labitur effractamque aperit uictoribus urbem.
 cui super adsistens, 'non infitiamur honorem
 mortis' ait 'refer huc oculos, ego uulneris auctor;
 laetus abi multumque aliis iactantior umbris!
 tunc ensem galeamque rapit clipeumque reuellit 560
 Hypseus; exanimumque tenens super Hippomedonta,
 'accipe' ai' simul hostile, dux magne, tuasque
 exuuias, ueniet cineri decus et suus ordo
 manibus; interea iustos dum reddimus ignes,
 hoc ultor Capaneus operit tua membra sepulcro.' 565
 sic anceps dura belli uice mutua Grais
 Sidoniisque simul nectebat uulnera Mauors:
 hic ferus Hippomedon, illic non segnior Hypseus
 fletur, et alterni praebent solacia luctus.
 tristibus interea somnum turbata figuris 570
 torua sagittiferi mater Tegeatis ephebi,
 crine dato passim plantisque ex more solutis,
 ante diem gelidas ibat Ladonis ad undas
 purgatura malum fluuio uiuente soporem.
 namque per attonitas curarum pondere noctes 575
 saepe et delapsas adytis, quas ipsa dicarat,
 exuuias, seque ignotis errare sepulcris
 extorrem nemorum Dryadumque a plebe fugatam,
 saepe nouos nati bello rediisse triumphos, 580
 armaque et alipedem notum comitesque uidebat,
 numquam ipsum, nunc ex umeris fluxisse pharetras,
 effigiesque suas simulacraque nota cremari.
 praecipuos sed enim illa metus portendere uisa est

nox miserae totoque erexit pectore matrem.
 nota per Arcadias felici robore siluas 585
 quercus erat, Triuia quam desacrauerat ipsa
 electam turba nemorum numenque colendo
 fecerat: hic arcus et fessa reponere tela,
 armaque curua suum et uacuorum terga leonum
 figere et ingentes aequantia cornua siluas. 590
 uix ramis locus, agrestes adeo omnia cingunt
 exuuias, et uiridem ferri nitor impedit umbram.
 hanc, ut forte iugis longo defessa redibat
 uenatu, modo rapta ferox Erymanthidos ursae
 ora ferens, multo proscissam uulnere cernit 595
 deposuisse comam et rorantes sanguine ramos
 expirare solo; quaerenti nympa cruentas
 Maenadas atque hostem dixit saeuisse Lyaeum.
 dum gemit et planctu circumdat pectus inani,
 abrupte oculi noctem maestoque cubili 600
 exilit et falsos quaerit per lumina fletus.
 ergo ut in amne nefas merso ter crine piauit
 uerbaque sollicitas matrum solantia curas
 addidit, armatae ruit ad delubra Dianae
 rore sub Eoo, notasque ex ordine siluas 605
 et quercum gauisa uidet. tunc limine diuae
 astitit et tali nequiquam uoce precatur:
 ' uirgo potens nemorum, cuius non mollia signa
 militiamque trucem sexum indignata frequento
 more nihil Graio (nec te gens aspera ritu 610
 Colchis Amazoniaeue magis coluere cateruae):
 si mihi non umquam thiasi ludusue proteruae
 noctis et, inuiso quamuis temerata cubili,
 non tamen aut teretes thyrsos aut mollia gessi
 pensa, sed in tetricis et post conubia lustris, 615
 sic quoque uenatrix animumque innupta remansi,
 nec mihi secretis culpam occultare sub antris
 cura, sed ostendi prolem posuique trementem
 ante tuos confessa pedes, nec degener ille
 sanguinis inque meos reptauit protinus arcus, 620
 tela puer lacrimis et prima uoce poposcit:
 hunc mihi (quid trepidae noctes somnusque minantur?),
 hunc, precor, audaci qui nunc ad proelia uoto
 heu nimium tibi fisus abit, da uisere belli
 uictorem, uel, si ampla peto, da uisere tantum! 625
 [si non uictorem des uictum cernere saltem!] 625a
 hic sudet tuaque arma ferat. preme dira malorum
 signa; quid in nostris, nemoralis Delia, siluis
 Maenades hostiles Thebanaque numina regnant?
 ei mihi! cur penitus (simque augur cassa futuri!),
 cur penitus magnoque interpretor omine quercum? 630
 quod si uera sopor miserae praesagia mittit,

per te maternos, mitis Dictynna, labores
 fraternumque decus, cunctis hunc fige sagittis
 infelicem uterum; miserae sine funera matris
 audiat ille prior!' dixit, fletuque soluto 635
 aspicit et niueae saxum maduisse Dianae.
 illam diua ferox etiamnum in limine sacro
 expositam et gelidas uerrentem crinibus aras
 linquit, et in mediis frondentem Maenalon astris
 exuperat gressu saltumque ad moenia Cadmi 640
 destinat, interior caeli qua semita lucet
 dis tantum, et cunctas iuxta uidet ardua terras.
 iamque fere medium Parnasi frondea praeter
 colla tenebat iter, cum fratrem in nube corusca
 aspicit haud solito uisu: remeabat ab armis 645
 maestus Echioniis, demersi funera lugens
 auguris. inrubit caeli plaga sidere mixto,
 occursuque sacro pariter iubar arsit utrimque,
 et coiere arcus et respondere pharetrae.
 ille prior: 'o, Labdacias, germana, cohortes 650
 et nimium fortes ausum petis Arcada pugnas.
 fida rogat genetrix: utinam indulgere precanti
 fata darent! en ipse mei (pudet!) inritus arma
 cultoris frondesque sacras ad inania uidi
 Tartara et in memet uersos descendere uultus; 655
 nec tenui currus terraeque abrupta coegi,
 saeuus ego inmeritusque coli. lugentia cernis
 antra, soror, mutasque domos: haec sola rependo
 dona pio comiti; nec tu peritura mouere
 auxilia et maestos in uanum perge labores. 660
 finis adest iuueni, non hoc mutabile fatum,
 nec te de dubiis fraterna oracula fallunt.'
 'sed decus extremum misero,' confusa uicissim
 uirgo refert, 'dumque licet solacia morti
 quaerere, nec fugiet poenas quicumque nefandam 665
 insontis pueri scelerarit sanguine dextram
 impius, et nostris fas sit saeuire sagittis.'
 sic effata mouet gressus libandaque fratri
 parcius ora tulit, Thebasque infesta petiuit.
 at pugna ereptis maior crudescit utrimque 670
 regibus, alternosque ciet uindicta furores.
 Hypseos hinc turmae desolatumque magistro
 agmen, at hinc grauius fremit Hippomedontis adempti
 orba cohors; praebent obnixi corpora ferro,
 idem ardor rabidis externum haurire cruorem 675
 ac fudisse suum, nec se uestigia mutant:
 stat cuneo defixa acies, hostique cruento
 dant animas et terga negant: cum lapsa per auras
 uertice Dircae uelox Latonia montis
 astitit; agnoscunt colles notamque tremescit 680

silua deam, saeuis ubi quondam exerta sagittis
fecundam lasso Nioben consumpserat arcu.

illum acies inter coepta iam caede superbum
nescius armorum et primas tunc passus habenas
uenator raptabat equus, quem discolor ambit 685
tigris et auratis aduerberat unguibus armos.
colla sedent nodis, et castigata iubarum
libertas, nemorisque notae sub pectore primo
iactantur niueo lunata monilia dente.

ipse bis Oebalio saturatam murice pallam 690
lucentesque auro tunicas (hoc neuerat unum
mater opus) tenui collectus in ilia uinclo,
cornipedis laeuo clipeum demiserat armo,
ense grauis nimio: tereti iuuat aurea morsu
fibula pendentis circum latera aspera cinctus, 695

uaginaeque sonum tremulumque audire pharetrae
murmur et a cono missas in terga catenas;
interdum cristas hilaris iactare comantes
et pictum gemmis galeae iubar. ast ubi pugna
cassis anhela calet, resoluta uertice nudus 700
exoritur: tunc dulce comae radiisque trementes
dulce nitent uisus et, quas dolet ipse morari,
nondum mutatae rosea lanugine malae.

nec formae sibi laude placet multumque seueris
asperat ora minis, sed frontis seruat honorem 705
ira decens. dat sponte locum Thebana iuuentus,
natorum memores, intentaque tela retorquent;
sed premit et saeuas miserantibus ingerit hastas.

illum et Sidoniae iuga per Teumesia Nymphae
bellantem atque ipso sudore et puluere gratum 710
laudant, et tacito ducunt suspiria uoto.

taliam cernenti mitis subit alta Dianae
corda dolor, fletuque genas uiolata, ' quod inquit
' nunc tibi, quod leti quaeram dea fida propinqui
effugium? haecne ultro properasti in proelia, saeue 715
ac miserande puer? cruda heu festinaque uirtus
suasit et hortatrix animosi gloria leti!

scilicet angustum iamdudum urgumentibus annis
Maenaliū tibi, parue, nemus, perque antra ferarum
uix tutae sine matre uiae, siluestria cuius 720
nondum tela procax arcumque implere ualebas.

et nunc illa meas ingentem plangit ad aras
inuidiam surdasque fores et limina lassat:
tu dulces lituos ululataque proelia gaudes
felix et miserae tantum moriture parenti.' 725

ne tamen extremo frustra morientis honori
adfuerit, uenit in medios caligine fulua
saepta globos, primumque leues furata sagittas
audacis tergo pueri caelestibus implet

goryton telis, quorum sine sanguine nullum 730
 decidit; ambrosio tunc spargit membra liquore,
 spargit equum, ne quo uioletur uulnere corpus
 ante necem, cantusque sacros et conscia miscet
 murmura, secretis quae Colchidas ipsa sub antris
 nocte docet monstratque feras quaerentibus herbas. 735
 tunc uero exerto circumuolat igneus arcu
 nec se mente regit, patriae matrisque suique
 inmemor, et nimium caelestibus utitur armis:
 ut leo, cui paruo mater Gaetula cruentos
 suggerit ipsa cibos, cum primum crescere sensit 740
 colla iubis toruusque nouos respexit ad unguis,
 indignatur ali, tandemque effusus apertos
 liber amat campos et nescit in antra reuerti.
 quos, age, Parrhasio sternis, puer improbe, cornu?
 prima Tanagraeum turbauit harundo Coroebum 745
 extremo galeae primoque in margine parmae
 angusta transmissa uia: stat faucibus unda
 sanguinis, et sacri facies rubet igne ueneni.
 saeuus Eurytion, cui luminis orbe sinistro
 callida tergeminae acies se condidit uncis. 750
 ille trahens oculo plenam labente sagittam
 ibat in auctorem: sed diuum fortia quid non
 tela queant? alio geminatum lumine uulnus
 expleuit tenebras; sequitur tamen improbus hostem,
 qua meminit, fusum donec prolapsus in Idan 755
 decidit: hic saeuus miser inter funera belli
 palpitat et mortem sociosque hostesque precatur.
 addit Abantiadas, insignem crinibus Argum
 et male dilectum miserae Cydona sorori.
 [illi perfossum telo patefecerat inguen] 760
 ... 760a
 huic geminum obliqua traiecit harundine tempus,
 exilit hac ferrum, uelox hac penna remansit;
 fluxit utrimque cruor. nulli tela aspera mortis
 dant ueniam, non forma Lamum, non infula Lygdum,
 non pubescentes texerunt Aeolon anni: 765
 figitur ora Lamus, flet saucius inguina Lygdus,
 perfossum telo niueam gemis, Aeole, frontem.
 te praeceps Euboea tulit, te candida Thisbe
 miserat, hunc uirides non excipietis ~Amyclae.
 numquam cassa manus, nullum sine numine fugit 770
 missile, nec requies dextrae, sonitumque priori
 iungit harundo sequens. unum quis crederet arcum
 aut unam saeuire manum? modo derigit ictus,
 nunc latere alterno dubius conamina mutat,
 nunc fugit instantes et solo respicit arcu. 775
 et iam mirantes indignantesque coibant
 Labdacidae, primusque Iouis de sanguine claro

Amphion ignarus adhuc, quae funera campis
 ille daret: ' quom usque moram lucrabere fati,
 o multum meritos puer orbatore parentes? 780
 quin etiam menti tumor atque audacia gliscit,
 congressus dum nemo tuos pugnamque minorem
 dignatur bellis, iramque relinqueris infra.
 i, repete Arcadium mixtusque aequalibus illic,
 dum ferus hic uero desaeuit puluere Mauors, 785
 proelia lude domi: quodsi te maesta sepulcri
 fama mouet, dabimus leto moriari uirorum!
 iamdudum hunc contra stimulis grauioribus ardet
 trux Atalantiades; necdum ille quierat, et inquit:
 ' sca etiam in Thebas, quarum hic exercitus, arma 790
 profero; quisnam adeo puer, ut bellare recuset
 talibus? Arcadiae stirpem et fera semina gentis,
 non Thebana uides: non me sub nocte silenti
 Thyias Echionio genetrix famulata Lyaeo
 edidit, haud umquam deformes uertice mitras 795
 induimus turpemque manu iactauimus hastam.
 protinus astrictos didici reptare per amnes
 horrendasque domos magnarum intrare ferarum
 et++quid plura loquar? ferrum mea semper et arcus
 mater habet, uestri feriunt caua tympana patres.' 800
 non tulit Amphion uultumque et in ora loquentis
 telum inmane rotat; sed ferri lumine diro
 turbatus sonipes sese dominumque retorsit
 in latus atque auidam transmisit deuius hastam.
 acrior hoc iuuenem stricto mucrone petebat 805
 Amphion, cum se medio Latonia campo
 iecit et ante oculos omni stetit obuia uultu.
 haerebat iuueni deuinctus amore pudico
 Maenalius Dorceus, cui bella suumque timorem
 mater et audaces pueri mandauerat annos. 810
 huius tum uultu dea dissimulata profatur:
 ' hactenus Ogygias satis infestasse cateruas,
 Parthenopaeae, satis; miserae iam parce parenti,
 parce deis, quicumque fauent.' nec territus ille:
 ' hui sine me (non plura petam), fidissime Dorceu, 815
 sternere humi, qui tela meis gerit aemula telis
 et similes cultus et frena sonantia iactat.
 frena regam, cultus Triuiaie pendebitis alto
 limine, captiuis matrem donabo pharetris.'
 audiit et mixto risit Latonia fletu. 820
 uiderat hanc caeli iamdudum in parte remota
 Graduum complexa Venus, dumque anxia Thebas
 commemorat Cadmumque uiro caraeque nepotes
 Harmoniae, pressum tacito sub corde dolorem
 tempestiua mouet: ' non hanc, Gradiue, proteruam 825
 uirginitate uides mediam se ferre uirorum

coetibus, utque acies audax et Martia signa
 temperet? en etiam donat praebetque necandos
 tot nostra de gente uiros. huic tradita uirtus,
 huic furor? agrestes superest tibi figere dammas.' 830
 desiluit iustis commotus in arma querelis
 Bellipotens, cui sola uagum per ina ruenti
 Ira comes, reliqui sudant ad bella Furores.
 nec mora, cum maestam monitu Letoida duro
 increpat adassistens: ' non haec tibi proelia diuum 835
 dat pater; armiferum ni protinus improba campum
 deseris, huic aequam nosces nec Pallada dextrae.'
 quid faciat contra? premit hinc Mauortia cuspis,
 hinc plenae tibi, parue, colus, Iouis inde seueri
 uultus: abit solo post haec euicta pudore. 840
 at pater Ogygias Mauors circumspicit alas
 horrendumque Dryanta mouet, cui sanguinis auctor
 turbidus Orion, comitesque odisse Dianae
 (inde furit) patrium. hic turbatos arripit ense
 Arcadas exarmatque ducem; cadit agmine longo 845
 Cyllenes populus Tegeesque habitator opacae
 Aepytiique duces Telphusiacaque phalanges.
 ipsum autem et lassa fidit prosternere dextra,
 nec seruat uires: etenim huc iam fessus et illuc
 mutabat turmas; urgent praesagia mille 850
 funeris, et nigrae praecedunt nubila mortis.
 iamque miser raros comites uerumque uidebat
 Dorcea, iam uires paulatim abscedere sensit,
 sentit et exhaustas umero leuiore pharetras;
 iam minus atque minus fert ira, puerque uidetur 855
 et sibi, cum torua clipei metuendus obarsit
 luce Dryas: tremor ora repens ac uiscera torsit
 Arcados; utque feri uectorem fulminis albus
 cum supra respexit olor, cupit hiscere ripam
 Strymonos et trepidas in pectora contrahit alas: 860
 sic iuuenem saeui inspecta mole Dryantis
 iam non ira subit, sed leti nuntius horror.
 arma tamen, frustra superos Triuiamque precatus,
 molitur pallens et surdos expedit arcus.
 iamque instat telis dextramque obliquus in ulnam 865
 cornua contingit mucrone et pectora neruo,
 cum ducis Aonii magno cita turbine cuspis
 fertur in aduersum neruique obliqua sonori
 uincla secat: pereunt ictus, manibusque remissis
 uana supinato ceciderunt spicula cornu. 870
 tunc miser et frenos turbatus et arma remisit,
 uulneris impatiens umeri quod tegmine dextri
 intrarat facilemque cutem; subit altera cuspis
 cornipedisque fugam succiso poplite sistit.
 tum cadit ipse Dryas (mirum!) nec uulneris umquam 875

consciis: olim auctor teli causaeque patebant.

at puer infusus sociis in deuia campi
tollitur (heu simplex aetas!) moriensque iacentem
flebat equum; cecidit laxata casside uultus,
aeograue per trepidos expirat gratia uisus, 880
et prensis concussa comis ter colla quaterque
stare negant, ipsisque nefas lacrimabile Thebis,
ibat purpureus niueo de pectore sanguis.

tandem haec singultu uerba incidente profatur:
' abimur, i, miseram, Dorceu, solare parentem. 885

illa quidem, si uera ferunt praesagia curae,
aut somno iam triste nefas aut omine uidit.
tu tamen arte pia trepidam suspende diuque
decipito; neu tu subitus neue arma tenenti
ueneris, et tandem, cum iam cogere fateri, 890

dic: "merui, genetrix, poenas; inuita capesse:
arma puer rapui, nec te retinente quieui,
nec tibi sollicitae saltem inter bella peperci.
uiue igitur potiusque animis irascere nostris
et iam pone metus. frustra de colle Lycae 895

anxia prospectas, si quis per nubila longe
aut sonus aut nostro sublatus ab agmine puluis:
frigidus et nuda iaceo tellure, nec usquam
tu prope, quae uultus efflantiaque ora teneres.
hunc tamen, orba parens, crinem," dextraque secandum 900

praebuit, ' "hunc toto capies pro corpore crinem,
comere quem frustra me dedignante solebas.
huic dabis exequias, atque inter iusta memento
ne quis inexpertis hebetet mea tela lacertis
dilectosque canes ullis agat amplius antris. 905

haec autem primis arma infelicia castris
ure, uel ingratae crimen suspende Dianae."

Liber X

Obruit Hesperia Phoebum nox umida porta,
imperii properata Iouis; nec castra Pelasgum
aut Tyrias miseratus opes, sed triste tot extra
agmina et inmeritas ferro decrescere gentes.
panditur inmenso deformis sanguine campus: 5
illic arma et equos, ibant quibus ante superbi,
funeraque orba rogis neglectaque membra relinquunt.
tunc inhonora cohors laceris insignibus aegras
secernunt acies, portaeque, ineuntibus arma
angustae populis, latae cepere reuersos. 10
par utrimque dolor; sed dant solacia Thebis
quattuor errantes Danaum sine praeside turmae:
ceu mare per tumidum uiduae moderantibus alni,
quas deus et casus tempestatesque gubernant.
inde animus Tyriis non iam sua castra, sed ultro 15
hostilem seruare fugam, ne forte Mycenae,
contenti rediisse, petant: dat tessera signum
excubiis, positaeque uices; dux noctis opertae
sorte Meges ultroque Lycus. iamque ordine iusso
arma, dapes ignemque ferunt; rex firmat euntes: 20
' uictores Danaum (neque enim lux crastina longe,
nec quae pro timidis intercessere tenebrae
semper erunt), augete animos et digna secundis
pectora ferte deis. iacet omnis gloria Larnae
praecipuaeque manus: subiit ultricia Tydeus 25
Tartara, Mors subitam integri stupet auguris umbram,
Ismenos raptis tumet Hippomedontis opimis,
Arcada belligeris pudet adnumerare tropaeis.
in manibus merces, nusquam capita ardua belli
monstrataeque ducum septena per agmina cristae; 30
scilicet Adrasti senium fraterque iuuenta
peior et insanis Capaneus metuendus in armis.
ite age et obsessis uigilem circumdate flammam!
nulli ex hoste metus: praedam adseruatis opesque
iam uestras.' sic ille truces hortatibus implet 35
Labdacidas, iuuat exhaustos iterare labores:
sicut erant (pulis sudorque cruorque per artus
mixtus adhuc) uertere gradum; uix obuia passi
conloquia, amplexus etiam dextrasque suorum
excussere umeris. tunc frontem auersaque terga 40
partiti laterumque sinus, uallum undique cingunt
ignibus infestis. rabidi sic agmine multo
sub noctem coiere lupi, quos omnibus agris
nil non ausa fames longo tenuauit hiatu:

iam stabula ipsa premunt, torquet spes inrita fauces 45
 balatusque tremens pinguesque ab ouilibus aerae;
 quod superest, duris adfrangunt postibus ungues
 pectoraque, et siccos minuunt in limine dentes.
 at procul Argolici supplex in margine templi
 coetus et ad patrias fusae Pelopeides aras 50
 sceptriferae Iunonis opem reditumque suorum
 exposcunt, pictasque fores et frigida uultu
 saxa terunt paruosque docent procumbere natos.
 condiderant iam uota diem; nox addita curas
 iungit, et ingestis uigilant altaria flammis. 55
 peplum etiam dono, cuius mirabile textum
 nulla manu sterilis nec dissociata marito
 uersarat, calathis castae uelamina diuae
 haud spernenda ferunt, uariis ubi plurima floret
 purpura picta modis mixtoque incenditur auro. 60
 ipsa illic magni thalamo desponsa Tonantis,
 expers conubii et timide positura sororem,
 lumine demisso pueri Iouis oscula libat
 simplex et nondum furtis offensa mariti.
 hoc tunc Argolicae sanctum uelamine matres 65
 induerant ebur, et lacrimis questuque rogabant:
 'aspice sacrilegas Cadmeae paelicis arces,
 siderei regina poli, tumulumque rebellem
 disice et in Thebas aliud (potes) excute fulmen.'
 quid faciat? scit Fata suis contraria Grais 70
 auersumque Iouem, sed nec periisse precatus
 tantaque dona uelit; tempus tamen obuia magni
 fors dedit auxilii. uidet alto ex aethere clausa
 moenia et insomni uallum statione teneri:
 horruit irarum stimulis motaque uerendum 75
 turbauit diadema coma: non saeuus arsit
 Herculeae cum matris onus geminosque Tonantis
 secubitus uacuis indignaretur in astris.
 ergo intempesta somni dulcedine captos
 destinat Aonios leto praebere, suamque 80
 orbibus accingi solitis iubet Irin et omne
 mandat opus. paret iussis dea clara polumque
 linquit et in terras longo suspenditur arcu.
 stat super occiduae nebulosa cubilia Noctis
 Aethiopasque alios, nulli penetrabilis astro, 85
 lucus iners, subterque cauis graue rupibus antrum
 it uacuum in montem, qua desidis atria Somni
 securumque larem segnis Natura locauit.
 limen opaca Quies et pigra Obliuio seruant
 et numquam uigili torpens Ignauia uultu. 90
 Otia uestibulo pressisque Silentia pennis
 muta sedent abiguntque truces a culmine uentos
 et ramos errare uetant et murmura demunt

alitibus. non hic pelagi, licet omnia clament
 litora, non ullus caeli fragor; ipse profundis 95
 uallibus effugiens speluncae proximus amnis
 saxa inter scopulosque tacet: nigrantia circum
 armenta omne solo recubat pecus, et noua marcent
 germina, terrarumque inclinat spiritus herbas.
 mille intus simulacra dei caelauerat ardens 100
 Mulciber: hic haeret lateri redimita Voluptas,
 hic comes in requiem uergens Labor, est ubi Baccho,
 est ubi Martigenae socium puluinar Amori
 obtinet. interius tecti in penetralibus altis
 et cum Morte iacet, nullique ea tristis imago 105
 cernitur. hae species. ipse autem umentia subter
 antra soporifero stipatos flore tapetas
 incubat; exhalant uestes et corpore pigro
 strata calent, supraque torum niger efflat anhelio
 ore uapor; manus haec fusos a tempore laeuo 110
 sustentat crines, haec cornu oblita remisit.
 adsunt innumero circum uaga Somnia uultu,
 uera simul falsis permixtaque ~flumina flammis~
 Noctis opaca cohors, trabibusque ac postibus haerent,
 aut tellure iacent. tenuis, qui circuit aulam, 115
 inualidusque nitor, primosque hortantia somnos
 languida succiduis expirant lumina flammis.
 huc se caeruleo librauit ab aethere uirgo
 discolor: effulgent siluae, tenebrosaue tempe
 arrisere deae, et zonis lucentibus icta 120
 euigilat domus; ipse autem nec lampade clara
 nec sonitu nec uoce deae percussus eodem
 more iacet, donec radios Thaumantias omnes
 impulit inque oculos penitus descendit inertes.
 tunc sic orsa loqui nimborum fulua creatrix: 125
 ' Sionios te Iuno duces, mitissime diuum
 Somne, iubet populumque trucis defigere Cadmi,
 qui nunc euentu belli tumefactus Achaeum
 peruigil adseruat uallum et tua iura recusat.
 da precibus tantis; rara est hoc posse facultas 130
 placatumque Iouem dextra Iunone mereri.'
 dixit, et increpitans languentia pectora dextra,
 ne pereant uoces, iterumque iterumque monebat.
 ille deae iussis uultu, quo nutat, eodem
 adnuit; excedit grauior nigrantibus antris 135
 Iris et obtusum multo iubar excitat imbri.
 ipse quoque et uolucrum gressum et uentosa citauit
 tempora, et obscuri sinuatam frigore caeli
 impleuit chlamydem, tacitoque per aethera cursu
 fertur et Aoniis longe grauis inminet aruis. 140
 illius aura solo uolucres pecudesque ferasque
 explicat, et penitus, quemcumque superuolat orbem,

languida de scopulis sidunt freta, pigrius haerent
 nubila, demittunt extrema cacumina siluae,
 pluraque laxato ceciderunt sidera caelo. 145
 primus adesse deum subita caligine sensit
 campus, et innumerae uoces fremitusque uirorum
 summisere sonum; cum uero umentibus alis
 incubuit piceaque haud umquam densior umbra
 castra subit, errare oculi resolutaque colla, 150
 et medio adfatu uerba imperfecta relinqui.
 mox et fulgentes clipeos et saeua remittunt
 pila manu, lassique cadunt in pectora uultus.
 et iam cuncta silent: ipsi iam stare recusant
 cornipedes, ipsos subitus cinis abstulit ignes. 155
 at non et trepidis eadem Sopor otia Grais
 suadet, et adiunctis arcet sua nubila castris
 noctiuagi uis blanda dei: stant undique in armis
 foedam indignantes noctem uigilesque superbos.
 ecce repens superis animum lymphantibus horror 160
 Thiodamanta subit formidandoque tumultu
 pandere fata iubet, siue hanc Saturnia mentem,
 siue nouum comitem bonus instigabat Apollo.
 prosilit in medios, uisu audituque tremendus
 impatiensque dei, fragili quem mente receptum 165
 non capit: exundant stimuli, nudusque per ora
 stat furor, et trepidas incerto sanguine tendit
 exhauritque genas; acies huc errat et illuc,
 sartaque mixta comis sparsa ceruice flagellat.
 sic Phryga terrificis genetrix Idaea cruentum 170
 elicit ex adytis consumptaque bracchia ferro
 scire uetat; quatit ille sacras in pectora pinus
 sanguineosque rotat crines et uulnera cursu
 exanimat: pauet omnis ager, respersaque cultrix
 arbor, et attoniti currum erexere leones. 175
 uentum ad consilii penetrabile domumque uerendam
 signorum, magnis ubi dudum cladibus aeger,
 rerum extrema mouens, frustra consultat Adrastus.
 stant circum subiti proceres, ut quisque perempto
 proximus, et magnis loca desolata tuentur 180
 regibus, haud laeti seque huc creuisse dolentes.
 non secus amisso medium cum praeside puppis
 fregit iter, subit ad uidui moderamina clauis
 aut laterum custos aut quem penes obuia ponto
 prora fuit: stupet ipsa ratis tardeque sequuntur 185
 arma, nec accedit domino tutela minori.
 ergo alacer trepidos sic erigit augur Achiuos:
 ' magna deum mandata, duces, monitusque uerendos
 aduehimus: non hae nostro de pectore uoces:
 ille canit, cui me famulari et sumere uittas 190
 uestra fides, ipso non discordante, subegit.

nox fecunda operum pulchraeque accommoda fraudi
 panditur augurio diuum; uocat obuia Virtus,
 et poscit Fortuna manus. stupet obruta somno
 Aonidum legio: tempus nunc funera regum 195
 ulcisci miserumque diem; rapite arma morasque
 frangite portarum: sociis hoc subdere flammis,
 hoc tumulare suos. equidem haec et Marte diurno,
 dum res infractae pulsique in terga redimus,
 (per tripodas iuro et rapti noua fata magistri) 200
 uidi, et me uolucres circum plausere secundae.
 sed nunc certa fides. modo me sub nocte silenti
 ipse, ipse adsurgens iterum tellure soluta,
 qualis erat (solos infecerat umbra iugales),
 Amphiarus adit: non uanae monstra quietis, 205
 nec somno comperta loquor. "tunc," inquit, "inertes
 Inachidas (redde haec Parnasia sarta meosque
 redde deos) tantam patiere amittere noctem,
 degener? haec egomet caeli secreta uagosque
 edocui lapsus? uade heia, ulciscere ferro 210
 nos saltem!" dixit, meque haec ad limina uisus
 cuspide sublata totoque impellere curru.
 quare agite, utendum superis; non comminus hostes
 sternendi: bellum iacet, et saeuire potestas.
 ecqui aderunt, quos ingenti se attollere fama 215
 non pigeat, dum fata sinunt? iterum ecce benignae
 noctis aues; sequor, et comitum licet agmina cessent,
 solus eo! atque adeo uenit ille et quassat habenas.'
 talia uociferans noctem exturbabat, euntque
 non secus accensi proceres quam si omnibus idem 220
 corde deus: flagrant comitari et iungere casus.
 ter denos numero, turmarum robora, iussus
 ipse legit; circa fremit indignata iuuentus
 cetera, cur maneant castris ignauaque seruent
 otia: pars sublime genus, pars facta suorum, 225
 pars sua, sortem alii clamant, sortem undique poscunt.
 gaudet in aduersis animoque adsurgit Adrastus.
 uertice sic Pholoes uolucrum nutritor equorum,
 cum fetura gregem pecoroso uere nouauit,
 laetatur cernens hos montis in ardua niti, 230
 hos innare uadis, certare parentibus illos;
 tunc uacuo sub corde mouet, qui molle domandi
 ferre iugum, qui terga boni, quis in arma tubasque
 natus, ad Eleas melior quis surgere palmas:
 talis erat turmae ductor longaeuus Achiuae. 235
 nec deest coeptis: 'unde haec tam sera repente
 numina? qui fractos superi rediistis ad Argos?
 estne hic infelix uirtus, gentique superstes
 sanguis, et in miseris animorum semina durant?
 laudo equidem, egregii iuuenes, pulchraque meorum 240

seditione fruor; sed fraudem et operta paramus
 proelia, celandi motus: numquam apta latenti
 turba dolo. seruate animos, uenit ultor in hostes
 ecce dies; tunc arma palam, tunc ibimus omnes.'
 his tandem uirtus iuuenum frenata quieuit: 245
 non aliter moto quam si pater Aeolus antro
 portam iterum saxo premat imperiosus et omne
 claudat iter, iam iam sperantibus aequora uentis.
 insuper Herculeum sibi iungit Agyllea uates
 Actoraque: hic aptus suadere, hic robore iactat 250
 non cessisse patri; comites tribus ordine deni,
 horrendum Aoniis et contra stantibus agmen.
 ipse noui gradiens furta ad Mauortia belli
 ponit adoratas, Phoebea insignia, frondes,
 longaeuique ducis gremio commendat honorem 255
 frontis, et oblatam Polynicis munere grato
 loricae galeamque subit. ferus Actora magno
 ense grauat Capaneus, ipse haud dignatus in hostem
 ire dolo superosque sequi. permutat Agylleus
 arma trucidis Nomii: quid enim fallentibus umbris 260
 arcus et Herculeae iuuissent bella sagittae?
 inde per abruptas castrorum ex aggere pinnas,
 ne grauis exclamet portae mugitus aenae,
 praecipitant saltu; nec longum, et protinus ingens
 praeda solo ceu iam exanimes multoque peracti 265
 ense iacent. ' ite socii, quacumque uoluptas
 caedis inexhaustae, superisque fauentibus, oro,
 sufficite!' hinc tunc clara iam uoce sacerdos,
 'cernitis expositas turpi marcere cohortes?
 pro pudor! Argolicas hinc ausi obsidere portas, 270
 hi seruare uiros?' sic fatus, et exiit ensem
 fulmineum rapidaque manu morientia transit
 agmina. quis numeret caedes, aut nomine turbam
 exanimem signare queat? subit ordine nullo
 tergaque pectoraque et galeis inclusa relinquit 275
 murmura permiscetque uagos in sanguine manes:
 hunc temere explicitum stratis, hunc sero remissis
 gressibus inlapsum clipeo et male tela tenentem,
 coetibus hos mediis uina inter et arma iacentes,
 adclines clipeis alios, ut quemque ligatum 280
 infelix tellure sopor supremaque nubes
 obruerat. nec numen abest, armataque Iuno
 lunarem quatiens exerta lampada dextra
 pandit iter firmatque animos et corpora monstrat.
 sentit adesse deam, tacitus sed gaudia celat 285
 Thiodamas; iam tarda manus, iam debile ferrum
 et caligantes nimiis successibus irae.
 Caspia non aliter magnorum in strage iuuenum
 tigris, ubi inmensa rabies placata cruore

lassauitque genas et crasso sordida tabo 290
 confudit maculas, spectat sua facta doletque
 defecisse famem: uictus sic augur inerrat
 caedibus Aoniis; optet nunc bracchia centum
 centenasque in bella manus; iam taedet inanes
 exhaurire animas, hostemque adsurgere mallet. 295
 parte alia segnes magno satus Hercule uastat
 Sidonios Actorque alia, sua quemque cruento
 limite turba subit: stagnant nigrantia tabo
 gramina, sanguineis nutant tentoria riuis;
 fumat humus, somnique et mortis anhelitus una 300
 uoluitur; haud quisquam uisus aut ora iacentum
 erexit: tali miseris deus aliger umbra
 incubat et tantum morientia lumina soluit.
 traxerat insomnis cithara ludoque suprema
 sidera iam nullos uisurus Ialmenus ortus, 305
 Sidonium paeana canens; huic languida ceruix
 in laeuum cogente deo, mediaque iacebant
 colla relicta lyra: ferrum per pectus Agylleus
 exigit aptatamque caua testudine dextram
 percutit et digitos inter sua fila trementes. 310
 proturbat mensas dirus liquor: undique manant
 sanguine permixti latices, et Bacchus in altos
 crateras paterasque redit. ferus occupat Actor
 implicitum fratri Thamyryn, Tagus haurit Echecli
 terga coronati, Danaus caput amputat Hebri: 315
 nescius heu rapitur fatis, hilarisque sub umbras
 uita fugit mortisque ferae lucrata dolores.
 stratus humo gelida subter iuga fida rotasque
 Calpetus Aonios gramen gentile metentes
 proflatu terrebat equos: madida ora redundant 320
 accensusque mero sopor aestuat; ecce iacentis
 Inachus uates iugulum fodit, expulit ingens
 uina cruor fractumque perit in sanguine murmur.
 fors illi praesaga quies, nigrasque grauatus
 per somnum Thebas et Thiodamanta uidebat. 325
 quarta soporiferae superabant tempora nocti,
 cum uacuae nubes et honor non omnibus astris,
 adflatusque fugit curru maiore Bootes.
 iamque ipsum defecit opus, cum prouidus Actor
 Thiodamanta uocat: 'satis haec inopina Pelasgis 330
 gaudia: uix ullos tanto reor agmine saeuam
 effugisse necem, ni quos deformis in alto
 sanguine degeneres occultat uita; secundis
 pone modum; sunt et diris sua numina Thebis.
 forsitan et nobis modo quae fauere recedunt.' 335
 paruit, et madidas tollens ad sidera palmas:
 ' Phoebus, tibi exuuias monstratae praemia noctis
 nondum ablutus aquis (tibi enim haec ego sacra litau)

trado ferus miles tripodum fidusque sacerdos.
si non dedecui tua iussa tulique prementem, 340
saepe ueni, saepe hanc dignare inrumpere mentem.
nunc tibi crudus honos, trunca arma cruorque uirorum:
at patrias si quando domos optataque, Paeon,
templa, Lycie, dabis, tot ditia dona sacratis
postibus et totidem uoti memor exige tauros.' 345
dixerat, et laetis socios reuocabat ab armis.
uenerat hos inter fato Calydonius Hopleus
Maenaliusque Dymas, dilecti regibus ambo,
regum ambo comites, quorum post funera maesti
uitam indignantur. prior Arcada concitat Hopleus: 350
' nullae post manes regis tibi cura perempti,
care Dyma, teneant quem iam fortasse uolucres
Thebanique canes? patriae quid deinde feretis,
Arcades? en reduces contra uenit aspera mater:
funus ubi? at nostro semper sub pectore Tydeus 355
saeuit inops tumuli, quamuis patientior artus
ille nec abruptis adeo lacrimabilis annis.
ire tamen saeuumque libet nullo ordine passim
scrutari campum, mediasue inrumpere Thebas.'
excipit orsa Dymas: 'per ego haec uaga sidera iuro, 360
per ducis errantes instar mihi numinis umbras,
idem animus misero; comitem circumspicit olim
mens humili luctu, sed nunc prior ibo'--uiamque
incohat et maesto conuersus ad aethera uultu
sic ait: 'arcae moderatrix Cynthia noctis, 365
si te tergemini perhibent uariare figuris
numen et in siluas alio descendere uultu,
ille comes nuper nemorumque insignis alumnus,
ille tuus, Diana, puer (nunc respice saltem)
quaeritur.' inquit pronis dea curribus alnum 370
sidus et admoto monstrauit funera cornu.
apparent campi Thebaeque altusque Cithaeron:
sic ubi nocturnum tonitru malus aethera frangit
Iuppiter, absiliunt nubes et fulgure claro
astra patent, subitusque oculis ostenditur orbis. 375
accepit radios et eadem percitus Hopleus
Tydea luce uidet; longe dant signa per umbras
mutua laetantes, et amicum pondus uterque,
ceu reduces uitae saeuaque a morte remissos,
subiecta ceruice leuant; nec uerba, nec ausi 380
flere diu: prope saeua dies indexque minatur
ortus. eunt taciti per maesta silentia magnis
passibus exhaustasque dolent pallere tenebras.
inuida fata piis et fors ingentibus ausis
rara comes. iam castra uident animisque propinquant, 385
et decrescit onus, subiti cum pulueris umbra
et sonus a tergo. monitu ducis acer agebat

Amphion equites, noctem uigilataque castra
 explorare datus, primusque per auia campi
 usque procul (necdum totas lux soluerat umbras) 390
 nescio quid uisu dubium incertumque moueri
 corporaque ire uidet; subitus mox fraude reperta
 exclamat, 'cohibete gradum quicumque!' ad hostes
 esse patet: miseri pergunt anteire timentque
 non sibi; tunc mortem trepidis minitatur et hastam 395
 expulit, ac uanos alte leuat eminus ictus,
 adfectans errare manum. stetit illa Dymantis
 ante oculos, qui forte prior, gressumque repressit.
 at non magnanimus curauit perdere iactus
 Aepytus, et fixo transuerberat Hoplea tergo 400
 pendentisque etiam perstrinxit Tydeos armos.
 labitur egregii nondum ducis inmemor Hopleus,
 expiratque tenens (felix, si corpus ademptum
 nesciat), et saeuas talis descendit ad umbras.
 uiderat hoc retro conuersus et agmina sentit 405
 iuncta Dymas, dubius precibusne subiret an armis
 instantes: arma ira dabat, fortuna precari
 non audere iubet; neutri fiducia coepto:
 distulit ira preces; ponit miserabile corpus
 ante pedes, tergoque graues quas forte gerebat 410
 tigridis exuuias in laeuam torquet et obstat
 exertum obiectans mucronem, inque omnia tela
 uersus et ad caedem iuxta mortemque paratus:
 ut lea, quam saeuo fetam pressere cubili
 uenantes Numidae, natos erecta superstat, 415
 mente sub incerta toruum ac miserabile frendens;
 illa quidem turbare globos et frangere morsu
 tela queat, sed prolis amor crudelia uincit
 pectora, et a media catulos circumspicit ira.
 et iam laeua uiro, quamuis saeuire uetaret 420
 Amphion, erepta manus, puerique trahuntur
 ora supina comis. serus tunc denique supplex
 demisso mucrone rogat: 'moderatus, oro,
 ducite, fulminei per uos cunabula Bacchi
 Inoamque fugam uestrique Palaemonis annos! 425
 si cui forte domi natorum gaudia, si quis
 hic pater, angusti puero date pulueris haustus
 exiguamque facem! rogat, en rogat ipse iacentis
 uultus: ego infandas potior satiare uolucres,
 me praebete feris, ego bella audere coegi.' 430
 ' imo,' aiAmphion, ' agem si tanta cupido
 condere, quae timidis belli mens, ede, Pelasgis,
 quid fracti exanguesque parent; cuncta ocus effer,
 et uita tumuloque ducis donatus abito.'
 horruit et toto praecordia protinus Arcas 435
 impleuit capulo. ' summum hoc cladibus,' inquit,

' erat ut adflictos turparem ego proditor Argos?
 nil emimus tanti, nec sic uelit ipse cremari.'
 sic ait, et magno proscissum uulnere pectus
 iniecit puero, supremaque murmura uoluens: 440
 ' hō tamen interea ~et tu potiare sepulcro.'
 tales optatis regum in complexibus ambo,
 par insigne animis, Aetolus et inclutus Arcas,
 egregias efflant animas letoque fruuntur.
 uos quoque sacrati, quamuis mea carmina surgant 445
 inferiore lyra, memores superabitis annos.
 forsitan et comites non aspernabitur umbras
 Euryalus Phrygiique admittet gloria Nisi.
 at ferus Amphion, regi qui facta reportent
 edoceantque dolum captiuaque corpora reddant, 450
 mittit ouans; clausis ipse insultare Pelasgis
 tendit et abscisos sociorum ostendere uultus.
 interea reducem murorum e culmine Grai
 Thiodamanta uident nec iam erumpentia celant
 gaudia. ut exertos enses et caede recenti 455
 arma rubere notant, nouus adsilit aethera magnum
 clamor, et e summo pendent cupida agmina uallo
 noscere quisque suos. uolucrum sic turba recentum,
 cum reducem longo prospexit in aere matrem,
 ire cupit contra summique e margine nidi 460
 extat hians, iam iamque cadat, ni pectore toto
 obstet aperta parens et amantibus increpat alis.
 dumque opus arcanum et taciti compendia Martis
 enumerant laetisque suos complexibus implent
 Hopleaque exquirunt tardumque Dymanta queruntur: 465
 ecce et Dircaeae iuxta dux concitus alae
 uenerat Amphion; non longum caede recenti
 laetatus uidet innumeris feruere cateruis
 tellurem atque una gentem expirare ruina.
 qui tremor incitur caeli de lampade tactis, 470
 hic fixit iuuenem, pariterque horrore sub uno
 uox, acies sanguisque perit, gemitusque parantem
 ipse ultro conuertit equus; fugit ala retorto
 puluere. nondum illi Thebarum claustra subibant,
 et iam Argiua cohors nocturno freta triumpho 475
 prosilit in campos; per et arma et membra iacentum
 taetraque congerie sola semianimumque cruorem
 cornipedes ipsique ruunt: grauis exterit artus
 ungula, sanguineus lauat imber et impedit axes.
 dulce uiris hac ire uia, ceu tecta superbi 480
 Sidonia atque ipsas calcent in sanguine Thebas.
 hortatur Capaneus: ' sis occultata, Pelasgi,
 delituit uirtus: nunc, nunc mihi uincere pulchrum
 teste die; mecum clamore et puluere aperto
 ite palam, iuuenes: sunt et mihi prouida dextrae 485

omina et horrendi stricto mucrone furores.
 sic ait; ardentem alacer succendit Adrastus
 Argolicusque gener, sequitur iam tristior augur.
 iamque premunt muros (et adhuc noua funera narrat
 Amphion) miseramque intrant protinus urbem, 490
 ni Megareus specula citus exclamasset ab alta:
 'claude, uigil, subeunt hostes, claude undique portas!
 est ubi dat uires nimius timor: ocium omnis
 porta coit; solas dum tardius artat Echion
 Ogygias, audax animis Spartana iuuentus 495
 inrupit, caesique ruunt in limine primo
 incola Taygeti Panopeus rigidique natator
 Oebalus Eurotae; turque, o spectate palaestris
 omnibus et nuper Nemeaeo in puluere felix,
 Alcidama, primis quem caestibus ipse ligarat 500
 Tyndarides, nitidi moriens conuexa magistri
 respicis: auerso pariter deus occidit astro.
 te nemus Oebalium, te lubrica ripa Lacaenae
 uirginis et falso gurgis cantatus olori
 flebit, Amyclaeis Triuia lugebere Nymphis, 505
 et quae te leges praeceptaque fortia belli
 erudit genitrix, nimium didicisse queretur.
 talis Echionio Mauors in limine saeuit.
 tandem umeris obnixus Acron et pectore toto
 pronus Ialmenides aeratae robora portae 510
 torserunt: quanta pariter ceruice gementes
 profringunt inarata diu Pangaea iuuenti.
 par operis iactura lucro, quippe hoste retento
 excludere suos; cadit intra moenia Graius
 Ormenus, et pronas tendentis Amyntoris ulnas 515
 fundentisque preces penitus ceruice remissa
 uerba solo uultusque cadunt, colloque decorus
 torquis in hostiles cecidit per uulnus harenas.
 soluitur interea uallum, primaeque recusant
 stare morae; iam se peditum iunxere cateruae 520
 moenibus: at patulas saltu transmittersse fossas
 horror equis: haerent trepidi atque inmane pauentes
 abruptum mirantur agi; nunc impetus ire
 margine ab extremo, nunc sponte in frena recedunt.
 hi praefixa solo uellunt munimina, at illi 525
 portarum obiectus minuunt et ferrea sudant
 claustra remoliri, trabibusque artata sonoro
 pellunt saxa loco; pars ad fastigia missas
 exultant haesisse faces, pars ima lacessunt
 scrutanturque causas caeca testudine turre. 530
 at Tyrii, quae sola salus, caput omne coronant
 murorum, nigrasque sudas et lucida ferro
 spicula et arsuras caeli per inania glandes
 saxaque in aduersos ipsis auulsa rotabant

moenibus: exundant saeuo fastigia nimbo, 535
 armataeque uomunt stridentia tela fenestrae.
 qualiter aut Malean aut alta Ceraunia supra
 cessantes in nube sedent nigrisque leguntur
 collibus et subitae saliunt in uela procellae:
 talis Agenoreis Argiuum exercitus armis 540
 obruitur; non ora uirum, non pectora flectit
 imber atrox, rectosque tenent in moenia uultus
 inmemores leti et tantum sua tela uidentes.
 Anthea falcato lustrantem moenia curru
 desuper Ogygiae pepulit grauis impetus hastae; 545
 lora excussa manu, retroque in terga uolutus
 semianimos artus ocreis retinentibus haeret;
 mirandum uisu belli scelus: arma trahuntur,
 fumantesque rotae tellurem et tertius hastae
 sulcus arat; longo sequitur uaga puluere ceruix, 550
 et resupinarum patet orbita lata comarum.
 at tuba luctificis pulsat clangoribus urbem
 obsaeptasque fores sonitu perfringit amaro.
 diuisere aditus, omnique in limine saeuus
 signifer; ante omnes sua damna et gaudia portas. 555
 dira intus facies, uix Mauors ipse uidendo
 gaudeat; insanis lymphatam horroribus urbem
 scindunt dissensu uario Luctusque Furorque
 et Pauor et caecis Fuga circumfusa tenebris.
 Bellum intrasse putes: feruent discursibus arces, 560
 miscentur clamore uiae, ferrum undique et ignes
 mente uident, saeuas mente accepere catenas.
 consumpsit uentura timor: iam tecta replerant
 templaque, et ingratae uallantur planctibus arae.
 una omnes eademque subit formido per annos: 565
 poscunt fata senes, ardet palletque iuuentus,
 atria femineis trepidant ululata querelis.
 flent pueri et flendi nequeunt cognoscere causas
 attoniti et tantum matrum lamenta trementes.
 illas cogit amor, nec habent extrema pudorem: 570
 ipsae tela uiris, ipsae iram animosque ministrant,
 hortanturque unaque ruunt, nec auita gementes
 limina nec paruos cessant ostendere natos.
 sic ubi pumiceo pastor rapturus ab antro
 armatas erexit apes, fremit aspera nubes, 575
 inque uicem sese stridore hortantur et omnes
 hostis in ora uolant, mox deficientibus alis
 amplexae flauamque domum captiuaque plangunt
 mella laboratasque premunt ad pectora ceras.
 nec non ancipitis pugnat sententia uulgi 580
 discordesque serit motus: hi reddere fratrem
 (nec mussant, sed uoce palam claroque tumultu),
 reddere regna iubent; periit reuerentia regis

sollicitis: ' uariat pactumque hic computet annum,
 Cadmeosque lares exul patriasque salutet 585
 infelix tenebras; cur autem ego sanguine fraudes
 et periura luam regalis crimina noxae?'
 inde alii: ' sra ista fides, iam uincere mauult.'
 Tiresian alii lacrimis et supplice coetu
 orant, quodque unum rebus solamen in artis, 590
 nosse futura rogant. tenet ille inclusa premitque
 fata deum: 'quiane ante duci bene credita nostro
 consilia et monitus, cum perfida bella uetarem?
 te tamen, infelix,' inquit'perituraque Thebe,
 si taceam, nequeo miser exaudire cadentem 595
 Argolicumque oculis haurire uacantibus ignem.
 uincamur, Pietas; pone heia altaria, uirgo,
 quaeramus superos.' fat illa, acieque sagaci
 sanguineos flammaram apices geminumque per aras
 ignem et clara tamen mediae fastigia lucis 600
 orta docet; tunc in speciem serpentis inanem
 ancipiti gyro uolui frangique rubore
 demonstrat dubio, patriasque inluminat umbras.
 ille coronatos iamdudum amplectitur ignes,
 fatidicum sorbens uultu flagrante uaporem. 605
 stant tristes horrore comae, uittasque trementes
 caesaries insana leuat: diducta putares
 lumina consumptumque genis rediisse nitorem.
 tandem exundanti permisit uerba furori:
 'audite, o sontes, extrema litamina diuum, 610
 Labdacidae: uenit alma salus, sed limite duro.
 Martius inferias et saeua efflagitat anguis
 sacra: cadat generis quicumque nouissimus extat
 uiperei, datur hoc tantum uictoria pacto.
 felix qui tanta lucem mercede relinquet.' 615
 stabat fatidici prope saeua altaria uatis
 maestus, adhuc patriae tantum communia lugens
 fata, Creon: grandem subiti cum fulminis ictum,
 non secus ac torta traiectus cuspide pectus, 620
 accipit exanimis sentitque Menoecea posci.
 monstrat enim suadetque timor; stupet anxius alto
 corda metu glaciante pater: Trinacria qualis
 ora repercussum Libyco mare sumit ab aestu.
 mox plenum Phoebos uatem et celerare iubentem,
 nunc humilis genua amplectens, nunc ora canentis, 625
 nequiquam reticere rogat; iam Fama sacratam
 uocem amplexa uolat, clamantque oracula Thebae.
 nunc age, quis stimulos et pulchrae gaudia mortis
 addiderit iuueni (neque enim haec absentibus umquam
 mens homini transmissa deis), memor incipe Clio, 630
 saecula te quoniam penes et digesta uetustas.
 diua Iouis solio iuxta comes, unde per orbem

rara dari terrisque solet contingere, Virtus,
seu pater omnipotens tribuit, siue ipsa capaces
elegit penetrare uiros, caelestibus ut tunc 635
desiluit gauisa plagis! dant clara meanti
astra locum quosque ipsa polis adfixerat ignes.
iamque premit terras, nec uultus ab aethere longe;
sed placuit mutare genas, fit prouida Manto,
responsis ut plana fides, et fraude priores 640
exuitur uultus. abiit horrorque uigorque
ex oculis, paulum decoris permansit honosque
mollior, et posito uatum gestamina ferro
subdita; descendunt uestes, toruisque ligatur
uitta comis (nam laurus erat); tamen aspera produnt 645
ora deam nimique gradus. sic Lydia coniunx
Amphitryoniaden exutum horrentia terga
perdere Sidonios umeris ridebat amictus
et turbare colus et tympana rumpere dextra.
 sed neque te indecorem sacris dignumque iuberi 650
talia Dircaea stantem pro turre, Menoeceu,
inuenit; immensae reserato limine portae
sternebas Danaos, pariter Mauortius Haemon.
sed consanguinei quamuis atque omnia fratres,
tu prior: exanimes circum cumulantur acerui; 655
omne sedet telum, nulli sine caedibus ictus
(necdum aderat Virtus); non mens, non dextra quiescit,
non auida arma uacant, ipsa insanire uidetur
Sphinx galeae custos, uisoque animata cruore
emicat effigies et sparsa orichalca reident: 660
cum dea pugnantis capulum dextramque repressit:
' magnanime o iuuenis, quo non agnouerit ullum
certius armifero Cadmi de semine Mauors,
linque humiles pugnans, non haec tibi debita uirtus:
astra uocant, caeloque animam, plus concipe, mittes. 665
iamdudum hoc hilares genitor bacchatur ad aras,
hoc ignes fibraeque uolunt, hoc urguet Apollo:
terrigenam cuncto patriae pro sanguine poscunt.
Fama canit monitus, gaudet Cadmeia plebes
certa tui; rape mente deos, rape nobile fatum. 670
i, precor, accelera, ne proximus occupet Haemon.'
sic ait, et magna cunctantis pectora dextra
permulsit tacite seseque in corde reliquit.
fulminis haud citius radiis adflata cupressus
combibit infestas et stirpe et uertice flammis, 675
quam iuuenis multo possessus numine pectus
erexit sensus letique inuasit amorem.
ut uero auersae gressumque habitumque notauit
et subitam a terris in nubila crescere Manto,
obstipuit. 'sequimur, diuum quaecumque uocasti, 680
nec tarde paremus,' ~~ia~~; iam iamque recedens

instantem uallo Pylum tamen Agrea fixit.
 armigeri fessum excipiunt; tum uulgi euntem
 auctorem pacis seruatoreque deumque
 conclamat gaudens atque ignibus implet honestis. 685
 iamque iter ad muros cursu festinus anhelus
 obtinet et miseros gaudet uitasse parentes,
 cum genitor--steterunt ambo et uox haesit utriusque,
 deiectaeque genae. tandem pater ante profatus:
 ' quis nouus inceptis rapuit te casus ab armis? 690
 quae bello grauiora paras? dic, nate, precanti,
 cur tibi torua acies? cur hic truculentus in ore
 pallor, et ad patrios non stant tua lumina uultus?
 audisti responsa, palam est. per ego oro tuosque,
 nate, meosque annos miseraeque per ubera matris, 695
 ne uati, ne crede, puer! superine profanum
 dignantur stimulare senem, cui uultus inanis
 extinctique orbes et poena simillima diro
 Oedipodae? quid si insidiis et fraude dolosa
 rex agit, extrema cui nostra in sorte timori 700
 nobilitas tuaque ante duces notissima uirtus?
 illius haec forsitan, remur quae uerba deorum;
 ille monet! ne frena animo permitte calenti,
 da spatium tenuemque moram, male cuncta ministrat
 impetus; hoc, oro, munus concede parenti. 705
 sic tua maturis signentur tempora canis,
 et sis ipse parens et ad hunc, animose, timorem
 peruenias: ne perge meos orbare penates.
 externi te nempe patres alienaque tangunt
 pignora? si pudor est, primum miserere tuorum. 710
 haec pietas, hic uerus honos; ibi gloria tantum
 uentosumque decus tituli in morte latentes.
 nec timidus te flecto parens: i, proelia misce,
 i Danaas acies mediosque per obuios enses:
 non teneo; liceat misero tremibunda lauare 715
 uulnera et undantem lacrimis siccare cruorem,
 teque iterum saeuus iterumque remittere bellis.
 hoc malunt Thebae.' **¶** si colla manusque tenebat
 implicitus; sed nec lacrimae nec uerba mouebant
 dis uotum iuuenem; quin et monstrantibus illis 720
 fraude patrem tacita subito auertitque timorem:
 'falleris heu uerosque metus, pater optime, nescis.
 non me ulli monitus, nec uatum exorsa furentum
 sollicitant uanisque mouent (sibi callidus ista
 Tiresias nataeque canat) non si ipse reclusis 725
 comminus ex adytis in me insaniret Apollo.
 sed grauis unanimi casus me fratris ad urbem
 sponte refert: gemit Inachia mihi saucius Haemon
 cuspide; uix illum medio de puluere belli
 inter utrasque acies, iam iamque tenentibus Argis-- 730

sed moror. i, refoue dubium turbaeque ferenti
dic, parcant leuiterque uehant; ego uulnera doctum
iungere supremique fugam reuocare cruoris
Aetiona petam.' si imperfecta locutus
effugit; illi atra mersum caligine pectus 735
confudit sensus; pietas incerta uagatur
discordantque metus, impellunt credere Parcae.

turbidus interea ruptis uenientia portis
agmina belligeri Capaneus agit aequore campi,
cornua nunc equitum, cuneos nunc ille pedestres, 740
et proculcantes moderantum funera currus;

idem altas turres saxis et turbine crebro
laxat, agit turmas idem atque in sanguine fumat.
nunc spargit torquens uolucris noua uulnera plumbo,
nunc iaculum excusso rotat in sublime lacerto, 745
nullaque tectorum subit ad fastigia, quae non
deferat hasta uirum perfusaque caede recurrat.

nec iam aut Oeniden aut Hippomedonta peremptos
aut uatem Pelopea Phalanx aut Arcada credunt;
quin socium coisse animas et corpore in uno 750
stare omnes, ita cuncta replet. non ullius aetas,
non cultus, non forma mouet; pugnantibus idem
supplicibusque furit; non quisquam obsistere contra,

non belli temptare uices: procul arma furentis
terribilesque iubas et frontem cassidis horrent. 755

at pius electa murorum in parte Menoeceus
iam sacer aspectu solitoque augustior ore,
ceu subito in terras supero demissus ab axe,
constitit, exempta manifestus casside nosci,
despexitque acies hominum et clamore profundo 760
conuertit campum iussitque silentia bello.

'armorum superi, tuque o qui funere tanto
indulges mihi, Phoebe, mori, date gaudia Thebis
quae pepigi et toto quae sanguine prodigus emi.
ferre retro bellum captaeque impingite Lernaee 765
reliquias turpes, confixaque terga fouentes
Inachus indecores pater auersetur alumnos.

at Tyriis templa, arua, domos, conubia, natos
reddite morte mea: si uos placita hostia iuui,
si non attonitis uatis consulta recepi 770

auribus et Thebis nondum credentibus hausi,
haec Amphioniis pro me persoluite terris
ac mihi deceptum, precor, exorate parentem.'
sic ait, insignemque animam mucrone corusco
dedignantem artus pridem maestamque teneri 775
arripit atque uno quaesitam uulnere rumpit.

sanguine tunc spargit turres et moenia lustrat,
seque super medias acies, nondum ense remisso,
iecit et in saeuos cadere est conatus Achiuos.

ast illum amplexae Pietas Virtusque ferebant 780
 leniter ad terras corpus; nam spiritus olim
 ante Iouem et summis apicem sibi poscit in astris.
 iamque intra muros nullo sudore receptum
 gaudentes herosa ferunt: abscesserat ultro
 Tantalidum uenerata cohors; subit agmine longo 785
 colla inter iuuenum, laetisque fauoribus omni
 concinitur uulgo Cadmum atque Amphiona supra
 conditor; hi sertis, hi ueris honore soluto
 accumulans artus patriaque in sede reponunt
 corpus adoratum. repetunt mox bella peractis 790
 laudibus; hic uicta genitor lacrimabilis ira
 congemit, et tandem matri data flere potestas:
 ' Iustalemne feris ego te, puer inclute, Thebis
 deuotumque caput uilis ceu mater alebam?
 quod molita nefas? cui tantum inuisa deorum? 795
 non ego monstrifero coitu reuoluta notauit
 pignora, nec nato peperit funesta nepotes.
 quid refert? habet ecce suos Iocasta ducesque
 regnantesque uidet: nos saeua piacula bello
 demus, ut alterni (placet hoc tibi, fulminis auctor?) 800
 Oedipodionii mutent diademata fratres?
 quid superos hominesue queror? tu, saeue Menoeceum,
 tu miseram ante omnes properasti extinguere matrem.
 unde hic mortis amor? quae sacra insania menti?
 quosue ego conceptus aut quae male pignora fudi 805
 tam diuersa mihi? nimirum Martius anguis,
 quaeque nouis proauum tellus effloruit armis--
 hinc animi tristes nimiusque in pectore Maurors,
 et de matre nihil. sponte en ultroque peremptus
 inrumpis maestis Fatis nolentibus umbras. 810
 ast egomet Danaos Capaneaque tela uerebar:
 haec erat, haec metuenda manus ferrumque quod amens
 ipsa dedi. uident ut iugulo consumpserit ensem?
 altius haud quisquam Danaum mucrone subisset.'
 diceret infelix etiamnum et cuncta replet 815
 questibus: abducunt comites famulaeque perosam
 solantes thalamoque tenent, sedet eruta multo
 ungue genas; non illa diem, non uerba precantum
 respicit aut uisus flectit tellure relictos,
 iam uocis, iam mentis inops. sic aspera tigris 820
 fetibus abreptis Scythico deserta sub antro
 accubat et tepidi lambit uestigia saxi;
 nusquam irae, sedit rabidi feritasque famesque
 oris, eunt praeter securas armenta gregesque:
 aspicit illa iacens; ubi enim quibus ubera pascat 825
 aut quos ingenti premat expectata rapina?
 hactenus arma, tubae, ferrumque et uulnera: sed nunc
 comminus astrigeros Capaneus tollendus in axes.

non mihi iam solito uatum de more canendum;
 maior ab Aoniis poscenda amentia lucis: 830
 mecum omnes audete deae! siue ille profunda
 missus nocte furor, Capaneaue signa secutae
 arma Iouem contra Stygiae rapuere sorores,
 seu uirtus egressa modum, seu gloria praeceps,
 seu magnae data fama neci, seu laeta malorum 835
 principia et blandae superum mortalibus irae.
 iam sordent terrena uiro taedetque profundae
 caedis, et exhaustis olim Graiumque suisque
 missilibus lassa respexit in aethera dextra.
 ardua mox toruo metitur culmina uisu, 840
 innumerosque gradus gemina latus arbore clausos
 aerium sibi portat iter, longeque timendus
 multifidam quercum flagranti lumine uibrat;
 arma rubent una clipeoque incenditur ignis.
 ' **h**ic **i**n Thebas, hac me iubet ardua uirtus 845
 ire, Menoeceo qua lubrica sanguine turris.
 experiar quid sacra iuuent, an falsus Apollo.'
 dicit, et alterno captiua in moenia gressu
 surgit ouans: quales mediis in nubibus aether
 uidit Aloidas, cum cresceret impia tellus 850
 despectura deos nec adhuc inmane ueniret
 Pelion et trepidum iam tangeret Ossa Tonantem.
 tunc uero attoniti fatorum in cardine summo,
 ceu suprema lues urbi facibusque cruentis
 aequatura solo turre Bellona subiret, 855
 omnibus e tectis certatim ingentia saxa
 roboraque et ualidas fundae Balearis habenas,
 nam iaculis caeloque uagis spes unde sagittis?--
 uerum auidi et tormenta rotant et molibus urgent.
 ille nec ingestis nec terga sequentibus umquam 860
 detrahitur telis, uacuoque sub aere pendens
 plana uelut terra certus uestigia figat,
 tendit et ingenti subit occurrente ruina:
 amnis ut incumbens longaeui robora pontis
 adsiduis oppugnat aquis; iam saxa fatiscunt 865
 emotaeque trabes: tanto uiolentior ille
 (sentit enim) maiore salo quassatque trahitque
 molem aegram, nexus donec celer alueus omnes
 abscidit et cursu uictor respirat aperto.
 utque petita diu celsus fastigia supra 870
 eminuit trepidamque adsurgens desuper urbem
 uidit et ingenti Thebas exterruit umbra,
 increpat attonitos: ~' huilesne Amphionis arces,
 pro pudor, hi faciles, carmenque imbelle secuti,
 hi, mentita diu Thebarum fabula, muri?~ 875
 et quid tam egregium prosternere moenia molli
 structa lyra?' simlinsultans gressuque manuque

molibus obstantes cuneos tabulataque saeuus
 restruit: absiliunt pontes, tectique trementis
 saxea frena labant, dissaepoque aggere rursus 880
 utitur et truncas rupes in templa domosque
 praecipitat frangitque suis iam moenibus urbem.
 iamque Iouem circa studiis diuersa fremebant
 Argolici Tyriique dei; pater, aequus utrisque,
 aspicit ingentes ardentum comminus iras 885
 seque obstare uidet. gemit inseruante nouerca
 Liber et obliquo respectans lumine patrem:
 ' nunc ubi saeua manus, meaque heu cunabula flammae?
 fulmen, io ubi fulmen?' ait. gemit auctor Apollo
 quas dedit ipse domos; Lernam Thebasque rependit 890
 maestus et intento dubitat Tiryntius arcu;
 maternos plangit uolucer Danaeus Argos;
 flet Venus Harmoniae populos metuensque mariti
 stat procul et tacita Graduum respicit ira.
 increpat Aonios audax Tritonia diuos, 895
 Iunonem tacitam furibunda silentia torquent.
 non tamen haec turbant pacem Iouis, ecce quierant
 iurgia cum mediis Capaneus auditus in astris,
 ' nullae pro trepidis,' lamabat, ' numina Thebis
 statis? ubi infandae segnes telluris alumni, 900
 Bacchus et Alcides? piget instigare minores:
 tu potius uenias (quis enim concurrere nobis
 dignior?); en cineres Semelaeaque busta tenentur!
 nunc age, nunc totis in me conitere flammis,
 Iuppiter! an puidas tonitru turbare puellas 905
 fortior et soceri turres excindere Cadmi?'
 ingemuit dictis superum dolor; ipse furentem
 risit et incussa sanctarum mole comarum,
 ' quae nam spes hominum tumidae post proelia Phlegrae?
 tune etiam feriendus?' ait. premit undique lentum 910
 turba deum frendens et tela ultricia poscit,
 nec iam audet fatis turbata obsistere coniunx.
 ipsa dato nondum caelestis regia signo
 sponte tonat, coeunt ipsae sine flamine nubes
 accurruntque imbres: Stygias rupisse catenas 915
 Iapetum aut uictam supera ad conuexa leuari
 Inarimen Aetnae putes. pudet ista timere
 caelicolas; sed cum in media uertigine mundi
 stare uirum insanasque uident deponere pugnas,
 mirantur taciti et dubio pro fulmine pallent. 920
 coeperat Ogygiae supra fastigia turris
 arcanum mugire polus caelumque tenebris
 auferri: tenet ille tamen, quas non uidet, arces,
 fulguraque attritis quotiens micuere procellis,
 ' his' ita in Thebas, his iam decet ignibus uti, 925
 hinc renouare faces lassamque accendere quercum.'

talia dicentem toto Ioue fulmen adactum
corripuit: primae fugere in nubila cristae,
et clipei niger umbo cadit, iamque omnia lucent
membra uiri. cedunt acies, et terror utrimque, 930
quo ruat, ardenti feriat quas corpore turmas.

[intra se stridere facem galeamque comasque
quaerit, et urentem thoraca repellere dextra
conatus ferri cinerem sub pectore tractat.]
stat tamen, extremumque in sidera uersus anhelat, 935
pectoraque inuisis obicit fumantia muris;
nec caderet, sed membra uirum terrena relinquunt,
exuiturque animus; paulum si tardius artus
cessissent, potuit fulmen sperare secundum.

Liber XI

Postquam magnanimus furias uirtutis iniquae
consumpsit Capaneus expirauitque receptum
fulmen, et ad terras longe comitata cadentem
signauit muros ultricis semita flammae,
componit dextra uictor concussa plagarum 5
Iuppiter et uultu caelumque diemque reducit.
gratantur superi, Phlegrae ceu fessus anhelet
proelia et Encelado fumantem impresserit Aetnen.
ille iacet lacerae complexus fragmina turris,
toruus adhuc uisu memorandaque facta relinquens 10
gentibus atque ipsi non inlaudata Tonanti.
quantus Apollineae temerator matris Auerno
tenditur; ipsae horrent, si quando pectore ab alto
emergunt uolucres inmensaque membra iacentis
spectant, dum miserae crescunt in pabula fibrae: 15
sic grauat iniectus terras hostiliaque urit
arua et anhelantem caelesti sulphure campum.
respirant Thebae, templisque iacentia surgunt
agmina; iam finis uotis finisque supremis
planctibus, et natos ausae deponere matres. 20
at uaga pallentes campo fuga uoluit Achiuos.
nec iam hostes turmae aut ferrum mortale timetur:
omnibus ante oculos irae Iouis, omnibus ardent
arma metu galeaeque tonant, uisusque pauentes
ipse sequi et profugis opponere Iuppiter ignes. 25
instat Agenoreus miles caelique tumultu
utitur: indomitos ut cum Massyla per arua
armenti reges magno leo fregit hiatu
et contentus abit; rauci tunc comminus ursi,
tunc auidi uenere lupi, rabieque remissa 30
lambunt degeneres alienae uulnera praedae.
hinc premit Eurymedon, cui rusticus horror in armis,
rustica tela manu, patriumque agitare tumultus
(Pan illi genitor); tener hinc conatibus annos
egreditur iuuenemque patrem puer aequat Alatreus: 35
felices ambo, sed fortunatior ille,
quem genuisse iuuat; nec iam dinoscere promptum
quae magis arma sonent, quo plus eat hasta lacerto.
artatur denso fugientum examine uallum.
quas uoluis, Gradiue, uices! modo moenia Cadmi 40
scandebant, sua nunc defendunt tecta Pelasgi.
ceu redeunt nubes, ceu circumflantibus Austris
alternus procumbit ager, ceu gurgite cano
nunc reteggit bibulas, nunc induit aestus harenas.

expirat late pubes Tirynthia, alumni 45
 exuuias imitata dei; trux maeret ab astris
 Amphitryoniades Nemeaea in sanguine terga
 et similes ramos similesque uidere pharetras.
 stabat in Argolicae ferrato culmine turris
 egregius lituo dextri Mauortis Enyeus 50
 hortator; sed tunc miseris dabat utile signum
 suadebatque fugam et tutos in castra receptus,
 cum subitum obliquo descendit ab aere uulnus,
 urgentisque sonum laeua manus aure retenta est,
 sicut erat; fugit in uacuas iam spiritus auras, 55
 iam gelida ora tacent, carmen tuba sola peregit.
 iamque potens scelerum geminaeque exercita gentis
 sanguine Tisiphone fraterna claudere quaerit
 bella tuba: nec se tanta in certamina fudit
 sufficere, inferna comitem ni sede Megaeram 60
 et consanguineos in proelia suscitet angues.
 ergo procul uacua concedit ualle solumque
 ense fodit Stygio terraeque inmurmurat absens
 nomen et (Elysiis signum indubitabile regnis)
 crinalem attollit longo stridore cerasten: 65
 caeruleae dux ille comae, quo protinus omnis
 horruit audito tellus pontusque polusque,
 et pater Aetnaeos iterum respexit ad ignes.
 accipit illa sonum; stabat tunc forte parenti
 proxima, dum coetu Capaneus laudatur ab omni 70
 Ditis et insignem Stygiis fouet omnibus umbram.
 protinus abrupta terrarum mole sub astris
 constitit, exultant manes, quantumque profundae
 rarescunt tenebrae, tantum de luce recessit.
 excipit atra soror dextraeque innexa profatur: 75
 ' haec, germana, tenus Stygii metuenda parentis
 imperia et iussos potui tolerare furores
 sola super terras hostilique obuia mundo,
 dum uos Elysium et faciles compescitis umbras.
 nec pretium deforme morae cassique labores: 80
 hoc quodcumque madent campi, quod sanguine fumant
 stagna, quod innumero Lethaea examine gaudet
 ripa, meae uires laeta insignia. sed quid
 haec ego? Mars habeat, uulgataque iactet Enyo.
 uidistis (Stygiis certe manifestus in umbris) 85
 sanguine foedatum rictus atroque madentem
 ora ducem tabo: miserum insatiabilis edit
 me tradente caput. modo nempe horrendus ab astris
 descendit uos usque fragor: me sacra premebat
 tempestas, ego mixta uiri furialibus armis 90
 bella deum et magnas ridebam fulminis iras.
 sed iam (effabor enim) longo sudore fatiscunt
 corda, soror, tardaeque manus; hebet infera caelo

taxus et insuetos angues nimia astra soporant.
 tu, cui totus adhuc furor exultantque recentes 95
 Cocyti de fonte comae, da iungere uires.
 non solitas acies nec Martia bella paramus,
 sed fratrum (licet alma Fides Pietasque repugnent,
 uincentur), fratrum stringendi cominus enses.
 grande opus! ipsae odiis, ipsae discordibus armis 100
 aptemur. quid lenta uenis? agedum elige cuius
 signa feras. ambo faciles nostrique; sed anceps
 uulgus et adfatus matris blandamque precatu
 Antigonen timeo, paulum ne nostra retardent
 consilia. ipse etiam, qui nos lassare precando 105
 suetus et ultrices oculorum exposcere Diras,
 iam pater est: coetu fertur iam solus ab omni
 flere sibi. atque adeo moror ipsa inrumpere Thebas
 adsuetumque larem. tibi pareat impius exul,
 Argolicumque impelle nefas; neu mitis Adrastus 110
 praeualeat plebesque, caue, Lernaean moretur.
 uade, et in alternas inimica reuertere pugnas.'
 talia partitae diuersum abiire sorores:
 ut Notus et Boreas gemino de cardine mundi,
 hic niue Rhipaea, Libycis hic pastus harenis, 115
 bella cient: clamant amnes, freta, nubila, siluae,
 iamque patent strages; plangunt sua damna coloni
 et tamen oppressos miserantur in aequore nautas.
 illas ut summo uidit pater altus Olympo
 incestare diem trepidumque Hyperionis orbem 120
 suffundi maculis, toruo sic incohat ore:
 ' uidinus armiferos, quo fas erat usque, furores,
 caelicolae, licitasque acies, etsi impia bella
 unus init aususque mea procumbere dextra.
 nunc par infandum miserisque incognita terris 125
 pugna subest: auferte oculos! absentibus ausint
 ista deis lateantque Iouem; sat funera mensae
 Tantaleae et sontes uidisse Lycaonis aras
 et festina polo ducentes astra Mycenae.
 nunc etiam turbanda dies: mala nubila, tellus, 130
 accipe, secedantque poli: stat parcere mundo
 caelitibusque meis; saltem ne uirginis almae
 sidera, Ledaean uideant neu talia fratres.'
 sic pater omnipotens, uisusque nocentibus aruis
 abstulit, et dulci terrae caruere sereno. 135
 iamque per Argolicas Erebo sata uirgo cohortes
 uestigat Polynicis iter portisque sub ipsis
 inuenit, incertum leto tot iniqua fugane
 exeat, et dubios turbabant omina sensus.
 uiderat, obscura uallum dum nocte pererrat 140
 aeger consilii curisque nouissima uoluens,
 coniugis Argiae laceram cum lampade maesta

effigiem (sunt monstra deum: sic ire parabat,
 has latura uiro taedas erat!): ergo roganti,
 quae uia quisue dolor, cur maesta insignia, tantum 145
 fleuerat atque manu tacitos auerterat ignes.
 scit mentem uidisse nefas; etenim unde Mycenis
 adforet et uallum coniunx inopina subiret?
 sed fati monitus uicinaque funera sentit,
 ac sentire timet. cum uero Acherontis aperti 150
 Dira ter admoto tetigit thoraca flagello,
 ardet inops animi, nec tam considerare regno
 quam scelus et caedem et perfossi in sanguine fratris
 expirare cupit, subitusque adfatur Adrastum:
 ' ~~sc~~a quidem, extremus socium gentisque superstes 155
 Argolicae, consulta, pater, iam rebus in artis
 adgredior; tunc tempus erat, cum sanguis Achium
 integer, ire ultro propriamque capessere pugnam,
 non plebis Danaae florem regumque uerendas
 obiectare animas, ut lamentabile tantis 160
 urbibus induerem capiti decus. ast ea quando
 praeteriit uirtus, nunc saltem exoluere fas sit
 quae merui. scis namque, socer, licet alta recondas
 uulnera et adflictum generi uereare pudorem:
 ille ego sum qui te pacem et pia iura regentem 165
 (infelix utinamque aliis datus urbibus hospes!)
 extorrem patria regnoque++sed exige tandem
 supplicium: fratrem suprema in bella (quid horres?
 decretum est fixumque) uoco; desiste morari,
 nec poteris. non si atra parens miseraeque sorores 170
 in media arma cadant, non si ipse ad bella ruenti
 obstat et extinctos galeae pater ingerat orbis,
 deficiam. anne bibam superest quodcumque cruoris
 Inachii et uestris etiamnum mortibus utar?
 uidi ego me propter ruptos telluris hiatus, 175
 nec subii; uidi exanimum fecique nocentem
 Tydea; me Tegee regem indefensa reposcit,
 orbaque Parrhasiis ululat mihi mater in antris.
 ipse nec Ismeni ripas, dum stagna cruentat
 Hippomedon, Tyrias potui nec scandere tures, 180
 dum tonat, et tecum, Capaneu, miscere furores.
 quis tantus pro luce timor? sed digna rependam.
 conueniant ubi quaeque nurus matresque Pelasgae
 longaeuique patres, quorum tot gaudia carpsi
 orbauique domos: fratri concurro, quid ultra est? 185
 spectent et uotis uictorem Eteoclea poscant.
 iamque uale, coniunx, dulcesque ualete Mycenae!
 at tu, care socer, (nec enim omnis culpa malorum
 me penes, et superi mecum Parcaeque nocentes)
 sis lenis cineri, meque haec post proelia raptum 190
 alitibus fratrique tegas urnamque reportes,

hoc tantum, et natae melius conubia iungas.
 ibant in lacrimas, ueluti cum uere reuerso
 Bistoniae tepuere niues, summittitur ingens
 Haemus et angustos Rhodope descendit in amnes. 195
 coeperat et leni senior mulcere furentem
 adloquio: scidit orsa nouo terrore cruenta
 Eumenis, alipedemque citum fataliaque arma
 protinus, Inachii uultus expressa Pherecli,
 obtulit ac fidas exclusit casside uoces. 200
 ac super haec: 'abrumpe moras, celeremus! et illum
 aduentare ferunt portis.' **s**i omnia uicit,
 correptumque iniecit equo; uolat aequore aperto
 pallidus instantemque deae circumspicit umbram.
 sacra Ioui merito Tyrius pro fulmine ductor 205
 nequiquam Danaos ratus exarmasse ferebat.
 nec pater aetherius diuumque has ullus ad aras,
 sed mala Tisiphone trepidis inserta ministris
 astat et inferno praeuertit uota Tonanti.
 ' summa deum, tibi namque meae primordia Thebae 210
 (liueat infandum licet Argos et aspera Iuno)
 debent, Sidonios ex quo per litora raptor
 turbasti thiasos, dignatus uirgine nostra
 terga premi et placidas falsum mugire per undas.
 nec te uana fides iterum Cadmeia adeptum 215
 conubia et Tyrios nimium inrupisse penates:
 tandem, inquam, soceros dilectaue moenia gratus
 respicis adsertorque tonas; ceu regia caeli
 attemptata tui, sic te pro turribus altis
 uidimus urgentem nubes, laetique benignum 220
 fulmen et auditos proauis agnouimus ignes.
 accipe nunc pecudes et magni turis aceruos
 uotiumque marem; dignas sed pendere grates
 haud mortale opus est; certent tibi reddere Bacchus
 noster et Alcides, illis haec moenia seruas.' 225
 dixerat: ast illi niger ignis in ora genasque
 prosiluit raptumque comis diadema cremauit.
 tunc ferus ante ictum spumis delubra cruentat
 taurus et obstantum mediis e coetibus exit
 turbidus insanoque ferens altaria cornu. 230
 diffugiunt famuli, et regem solatur haruspex.
 ipse instaurari sacrum male fortis agique
 imperat, et magnos ficto premit ore timores.
 qualis ubi implicitum Tirynthius ossibus ignem
 sensit et Oetaeas membris accedere uestes, 235
 uota incepta tamen libataque tura ferebat
 durus adhuc patiensque mali; mox grande coactus
 ingemuit, uictorque fuit per uiscera Nessus.
 nuntius exanimi suspensus pectora cursu
 Aepytus ad regem portae statione relicta 240

tendit et haec trepido uix intellectus anhelat:
 'rumpe pios cultus intempestiuaque, rector,
 sacra deum: frater muris circum omnibus instat
 portarumque moras frenis adsultat et hastis,
 nomine te crebro, te solum in proelia poscens. 245
 flent maesti retro comites, et uterque loquenti
 aggemit et pulsus exercitus obstrepat armis.
 ille uocat. nunc tempus erat, sator optime diuum!
 quid meruit Capaneus?' turbatus inhorruit altis
 rex odiis, mediaque tamen gauisus in ira est. 250
 sic ubi regnator post exulis otia tauri
 mugitum hostilem summa tulit aure iuuencus
 agnouitque minas, magna stat feruidus ira
 ante gregem spumisque animos ardentibus efflat,
 nunc pede toruus humum, nunc cornibus aera findens; 255
 horret ager, trepidaeque expectant proelia ualles.
 nec desunt regni comites: ' in moenia pulset
 inritus.' 'ille autem fractis huc audeat usque
 uiribus?' 'chmiseris furor est instare periclo,
 nec librare metus et tuta odisse.' 'resiste 260
 hic fretus solio, nos propulsabimus hostem,
 nos bellare iube.' ic proxima turba, sed ardens
 ecce aderat luctu dicturusque omnia belli
 libertate Creon: urit fera corda Menoeceus;
 nulla patri requies, illum quaeritque tenetque; 265
 illum sanguineos proflantem pectore riuos
 aspicit et saeua semper de turre cadentem.
 ut dubium et pugnas cunctantem Eteoclea uidit,
 ' ibi ia' aequae te ulterius fratremque ducemque,
 pessime, funeribus patriae lacrimisque potentem, 270
 Eumenidum bellique reum, patiemur inulti.
 sat tua non aequis luimus periuria diuis.
 urbem armis opibusque grauem et modo ciuibus artam,
 ceu caelo deiecta lues inimicae tellus,
 hausisti, uacuumque tamen sublimis obumbras? 275
 deest seruitio plebes: hos ignis egentes
 fert humus, hos pelago patrius iam detulit amnis;
 hi quaerunt artus, illi anxia uulnera curant.
 redde agedum miseris fratres natosque patresque,
 redde aruis domibusque uiros! ubi maximus Hypseus 280
 finitimusque Dryas? ubi Phocidos arma sonorae
 Euboicique duces? illos tamen aequa duelli
 fors tulit ad manes: at tu (pudet), hostia regni,
 hostia, nate, iaces, ceu mutus et e grege sanguis
 (ei mihi) primitiis ararum et rite nefasto 285
 libatus iussusque mori: et cunctabitur ultra
 iste nec, aduerso nunc saltem Marte uocatus,
 stabit? an in pugnas alium iubet ire profanus
 Tiresias iterumque meos oracula nectit

in gemitus? quid enim misero super unicus Haemon? 290
 ille iube subeat, tuque hinc spectator ab alta
 turre sede! quid saeua fremis famulamque cohortem
 respectas? hi te ire uolunt, hi pendere poenas;
 ipsa etiam genetrix ipsaeque odere sorores.
 in te ardens frater ferrum mortemque minatur 295
 saeuaque portarum conuellit claustra, nec audis?'
 sic pater infrendens, miseraque exaestuat ira.
 ille sub haec, 'non fallis' ai' nē te incluta nati
 fata mouent. canere illa patrem et iactare decebat,
 sed spes sub lacrimis, spes atque occulta cupido 300
 his latet: insano praetendis funera uoto,
 meque premis frustra uacuae ceu proximus aulae.
 non ita Sidoniam Fortuna reliquerit urbem,
 in te ut scepra cadant, tanto indignissime nato.
 nec mihi difficilis praesens uindicta++sed arma, 305
 arma prius, famuli! coeant in proelia fratres.
 uult gemitus lenire Creon. lucrare furorem:
 uictori mihi cuncta lues.' sic iurgia paulum
 distulit atque ensem, quem iam dabat ira, repressit.
 ictus ut incerto pastoris uulnere serpens 310
 erigitur gyro longumque e corpore toto
 uirus in ore legit; paulum si deuius hostis
 torsit iter, cecidere minae tumefactaque frustra
 colla sedent, irasque sui bibit ipse ueneni.
 at genetrix, primam funestae sortis ut amens 315
 expauit famam (nec tarde credidit), ibat
 scissa comam uultusque et pectore nuda cruento,
 non sexus decorisue memor: Pentheia qualis
 mater ad insani scandebat culmina montis,
 promissum saeuo caput adlatura Lyaeo. 320
 non comites, non ferre piae uestigia natae
 aequa ualent: tantum miserae dolor ultimus addit
 robur, et exangues crudescunt luctibus anni.
 iamque decus galeae, iam spicula saeua ligabat
 ductor et ad lituos hilarem intrepidumque tubarum 325
 prospiciebat equum, subito cum apparuit ingens
 mater, et ipse metu famulumque expalluit omnis
 coetus, et oblatam retro dedit armiger hastam.
 ' quisfror? unde iterum regni integrata resurgit
 Eumenis? ipsi etiam post omnia, comminus ipsi 330
 stabitis? usque adeo geminas duxisse cohortes
 et facinus mandasse parum est? quo deinde redibit
 uictor? in hosne sinus? o diri coniugis olim
 felices tenebrae! datis, improba lumina, poenas:
 haec spectanda dies. quo, saeue, minantia flectis 335
 ora? quid alternus uultus pallorque ruborque
 mutat, et obnixa frangunt mala murmura dentes?
 me miseram! uinces? prius haec tamen arma necesse est

experiare domi: stabo ipso in limine portae
 auspicium infelix scelerumque inmanis imago. 340
 haec tibi canities, haec sunt calcanda, nefande,
 ubera, perque uterum sonipes hic matris agendus.
 parce: quid oppositam capulo parmaque repellis?
 non ego te contra Stygiis feralia sanxi
 uota deis, caeco nec Erinyas ore rogavi. 345
 exaudi miseram: genetrix te, saeue, precatur,
 non pater; adde moram sceleri et metire quod audes.
 sed pulsat muros germanus et impia contra
 bella ciet? non mater enim, non obstat eunti
 ulla soror: te cuncta rogant, hic plangimus omnes; 350
 ast ibi uix unus pugnas dissuadet Adrastus,
 aut fortasse iubet. tu limina auita deosque
 linquis et a nostris in fratrem amplexibus exis?
 at parte ex alia tacitos obstante tumultu
 Antigone furata gradus (nec casta retardat 355
 uirginitas) uolat Ogygii fastigia muri
 exuperare furens; senior comes haeret eunti
 Actor, et hic summas non duraturus ad arces.
 utque procul uisis paulum dubitauit in armis,
 agnouitque (nefas!) iaculis et uoce superba 360
 tecta incessentem, magno prius omnia planctu
 implet et ex muris ceu descensura profatur:
 'comprime tela manu paulumque hanc respice turrem,
 frater, et horrentes refer in mea lumina cristas!
 agnoscisne hostes? sic annua pacta fidemque 365
 poscimus? hi questus, haec est bona causa modesti
 exulis? Argolicos per te, germane, penates
 (nam Tyriis iam nullus honos), per si quid in illa
 dulce domo, submitte animos: en utraque gentis
 turba rogant ambaeque acies; rogat illa suorum 370
 Antigone deuota malis suspectaque regi,
 et tantum tua, dire, soror. saltem ora trucesque
 solue genas; liceat uultus fortasse supremum
 noscere dilectos et ad haec lamenta uidere
 anne fleas. illum gemitu iam supplice mater 375
 frangit et exertum dimittere dicitur ensem:
 tu mihi fortis adhuc, mihi, quae tua nocte dieque
 exilia erroresque fleo iam iamque tumentem
 placuisti tibi saepe patrem? quid crimine soluis
 germanum? nempe ille fidem et stata foedera rupit, 380
 ille nocens saeuusque suis; tamen ecce uocatus
 non uenit.' **Is** paulum furor elanguescere dictis
 coeperat, obstreperet quamquam atque obstaret Erinys;
 iam summissa manus, lente iam flectit habenas,
 iam tacet; erumpunt gemitus, lacrimasque fatetur 385
 cassis; hebet irae, pariterque et abire nocentem
 et uenisse pudet: subito cum matre repulsa

Eumenis eiecit fractis Eteoclea portis
 clamantem: 'enio, solumque quod ante uocasti
 inuideo; ne incesse moras, grauis arma tenebat 390
 mater; io patria, o regum incertissima tellus,
 nunc certe uictoris eris!' nec mitior ille,
 'andem,' inquit, scis, saeue, fidem et descendis in aequum?
 o mihi nunc primum longo post tempore frater,
 congregere: hae leges, haec foedera sola supersunt.' 395
 sic hostile tuens fratrem; namque uritur alto
 corde quod innumeri comites, quod regia cassis
 instratusque ostro sonipes, quod fulua metallo
 parma micet, quamquam haud armis inhonorus et ipse
 nec palla uulgare nitens: opus ipsa nouarat 400
 Maeoniis Argia modis ac pollice docto
 stamina purpureae sociauerat aurea telae.
 iamque in puluereum Furiis hortantibus aequor
 prosiliunt, sua quemque comes stimulatque monetque.
 frena tenent ipsae phalerasque et lucida comunt 405
 arma manu mixtisque iubas serpentibus augent.
 stat consanguineum campo scelus, unius ingens
 bellum uteri, coeuntque pares sub casside uultus.
 signa pauent, siluere tubae, stupefactaque Martis
 cornua; ter nigris audius regnator ab oris 410
 intonuit terque ima soli concussit, et ipsi
 armorum fugere dei: nusquam incluta Virtus,
 restinxit Bellona faces, longeque pauentes
 Mars rapuit currus, et Gorgone cruda uirago
 abstittit, inque uicem Stygiae rubuere sorores. 415
 prominet excelsis uulgius miserabile tectis,
 cuncta madent lacrimis et ab omni plangitur arce.
 hinc questi uixisse senes, hinc pectore nudo
 stant matres paruosque uetant attendere natos.
 ipse quoque Ogygios monstra ad gentilia manes 420
 Tartareus rector porta iubet ire reclusa.
 montibus insidunt patriis tristique corona
 infecere diem et uinci sua crimina gaudent.
 illos ut stimulis ire in discrimen apertis
 audit et sceleri nullum iam obstare pudorem, 425
 aduolat et medias inmittit Adrastus habenas,
 ipse quidem et regnis multum et uenerabilis aeuo.
 sed quid apud tales, quis nec sua pignora curae,
 exter honos? tamen ille rogat: 'spectabimus ergo hoc,
 Inachidae Tyriique, nefas? ubi iura deique? 430
 bella ubi? ne perstate animis. te deprecor, hostis
 (quamquam, haec ira sinat, nec tu mihi sanguine longe),
 te, gener, et iubeo; sceptri si tanta cupido est,
 exuo regales habitus, i, Lernan et Argos
 solus habe!' non uerba magis suadentia frangunt 435
 accensos sumptisque semel conatibus obstant,

quam Scytha curuatis erectus fluctibus umquam
Pontus Cyaneos uetuit concurrere montes.
ut periisse preces geminoque ad proelia fusos
puluere cornipedes explorarique furentum 440
in digitis ammenta uidet, fugit omnia linquens,
castra, uiros, generum, Thebas, ac fata monentem
conuersumque iugo propellit Ariona: qualis
demissus curru laeuae post praemia sortis
umbrarum custos mundique nouissimus heres 445
palluit, amisso ueniens in Tartara caelo.
non tamen indulsit pugnae cunctataque primo
substitit in scelere et paulum Fortuna morata est.
bis cassae periere uiae, bis comminus actos
auertit bonus error equos, puraeque nefandi 450
sanguinis obliquis ceciderunt ictibus hastae.
tendunt frena manu, saeuus calcaribus urgent
inmeritos; mouet et geminas uenerabile diuum
prodigium turmas, alternaque murmura uoluunt
mussantes: iterare acies, procurrere saepe 455
impetus et totum miseris opponere bellum.
iamdudum terris coetuque offensa deorum
auersa caeli Pietas in parte sedebat,
non habitu quo nota prius, non ore sereno,
sed uitae exuta comam, fraternaue bella, 460
ceu soror infelix pugnantum aut anxia mater,
deflebat, saeuumque Iouem Parcasque nocentes
uociferans, seseque polis et luce relictas
descensuram Erebo et Stygios iam malle penates.
' quid me ait ' ut sauis animantum ac saepe deorum 465
obstaturam animis, princeps Natura, creabas?
nil iam ego per populos, nusquam reuerentia nostri.
o furor, o homines diraeque Prometheos artes!
quam bene post Pyrrham tellus pontusque uacabant!
en mortale genus! ' ikit, speculataque tempus 470
auxilio, 'temptemus' 'a' ' licet inrita coner,'
desiluitque polo; niueus sub nubibus atris
quamquam maesta deae sequitur uestigia limes.
uix steterat campo, subita mansuescere pace
agmina sentirique nefas; tunc ora madescunt 475
pectoraque, et tacitus subrepsit fratribus horror.
arma etiam simulata gerens cultusque uiriles,
nunc his, nunc illis, 'agite, ite, obsistite,' amat,
' quis anti fratresque domi, quis pignora tanta
hic quoque! nonne palam est ultro miserescere diuos? 480
tela cadunt, cunctantur equi, Fors ipsa repugnat.'
nonnihil impulerat dubios, ni torua notasset
Tisiphone fraudes caelestique ocior igne
adforet increpitans: ' quid belli obuenteris ausis,
numen iners pacique datum? cede, improba: noster 485

hic campus nosterque dies; nunc sera nocentes
 defendis Thebas. ubi tunc, cum bella cieret
 Bacchus et armatas furiarent orgia matres?
 aut ubi segnis eras, dum Martius impia serpens
 stagna bibit, dum Cadmus arat, dum uicta cadit Sphinx, 490
 dum rogat Oedipoden genitor, dum lampade nostra
 in thalamos Iocasta uenit?' sic rguet, et ultro
 uitantem aspectus etiam pudibundaque longe
 ora reducentem premit astridentibus hydris
 intentatque faces; deiectam in lumina pallam 495
 diua trahit magnoque fugit questura Tonanti.

tunc uero accensae stimulis maioribus irae:
 arma placent, uersaeque uolunt spectare cohortes.
 instaurant crudele nefas; rex impius aptat
 tela et funestae casum prior occupat hastae. 500
 illa uiam medium clipei conata per orbem
 non perfert ictus atque alto uincitur auro.
 tunc exul subit et clare funesta precatur:
 ' di, quos dffsso non inritus ore rogauit
 Oedipodes flammare nefas, non improba posco 505
 uota: piabo manus et eodem pectora ferro
 rescindam, dum me moriens hic scepra tenentem
 linquat et hunc secum portet minor umbra dolorem.'
 hasta subit uelox equitis femur inter equique
 ilia, letum utrique uolens; sed plaga sedentis 510
 laxato uitata genu, tamen inrita uoti
 cuspis in obliquis inuenit uulnera costis.
 it praeceps sonipes strictae contemptor habenae
 aruaque sanguineo scribit rutilantia gyro.
 exultat fratris credens hunc ille cruorem 515
 (credit et ipse metu), totis iamque exul habenis
 indulget, caecusque auidos inlidit in aegrum
 cornipedem cursus. miscentur frena manusque
 telaque, et ad terram turbatis gressibus ambo
 praecipitant. ut nocte rates, quas nubilus Auster 520
 implicuit, frangunt tonsas mutantque rudentes,
 luctataeque diu tenebris hiemique sibique,
 sicut erant, imo pariter sedere profundo:
 haec pugnae facies. coeunt sine more, sine arte,
 tantum animis iraque, atque ignescentia cernunt 525
 per galeas odia et uultus rimantur acerbo
 lumine: nil adeo mediae telluris, et enses
 impliciti innexaeque manus, alternaque saeui
 murmura ceu lituos rapiunt aut signa tubarum.
 fulmineos ueluti praeceps cum comminus egit 530
 ira sues strictisque erexit tergora saetis:
 igne tremunt oculi, lunataque dentibus uncis
 ora sonant; spectat pugnas de rupe propinqua
 uenator pallens canibusque silentia suadet:

sic auidi incurrunt; necdum letalia miscent 535
 uulnera, sed coeptus sanguis, facinusque peractum est.
 nec iam opus est Furiis; tantum mirantur et astant
 laudantes, hominumque dolent plus posse furores.
 fratris uterque furens cupit adfectatque cruorem
 et nescit manare suum; tandem inruit exul, 540
 hortatusque manum, cui fortior ira nefasque
 iustius, alte ensem germani in corpore pressit,
 qua male iam plumis imus tegit inguina thorax.
 ille dolens nondum, sed ferri frigore primo
 territus, in clipeum turbatos colligit artus; 545
 mox intellecto magis ac magis aeger anhelat
 uulnere. nec parcat cedenti atque increpat hostis:
 ' quo trahis, germane, gradus? hoc languida somno,
 hoc regnis effeta quies, hoc longa sub umbra
 imperia! exilio rebusque exercita egenis 550
 membra uides; disce arma pati nec fidere laetis.'
 sic pugnant miseri; restabat lassa nefando
 uita duci summusque cruor, poterantque parumper
 stare gradus; sed sponte ruit fraudemque supremam
 in media iam morte parat. clamore Cithaeron 555
 erigitur, fraterque ratus uicisse leuauit
 ad caelum palmas: ' hae habet! non inrita uoui,
 cerno graues oculos atque ora natantia leto.
 huc aliquis propere sceptrum atque insigne comarum,
 dum uidet.' haec dicens gressus admouit et arma, 560
 ceu templis decus et patriae laturus ouanti,
 arma etiam spoliare cupit; nondum ille peractis
 manibus ultrices animam seruabat in iras.
 utque superstantem pronumque in pectora sensit,
 erigit occulte ferrum uitaeque labantis 565
 reliquias tenues odio suppleuit, et ensem
 iam laetus fati fraterno in corde reliquit.
 ille autem: ' uiuis an adhuc manet ira superstes,
 perfide, nec sedes umquam meriture quietas?
 huc mecum ad manes! illic quoque pacta reposcam, 570
 si modo Agenorei stat Cnosia iudicis urna,
 qua reges punire datur.' nec plura locutus
 concidit et totis fratrem grauis obruit armis.
 ite truces animae funestaque Tartara leto
 polluite et cunctas Erebi consumite poenas! 575
 uosque malis hominum, Stygiae, iam parcite, diuae:
 omnibus in terris scelus hoc omnique sub aeuo
 uiderit una dies, monstrumque infame futuris
 excidat, et soli memorent haec proelia reges.
 at genitor sceleris comperto fine profundis 580
 erupit tenebris saeuoque in limine profert
 mortem imperfectam: ueteri stat sordida tabo
 utraque canities, et durus sanguine crinis

obnubit furiale caput; procul ora genaeque
 intus et effossae squalent uestigia lucis. 585
 uirgo autem impositae sustentat pondera laeuae,
 dextra sedet baculo. qualis si puppe relictā
 exosus manes pigri sulcator Auerni
 exeat ad superos solemque et pallida turbet
 astra, nec ipse diu fortis patiensque superni 590
 aeris; interea longum cessante magistro
 crescat opus, totisque expectent saecula ripis:
 talis init campum, comitique extrema gementi,
 ' dā ai' dā natos patremque recentibus, oro,
 inice funeribus!' cunctatur nescia uirgo 595
 quid paret; impediunt iter implicitosque morantur
 arma, uiri, currus, altaque in strage seniles
 deficiunt gressus et dux miseranda laborat.
 ut quaesita diu monstrauit corpora clamor
 uirginis, insternit totos frigentibus artus. 600
 nec uox ulla seni: iacet inmugitque cruentis
 uulneribus, nec uerba diu temptata sequuntur.
 dum tractat galeas atque ora latentia quaerit,
 tandem muta diu genitor suspiria soluit:
 ' arda meam, Pietas, longo post tempore mentem 605
 percutis? estne sub hoc hominis clementia corde?
 uincis io miserum, uincis, Natura, parentem!
 en habeo gemitus lacrimaeque per arida serpunt
 uulnera et in molles sequitur manus impia planctus.
 accipite infandae iusta exequialia mortis, 610
 crudeles nimiumque mei! nec noscere natos
 adloquiumque aptare licet; dic, uirgo, precanti,
 quem teneo? quo nunc uestras ego saeuus honore
 prosequar inferias? o si fodienda redirent
 lumina et in uultus saeuire ex more potestas! 615
 heu dolor, heu iusto magis exaudita parentis
 uota malaeque preces! quisnam fuit ille deorum,
 qui stetit orantem iuxta praereptaque uerba
 dictauit Fatis? Furor illa et mouit Erinys
 et pater et genetrix et regna oculique cadentes; 620
 nil ego: per Ditem iuro dulcesque tenebras
 inmeritamque ducem, subeam sic Tartara digna
 morte, nec irata fugiat me Laius umbra.
 ei mihi, quos nexus fratrum, quae uulnera tracto!
 soluite, quaeso, manus infestaque uincula tandem 625
 diuidite, et medium nunc saltem admittite patrem.'
 talia dequestus paulatim insumpserat iras
 mortis, et occulte telum, ni nata uetaret,
 quaerebat; sed cauta manu subtraxerat enses
 Antigone. furit inde senex: ' ubi noxi tela? 630
 heu Furiae! num totum abiit in corpora ferrum?'
 dicentem comes aegra leuat mutumque dolorem

ipsa premit, saeuum gaudens planxisse parentem.

olim autem inceptae clamore exterrita pugnae
regina extulerat notum penetralibus ense, 635

ensem sceptriferi spolium lacrimabile Lai.
multaque cum superis et diro questa cubili
et nati furiis et primi coniugis umbris,
luctata est dextra, et prono uix pectore ferrum
intrauit tandem: uenas perrumpit aniles 640

uulnus et infelix lustratur sanguine lectus.
illius exili stridentem in pectore plagam
Ismene conlapsa super lacrimisque comisque
siccabat plangens: qualis Marathonide silua
flebilis Erigone caesi prope funera patris 645
questibus absumptis tristem iam soluere nodum
coeperat et fortes ramos moritura legebat.

et iam laeta ducum spes eluisse duorum
res Amphionias alio sceptrumque maligna
transtulerat Fortuna manu, Cadmique tenebat 650

iura Creon. miser heu bellorum terminus! illi
pugnant fratres. hunc et Mauortia clamant
semina, et impensus patriae paulo ante Menoeceus
conciliat populis. scandit fatale tyrannis
flebilis Aoniae solium: pro blanda potestas 655

et sceptri malesuadus amor! numquamne priorum
haerebunt documenta nouis? iuuat ecce nefasto
stare loco regimenque manu tractare cruentum.
quid, melior Fortuna, potes! iam flectere patrem
incipit atque datis abolere Menoecea regnis. 660

primum adeo saeuus imbutus moribus aulae
(indiciu specimenque sui) iubet igne supremo
arceri Danaos, nudoque sub axe relinqui
infelix bellum et tristes sine sedibus umbras.
mox reducem Ogygiae congressus limine portae 665

Oedipodem extimuit paulum, seseque minorem
confessus tacite, promptamque coercuit iram;
sed redit in regem caecumque audentius hostem
increpitans, 'pocul,' inquit, 'lai, uictoribus omen
inuisum, et Furias auerte ac moenia lustra 670
discessu Thebana tuo. spes longa peracta est:
uade, iacent nati. quae iam tibi uota supersunt?'

horruit instinctu rabido, steteruntque trementes
ceu uisu praesente genae, seniumque recessit.
tunc natam baculumque manu dimisit, et irae 675
innixus tumido uocem de pectore rumpit:

'anne uacat saeuire, Creon? modo perfida regna
fortunaque locum nostrae, miserande, subisti,
et tibi iam fas est regum calcare ruinas?
iam tumulis uictos, socios iam moenibus arces? 680
macte, potes digne Thebarum scepra tueri:

haec tua prima dies. sed cur noua contrahis amens
 iura? quid anguste tantos metiris honores?
 exilium intendis. timida inclementia regum
 ista! feros auidus quin protinus imbuis enses? 685
 crede, licet: ueniat cupidus parere satelles
 intrepidusque secet non euitantia colla.
 incipe! an expectas ut pronus supplice dextra
 sternar et inmitis domini uestigia quaeram?
 finge autem temptare, sines? mihine ulla minaris 690
 supplicia, aut ullos reris superesse timores?
 linquere tecta iubes? caelum terramque reliqui
 sponte, atque ultricem crudelis in ora retorsi
 non ullo cogente manum: quid tale iubere,
 rex inimice, potes? fugio excedoque nefandis 695
 sedibus; an refert quo funera longa measque
 transportem tenebras? ne non gens cuncta precanti
 concedat, patriae quantum miser incubo terrae!
 sed dulces Thebae. nimirum hic clarior ortus,
 et meliora meos permulcent sidera uultus, 700
 hic genetrix natiue. habeas Thebana regasque
 moenia, quo Cadmus, quo Laius omine rexit
 quoque ego; sic thalamos, sic pignora fida capessas;
 nec tibi sit uirtus fortunam euadere dextra,
 sed lucem depensus ames. satis omina sanxi, 705
 duc age, nata, procul. quid te autem luctibus addo?
 da, rex magne, ducem.' timuit miseranda relinqui
 Antigone mutatque preces: ' felicia per te
 regna, uerende Creon, sanctasque Menoeceos umbras:
 da ueniam adflicto dictisque ignosce superbis. 710
 hunc morem fandi longae fecere querelae;
 nec soli ferus iste tibi: sic fata deosque
 adloquitur, durus luctu, facilisque nec ipsi
 saepe mihi; pridem indomito sub pectore uiuit
 libertas misera et saeuae spes aspera mortis. 715
 et nunc ecce tuas inritat callidus iras
 suppliciumque cupit; sed tu maioribus, oro,
 imperii potiare bonis, altusque iacentes
 praetereas, et magna ducum uereare priorum
 funera. et hic quondam solio sublimis et armis 720
 saeptus opem miseris et iura, potentibus aequus
 supplicibusque, dabat, cui nunc ex agmine tanto
 una comes, necdum exul erat. felicibus hicne
 obstat? in hunc odiis et regni uiribus exis,
 hunc abigis tectis? an ne prope limina clarum 725
 ingemat et uotis intempestiuus oberret?
 pone metum, procul usque tua summotus ab aula
 flebit; ego erectum subigam et seruire docebo,
 coetibus abducam solaque in sede recondam:
 exul erit. nam quae migranti externa patebunt 730

moenia? uis Argos eat hostilesque Mycenas
squalidus inreptet, uictique ad limen Adraști
Aonias referat clades, tenuemque precetur
rex Thebanus opem? miserae quid crimina gentis
pandere, quid casus iuuat ostentare pudendos? 735

conde, precor, quodcumque sumus, nec longa precamur
dona, Creon: miserere senis, maestosque parentis
hic, precor, hic manes indulge ponere: certe
Thebanos sepelire licet.' sic ~~rat~~ humique
uoluitur; abducit genitor saeuumque minatur 740
indignans ueniam. qualis leo rupe sub alta,
quem uiridem quondam siluae montesque tremebant,
iam piger et longo iacet exarmatus ab aeuo,
magna tamen facies et non adeunda senectus;
et si demissas ueniat mugitus ad aures, 745
erigitur meminitque sui, uiresque solutas
ingemit et campis alios regnare leones.

flectitur adfatu, sed non tamen omnia rector
supplicis indulget lacrimis partemque recidit
muneris. ' ~~aud,~~ inquit, ' ~~patriis~~ prohibebere longe 750
finibus, occursu dum non pia templa domosque
commacules. habeant te lustra tuusque Cithaeron;
atque haec ecce tuis tellus habitabilis umbris,
qua bellum geminaeque iacent in sanguine gentes.'
sic ait, et ficto comitum uulgique gementis 755
adsensu limen tumidus regale petebat.

interea pulsi uallum exitiale Pelasgi
destituunt furto; nulli sua signa suosque
ductor: eunt taciti passim et pro funere pulchro
dedecorem amplexi uitam reditusque pudendos. 760
nox fauet et grata profugos amplectitur umbra.

Liber XII

Nondum cuncta polo uigil inclinauerat astra
ortus et instantem cornu tenuiore uidebat
Luna diem, trepidas ubi iam Tithonia nubes
discutit ac reduci magnum parat aethera Phoebos:
agmina iam raris Dircaea penatibus errant, 5
noctis quae moras; quamuis tunc otia tandem
et primus post bella sopor, tamen aegra quietem
pax fugat et saeui meminit uictoria belli.
uix primo proferre gradum et munimina ualli
soluere, uix totas reserare audacia portas; 10
stant ueteres ante ora metus campique uacantis
horror: ut adsiduo iactatis aequore tellus
prima labat, sic attoniti nil cominus ire
mirantur fusasque putant adsurgere turmas.
sic ubi perspicuae scandentem limina turre 15
Idaliae uolucres fuluum aspexere draconem,
intus agunt natos et feta cubilia uallant
unguibus imbellesque citant ad proelia pennas;
mox ruerit licet ille retro, tamen aera nudum
candida turba timet, tandemque ingressa uolatus 20
horret et a mediis etiamnum respicit astris.

itur in exanguem populum bellicae iacentis
reliquias, quacumque dolor luctusque, cruenti,
exegere, duces; hi tela, hi corpora, at illi
caesorum tantum ora uident alienaque iuxta 25
pectora; pars currus deflent uiduisque loquuntur,
hoc solum quia restat, equis; pars oscula figunt
uulneribus magnis et de uirtute queruntur.
frigida digeritur strages: patuere recisae
cum capulis hastisque manus mediisque sagittae 30
luminibus stantes; multis uestigia caedis
nulla: ruunt planctu pendente et ubique parato.
at circum informes truncos miserabile surgit
certamen qui iusta ferant, qui funera ducant.
saepe etiam hostiles (lusit Fortuna parumper) 35
decepti fleuere uiros; nec certa facultas
noscere quem miseri uident calcantue cruorem.
at quibus est inlaesa domus uacuique doloris,
aut deserta uagi Danaum tentoria lustrant
inmittuntque faces, aut (quae post bella uoluptas) 40
quaerunt dispersi iaceat quo puluere Tydeus,
an rapti pateat specus auguris, aut ubi diuum
hostis, an aetheriae uiuant per membra fauillae.
iam lacrimis exempta dies, nec serus abegit

Vesper: amant miseri lamenta malisque fruuntur. 45
 nec subiere domos, sed circum funera pernox
 turba sedet, uicibusque datis alterna gementes
 igne feras planctuque fugant; nec dulcibus astris
 uicta, nec adsiduo coierunt lumina fletu.
 tertius Aurorae pugnabat Lucifer, et iam 50
 montibus orbatis, lucorum gloria, magnae
 Teumesi uenere trabes et amica Cithaeron
 silua rogis; ardent excisae uiscera gentis
 molibus extractis: supremo munere gaudent
 Ogygii manes; queritur miserabile Graium 55
 nuda cohors uetitumque gemens circumuolat ignem.
 accipit et saeui manes Eteoclis iniquos
 haudquaquam regalis honos; Argiuis haberi
 frater iussus adhuc atque exule pellitur umbra.
 at non plebeio fumare Menoecea busto 60
 rex genitor Thebaeque sinunt, nec robora uilem
 struxerunt de more rogum, sed bellicus agger
 curribus et clipeis Graiorumque omnibus armis
 sternitur; hostiles super ipse, ut uictor, acruos
 pacifera lauro crinem uittisque decorus 65
 accubat: haud aliter quam cum poscentibus astris
 laetus in accensa iacuit Tirynthius Oeta.
 spirantes super inferias, captiua Pelasgum
 corpora frenatosque, pater, solacia sorti
 bellorum, mactabat equos; his arduus ignis 70
 palpitat, et gemitus tandem erupere paterni:
 ' o nisi magnanimae nimius te laudis inisset
 ardor, Echionios mecum uenerande penates
 atque ultra recture puer, uenientia qui nunc
 gaudia et ingratum mihi munus acerbas! 75
 tu superum conuexa licet coetusque perenni
 (credo equidem) uirtute colas, mihi flebile semper
 numen eris; ponant aras excelsaque Thebae
 templa dicent: uni fas sit lugere parenti.
 et nunc heu quae digne tibi sollempnia quasue 80
 largiar exequias? nec si fatale potestas
 Argos et impulsas cineri miscere Mycenae,
 meque super, cui uita (nefas!) et sanguine nati
 partus honos. eademne dies, eadem impia bella
 te, puer, et diros misere in Tartara fratres? 85
 et nunc Oedipodi par est fortuna doloris
 ac mihi? quam similes gemimus, bone Iuppiter, umbras!
 accipe, nate, tui noua libamenta triumpho,
 accipe et hoc regimen dextrae frontisque superbae
 uincula, quae patri minimum laetanda dedisti. 90
 regem te, regem tristes Eteocleos umbrae
 aspiciant.' simul haec dicens crinemque manumque
 destruit, accensaque iterat uiolentius ira:

' sauum agedum inमितemque uocent si funera Lernaecum ardere ueto; longos utinam addere sensus corporibus caeloque animas Ereboque nocentes pellere fas, ipsumque feras, ipsum unca uolucrum ora sequi atque artus regum monstrare nefandos! ei mihi, quod positos humus alma diesque resoluet! quare iterum repetens iterumque edico: suprema ne quis ope et flammis ausit iuuisse Pelasgos; aut nece facta luet numeroque explebit adempta corpora; per superos magnumque Menoecea iuro.' dixit, et abreptum comites in tecta ferebant.

flebilis interea uacuis comitatus ab Argis (fama trahit miseras) orbae uiduaeque ruebant Inachides ceu capta manus; sua uulnera cuique, par habitus cunctis, deiecti in pectora crines accinctique sinus; manant lacera ora cruentis unguibus, et molles planctu creuere lacerti. prima per attonitas nigrae regina cateruae, tristibus inlabens famulis iterumque resurgens, quaerit inops Argia uias; non regia cordi, non pater: una fides, unum Polynicis amati nomen in ore sedet; Dircen infaustaque Cadmi moenia posthabitis uelit incoluisse Mycenis. proxima Lernaeco Calydonidas agmine mixtas Tydeos exequiis trahit haud cessura sorori Deipyle; scelus illa quidem morsusque profanos audierat miseranda uiri, sed cuncta iacenti infelix ignoscit amor. post aspera uisu, ac deflenda tamen, digno plangore Nealce Hippomedonta ciens. uatis mox impia coniunx heu uacuos positura rogos. postrema gementum agmina Maenaliae ducit comes orba Dianae, et grauis Euadne: dolet haec queriturque labores audacis pueri, magni memor illa mariti it toruum lacrimans summisque irascitur astris. illas et lucis Hecate speculata Lycaeis prosequitur gemitu, duplexque ad litus euntes planxit ab Isthmiaco genetrix Thebana sepulcro, noctiuagumque gregem, quamuis sibi luget, Eleusin fleuit et arcanos errantibus extulit ignes. ipsa per auersos ducit Saturnia calles occultatque uias, ne plebs congressa suorum ire uetet pereatque ingentis gloria coepti. nec non functa ducum refouendi corpora curam Iris habet, putresque arcanis roribus artus ambrosiaequae rigat sucis, ut longius obstent expectentque rogam et flammam non ante fatiscant.

squalidus ecce genas et inani uulnere pallens Ornytus (hic socio desertus ab agmine, tardat

plaga recens) timido secreta per auia furto
 debile carpit iter fractaeque innititur hastae.
 isque ubi mota nouo stupuit loca sola tumultu 145
 femineumque gregem, quae iam super agmina Lernae
 sola uidet, non ille uiam causasue requirit,
 quippe patent, maesto sed sic prior occupat ore:
 ' quo, miserae, quo fertis iter? funusne peremptis
 speratis cineremque uiris? stat peruigil illic 150
 umbrarum custos inhumataque corpora regi
 adnumerat. nusquam lacrimae, procul usque fugati
 accessus hominum: solis auibusque ferisque
 ire licet. uestrisne Creon dabit aequus honorem
 luctibus? inmites citius Busiridos aras 155
 Odrysiique famem stabuli Siculosque licebit
 exorare deos; rapiet fortasse precantes,
 si mens nota mihi, nec coniugialia supra
 funera sed caris longe mactabit ab umbris.
 quin fugitis, dum tuta uia est, Lernamque reuersae 160
 nomina, quod superest, uacuis datis orba sepulcris
 absentesque animas ad inania busta uocatis?
 aut uos Cecropiam (prope namque et Thesea fama est
 Thermodontiaco laetum remeare triumpho)
 imploratis opem? bello cogendus et armis 165
 in mores hominemque Creon.' si fatus, at illis
 horruerunt lacrimae, stupuitque inmanis eundi
 impetus, atque uno uultus pallore gelati.
 non secus adflauit molles si quando iuuenas
 tigridis Hyrcanae ieiunum murmur, et ipse 170
 auditu turbatus ager, timor omnibus ingens
 quae placeat, quos illa fames escendat in armos.
 continuo discors uario sententia motu
 scinditur: his Thebas tumidumque ambire Creonta,
 his placet Actaeae si quid clementia gentis 175
 adnuat; extremum curarum ac turpe reuerti.
 hic non femineae subitum uirtutis amorem
 colligit Argia, sexuque inmane relicto
 tractat opus: placet (egregii spes dura pericli!)
 comminus infandi leges accedere regni, 180
 quo Rhodopes non ulla nurus nec alumna niuosi
 Phasidis inuuptis uallata cohortibus iret.
 tunc mouet arte dolum, quo semet ab agmine fido
 segreget, inmitesque deos regemque cruentum
 contemptrix animae et magno temeraria luctu 185
 prouocet; hortantur pietas ignesque pudici.
 ipse etiam ante oculos omni manifestus in actu,
 nunc hospes miserae, primas nunc sponsus ad aras,
 nunc mitis coniunx, nunc iam sub casside torua
 maestus in amplexu multumque a limine summo 190
 respiciens: sed nulla animo uersatur imago

crebrior Aonii quam quae de sanguine campi
 nuda uenit poscitque rogos. his anxia mentem
 aegrescit furiis et, qui castissimus ardor,
 funus amat; tunc ad comites conuersa Pelasgas, 195
 ' uos' t' ai Ataeas acies Marathonique arma
 elicite, aspiretque pio Fortuna labori.
 me sinite Ogygias, tantae quae sola ruinae
 causa fui, penetrare domos et fulmina regni
 prima pati; nec surda ferae pulsabimus urbis 200
 limina: sunt illic soceri mihi suntque sorores
 coniugis, et Thebas haud ignoranda subibo.
 ne tantum reuocate gradus: illo impetus ingens
 auguriumque animi.' **¶** plura, unumque Menoeten
 (olim hic uirginei custos monitorque pudoris) 205
 eligit et, quamquam rudis atque ignara locorum,
 praecipites gressus, qua uenerat Ornytus, aufert.
 atque ubi uisa procul socias liquisse malorum,
 'anne' **¶** 'hostiles ego te tabente per agros
 (heu dolor!) expectem quatenus sententia lenti 210
 Theseos, an bello proceres, an dexter haruspex
 adnuat? interea funus decrescit, et uncis
 alitibus (non hos potius?) supponimus artus.
 et nunc me duram, si quis tibi sensus ad umbras,
 me tardam Stygiis quereris, fidissime, diuis. 215
 heu si nudus adhuc, heu si iam forte sepultus:
 nostrum utrumque nefas; adeo uis nulla dolenti?
 Mors nusquam saeuusque Creon? hortaris euntem,
 Ornyte!' sic **¶** ibens magno Megareia praiceps
 arua rapit passu, demonstrat proxima quisque 220
 obuius horrescitque habitus miseramque ueretur.
 uadit atrox uisu, nil corde nec aure pauescens,
 et nimiis confisa malis propiorque timeri:
 nocte uelut Phrygia cum lamentata resultant
 Dindyma, pinigeri rapitur Simoentis ad amnem 225
 dux uesana chori, cuius dea sanguine lecto
 ipsa dedit ferrum et uittata fronde notauit.
 iam pater Hesperio flagrantem gurgite currum
 abdiderat Titan, aliis rediturus ab undis,
 cum tamen illa grauem luctu fallente laborem 230
 nescit abisse diem: nec caligantibus aruis
 terretur, nec frangit iter per et inuia saxa
 lapsurasque trabes nemorumque arcana (sereno
 nigra die) caecisque incisa noualia fossis,
 per fluuios segura uadi, somnosque ferarum 235
 praeter et horrendis infesta cubilia monstros.
 tantum animi luctusque ualent! pudet ire Menoeten
 tardius, inualidaeque gradum miratur alumnae.
 quas non illa domos pecudumque hominumque modesto
 pulsauit gemitu? quotiens amissus eunti 240

limes, et errantem comitis solacia flammae
 destituunt gelidaeque facem uicere tenebrae!
 iamque supinantur fessis lateque fatiscunt
 Penthei deuexa iugi, cum pectore anhelato
 iam prope deficiens sic incipit orsa Menoetes: 245
 ' **h**ud procul, exacti si spes non blanda laboris,
 Ogygias, Argia, domos et egena sepulcri
 busta iacere reor: graue comminus aestuat aer
 sordidus, et magnae redeunt per inane uolucres.
 haec illa est crudelis humus, nec moenia longe. 250
 cernis ut ingentes murorum porrigat umbras
 campus et e speculis moriens intermicet ignis?
 moenia sunt iuxta.' modo nox magis ipsa tacebat,
 solaque nigrantes laxabant astra tenebras.
 horruit Argia, dextramque ad moenia tendens: 255
 ' **r**bs optata prius, nunc tecta hostilia, Thebae,
 et tamen, inlaesas si reddis coniugis umbras,
 sic quoque dulce solum, cernis quo praedita cultu,
 qua stipata manu, iuxta tua limina primum
 Oedipodis magni uenio nurus? improba non sunt 260
 uota: rogos hospes planctumque et funera posco.
 illum, oro, extorrem regni belloque fugatum,
 illum, quem solio non es dignata paterno,
 redde mihi. tuque, oro, ueni, si manibus ulla
 effigies errantque animae post membra solutae, 265
 tu mihi pande uias, tuaque ipse ad funera deduc,
 si merui.' dixit, tectumque adgressa propinque
 pastorale casae reficit spiramina fessi
 ignis, et horrendos inrumpit turbida campos.
 qualis ab Aetnaeis accensa lampade saxis 270
 orba Ceres magnae uariabat imagine flammae
 Ausonium Siculumque latus, uestigia nigri
 raptoris uastosque legens in puluere sulcos;
 illius insanis ululatibus ipse remugit
 Enceladus ruptoque uias inluminat igni: 275
 Persephonen amnes siluae freta nubila clamant,
 Persephonen tantum Stygii tacet aula mariti.
 admonet attonitam fidus meminisse Creontis
 altor et occulto summittere lampada furto.
 regina Argolicas modo formidata per urbes, 280
 uotum inmane procis spesque augustissima gentis,
 nocte sub infesta, nullo duce et hoste propinquo,
 sola per offensus armorum et lubrica tabo
 gramina, non tenebras, non circumfusa tremescens
 concilia umbrarum atque animas sua membra gementes, 285
 saepe gradu caeco ferrum calcataque tela
 dissimulat, solusque labor uitasse iacentes,
 dum funus putat omne suum, uisuque sagaci
 rimatur positos et corpora prona supinat

incumbens, queriturque parum lucentibus astris. 290
 forte soporiferas caeli secreta per umbras
 Iuno, sinu magni semet furata mariti,
 Theseos ad muros, ut Pallada flecteret, ibat,
 supplicibusque piis faciles aperiret Athenas.
 atque ubi per campos errore fatiscere uano 295
 inmeritam Argian supero respexit ab axe,
 indoluit uisu, et lunaribus obuia bigis
 aduertit uultum placidaque ita uoce locuta est:
 ' **a** mihi poscenti munus breue, Cynthia, si quis
 est Iunonis honos; certe Iouis improba iussu 300
 ter noctem Herculeam++ueteres sed mitto querelas:
 en locus officio. cultrix placitissima nostri
 Inachis Argia cernis qua nocte uagetur
 nec reperire uirum densis queat aegra tenebris?
 et tibi nimbosum languet iubar: exere, quaeso, 305
 cornua, et adsueto propior premat orbita terras.
 hunc quoque, qui curru madidas tibi pronus habenas
 ducit, in Aonios uigiles demitte Soporem.'
 uix ea, cum scissis magnum dea nubibus orbem
 protulit; expauere umbrae, fulgorque recisus 310
 sideribus; uix ipsa tulit Saturnia flammis.
 primum per campos infuso lumine pallam
 coniugis ipsa suos noscit miseranda labores,
 quamquam texta latent suffusaque sanguine maeret
 purpura; dumque deos uocat et de funere caro 315
 hoc superesse putat, uidet ipsum in puluere paene
 calcatum. fugere animus uisusque sonusque,
 inclusitque dolor lacrimas; tum corpore toto
 sternitur in uultus animamque per oscula quaerit
 absentem, pressumque comis ac ueste cruorem 320
 seruatura legit. mox tandem uoce reuersa:
 ' **h**uc ego te, coniunx, ad debita regna profectum
 ductorem belli generumque potentis Adraستي
 aspicio, talisque tuis occurro triumphis?
 huc attolle genas defectaque lumina: uenit 325
 ad Thebas Argia tuas; age, moenibus induc
 et patrios ostende lares et mutua redde
 hospitia. heu quid ago? proiectus caespite nudo
 hoc patriae telluris habes. quae iurgia? certe
 imperium non frater habet! nullasne tuorum 330
 mouisti lacrimas? ubi mater, ubi incluta fama
 Antigone? mihi nempe iaces, mihi uictus es uni!
 dicebam: "quo tendis iter? quid scepra negata
 poscis? habes Argos, soceri regnabis in aula;
 hic tibi longus honos, hic indiuisa potestas." 335
 quid queror? ipsa dedi bellum maestumque rogau
 ipsa patrem ut talem nunc te complexa tenerem.
 sed bene habet, superi, gratum est, Fortuna; peracta

spes longinqua uiae: totos inuenimus artus.
 ei mihi, sed quanto descendit uulnus hiatu! 340
 hoc frater? qua parte, precor, iacet ille nefandus
 praedator? uincam uolucres (sit adire potestas)
 excludamque feras; an habet funestus et ignes?
 sed nec te flammis inopem tua terra uidebit:
 ardebis lacrimasque feres quas ferre negatum 345
 regibus, aeternumque tuo famulata sepulcro
 durabit deserta fides, testisque dolorum
 natus erit, paruoque torum Polynice fouebo.
 ecce alios gemitus aliamque ad busta ferebat
 Antigone miseranda facem, uix nacta petitos 350
 moenibus egressus; illam nam tempore in omni
 attendunt uigiles et rex iubet ipse timeri,
 contractaeque uices et crebrior excubat ignis.
 ergo deis fratrique moras excusat et amens,
 ut paulum inmisso cessit statio horrida somno, 355
 erumpit muris: fremitu quo territat agros
 uirginis ira leae, rabies cui libera tandem
 et primus sine matre furor. nec longa morata,
 quippe trucem campum et positus quo puluere frater
 nouerat. atque illam contra uidet ire Menoetes, 360
 cui uacat, et carae gemitus compescit alumnae.
 cum tamen erectas extremus uirginis aures
 accessit sonus, utque atra sub ueste comisque
 squalentem et crasso foedatam sanguine uultus
 astrorum radiis et utraque a lampade uidit, 365
 'cuius' ait 'manes, aut quae temeraria quaeris
 nocte mea?' nihil illa diu, sed in ora mariti
 deicit inque suos pariter uelamina uultus,
 capta metu subito paulumque oblita doloris.
 hoc magis increpitans suspecta silentia perstat 370
 Antigone, comitemque premens ipsamque; sed ambo
 deficient fixique silent. tandem ora retexit
 Argia, corpusque tamen complexa profatur:
 ' si quid in hoc ueteri bellorum sanguine mecum
 quaesitura uenis, si tu quoque dura Creontis 375
 iussa times, possum tibi me confisa fateri.
 si misera es (certe lacrimas lamentaque cerno),
 iunge, age, iunge fidem: proles ego regis Adrasti
 (ei mihi! num quis adest?) cari Polynicis ad ignes,
 etsi regna uetant++' taspuit Cadmeia uirgo 380
 intremuitque simul dicentemque occupat ultro:
 ' tene igitur sociam (pro fors ignara!) malorum,
 mene times? mea membra tenes, mea funera plangis.
 cedo, tene, pudet heu! pietas ignaua sororis!
 haec prior++' hi pariter lapsae iunctoque per ipsum 385
 amplexu miscent auidae lacrimasque comasque,
 partitaeque artus redeunt alterna gementes

ad uultum et cara uicibus ceruice fruuntur.
 dumque modo haec fratrem memorat, nunc illa maritum,
 mutuaque exorsae Thebas Argosque renarrant, 390
 longius Argia miseros reminiscitur actus:
 ' ~~per~~ tibi furtiui sacrum commune doloris,
 per socios manes et conscia sidera iuro:
 non hic amissos, quamquam uagus exul, honores,
 non gentile solum, carae non pectora matris, 395
 te cupiit unam noctesque diesque locutus
 Antigonen; ego cura minor facilisque relinqui.
 tu tamen ex celsa sublimem forsitan arce
 ante nefas Graias dantem uexilla manipulis
 uidisti, teque ille acie respexit ab ipsa 400
 ense salutatam et nutantis uertice coni:
 nos procul. extremas sed quis deus egit in iras?
 nil uestrae ualuere preces? tibine iste negauit
 oranti?' ~~ausas~~ ac tristia reddere fata
 coeperat Antigone; fidus comes admonet ambas: 405
 ' ~~et~~ia agite inceptum potius! iam sidera pallent
 uicino turbata die, perferte laborem,
 tempus erit lacrimis, accenso flebitis igne.'
 haud procul Ismeni monstrabant murmura ripas,
 qua turbatus adhuc et sanguine decolor ibat. 410
 huc laceros artus socio conamine portant
 inualidae, iungitque comes non fortior ulnas.
 sic Hyperionium trepido Phaethonta sorores
 fumantem lauere Pado; uixdum ille sepulcro
 conditus, et flentes stabant ad flumina siluae. 415
 ut sanies purgata uado membrisque reuersus
 mortis honos, ignem miserae post ultima quaerunt
 oscula; sed gelidae circum exanimesque fauillae
 putribus in foueis, atque omnia busta quiescunt.
 stabat adhuc, seu forte, rogos, seu numine diuum, 420
 cui torrere datum saeuos Eteocleos artus,
 siue locum monstris iterum Fortuna parabat,
 seu dissensuros seruauerat Eumenis ignes.
 hic tenuem nigris etiamnum adiuuere lucem
 roboribus pariter cupidae uidere, simulque 425
 flebile gauisae; nec adhuc quae busta repertum,
 sed placidus quicumque rogant mitisque supremi
 admittat cineris consortem et misceat umbras.
 ecce iterum fratres: primos ut contigit artus
 ignis edax, tremuere rogi et nouus aduena busto 430
 pellitur; exundant diuiso uertice flammae
 alternosque apices abrupta luce coruscant.
 pallidus Eumenidum ueluti commiserit ignes
 Orcus, uterque minax globus et conatur uterque
 longius; ipsae etiam commoto pondere paulum 435
 secessere trabes. conclamat territa uirgo:

'ccidimus, functasque manu stimulauimus iras.
 frater erat; quis enim accessus ferus hospitis umbrae
 pelleret? en clipei fragmen semustaque nosco
 cingula, frater erat! cernisne ut flamma recedat 440
 concurratque tamen? uiuunt odia improba, uiuunt.
 nil actum bello; miseri, sic dum arma mouetis
 uicit nempe Creon! nusquam iam regna: quis ardor?
 cui furitis? sedate minas; tuque exul ubique,
 semper inops aequi, iam cede (hoc nupta precatur, 445
 hoc soror), aut saeuos mediae ueniamus in ignes.'
 uix ea, cum subitus campos tremor altaque tecta
 impulit adiuuitque rogi discordis hiatus,
 et uigilum turbata quies, quibus ipse malorum
 fingebat simulacra Sopor: ruit ilicet omnem 450
 prospectum lustrans armata indagine miles.
 illos instantes senior timet unus; at ipsae
 ante rogum saeuique palam spreuisse Creontis
 imperia et furtum claro plangore fatentur
 securae, quippe omne uident fluxisse cadauer. 455
 ambitur saeua de morte animosaque leti
 spes furit: haec fratris rapuisse, haec coniugis artus
 contendunt uicibusque probant: 'ego corpus' 'ego ignes',
 'ma pietas', 'erduxit amor'. 'eposcere saeua
 supplicia et dextras iuuat insertare catenis. 460
 nusquam illa alternis modo quae reuerentia uerbis,
 iram odiumque putes; tantus discordat utrimque
 clamor, et ad regem qui deprendere trahuntur.
 at procul Actaeis dextra iam Pallade muris
 Iuno Phoroneas inducit praeuia matres 465
 attonitas, non ipsa minus, coetumque gementem
 conciliat populis et fletibus addit honorem.
 ipsa manu ramosque oleae uittasque precantes
 tradit, et obtenta summittere lumina palla
 et praeferre docet uacuas sine manibus urnas. 470
 omnis Erectheis effusa penatibus aetas
 tecta uiasque replent: unde hoc examen et una
 tot miserae? necdum causas nouere malorum,
 iamque gemunt. dea conciliis se miscet utrisque
 cuncta docens, qua gente satae, quae funera plangent 475
 quidue petant; uariis nec non adfatibus ipsae
 Ogygias leges inmansuetumque Creonta
 multum et ubique fremunt. Geticae non plura queruntur
 hospitibus tectis trunco sermone uolucres,
 cum duplices thalamos et iniquum Terea clamant. 480
 urbe fuit media nulli concessa potentum
 ara deum, mitis posuit Clementia sedem,
 et miseri fecere sacram; sine supplice numquam
 illa nouo, nulla damnauit uota repulsa.
 auditi quicumque rogant, noctesque diesque 485

ire datum et solis numen placare querelis.
 parca superstio: non turea flamma nec altus
 accipitur sanguis: lacrimis altaria sudant,
 maestarumque super libamina secta comarum
 pendent et uestes mutata sorte relictæ. 490
 mite numus circa cultuque insigne uerendo,
 uittatae laurus et supplicis arbor oliuæ.
 nulla autem effigies, nulli commissa metallo
 forma dei: mentes habitare et pectora gaudet.
 semper habet trepidos, semper locus horret egenis 495
 coetibus, ignotæ tantum felicibus aræ.
 fama est defensos acie post busta paterni
 numinis Herculeos sedem fundasse nepotes.
 fama minor factis: ipsos nam credere dignum
 caelicolas, tellus quibus hospita semper Athenæ, 500
 ceu leges hominemque nouum ritusque sacrorum
 seminaque in uacuas hinc descendentiâ terras,
 sic sacrasse loco commune animantibus ægris
 confugium, unde procul starent iræque minæque
 regnaque, et a iustis Fortuna recederet aris. 505
 iam tunc innumerae norant altaria gentes:
 huc uicti bellis patriaque a sede fugati
 regnorumque inopes scelerumque errore nocentes
 conueniunt pacemque rogant; mox hospita sedes
 uicit et Oedipodæ Furiæ et funus ~olynti 510
 textit et a misero matrem summouit Oreste.
 huc uulgo monstrante locum manus anxia Lerne
 deueniunt, cedunt miserorum turba priorum.
 uix ibi, sedatis requierunt pectora curis:
 ceu patrio super alta grues Aquilone fugatæ 515
 cum uidere Pharon; tunc æthera latius implent,
 tunc hilari clangore sonant; iuuat orbe sereno
 contempsisse niues et frigora soluere Nilo.
 iamque domos patrias Scythicæ post aspera gentis
 proelia laurigero subeuntem Thesea curru 520
 laetifici plausus missusque ad sidera uulgi
 clamor et emeritis hilaris tuba nuntiat armis.
 ante ducem spolia et, duri Mauortis imago,
 uirginei currus cumulataque fercula cristis
 et tristes ducuntur equi truncaeque bipennes, 525
 quis nemora et solidam Maeotida caedere suetae,
 gorytique leues portantur et ignea gemmis
 cingula et informes dominarum sanguine peltae.
 ipsæ autem nondum trepidæ sexumue fatentur,
 nec uulgare gemunt, aspernanturque precari, 530
 et tantum innuptæ quaerunt delubra Mineruæ.
 primus amor niueis uictorem cernere uectum
 quadriugis; nec non populos in semet agebat
 Hippolyte, iam blanda genas patiensque mariti

foederis. hanc patriae ritus fregisse seueros 535
 Atthides oblique secum mirantur operto
 murmure, quod nitidi crines, quod pectora palla
 tota latent, magnis quod barbara semet Athenis
 misceat atque hosti ueniat paritura marito.
 paulum et ab insessis maestae Pelopeides aris 540
 promouere gradum seriemque et dona triumphii
 mirantur, uictique animo rediere mariti.
 atque ubi tardauit currus et ab axe superbo
 explorat causas uictor poscitque benigna
 aure preces, ausa ante alias Capaneia coniunx: 545
 ' Olliger Aegide, subitae cui maxima laudis
 semina de nostris aperit Fortuna ruinis,
 non externa genus, dirae nec conscia noxae
 turba sumus: domus Argos erat regesque mariti,
 non utinam et fortes! quid enim septena mouere 550
 castra et Agenoreos opus emendare penates?
 nec querimur caesos: haec bellica iura uicesque
 armorum; sed non Siculis exorta sub antris
 monstra nec Ossaei bello cecidere bimembres.
 mitto genus clarosque patres: hominum, inclute Theseu, 555
 sanguis erant, homines, eademque in sidera, eosdem
 sortitus animarum alimentaue uestra creati,
 quos uetat igne Creon Stygiaeque a limine portae,
 ceu sator Eumenidum aut Lethaei portitor amnis,
 summouet ac dubio caelique Erebiue sub axe 560
 detinet. heu princeps Natura! ubi numina, ubi illest
 fulminis iniusti iaculator? ubi estis, Athenae?
 septima iam surgens trepidis Aurora iacentes
 auersatur equis; radios declinat et horret
 stelligeri iubar omne poli; iam comminus ipsae 565
 pabula dira ferae campumque odere uolucres
 spirantem tabo et caelum uentosque grauantes.
 quantum etenim superesse rear? nuda ossa putremque
 uerrere permittat saniem. properate, uerendi
 Cecropidae; uos ista decet uindicta, priusquam 570
 Emathii Thracesque dolent, quaeque extat ubique
 gens arsura rogis manesque habitura supremos.
 nam quis erit saeuire modus? bellauimus, esto;
 sed cecidere odia et tristes mors obruit iras.
 tu quoque, ut egregios fama cognouimus actus, 575
 non trucibus monstris Sinin infandumque dedisti
 Cercyona, et saeuum uelles Scirona crematum.
 credo et Amazoniis Tanain fumasse sepulcris,
 unde haec arma refers; sed et hunc dignare triumphum.
 da terris unum caeloque Ereboque laborem, 580
 si patrium Marathona metu, si tecta leuasti
 Cresia, nec fudit uanos anus hospita fletus.
 sic tibi non ullae socia sine Pallade pugnae,

nec sacer inuideat paribus Tirynthius actis,
semper et in curru, semper te mater ouantem 585
cernat, et inuictae nil tale precentur Athenae.'
dixerat; excipiunt cunctae tenduntque precantes
cum clamore manus; rubuit Neptunius heros
permotus lacrimis; iusta mox concitus ira
exclamat: ' quænam ista nouos induxit Erinys 590
regnorum mores? non haec ego pectora liqui
Graiorum abscedens, Scythiam Pontumque niualem
cum peterem; nouus unde furor? uictumne putasti
Thesea, dire Creon? adsum, nec sanguine fessum
crede; sitiit meritos etiamnum haec hasta cruores. 595
nulla mora est; uerte hunc adeo, fidissime Phegeu,
cornipedem, et Tyrias inuectus protinus arces
aut Danaïs edice rogos aut proelia Thebis.'
sic ait oblitus bellique uiaeque laborum,
hortaturque suos uiresque instaurat anhelas: 600
ut modo conubiis taurus saltuque recepto
cum posuit pugnâs, alio si forte remugit
bellatore nemus, quamquam ora et colla cruento
imbre madent, nouus arma parat campumque lacesens
dissimulat gemitus et uulnera puluere celat. 605
ipsa metus Libycos seruatricemque Medusam
pectoris incussa mouit Tritonia parma.
protinus erecti toto simul agmine Thebas
respexere angues; necdum Atticus ire parabat
miles, et infelix expauit classica Dirce. 610
continuo in pugnas haud solum accensa iuuentus
qui modo Caucasei comites rediere triumphî:
omnis ad arma rudes ager extimulauit alumnos.
conueniunt ultroque ducis uexilla sequuntur,
qui gelidum Braurona uiri, qui rura lacesunt 615
Monychîa et trepidis stabilem Piræea nautis
et nondum Eoo clarum Marathona triumpho.
mittit in arma manus gentilibus hospita diuis
Icariî Celeique domus uiridesque Melaenae,
diues et Aegaleos nemorum Parnesque benignus 620
uitibus et pingui melior Lycabessos oliuae.
uenit atrox Alaeus et olentis arator Hymetti,
quaeque rudes thyrsos hederis uestistis, Acharnae.
linquitur Eois longe speculabile proris
Sunion, unde uagi casurum in nomina ponti 625
Cresia decepit falso ratis Aegea uelo.
hos Salamis populos, illos Cerealis Eleusin
horrida suspensis ad proelia misit aratris,
et quos Callirhoe nouies errantibus undis
implicat, et raptae qui conscius Orithyiae 630
celauit ripis Geticos Ilissos amores.
ipse quoque in pugnas uacuatur collis, ubi ingens

lis superum, dubiis donec noua surgeret arbor
 rupibus et longa refugum mare frangeret umbra.
 isset et Arctoas Cadmea ad moenia ducens 635
 Hippolyte turmas: retinet iam certa tumentis
 spes uteri, coniunxque rogat dimittere curas
 Martis et emeritas thalamo sacrare pharetras.
 hos ubi uelle acies et dulci gliscere ferro
 dux uidet, utque piis raptim dent oscula natis 640
 amplexusque breues, curru sic fatur ab alto:
 ' errarum leges et mundi foedera mecum
 defensura cohors, dignas insumite mentes
 coeptibus: hac omnem diuumque hominumque fauorem
 Naturamque ducem coetusque silentis Auerni 645
 stare palam est; illic Poenarum exercita Thebis
 agmina et anguicomae ducent uexilla sorores.
 ite alacres tantaeque, precor, confidite causae.'
 dixit, et emissa praeceps iter incohat hasta:
 qualis Hyperboreos ubi nubilus institit axes 650
 Iuppiter et prima tremefecit sidera bruma,
 rumpitur Aeolia et longam indignata quietem
 tollit hiems animos uentosaque sibilat Arctos;
 tunc montes undaeque fremunt, tunc proelia caecis
 nubibus et tonitrus insanaque fulmina gaudent. 655
 icta gemit tellus, uirides grauis ungula campos
 mutat, et innumeris peditumque equitumque cateruis
 expirat protritrus ager, nec puluere crasso
 armorum lux uicta perit, sed in aethera longum
 frangitur, et mediis ardent in nubibus hastae. 660
 noctem adeo placidasque operi iunxere tenebras,
 certamenque inmane uiris quo concita tendunt
 agmina: quis uisas proclamet ab aggere Thebas,
 cuius in Ogygio stet princeps lancea muro.
 at procul ingenti Neptunius agmina Theseus 665
 angustat clipeo, propriaeque exordia laudis
 centum urbes umbone gerit centenaque Cretae
 moenia, seque ipsum monstrosi ambagibus antri
 hispida torquentem luctantis colla iuueni
 alternasque manus circum et nodosa ligantem 670
 brachia et abducto uitantem cornua uultu.
 terror habet populos, cum saeptus imagine torua
 ingreditur pugnas, bis Thesea bisque cruentas
 caede uidere manus: ueteres reminiscitur actus
 ipse tuens sociumque gregem metuendaque quondam 675
 limina et absumpto pallentem Cnosida filo.
 saeuus at interea ferro post terga reuinctas
 Antigonen uiduamque Creon Adrastida leto
 admouet; ambae hilares et mortis amore superbae
 ensibus intentant iugulos regemque cruentum 680
 destituunt, cum dicta ferens Theseia Phegeus

astitit. ille quidem ramis insontis oliuae
 pacificus, sed bella ciet bellumque minatur,
 grande fremens, nimiumque memor mandantis, et ipsum
 iam prope, iam medios operire cohortibus agros 685
 ingeminans. stetit ambiguo Thebanus in aestu
 curarum, nutantque minae et prior ira tepescit.
 tunc firmat sese, fictumque ac triste renidens,
 'pruane prostratis,' inquit, 'documenta Mycenis
 sanximus? en iterum qui moenia nostra lacesant. 690
 accipimus, ueniant; sed ne post bella querantur:
 lex eadem uictis.' dicit, sed puluere crasso
 caligare diem et Tyrios iuga perdere montes
 aspicit; armari populos tamen armaque ferri
 ipse iubet pallens, mediaeque in sedibus aulae 695
 Eumenidas subitas flentemque Menoecea cernit
 turbidus impositosque rogis gaudere Pelasgos.
 quis fuit ille dies, tanto cum sanguine Thebis
 pax inuenta perit! patriis modo fixa reuellunt
 arma deis, clipeisque obducunt pectora fractis, 700
 et galeas humiles et adhuc sordentia tabo
 spicula: non pharetris quisquam, non ense decorus,
 non spectandus equo; cessat fiducia ualli,
 murorum patet omne latus, munimina portae
 exposcunt: prior hostis habet; fastigia desunt: 705
 deiecit Capaneus; exanguis et aegra iuuentus
 iam nec coniugibus suprema nec oscula natis
 iungit, et attoniti nil optauere parentes.
 Atticus at contra, iubar ut clarescere ruptis
 nubibus et solem primis aspexit in armis, 710
 desilit in campum, qui subter moenia nudos
 adseruat manes, dirisque uaporibus aegrum
 aera puluerea penitus sub casside ducens
 ingemit et iustas belli flammatur in iras.
 hunc saltem miseris ductor Thebanus honorem 715
 largitur Danais, quod non super ipsa iacentum
 corpora belligeras acies Martemque secundum
 miscuit, aut lacera ne quid de strage nefandus
 perderet, eligitur saeuos potura cruores
 terra rudis. iamque alternas in proelia gentes 720
 dissimilis Bellona ciet; non clamor utrimque,
 non utrimque tubae: stat debilis altera pubes
 summissos enses nequiquam ammentaque dextris
 laxa tenens; cedunt tellure, armisque reductis
 ostentant ueteres etiamnum in sanguine plagas. 725
 iam nec Cecropiis idem ductoribus ardor,
 languescuntque minae et uirtus secunda residit:
 uentorum uelut ira minor, nisi silua furentes
 impedit, insanique tacent sine litore fluctus.
 ut uero aequoreus quercum Marathonida Theseus 730

extulit, erectae cuius crudelis in hostes
 umbra cadit campumque trucem lux cuspidis implet,
 ceu pater Edonios Haemi de uertice Mauors
 impulerit currus, rapido mortemque fugamque
 axe uehens, sic exanimis in terga reducit 735
 pallor Agenoridas; taedet fugientibus uti
 Thesea, nec facilem dignatur dextra cruorem.
 cetera plebeio desaeuit sanguine uitrus:
 sic iuuat exanimis proiectaque praeda canesque
 degeneresque lupos, magnos alit ira leones. 740
 attamen Olenium Lamyrumque, hunc tela pharetra
 prominentem, hunc saeui tollentem pondera saxi
 deicit, et triplici confisos robore gentis
 Alcetidas fratres, totidem quos eminus hastis
 continuat; ferrum consumpsit pectore Phyleus, 745
 ore momordit Helops, umero transmisit Iapyx.
 iamque et quadriiugo celsum petit Haemona curru,
 horrendumque manu telum rotat: ille pauentes
 obliquauit equos; longo perlata tenore
 transiit hasta duos, sitiebat uulnera nec non 750
 tertia, sed medio cuspidis temone retenta est.
 sed solum uotis, solum clamore tremendo
 omnibus in turmis optat uocitatque Creonta.
 atque hunc diuersa bellorum in fronte maniplos
 hortantem dictis frustraue extrema minantem 755
 conspicit; abscedunt comites: sed Thesea iussi
 linquebant fretique deis atque ipsius armis,
 ille tenet reuocatque suos; utque aequa notauit
 hinc atque hinc odia, extrema se colligit ira,
 iam letale furens, atque audax morte futura, 760
 ' non cum peltiferis' ~~in~~ ~~haec~~ tibi pugna puellis,
 uirgineas ne crede manus: hic cruda uirorum
 proelia, nos magnum qui Tydea quique furentem
 Hippomedonta neci Capaneaue misimus umbris
 pectora. quae bellum praeceps amentia suasit, 765
 improbe? nonne uides, quos ulciscare, iacentes?'
 sic ait, et frustras periturum missile summo
 adflixit clipeo. risit uocesque manumque
 horridus Aegides, ferrataque arbore magnos
 molitur iactus, nec non prius ore superbo 770
 intonat: ' Argolici, quibus haec datur hostia, manes,
 pandite Tartareum chaos ultricesque parate
 Eumenidas, uenit ecce Creon!' ~~sic~~atus, et auras
 dissipat hasta tremens; tunc, qua subtemine duro
 multiplicem tenues iterant thoraca catenae, 775
 incidit: emicuit per mille foramina sanguis
 impius; ille oculis extremo errore solutis
 labitur. adsistit Theseus grauis armaque tollens,
 ' amne dare extinctis iustos' ait 'hostibus ignes,

iam uictos operire placet? uade atra dature 780
 supplicia, extremique tamen secure sepulcri.'
 accedunt utrimque pio uexilla tumultu
 permiscetque manus; medio iam foedera bello,
 iamque hospes Theseus; orant succedere muris
 dignarique domos. nec tecta hostilia uictor 785
 aspernatus init; gaudent matresque nurusque
 Ogygiae, qualis thyrso bellante subactus
 mollia laudabat iam marcidus orgia Ganges.
 ecce per aduersas Dircae uerticis umbras
 femineus quatit astra fragor, matresque Pelasgae 790
 decurrunt: quales Bacchea ad bella uocatae
 Thyiades amentes, magnum quas poscere credas
 aut fecisse nefas; gaudent lamenta nouaeque
 exultant lacrimae; rapit huc, rapit impetus illuc,
 Thesea magnanimum quaerant prius, anne Creonta, 795
 anne suos: uidui ducunt ad corpora luctus.
 non ego, centena si quis mea pectora laxet
 uoce deus, tot busta simul uulgique ducumque,
 tot pariter gemitus dignis conatibus aequem:
 turbine quo sese caris instrauerit audax 800
 ignibus Euadne fulmenque in pectore magno
 quaesierit; quo more iacens super oscula saeui
 corporis infelix excuset Tydea coniunx;
 ut saeuos narret uigiles Argia sorori;
 Arcada quo planctu genetrix Erymanthia clamet, 805
 Arcada, consumpto seruantem sanguine uultus,
 Arcada, quem geminae pariter fleuere cohortes.
 uix nouus ista furor ueniensque implesset Apollo,
 et mea iam longo meruit ratis aequore portum.
 durabisne procul dominoque legere superstes, 810
 o mihi bisse nos multum uigilata per annos
 Thebai? iam certe praesens tibi Fama benignum
 strauit iter coepitque nouam monstrare futuris.
 iam te magnanimus dignatur noscere Caesar,
 Itala iam studio discit memoratque iuuentus. 815
 uiue, precor; nec tu diuinam Aeneida tempta,
 sed longe sequere et uestigia semper adora.
 mox, tibi si quis adhuc praetendit nubila lior,
 occidet, et meriti post me referentur honores.